V Jaar

HET MISSIEWERK

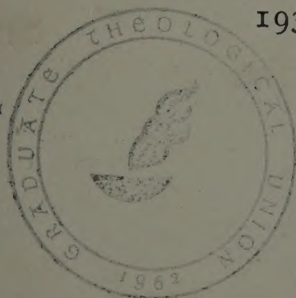
TIJDSCHRIFT VOOR MISSIEKENNIS EN MISSIEACTIE

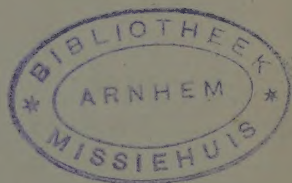
UITGEGEVEN DOOR DEN
PRIESTER-MISSIEBOND
IN NEDERLAND
ONDER HOOFDREDACTIE VAN
PROF. Dr. ALPH. MULDERS
EN
MGR. TH. M. P. BEKKERS



NEGENTIENDE JAARGANG

1937—1938





ADMINISTRATIE: HUIZE BIJDORP, VOORSCHOTEN
DRUK EN EXPEDITIE: C. N. TEULINGS' KON. DRUKKERIJEN N.V.
'S-HERTOGENBOSCH



MONSEIGNEUR J. VAN SAMBEEK



Z. H. Exc. Mgr. J. van Sambeek, Ep. tit. Gergitanensis, Apost. Vicaris van het Vicariaat Tanganyika in Equatoriaal-Afrika [1])

Het wapen van Monseigneur van Sambeek is verdeeld in twee velden, waarvan het bovenste rood is met een ingeschreven wit kruis en het onderste blauw met drie scheepjes, rustend op het water, en heeft als spreuk : Erigens pauperem = den arme opheffend. In die twee woorden heeft de Apostolische Vicaris willen weergeven den arbeid welken hij zelve hoopt te verrichten en dien welken hij verwacht van zijn missionarissen.

Arm is eigenlijk alleen hij die den waren rijkdom mist. Dit is waar voor eenieder die buiten God leeft, waar ter wereld ook; doch wanneer die geestelijk arme ook in stoffelijke armoede is, zooals het Binnenland van Afrika er met duizenden telt, dan mag hij wel *de* arme onder alle armen worden genoemd. Monseigneur van Sambeek heeft die armoede reeds jaren lang onder zijn oogen gehad, vandaar ongetwijfeld bij hem de vaste wil om dien arme op te heffen uit zijn verval.

In 1878 kwamen de eerste Witte Paters, na een maandenlange voetreis, aan de boorden van het Tanganyika-meer. De ontdekkingsreizigers, die hen voor waren geweest, hadden gesproken over Ujiji, aan de boorden van het meer, als van een groot centrum. Ja waarlijk, het was een centrum van de grootste menschelijke ellende die hun oog ooit aanschouwd had. Daar was de stapelplaats der buitgemaakte slaven ; gieren en hyena's wedijverden met de slavenjagers in het onteeren der Zwarten ; de eersten door het verscheuren van onbegraven lijken, de anderen door alle mensche-

[1]) De „Ecclesia Gergitana in provincia tripolitana" is de oasis Zarsis, tegenwoordig gelegen op 't gebied van Tunis, op het vasteland, tegenover het eiland Djerba, ten Z.O.

lijk recht en waardigheid te vertrappen. Zich ontfermen over die armsten onder de armen, voor zoover hun middelen dit toelieten, was voor die missionarissen het moeilijk en pijnlijk begin van hun missiewerk. Sterke armen waren er noodig om menschen, geschapen naar God's beeld, op te heffen uit zulk een diepte en warme harten om lente te brengen in deze door lijden en verguizing verkilde wezens.

Eere aan die mannen, dragers van God's rijkdom.

Na zulk een moeilijk begin een niet minder moeilijk voortzetten. God, getrouw in Zijn beloften, opent door het woord en het voorbeeld der missionarissen de harten tot het ontvangen der genade, maar die bovenaardsche rijkdom wordt niet aanstonds een inwendige drang om daarvan mede te deelen aan anderen. Slaven waren slaven, niet alleen omdat ze hadden moeten onderdoen voor de overmacht van hun belagers, maar ook wijl de krachtige wil om hun vrijheid te verdedigen hun had ontbroken ; van deze eerste christenen verlangen dat ze aanstonds apostelen zouden zijn, ware een misrekening geweest. Dit legt ons uit het feit, dat het Tanganyika-Vicariaat in 1898, dus twintig jaar na aankomst der eerste missionarissen, een christenheid telde van slechts 1429 gedoopten. De genade hield echter niet op de zielen te polijsten, en de missionarissen, door nieuwe aanwinst gesterkt en door kennis van talen en volkseigenschappen beter toegerust, trokken in immer wijder kringen door het land en verkondigden de blijde Boodschap. Tijd en taai vasthouden der missionarissen zijn noodig om een Vicariaat, drie maal grooter dan ons vaderland, en zijn bevolking, geschat op 500.000 zielen, van dichterbij te kennen. De missionarissen hebben niet stil gezeten. Een aanwinst van 2000 gedoopten per jaar was het zichtbaar resultaat van hun arbeid. Nu komt Monseigneur van Sambeek, op 7 Maart in Ujiji bisschop gewijd, in het Tanganyika-Vicariaat waarin zijn 19 centrale missieposten, waarin werkzaam : 39 Witte Paters, 6 inlandsche priesters, 12 Broeders, 38 Witte Zusters, 7 Zwarte Zusters en tal van catechisten. Op het groot Seminarie te Kipalapala bereiden zich 17 Zwarten voor tot het H. Priesterschap. Op het klein Seminarie en de Trainingschool te Ujiji zijn 155 leerlingen, terwijl de voorbereidende cursus voor het klein Seminarie te Karema door 36 leerlingen wordt gevolgd. In de drie hospitalen en 5 poliklinieken werd in het jaar Juli 1935—Juni 1936 hulp verleend aan 190.851 zieken.

Hij vindt er 50.336 gedoopten en 6.898 catechumenen, die zich voorbereiden om door het Doopsel kind der Kerk te worden en het leven volgens de geboden van God en der H. Kerk in geheel zijn omvang te aanvaarden.

De Bisschop, sinds 1919 werkzaam in de missies van Centraal-Afrika, zal het bereikte resultaat naar juiste waarde weten te schatten ; hij zal hulde brengen aan de missionarissen voor den door hen gedanen arbeid ; hij zal het missie-gebied door Rome hem aangewezen overschouwen : zoo vele duizenden nog onuitsprekelijk arm en die hun armoede niet kennen ! ! !

Voelt hij de zwaarte van het kruis dat schittert op zijn borst ? Denkt deze 52-jarige Bisschop niet terug naar zijn geboorteplaats in de Brabantsche Kempen waar hij te midden der zijnen zulk een vredige vreugde heeft gesmaakt ?

Waarom op mijn hoofd die mijter en in mijn hand die staf ?

Doch God heeft gesproken door Rome ; hij is zich bewust van het volle priesterschap hem in zijn wijding gegeven, talloos zijn degenen die zich aan die volheid kunnen verzadigen voor het eeuwige leven en, het oog opgeheven tot Hem, die door Zijn kruis aan allen de schatten des hemels heeft open gesteld, knielt hij neer en bidt : Heer, geef mij den arme op te heffen hoog genoeg dat hij U, den eenigen bij Wien heil te vinden is, aanschouwe in dit leven als voorbereiding van den onvergankelijken rijkdom in U.

Moge het aan Monseigneur van Sambeek zijn gegeven om gedurende vele jaren te zijn, de stut van den zwakke, de rijkdom van den arme, de glans der christenen, de richtlijn der opkomende inlandsche geestelijkheid, de vreugde en de bemoediging van zijn missionarissen.

Boxtel. J. DE LOUW W.P.

MISSIEGESCHIEDENIS

Tot het voorwerp van de missiegeschiedenis behoort zoowel datgene, wat op het gebied der missieactie in de christelijke landen, als vooral datgene, wat aan missioneering in de heidensche gewesten geschied is. [1]) Onder het eerstgenoemde valt vooreerst

[1]) Maas, *Die Missionsgeschichte*, VII C. I. A. M., Ljubljana, 1930, S. 179 flgd.

de geschiedenis der missie-ideeën, belichaamd in verschillende missietheorieën ; vervolgens de geschiedenis der missieorganen, die het missiewerk hebben geleid ; verder de geschiedenis der orden en congregaties, die praktischen missiearbeid hebben verricht ; eindelijk de geschiedenis der missievereenigingen en financiering der missies, omdat dit alles van grooten invloed is geweest op den vooruitgang en de richting van den missiearbeid. Het laatstgenoemde omvat den rechtstreekschen missiearbeid in den loop der tijden, waarbij men den goddelijken factor, het werk der genade, — voor zoover dit niet aan menschelijke nasporingen ontsnapt — nooit uit het oog mag verliezen. Bij de menschelijke factoren dient men onderscheid te maken tusschen het missiesubject en het missieobject, de missionarissen en het gemissioneerde land en volk, en het verband tusschen beide. Oorzaak en gevolg, middelen en doel, verwachting en succes, tegenslag en mislukking van het missiewerk moeten hierbij worden besproken, alle elementen van de missiepraktijk belicht, de resultaten nauwkeurig bepaald. Intusschen dient de beoefenaar van de missiegeschiedenis zich bij zijn materiëel voorwerp te beperken tot datgene, wat van werkelijk belang is ; immers slechts in zooverre het afzonderlijk feit of de afzonderlijke persoon beteekenis heeft voor het maatschappelijk geheel, behooren zij tot het voorwerp van de geschiedenis en derhalve ook van de missiegeschiedenis.

Terwijl de feiten en gebeurtenissen de stof en den omvang of het *materiëele voorwerp* van de missiegeschiedenis vormen, noemt men het bijzonder gezichtspunt van de wijze, waarop zij zich voltrokken hebben, het worden van de Kerk in tegenstelling met de geworden Kerk, het *formeele voorwerp* ervan. Dat men bij de katholieke missie van ontwikkeling spreken kan, volgt uit haar wezen zelf, hetwelk immers een zending en boodschap aan de niet-christelijke wereld inhoudt met de bedoeling, deze uit den toestand van vijandige gezindheid of onverschilligheid over te voeren naar de kerkelijke gemeenschap en de belangengemeenschap met Christus ; een over-voeren, dat slechts treds- en trapsgewijze kan geschieden en dat, zooals de ervaring leert, nu eens sneller dan weer langzamer, nu eens op breedere, dan weer op smallere basis tot stand kwam, en waarbij het na te streven doel afwisselend min of meer duidelijk erkend en min of meer volledig bereikt werd. Uit dat alles

ontstaat menigvuldig verband en samenhang, die de missiegeschiedkundige moet onderzoeken. De missiegeschiedenis mag zich derhalve niet tevreden stellen met het weergeven van afzonderlijke feiten en gebeurtenissen, hoe minutieus, talrijk en belangrijk ook, maar zij dient tevens aan te geven, hoe het een uit het ander is gevolgd, hoe alles onderling samenhangt en de ontwikkeling is geschied.

Uit deze aanduiding van het voorwerp der missiegeschiedenis, blijkt reeds haar verhouding tot de kerkgeschiedenis: zij is eigenlijk een onderdeel van de kerkgeschiedenis, nl. dat deel, hetwelk den uitwendigen groei, de uitbreiding der Kerk behandelt [1]. Het zou derhalve verkeerd zijn en nadeelig voor de waardigheid der missiegeschiedenis zelve, de kerkgeschiedenis als hulpwetenschap der missiegeschiedenis te beschouwen. Immers juist omdat de missiegeschiedenis een wezenlijk bestanddeel der kerkgeschiedenis is; juist omdat de groei tot de levensverrichtingen van de Kerk behoort, is de opname van de missiegeschiedenis en van geheel de missiewetenschap in de H. Godgeleerdheid (de wetenschap van God en van de goddelijke dingen) gerechtvaardigd. Indien men de missiegeschiedenis ging beschouwen als bestreek zij een afzonderlijk gebied der geschiedeniswetenschap, en haar naast de kerkgeschiedenis zou plaatsen, zooals de kunstgeschiedenis naast de politieke geschiedenis staat, dan zou hiermede de baan geopend zijn voor de dwaalmeening, als zou de missie iets extravagants zijn, een beweging in de Kerk, die niet tot haar wezen behoort, een liefhebberij van idealistische kringen. Neen, evenals wij er den nadruk op leggen, dat de kerkgeschiedenis een volwaardig onderdeel der geschiedeniswetenschap is, moeten wij er ook aan vasthouden, dat de missiegeschiedenis een gelijkberechtigd onderdeel der kerkgeschiedenis is, met denzelfden theologischen aard, met denzelfden bovennatuurlijken inslag. Minstens evenzeer als de dogmengeschiedenis en de geschiedenis der theologie of liturgie is de missiegeschiedenis een van die deelen der kerkgeschiedenis, welke een levensverrichting van de Kerk behandelen.

Waarom — zal men misschien vragen — laat men dan de missiegeschiedenis niet ter beoefening aan de kerkgeschiedkundigen over; waarom maakt men haar min of meer van de kerkgeschie-

---

[1] Kilger, *Missions- und Kirchengeschichte*, Z. M. 1930, S. 35 flgd.

denis los en vraagt men voor haar afzonderlijke colleges en geschriften? De afzonderlijke behandeling der missiegeschiedenis vindt haar diepsten grond hierin, dat nog een ontzaglijke massa kerkgeschiedkundig materiaal moet onderzocht worden. Onder het oogpunt van onderzoeking en navorsching levert de missiegeschiedschrijving voorwerk voor de algemeene kerkgeschiedenis. Men zou, op zich genomen, haar afzonderlijke behandeling kunnen staken, als het voornaamste werk zou gedaan zijn en de voornaamste resultaten hun weg naar de kerkgeschiedenis zouden hebben gevonden. Maar zelfs in dit geval zou een afzonderlijke behandeling der missiegeschiedenis nog gerechtvaardigd zijn, niet alleen om het détailwerk en de specialisatie, die hier geschieden, noch ook enkel om de groote beteekenis van de missie en derzelver geschiedenis, maar vooral om de groote belangstelling, die velen voor zoo'n samenvattend werk koesteren, evenals de vrienden en beoefenaars van de geschiedenis der kerkelijke kunst er prijs op stellen, hiervan een afzonderlijk en uitvoerig geschiedwerk te bezitten. Het antwoord op de gestelde vraag kan men als volgt kort formuleeren: de achterstand, de nog te verrichten arbeid verplicht ons tot een afzonderlijke behandeling der missiegeschiedenis, waarbij op de eerste plaats aan missiegeschiedvorsching gedacht wordt; de belangstelling voor de missie rechtvaardigt een afzonderlijke behandeling der missiegeschiedenis, waarbij op de eerste plaats de missiegeschiedschrijving bedoeld wordt.

Voor de m i s s i e g e s c h i e d v o r s c h i n g komen vooral vier soorten van archieven in aanmerking: de pauselijke of kerkelijke archieven; de archieven van de missioneerende Orden en Congregaties; de archieven van katholieke hoven en staten; de archieven in de missiegebieden zelf.

Evenals voor de kerkgeschiedenis in het algemeen, zoo neemt ook voor de missiegeschiedenis in het bijzonder de H. Stoel een bijzondere plaats in.

Wat vooreerst het *Vaticaansch archief* betreft, in 1611 door Paulus V ingericht en in 1878 door Leo XIII voor de geschiedvorsching opengesteld: [1]) met name twee van de hiertoe behoorende

[1]) Gisb. Brom, *Geschiedvorsching in de pauselijke archieven*, De Katholiek 123 (1903) blz. 20 vlgd.

collecties, nl. de registers der breven, bestaande uit 65 codices, en het Consistoriaal-archief, bevatten vele waardevolle bescheiden, die nog slechts ten deele voor ons doel zijn benut, hoofdzakelijk omtrent den tijd, die aan de stichting der Congregatie tot Voortplanting des Geloofs (1622) voorafging, b.v. de registerbanden van de 14e eeuw voor de missies der Franciscanen.

Ook de *Vaticaansche bibliotheek*, — waar tal van codices, geschiedkundige gegevens bevattend en eigenlijk beter in het archief thuisbehoorend, zijn bijeengebracht — bezit meerdere handschriften, voor de missiegeschiedenis van belang.

Maar noch het Vaticaansch archief noch de Vaticaansche bibliotheek kunnen voor ons doel in vergelijking komen met het *archief der Propaganda*, dat grootendeels met het oprichtingsjaar dezer Congregatie begint en in 6000 à 7000 banden de bronnen bevat voor de missiegeschiedenis der drie laatste eeuwen. [1])

De beteekenis van dit archief voor de missiegeschiedenis blijkt uit de centrale plaats van de S. Congregatio de Propaganda Fide: hier berustte de opperste leiding der missies sinds het begin der 17e eeuw; hier werden de gewichtigste missieaangelegenheden besproken en beslist; hier liepen de missieberichten, ook de desbetreffende aanvragen, van alle kanten der wereld binnen; van hieruit gingen de bepalingen naar alle zijden heen. Intusschen vloeien de bronnen uit den eersten tijd na de stichting der Propaganda nog niet zoo rijk, deels omdat vele missiegebieden tot de Spaansche of Portugeesche koloniën behoorden en onder het patronaat der genoemde mogendheden de jurisdictie van de Propaganda niet erkenden en rechtstreeks met den H. Stoel onderhandelden, deels ook, omdat meerdere Orden en Congregaties zich enkel tot haar eigen oversten richtten en met de Propaganda op niet al te vriendschappelijken voet leefden. Van den anderen kant moet men niet vergeten, dat tot de „terrae missionis", die onder de rechtsbevoegdheid der Propaganda stonden, ook de landen der Oostersche afscheiding en der Westersche dwaling werden gerekend, zoodat het Propaganda-archief der eerste periode slechts voor het geringste gedeelte eigenlijke missiegeschiedkundige bronnen bevat, maar meer bescheiden omtrent de Oostersche kerken of de Wester-

---

[1]) Pieper, *Das Propaganda-Archiv*, Röm. Quartalschr. 1 (1887) S. 80, 258 flgd. Schmidlin, *Das römische Propaganda- Archiv*, Z. M. 11 (1921) S. 142 flgd.

sche sekten ; zoo is het archief ook belangrijk o.a. voor de nieuwere kerkgeschiedenis van Nederland. [1])

Het archief zelf heeft ook een zekere geschiedenis. Aanvankelijk kreeg het van paus Urbanus VIII een lokaal onder de Vaticaansche bibliotheek in het Vaticaan ter beschikking. Van hier verhuisde het, wegens den te verren afstand, naar het paleis der pauselijke Cancellaria en, na den dood van den eersten Propaganda-secretaris (1649), naar het paleis van de Propaganda zelf: met Ingoli immers was de levende traditie gestorven en vakere consultatie noodzakelijk geworden. Urbano Cerri, van 1675—1679 secretaris der Propaganda, bericht ons in zijn beroemd verslag (1677) [2]) omtrent de Congregatie der Propaganda en de katholieke missies, hoe alle schrifturen zorgvuldig werden bewaard, geordend en geregistreerd. Omstreeks het midden der volgende eeuw (1760) moest men een tweede zaal inruimen voor het ontzaglijke materiaal. Tijdens de heerschappij van Napoleon werd het Propaganda-archief, tegelijk met andere Romeinsche collecties, naar Parijs overgebracht (1810), vanwaar het na diens val weer terugkwam: onder de reis gingen echter 40 banden verloren. Toen Corsi in 1843 zijn overzicht schreef, vond hij het archief weer geordend en geregistreerd in de beide oude zalen, waarvan de kasten geheel bezet waren. Nadat het in 1883 voor de eerste maal was opengesteld, werd het naar een grootere zaal overgebracht, waar het thans nog berust.

Vroeger was het voor buitenstaanders uiterst moeilijk om van het archief gebruik te maken. Toen Caraffa het in 1639 voor zijn Germania sacra restaurata wilde consulteeren, kreeg hij slechts die stukken, welke hij met name noemde ; en in 1673 kreeg de generaal van de Dominicanen zelfs geen afschriften van de door hem ter inzage verlangde documenten, omdat ze voor andere Orden onaangenaamheden bevatten. Eerst toen Leo XIII omstreeks 1880 het pauselijk geheimarchief voor de geschiedvorsching opende, kregen sommigen verlof om ook in het archief der Propaganda te werken ; maar nog bleef die vrijheid zeer beperkt en vooral afhankelijk van den secretaris. Aan Kard. van Rossum komt de ver-

---

[1]) Blok, *Lijst van dokumenten betreffende ons land, voorhanden in de archieven van de S. C. de Propaganda Fide te Rome*, Arch. v. h. Aartsb. Utrecht, 27, blz. 329 vlgd. ; 28, blz. 38, 169 vlgd.

[2]) *Stato della Religione cattolica in tutto il mondo*. Het wordt als handschrift bewaard onder de nog te noemen Miscellanea.

dienste toe, het archief voor studie-doeleinden te hebben opengesteld, al moet men nog altijd een desbetreffende aanvrage tot de Congregatie der Propaganda richten. Tot dusver zijn echter nog zelden of nooit archivalia uit dit archief, die van belang zijn voor de missiegeschiedenis, gepubliceerd [1]) ; wel zijn er artikelen verschenen, waarin materiaal van het Propaganda-archief is verwerkt. [2])

De indeeling van het Propaganda-archief is grootendeels zakelijk gehouden (naar den aard der stukken, van het standpunt der Congregatie uit), doch gedeeltelijk ook geographisch (naar bepaalde landen en gewesten) geschied. [3])

De kern van heel de verzameling vormen de Acta Sacrae Congregationis, d.w.z. de notulen van de algemeene vergaderingen der Congregatie, die voor de geschiedenis der Congregatie zelf van het grootste gewicht zijn, voor de missiegeschiedenis daarentegen van minder belang. Hetzelfde dient gezegd van de Lettere delle S. Congregazione, d.w.z. brieven of rescripten door de Congregatie verzonden en in meer dan 300 copieboeken in chronologische volgorde bewaard.

Van veel grooter belang voor de eigenlijke missiegeschiedenis zijn de berichten en brieven uit de missies zelve : die van den eersten tijd, sinds de oprichting der Propaganda (1632—1668), worden Scritture antiche genoemd. Sinds dien tijd onderscheidt men Scritture riferite corrispondenti, d.w.z. schrifturen uit de missies binnengeloopen, waarover op de algemeene vergaderingen der Propaganda werd gerefereerd, en wier rangschikking met de Acta S. Congregationis overeenstemt ; en Scritture non riferite, d.w.z. berichten uit de missies, die niet op de algemeene vergaderingen ter tafel gebracht werden, hetzij omdat ze minder belangrijk waren, hetzij omdat ze dringende kwesties bevatten, die aanstonds moesten worden behandeld en niet op de volgende algemeene vergaderingen konden wachten.

Voor aangelegenheden, die een ampeler bestudeering vorderden, vormde de Paus z.g. Congregazioni particolari, wier voor-arbeid

[1]) Zie mededeelingen hieromtrent van Schmidlin in Z.M. 1928, blz. 263 en 1903, blz. 361.

[2]) Kilger, *Die Missionen im Kongoreich mit seinen Nachtbarländern nach den ersten Propagandamaterialien* (1622—1675). Z.M. 1930, blz. 105 vlgd.

[3]) Gisb. Brom, *Archivalia in Italië belangrijk voor de geschiedenis van Nederland*, III, 's-Gravenhage, 1914, blz. LXII vlgd. — Post, *De beteekenis van de Romeinsche Archivalia voor de Nederlandsche Kerkgeschiedenis*, Nijmegen, 1937.

voor de algemeene vergaderingen weliswaar zakelijk in de Acta S. Congregationis werd opgenomen, maar die toch ook eigen Atti en Scritture nalieten. Terwijl sommige van deze bijzondere congregaties een voorbijgaand karakter droegen, werd de Congregazione particolare della Cina e degli affari Orientali, door Alexander VII ingesteld, in 1677 door Innocentius XI blijvend verklaard en hare Acta (30 deelen) en Scritture originali (1677—1821, omvattende 60 deelen) zijn voor de Oost-Aziatische missiegeschiedenis van onschatbare waarde ; genoemde Congregatie werd door Pius IX overgeplant in de (1862) zelfstandig opgerichte Congregatio de P. F. pro negotiis rituum orientalium.

Eindelijk bevatten de Miscellanea nog verschillende collecties met merkwaardigen inhoud, o.a. Libri informationum ; Udienze, d.w.z. verslagen van pauselijke audiënties, aan den secretaris der Propaganda verleend ter beslissing van twijfelachtige of bijzonder gewichtige zaken, waarover de paus zelf moest gehoord worden ; Cause ; Istruzioni e Decreti ; Stato temporale ; Scripta varia.

Reeds spoedig werden, om het zoeken te vergemakkelijken, min of meer betrouwbare registers, z.g. Indices, samengesteld en tot op heden bijgewerkt. Van de Acta S. Congregationis bestaan voor de afzonderlijke banden alphabetische registers en voor alle banden tezamen de naar tijd en plaats alphabetisch gerangschikte Indice Generale. Ook op de andere collecties zijn registers vervaardigd ; niet alle zijn echter even doelmatig ingericht.

Naast de pauselijke archieven komen voor ons doel de *generalaats-archieven* van de missioneerende Orden en Congregaties in aanmerking, omdat de missionarissen die ertoe behoorden — en in vroeger tijden waren dat bijna alle missionarissen — gewoon waren daarheen hun berichten te zenden en vandaar hun instructies te ontvangen.

Voor de middeleeuwsche missiegeschiedenis berust ongetwijfeld niet weinig bronnenmateriaal in de archieven der bedelorden : Franciscanen, Dominicanen, Augustijnen en Carmelieten, die zich bevinden in de respectievelijke generalaatshuizen te Rome. Nog meer, maar van een latere periode der missiegeschiedenis, berust in de algemeene archieven der Jezuïeten en Capucijnen. Ongetwijfeld bezitten ook de in lateren tijd ontstane Congregaties voor ons doel archivalische schatten.

Het belang, dat *katholieke hoven en staten* in de ontwikkeling der missioneering stelden — de motieven ervan laten wij hier buiten beschouwing — en het feit, dat verschillende missiegeschriften aan hen opgedragen zijn, wijzen erop, dat ook in hun archieven missiegeschiedkundige bronnen moeten berusten. Zulks geldt van de Noord-Italiaansche archieven van Parma, Modena, Mantua, Milaan en vooral Venetië. Ook het rijksarchief van München bevat interessante brieven van missionarissen aan de hertogen Albrecht en Willem van Beieren. Hetzelfde mogen wij van het Oostenrijksche staatsarchief te Weenen veronderstellen en weten wij van het nationaal archief te Parijs. In Spanje vooral, waaraan de Paus patronaatsrechten schonk in den tijd der nieuwe ontdekkingen, ligt een onuitputtelijke massa materiaal, met name in het Archivo General de Indias te Sevilla [1]) : de heele geschiedenis van Spaansch Amerika en van de Philippijnen en een groot gedeelte der geschiedenis van China en Japan sluimert in deze ruimten. Minder rijk zijn de Castiliaansche archieven van Simanca e.a. Zeker bezit ook het Portugeesch staatsarchief van Lissabon documenten en missieberichten, die gewichtig zijn voor de missiegeschiedenis van Brazilië en het Verre Oosten. Aanvullingen van deze koloniale staatsarchieven vinden wij in verschillende klooster archieven van Spanje en Portugal.

Ook *in de missiegebieden* zelf ligt waarschijnlijk nog veel onbewerkt materiaal in verschillende archieven, voor zoover het niet is vernield of verloren gegaan, zooals dat van de Jezuïeten-archieven van Macao en Peking, wier schatten ons echter grootendeels te Lissabon in afschriften worden bewaard [2]) ; wij denken hier met name aan Amerika, de Philippijnen, Voor-Indië en het H. Land; wat het archief der Custodie van het H. Land aan schatten bezit, is gedeeltelijk gepubliceerd. [3])

Enkele grepen uit den missiegeschiedkundigen inslag in de ver-

---

[1]) Torre Revello, *El Archivo General de Indias de Sevilla.* Historia y clasificacion de sus fondos. Buenos Aires, 1929. — Maas, *Das Indiasarchiv in Sevilla,* in Gesammelte Aufsätze zur Kulturgeschichte Spaniens, herausgegeben von Finke, Münster i.W., 1930, II, S. 361 flgd.

[2]) Schurhammer, *Die Schätze der Jesuitenarchive in Makao und Peking,* Die Kath. Miss. 57 (1929) S. 224 flgd.

[3]) Golubovich, *Biblioteca bio-bibliografica della Terra Santa e dell' Oriente Francescano,* t. XIV. Collectanea Terrae Sanctae. Quaracchi, 1933.

schillende perioden der kerkgeschiedenis mogen ten slotte de noodzakelijkheid en het bestaansrecht eener afzonderlijke missiegeschiedschrijving illustreeren.

In de christelijke oudheid kan de missiehistoricus de zending en de tochten der geloofsverkondigers nasporen [1]), de recruteering en de arbeidsmethode der missionarissen onderzoeken [2]), de uitbreiding der Kerk in bijzonderheden nagaan; vraagstukken omtrent de oudste geschiedenis der Kerk, die reeds nauwkeuriger onderzocht zijn, [3]) dient de beoefenaar der missiegeschiedenis hierbij van zijn standpunt te belichten, zoodat wij iets naders leeren omtrent de etappen en het karakteristieke van de oud-christelijke missie. [4])

Hetzelfde geldt van de vroege middeleeuwen. Ook hier moet hij de geschiedkundige gegevens van missiegeschiedkundig standpunt bezien en de ontwikkeling van het bekeeringsproces der volken nauwkeuriger nagaan. Voor deze periode zou men b.v. de verhouding van het monnikenwezen tot de missioneering nader kunnen bestudeeren, ofwel de samenstelling en recruteering van het missiepersoneel, ofwel de opleiding der inlandsche geestelijkheid. [5])

In de late middeleeuwen begint met de missioneering van het Verre Oosten het voornaamste tijdvak van het missiegeschiedkundig onderzoek. Dan immers wordt het missiegebied vooreerst plaatselijk onderscheiden van de christelijke gewesten, de missietocht wordt een gebeurtenis en een waagstuk, de zending der geloofsboden wordt een probleem, reeds enkel om deze reden, dat zoovele andere, naast de kerkelijke factoren meespreken; voor het eerst stelt zich uitdrukkelijk het vraagstuk der aanpassing [6]), omdat de te missioneeren volken gedeeltelijk reeds een hooge beschaving bezitten; dit alles valt buiten het bestek der algemeene kerkgeschiedenis, die het onderzoek ervan dan ook feitelijk overliet aan de missiegeschiedenis.

En hoeveel in den hervormings- en na-hervormingstijd op missie-

---

[1]) Pieper, *Wege zur Weltmission*, Z. M. 13, S. 121 flgd.

[2]) Freitag, *Die Erziehung der Taufkandidaten im altchristlichen Katechumenat*, Z. M. 17, S. 177 flgd.

[3]) Von Harnack, *Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten*, 4e Aufl. Leipzig, 1924.

[4]) Pieper, *Etappen und Eigenart der altchristlichen Mission*, Röm. Quartalschr. 34 (1926) S. 111 flgd.

[5]) Altaner, *Die Heranbildung eines einheimischen Klerus in der Mission des 13 und 14 Jahrhunderts*, Z. M. 18, S. 193 flgd.

[6]) Thauren, *Die Akkomodation im katholischen Heidenapostolat*, München i.W., 1927, S. 120 flgd.

geschiedkundig terrein nog te doen is — de algemeene kerkgeschiedenis dezer periode wordt immers geheel in beslag genomen door de reformatie en de z.g. contra-reformatie —, heeft het onderzoek in de laatste jaren ons geleerd. [1])

Even moeilijk als noodzakelijk is de beoefening van de missiegeschiedenis der 19e eeuw. Deze is moeilijk, vooreerst wegens de dikwijls ontoegankelijke bronnen in Ordes- en andere archieven; vervolgens wegens de massa stichtelijke en onbetrouwbare literatuur; eindelijk wegens de ingewikkelde en onoverzienbare stof. Zij is bovendien noodzakelijk, omdat het jongste verleden der missie het meest leerzaam is voor haar heden en toekomst. [2])

Voor den vooruitgang van de beoefening der missiegeschiedenis veroorloven wij ons de volgende w e n s c h e n te uiten.

Vooreerst, dat men waarheidslievend blijve, zoowel bij de geschiedvorsching als bij de geschiedschrijving; zoo gemakkelijk immers kan aan de beoefening der missiegeschiedenis een apologetische of panegyrische tendenz ten grondslag liggen. Zooals van zelf spreekt, valt zulks tot op zekere hoogte te rechtvaardigen, mits deze tendenzen de waarheid niet schaden. Want ook voor den missiegeschiedkundige geldt als eerste wet van alle geschiedschrijving het woord van Cicero, door Paus Leo XIII weer in herinnering gebracht: ,,niets wat onwaar is vermelden, niets wat waar is verzwijgen". [3])

Vervolgens zou de mogelijkheid om op dit gebied werkzaam te kunnen zijn, gemakkelijker moeten worden gemaakt; men zou zich reeds veel moeite kunnen besparen, als in een klein bestek bijeenstond, wat en waar aan bronnen en literatuur voorhanden is.

Eindelijk ware een nog grootere bereidwilligheid van den kant der beheerders van de verschillende archieven gewenscht; deze dienden toch minstens voor den voorbijen tijd, waarvan niemand meer in leven is, voor de missiegeschiedvorsching open te staan.

Nijmegen. ALPH. MULDERS.

---

[1]) Schmidlin, *Katholische Missionsgeschichte*, Steijl, 1925, S. 202 flgd.

[2]) Schmidlin, *Papstgeschichte der neuesten Zeit*, München, 1933—1936. I S. 307, 662 flgd.; II, S. 226, 500 flgd.; III S. 116, 247 flgd.

[3]) Encycl. *Saepenumero considerantes*, 18 Aug. 1883.

MATTHEUS RIPA 1682—1746 EN ZIJN WERK VOOR DEN INHEEMSCHEN MISSIECLERUS

I.

Aan den Nederlandschen Kardinaal Willem Marinus van Rossum was het vooral te danken, dat de vorming van een *Inheemschen Clerus* in de verschillende missiegebieden die grootsche ontwikkeling genomen heeft, welke wij in onze dagen over de geheele wereld aanschouwen, en wel een Inheemsche Clerus met inheemsche Bisschoppen aan het hoofd. Zijne verdiensten daaromtrent, — zoo luidt het oordeel door een deskundige uitgesproken kort na zijn dood in 1932 — kunnen niet hoog genoeg worden aangeslagen ; in dat oordeel zijn ze voor de kennis der toekomstige jaren vastgelegd ; dat zij vergeten worden is eene onmogelijkheid, omdat elk jaar in steeds grooter verhouding datgene opnieuw ons voor oogen stelt, waarop de Kardinaal bij zijn dood mocht terugblikken. Wij bedoelen het woord van den Missioloog P. Otto S.J. in het tijdschrift *Die Katholischen Missionen* waarvan de Redactie der *Nederl. Kath. Stemmen* in hetzelfde jaar eene vertaling gaf, met aanvullingen, uit andere bronnen geput.

De krachtig ondernomen, en even krachtig — „mit niederländischer Zähigkeit", zegt P. Otto — doorgezette daad van Kard. v. R. blijkt steeds meer van des te grooter waarde te zijn, naarmate meer bekend wordt, wat in vroeger jaren over dit hoogst voorname onderdeel van missioneering was gedacht en gezegd door het hooge, ja het hoogste Kerkelijke Gezag ; maar dat toen zoo weinig doordrong in de mentaliteit der missioneerende Orden en Gezelschappen, dat tot bijna twee honderd jaren later die pauselijke woorden niet erin waren geslaagd de vooroordeelen tegen een inheemschen Clerus, laat staan van inheemsche Bisschoppen weg te nemen, tenzij in een of ander uiterst beperkt milieu, waar een man gevonden werd, met genoeg doorzicht, genoeg beleid en genoegzame kracht om eene daad te stellen of een woord te spreken, welke ten minste als proeve en voorbereiding tot de daad van den Nederlandschen Kardinaal gelden kon.

Of was het niet beteekenisvol, het woord van Paus Clemens XI (1700—1721), dat hij in 1715 tot een Napolitaansch priester Mattheus Ripa, richtte, toen nog in China werkzaam, maar met

het vurig verlangen bezield om in de hoofdstad van zijn vaderland een missiehuis te stichten voor de opleiding van jeugdige Chineezen tot de priesterlijke waardigheid en ze dan naar China terug te zenden om aan de bekeering hunner landgenooten krachtig werkzaam te zijn ? Op last des Pausen schreef hem op 25 Aug. 1715 de Kardinaal-Prefect der Propaganda, als antwoord op het door Ripa gedane voorstel, de volgende woorden, welke wij om hun gewicht, hier in de oorspronkelijke taal laten volgen, en die, in een werk over Ripa's onderneming, terecht met hoofdletters werden gedrukt :

,,Sopra tutto pero ha meritata l'approvazione di Sua Santità la savia risoluzione da lei presa, di allevare presso di se de'Giovanetti Cinesi, per istruirli nella Lingua Latina, e nelle scienze spettanti allo Stato Ecclesiastico, ed abilitarsi in tal maniera al Sacerdozio, di modo che **la Santità Sua si è chiaramente espressa, che questa, sua condotta è l'unica per bene stabilire la Religione Cristiana in cotesto vastissimo Impero, e per farla passare da forestiera in cittadina''.** [1])

Ripa was sedert 1710 reeds in China werkzaam; zijne roeping tot dat werk, zijne reis daarheen, het rijpen van zijn besluit, de uitvoering ervan na zijne terugkeer te Napels zullen wij verhalen. Nadat hij in Augustus 1715 die bemoedigende woorden des Pausen ontvangen had, bleef hij nog in China tot 1723. Op 's Pausen woord zette hij de uitvoering zijner gedachte krachtig door ; bij zijn vertrek nam hij een vijftal Chineezen met zich mee, die hij tot priester hoopte op te leiden. Uit Ripa's memorie, aan de Propaganda aangeboden na zijn terugkeer, blijkt, dat 's Pausen woord zich ook uitstrekte *tot de aan China grenzende rijken*; (*con i regni circonvicini*), en vooral ook, dat Ripa zelf van plan was *twee zijner* naar Napels meegenomen Chineesche jongelingen aan de Propaganda voor te stellen voor het Episcopaat. [2])

De ontzettende moeilijkheden, waarmede hij, ondanks dien

[1]) Storia della Fondazione.... de Cinesi t. 2 p. 209 t. 3 p. 450 Vertaald : Bovenal heeft Z. H. uw wijs besluit goedgekeurd, in uw missiehuis jonge Chineezen op te nemen, om hen te onderrichten in de Latijnsche taal en in de wetenschappen, die tot den Geestelijken Stand behooren, en ze zóó geschikt te maken voor het Priesterschap ; *en Z. H. heeft uitdrukkelijk verklaard, dat uwe handelwijze de eenige is, om den Christelijken Godsdienst in dat uitgestrekte Rijk een vast bestaan te geven, en hem van vreemden Godsdienst in een inheemschen te doen overgaan''.*

[2]) Zie het later aan te halen werk van Ripa : *Storia etc.* tom. 3. p. 38 en 40.

steun des Pausen, te kampen had, omgeven hem met de aureool van geloofsijver, zelfverloochening, van onbeperkt vertrouwen op God, van onverzettelijken heldenmoed tegen alle beletselen, van volharding tot het einde toe. Maar verder dan zijn kring heeft 's Pausen woord: „*Uw plan is de eenige weg om den Christelijken Godsdienst in China te bevestigen en inheemsch te maken*" niet nagewerkt. Te Napels teruggekeerd slaagde hij er in met goedkeuring van Paus Benedictus XIII en van Keizer Karel VI, onder wiens gebied het koninkrijk Napels toen stond, een missiehuis te openen, waaraan hij een kleine vereeniging van Priesters verbond onder den titel „*van de H. Familie*". Hij bestuurde zijne stichting tot aan zijn dood op 29 Maart 1746. Zij heeft meer dan honderd inheemsche priesters aan China geschonken, en bleef bestaan tot het jaar 1860, toen de Revolutie haar vernietigde. Toen na ruim een halve eeuw de godsdienstige toestand in Italië verbeterde, was de beweging voor een volledigen inheemschen Clerus reeds door het hoogste kerkelijk gezag met kracht ingezet; Ripa's stichting was toen overbodig.

Onder de Napelsche priesters, die in zijn missiehuis te Napels als in convict leefden, was er een, dien wij hier naast Ripa moeten noemen, als een steun zijner stichting, en, gelijk Ripa, vurig voor de Chineesche missie en hare groote belangen begeesterd. Wij geven hier aan Ripa zelven het woord: „In dien tijd (nl. omstreeks 1730) leefde onder ons signor Don Alfonso de' Liguori, een priester die veel invloed had, niet alleen om zijne hooge geboorte, maar ook om zijn voorbeeldig leven, en om de gave hem door God geschonken, de gave van ijver voor het missiewerk. Hij zelf verlangde vurig het H. Evangelie in China te gaan verkondigen, gelijk hij meermalen aan zijn zielbestuurder te kennen gaf." [1]) Gaarne had Ripa hem voor zijn stichting behouden; en hij stelde de diensten, welke Alfonso in de kerk van het missiehuis verrichtte, zeer op prijs. Maar God had Alfonsus een nog grooter terrein voorbeschikt; hij moest op zijne beurt Stichter worden eener Congregatie, die in alle werelddeelen haar missieijver met de grootst mogelijke inspanning van krachten, ook onder de Heidenen, ontplooien zou. Maar zijn leven lang bleef Alfonsus met Ripa's stichting in achting en liefde verbonden. Nog op den avond zijns levens zien wij aan zijn legerstede

[1]) Storia t. 3. p. 8 vlg.

een jeugdigen Chinees neergeknield, dien Alfonsus met groote belangstelling over den toestand van het College ondervroeg.

In 1777, dertig jaren na Ripa's dood, schijnen de leden zijner stichting stappen te hebben gedaan, om een proces ter zaligverklaring van hun geestelijken vader in te leiden. Zij wendden zich althans tot Alfonsus, toen in zijn 81ste jaar, om een beëedigd getuigenis over Ripa's leven en deugden. Alfonsus voldeed daaraan, steunend, gelijk hij schreef, op den omgang, dien hij gedurende eenige jaren te Napels met hem had genoten ; een omgang, die Alfonsus overtuigde dat Ripa tot een hooge deugd gestegen was. Daarna vervolgt Alfonsus zijn getuigenis aldus, — in de volgende bewoordingen, die als 't ware een korte samenvatting zijn van hetgeen ons Ripa in het dagboek zijner stichting heeft nagelaten.

„Ripa's deugd, blijkt uit al zijn zwoegen en lijden, en uit zooveel geldelijke offers, die hij heeft gebracht tijdens de lange en gevaarlijke reis naar China ; zij blijkt uit zijn verblijf in China meerdere jaren voortgezet (van 1710 tot 1723), terwijl hij met onvermoeiden ijver voor de bekeering der zielen, en den vooruitgang van het katholieke geloof en de goede zeden heeft gewerkt. Zij blijkt *uit het groote werk* (la grand'opera) en de *uiterst moeilijke onderneming* (ardua impresa), uit de verst verwijderde landen van Azië eenige Chineesche jongelingen naar Europa, en bepaaldelijk naar Napels mee te brengen (*hier raakt Alfonsus Ripa's hoofdwerk*: *de vorming van inheemschen Chineeschen Clerus aan*) om met hem te ondernemen en te voltooien de stichting van de Congregatie der H. Familie te Napels, waarvoor hij zoovele groote reizen naar Weenen en Rome ondernam, blootgesteld aan vele gevaren en hindernissen, die hem door de macht des duivels werden in den weg gelegd ; terwijl God dit toeliet, om aan de geheele wereld kenbaar te maken, dat het bovengenoemde werk, (nl. de vorming van den inheemschen Clerus) inderdaad Zijn werk was ; en om den Eerwaardigen Mattheus Ripa, het werktuig om een zoo hooggewichtige zaak tot stand te brengen, in alle christelijke deugden hooger op te voeren".

„Daardoor kwam het, dat Ripa, bij tegenspraak, nooit den moed verloor ; integendeel, wanneer volgens het oordeel der menschelijke voorzichtigheid de zaken geheel geruïneerd schenen, dan vertrouwde hij des te meer op God ; en daardoor zag hij die zaken wederom herleven, wederom hersteld, en tot een goed einde gebracht".

„In dit opzicht herinner ik mij het volgende: Toen Ripa eens van eene dame, wier naam ik mij niet herinner, de belofte ontving, dat zij een aanzienlijk persoon zou bewegen, om de stichting van Ripa te Napels te begunstigen, en toen die dame hem liet boodschappen dat zij niets had weten te verkrijgen, — toen sprak Don Ripa het volgende woord: „Dan is nu al de stichting geschied". En werkelijk, van dat oogenblik af namen de zaken een beteren keer".

„Overigens, het groote en moeilijke werk door Ripa ondernomen: de Congregatie te stichten en het missiehuis, *waar de Chineezen worden gevormd, om later de ongeloovigen van hun Rijk te gaan bekeeren,* dat werk alleen reeds, zeg ik, is genoeg om te toonen, hoe hoog bij God de priester stond, die met zooveel moeite dat werk heeft ontwikkeld en gevestigd. Zijn werk is nog verbreed door middel van zoovele goede Chineesche missionarissen, die over heel dat gebied van China zijn verspreid, en tot nu met Gods hulp de bekeering van een groot aantal zielen bewerkt hebben, en ook nu nog daarmee voortgaan, te midden van de vervolgingen. Zoo winnen zij er zoovelen, van dag tot dag, voor het Katholieke Geloof, gelijk de berichten melden, die elk jaar uit China ons bereiken".

Dit betuig ik Alfonso Maria de' Liguori, Nocera de' Pagani 24 Mei 1777. [1])

Met dit getuigenis, waarin Alfonsus enkel tot doel had de deugd van Ripa te schetsen, maar daarbij zoo spontaan op de vorming van den *inheemschen Clerus* den vollen nadruk legt, is de geschiedenis der wording van Ripa's stichting vrijwel afgesloten.

Nu wij echter sedert enkele tientallen van jaren het volle licht zien schijnen op hetgeen Paus Clemens XI *„den eenigen weg"* noemde om het Katholieke Geloof op krachtdadige en diep doordringende wijze in de missielanden te verbreiden; nu Gods voorzienigheid de mentaliteit van hooge kerkelijke gezagdragers zoo geheel veranderd heeft: nu wij sedert hct optreden van den Nederlandschen Kardinaal niet alleen een steeds groeiend aantal, niet enkel van inheemsche priesters, maar ook van inheemsche bisschoppen, dus ook een volledigen inheemschen Clerus overal in volle ontwikkeling aanschouwen, nu schijnt het opportuun den persoon en den levensarbeid van Ripa aan de vergetelheid te ontrukken;

[1]) *Lettere di Alf. M. de L. Corr. generale.* vol. II n, DCCCLIX p. 430—432.

en wel in *laudem gloriae gratiae Dei*, die in één persoon zoo'n buitengewone kracht van initiatief gelegd heeft. Zijn zeer uitgebreid dagboek stelt ons daartoe in staat. De uitgave daarvan is eerst in 1832, toen zijne stichting nog bestond, geschied in den vorm van een werk in drie deelen, aangevuld voor hetgeen na Ripa's dood geschiedde, door een zijner eerste gezellen, Carlo Nardi. De volledige titel ervan luidt : *Storia della Fondazione della Congregazione e del Collegio de' Cinesi sotto il titolo della sagra Familia di G. C., scritta dal Fondatore Matteo Ripa, e de' viaggi da lui fatte. Napolid alla Tipografia Manfredi* 1832.

Dit dagboek is reeds daarom onze belangstelling waard, wijl het een breede, volledige omlijsting is van Ripa's grootsche onderneming en van het slagen daarvan, ondanks de groote moeilijkheden, die hem gedurende zijne reis naar en zijn verblijf in China en na zijn terugkeer overal op den voet volgden, of hem den pas schenen af te snijden. Dat „*tantae molis erat*" op kleinere schaal zal ons de sedert kort zoo spoedig en krachtig opbloeiende missiebeweging op dit gebied nog meer als een bijzonder ingrijpen van Gods Voorzienigheid doen waardeeren. Maar daarin zien wij van bladzijde tot bladzijde steeds meer de grootsche figuur van Ripa's priestermissionaris-ziel, op schitterende wijze, — en kennelijk tegen zijne bedoeling in, — uitkomen ; zijne buitengewone opmerkingsgave doet hem alles zien, wat in die tijden, nu ruim twee honderd jaar geleden, op eene reis naar China om Kaap de Goede Hoop heen, en tijdens zijn oponthoud onderweg, en tijdens zijn langdurig verblijf in het Hemelsche Rijk, gezien kon worden ; maar hij ziet het en spreekt erover niet enkel om het merkwaardige ervan, maar vooral om op de gouden kern te wijzen, die zijn vurig geloof, zijn ijver voor Gods glorie en het heil der zielen erin ontdekt. Voor elken priester, — voor elken missionaris bijzonder —, heeft hij bij tal van gelegenheden zeer nuttige opmerkingen over het priester-missionaris-leven, zijne eischen en zijne gevaren ; wijze raadgevingen voor allerlei toestanden en gevallen. Van geschiedkundig en ethnographisch standpunt is zijn boek kostbaar om de bijzonderheden, welke hij over toestanden in het begin der 18de eeuw zoowel in Europa als in andere landen mededeelt ; zelfs heel bijzonder ook over onze landgenooten zoowel op vaderlandschen bodem als in de koloniën.

Toen in 1832 het dagboek van Ripa verscheen, gaf de reeds genoemde uitgever ervan Carlo Nardo het volgende geleide: „Dit is het eerste deel van de Geschiedenis der Congregatie van de H. Familie en van het College der Chineezen. Alles is geschreven door de hand zelve van den stichter, op herhaald bevel zoowel van de Congregatie de Propaganda Fide te Rome als van den Aartsbisschop van Napels Kard. Pignatelli. Maar Ripa had bij zijn dood gelast, dat we in alles met groote bescheidenheid en nederigheid moesten te werk gaan; en dat wij moesten wachten met de uitgave, totdat Gods Voorzienigheid getoond had deze Congregatie in stand te willen houden. Nu heeft God gezorgd, dat ons nooit nieuwe leden en ook geldelijke steun ontbraken, om dit groote werk voort te zetten, hetwelk in staat is onder de banier van Christus geheel Groot-Azië te vereenigen, dat vooral onder godsdienstig opzicht geheel van de Chineesche natie afhangt. Daarom achtten wij nu het oogenblik gekomen om dit boek in het licht te geven, om te toonen hoe wonderbaar God is in zijne dienaren, en hoezeer Hij deze instelling heeft beschermd".

Hier nemen wij de pen van Ripa over, om met de streng vereischte inkorting, zijne geschiedenis voor onzen tijd te doen herleven.

* * *

Mattheus Ripa werd te Eboli, in het Koninkrijk Napels, van aanzienlijke ouders geboren den 29 Maart 1682. Tot zijn 15de jaar bleef hij te Eboli; voor verdere studies moest hij echter naar de hoofdstad. Daar zwichtte hij voor de verleiding en leidde er drie jaren lang een slecht leven, totdat hij, 18 jaar oud geworden, op den 20 September 1700 door een straatpreek van een Franciscaan werd bekeerd. Spoedig daarna herleefde in hem de neiging om priester te worden; maar priester — en *nog iets meer*. Dit laatste vond hij niet in een of andere kloosterorde; maar veeleer verlangde hij eene vereeniging van seculiere priesters te stichten. Na vele teleurstellingen in de keuze van een geestelijken bestuurder, sloot hij zich bij een toen beroemden zielenleider, Pater Torres, aan. In 1705 werd hij te Salerno priester gewijd; en bij een eerste bezoek daarna bij zijn vaderlijken vriend en terwijl deze van velen omgeven was, ziet Torres hem strak in de oogen en zegt hem: „Adieu, beste vriend, bereid U voor, naar China te gaan". Ripa begreep er niets van. Maar Torres verhaalde hem, dat Paus Clemens XI

groote plannen koesterde voor de missie in dat land; en op alle bezwaren, die Ripa opperde, klonk het antwoord van Torres: „Of ge wilt of niet, naar China moet ge, God wil U dáár als missionaris”. Dit antwoord gaf hem licht en kracht. Einde November 1705 werd hij aan den Paus voorgesteld; maar zonder verder succes; hij moest wachten en nog weer wachten op nadere orders, waardoor zelfs zijn roeping in gevaar kwam. Het uitstel benutte Ripa om een bedevaart naar Loretto te doen, welke veertig dagen duurde; ook mocht hij zijn priesterlijk ambt in de kerken vervullen; met groote vrucht werd zijn arbeid gezegend. Daarna werd hij door Paus Clemens XI met groote achting ontvangen en den 26 Augustus 1707 werd hij voor de missie van China benoemd. Hij was toen 26 jaar oud. In die dagen was de missie van China, waar reeds vele uitheemsche kloosterlingen werkten, geteisterd door het verschil van meening omtrent de geoorloofdheid der Chineesche Riten. Om in die vragen te beslissen had de Paus als afgezant benoemd Karel Thomas Maillard de Tournon, die door den toenmaligen Keizer van China welwillend was ontvangen. Als een bewijs zijner tevredenheid, welke ook voor den Keizer vleiend was, benoemde de Paus de Tournon tot Kardinaal; en wilde van die gelegenheid gebruik maken om nog eenige seculiere priesters als missionarissen in het Chineesche Rijk te doen doordringen. Zij werden namelijk belast om op plechtige wijze aan de Tournon de kardinaalsbarret over te brengen. Het reisgezelschap bestond uit zes personen. Ripa was de jongste, Zij vertrokken uit Rome den 13 Oct. 1707, naar Bologna. Hier begonnen de onaangenaamheden op groote schaal; de ergste was, dat een der gezellen een afkeer kreeg van Ripa, en in ongunstigen zin over hem naar Rome schreef. De gevolgen daarvan deden zich gevoelen, toen zij te Keulen aankwamen, en zich bij den pauselijken Nuntius voorstelden. Deze was over alles ingelicht, en aan Ripa, met nog een der gezellen, werd beduid, dat de Paus niet wilde dat zij met de anderen verder zouden reizen. De Nuntius meende zelfs, dat ze naar Rome terug moesten gaan; doch keurde Riga's voorstel goed, naar den Paus te schrijven, en dan te Keulen af te wachten wat Z. H. wilde. De anderen zetten intusschen de reis voort. Ripa en zijn lotgenoot werden door de Augustijnen gastvrij in hun klooster opgenomen. Onder gebed en studie wachtten zij hun verder lot af. Op 21 December 1707

ontvingen zij een gunstig bericht. Clemens XI was n.l. intusschen beter ingelicht, en toen hij alles gehoord had, sloeg de balans geheel ten gunste van Ripa over. Hij werd tot Prelaat benoemd, en aan hem werd toevertrouwd de Kardinaalsbarret aan Mgr. de Tournon te overhandigen. Weldra kon hij en zijn gezel uit Keulen de anderen nareizen.

Hier volgen in Ripa's dagboek eenige bladzijden, die geheel aan „*Olanda*" zijn gewijd. Ik meen ze bijna geheel te moeten weergeven. Vooreerst dan, verhaalt Ripa, dat hij te Keulen burgerkleeding aannam, om ongehinderd door Holland en Engeland te reizen. Op 23 December 1707 vertrokken ze uit Keulen in een postwagen, die, zoo verhaalt Ripa, tweemaal per week loopt, dag en nacht door, met enkel oponthoud voor verwisselen van paarden ; met eene snelheid die Ripa „bewonderenswaardig" noemt. Daags vóór Kerstmis kwamen ze te Nijmegen, (Nimega), de eerste stad in Holland aan, een stad, zegt Ripa, „schoon en sterk". Op Kerstmis lazen ze er de H. Mis en scheepten zij zich in voor Dordrecht ; „Dorto", zegt Ripa, en hij noemt het : „óók een mooie stad" ; en om geen tijd te verliezen stapten zij aanstonds op een ander vaartuig over en zoo kwamen zij 26 Dec. 1707 „alla bellissima Citta di Rotterdam". Hier lascht Ripa eene opmerking in, over hetgeen hij sedert zijn vertrek uit Keulen tot in Holland, niet zonder verbazing, zegt hij, waarnam ; nl. dat daar in plaats van hout, stukken grond (hij bedoelt de *turven*) worden gebruikt om te stoken ; en later, „in Engeland", zoo gaat hij voort, „zag ik dat ze daar een soort van aardpek, dat is : steenkool daarvoor gebruiken". Te Rotterdam moesten echter de maatregelen voor de verdere reis worden genomen ; allereerst paspoorten voor Engeland. „Met het beetje Fransch dat ik kende vroeg ik, waar die paspoorten te krijgen waren. In goed Fransch werd mij geantwoord, dat ik daarvoor „*all' Aja*", (d.i. : naar Den Haag) moest, waar de Ambassadeur der Koningin van Engeland Anna Stuart woonde. Dat begreep ik niet goed ; ik verstond uit het woord „*Aja*", hetwelk ook : „Gouvernante" beteekent, dat ik naar de Gouvernante der genoemde Koningin moest ; daarom trachtte ik te achterhalen, waar die dame woonde. Toen merkte een dier Hollandsche Heeren, zoo vervolgt Ripa heel gemoedelijk, dat ik verkeerd verstond ; en om mij te helpen, wees hij mij in de verte een huis, waar ik een Hollander vinden zou,

genoemd Bartholomeus de Groot, die heel goed Italiaansch kende en mij van alles op de hoogte zou brengen". ,,'t Was een bijzondere trek van Gods Voorzienigheid", voegt Ripa erbij ; ,,want zoo werd niet opgemerkt dat wij missionarissen waren ; en dit had ons anders de weigering van paspoort gekost".

,,Zoodra de Heer de Groot ons verlangen kende, en ons goed in de oogen had gezien, begon hij allerlei vragen te stellen, vooral of wij missionarissen waren ; en of wij die twee waren, die te Keulen waren achtergebleven en door den Paus naar Rome waren teruggeroepen ; en of wij die drie Heeren (hij noemde hier de namen van die ons waren voorgereisd) kenden ; en of wij de bagage herkenden, die hij in een hoek van zijn huis had bewaard. Wij hielden ons goed, om niets van onze zending te laten merken ; maar hij hervatte : ,,Weest maar niet bang ! Door de genade Gods ben ik *Cattolico Romano*, en de Engel des Heeren heeft U bij mij gebracht, om U buiten de val te houden, waarin de booze geest de drie andere missionarissen reeds gevangen heeft. Als ge nu mijn hulp verlangt, spreekt dan openhartig : Zijt ge die ik bedoel ? En om te bewijzen dat hij Katholiek was, maakte hij het teeken des kruises. Toen verhaalden wij alles, en hij vertelde ons even openhartig, dat de drie anderen in Den Haag als missionarissen waren herkend ; ze hadden zich zelf verraden, door den Gezant van den Bisschop van Munster (toen ook nog wereldlijk vorst) wien zij door den Paus waren aanbevolen, een paspoort te vragen ; dit werd dan ook geweigerd, wijl ze geestelijken waren ; en daarom waren er twee hunner, Fabri, Cerù en een Duitsch Chirurgijn, nog in Den Haag gebleven ; een andere, Perroni, zoo verhaalde de Groot verder, ,,is op het punt uit Rotterdam naar Londen te vertrekken, met het schip, dat ge daar in de verte ziet liggen".

,,Ripa spoedde zich naar het aangewezen schip, en trof nog bij tijds Perroni om hem alles te verhalen en afscheid van hem te nemen. Over Delft reisde Ripa met zijn gezel Amodei naar Den Haag, waar zij de andere gezellen aantroffen. Door middel van den gezant van Munster, en met verandering van namen, zoodat ze niet als missionarissen werden erkend, reisden ze naar Rotterdam terug, om van daar naar Engeland scheep te gaan. Den 3den Januari 1708 kwamen ze uit Rotterdam over den Briel (Brilla) in Engeland aan".

Hier rust een wijle het verhaal van Ripa, om twee dingen over Holland te vermelden. Vooreerst, — wij geven hem het woord — ; „'t Is de moeite waard het aan te stippen: in heel Holland heerscht in de steden en in de huizen een groote zindelijkheid, gelijk ik er nooit meer heb gezien in heel de door mij bereisde wereld. Even opmerkelijk is het groote gemak om te reizen van de eene plaats naar de andere, langs kanalen door de kunst aangelegd ; de vaartuigen vertrekken van sommige plaatsen elk half uur ; van andere om het uur ; of meer of minder naar gelang der afstanden. Is het tijd om te vertrekken, dan wordt een klokje geluid, en zonder oponthoud vertrekt men. Men betaalt maar weinig, volgens de tax van den magistraat ; en die schuitenvoerder zou een groote straf inloopen, die ook maar een stuiver meer zou vragen".

Wijl Ripa en zijn gezellen de officieele zending hadden om aan de Tournon de Kardinaalsbarret te overhandigen en zich aan den Keizer van China wilden voorstellen, werden hun de paspoorten zonder bezwaar verstrekt ; enkel moest een hunner, Perrone, die zijn eigenschap van Katholiek Geestelijke niet te verbergen wist, de verklaring afleggen, dat hij geen Jesuiet was en het nooit was geweest ; toen hij bereid was dit onder eed te bevestigen, mocht hij door. Als patroon voor de zeereis werd S. Joseph gekozen ; die Heilige Aartsvader was overigens reeds sedert 1668 de bizondere beschermer der Chineesche Missie sedert het Congres te Kanton, toen 23 aldaar vergaderde missionarissen, Dominicanen, Franciscanen en Jesuieten, den H. Josef als zoodanig hadden erkend, hetgeen in 1673 door Paus Clemens X bekrachtigd was. Voor hun vertrek had Z. H. Clemens XI hun ook nog den Aartsengel Rafaël als medepatroon gegeven.

Den 4den Juni 1708 zette het schip koers naar Kaap de Goede Hoop. Zoowel de bijzonderheden dezer reis, als die van alle volgende, waarin Ripa zijn opmerkingsgave ten volle doet gelden, en waarin zijn priesterlijke deugd en vroomheid ten volle aan het licht treedt, moeten wij overslaan; we kunnen enkel datgene vermelden, wat ons als Nederlanders belang inboezemt, en wat de ontwikkeling van Ripa's plannen voor den inheemschen Clerus betreft.

(*Wordt vervolgd*). J. L. JANSEN C.ss.R.

SAMENWERKING TUSSCHEN KATHOLIEKE ACTIE EN JEUGDMISSIE-ACTIE

Treffende bladzijden werden soms geschreven over de jeugd van de katholieke Kerk in alle eeuwen der historie, maar speciaal in onze eeuw. Het immer jeugdig bloed, dat dit levend Lichaam doorstroomt, bewerkt een vitaliteit, die bij eerlijke niet-ingewijden bewondering afdwingt. Voor ons is dat echter niet zoozeer iets, dat bewondering wekt, dan wel iets, dat vanzelf spreekt. De Kerk immers, door haar Stichter gewild voor alle tijden en geplaatst midden in den tijd, moet zich aan de steeds wisselende eischen van den tijd aanpassen en „modern" blijven in den besten zin van het woord.

Christus heeft aan Zijn leer en aan Zijn ideeën, waarvan de Kerk de draagster is, de woorden meegegeven : „Gaat en vermenigvuldigt u !" Want ofschoon de leer van de Kerk in wezen niets anders is en blijft dan de aloude Christus-leer, liggen daarin toch nog conclusies verborgen, die, naargelang de eischen van den tijd dat vragen, de een na de ander openbaar worden. Dat is het wonderbare leven, dat schuilt in Christus'leer, die geen wetboek is van starre wetten, maar veeleer een akker, die openbloeit in een mengeling van schoone gewassen en waaruit altijddoor nieuwe schoonheden ontluiken. Als over de wereld de stormende driften van het heidendom drijven, dan bloeien uit Christus'leer de roode rozen van martelaarsbloed en christenliefde. Als over de wereld de vernietiging vaart van alle gezag, dan waait het purper open van den Koning der eeuwen. En als het strijdrumoer davert tegen Christus'leer en Christus' Kerk dan schalt daar boven uit de gouden klank van Zijn Katholieke Actie.

Zoo beschouwd is al het „nieuwe" in de Kerk in beginsel oud, wijl het alleen zijn oorsprong vindt en vinden moet in Christus' éëne Evangelie. Zoo beschouwd is ook de K(atholieke) A(ctie) oud en zoo beschouwd is ook een „verjongde" missie-actie, die men ziet als een stuk K.A., oud. En zoo zijn ook de ideeën, die aan de samenwerking tusschen K.A. en missie-actie ten grondslag liggen, in haar beginsel zoo oud als de Kerk zelf.

Daarom kan het ook geen bevreemding wekken, dat de theoretische zijde van de kwestie van samenwerking tusschen K.A. en

missie-actie, die in den laatsten tijd van sommige zijden werd aangesneden [1]), betrekkelijk eenvoudig en duidelijk genoeg bleek en dientengevolge ook nagenoeg algemeen werd aanvaard.

De practische opzet van een en ander scheen echter niet zoo eenvoudig. Toch moest ook dát uiteindelijk tot een oplossing komen, „als over het onderling overleg maar loyaal het licht schijnt van den ijver voor de groote belangen van Christus' mystiek Lichaam en alle bekrompenheid en egoïsme van verkeerd opgevatten ijver voor eigen milieu in de schaduw blijft". Zoo schreven we 'n half jaar geleden in ditzelfde tijdschrift. En het mag bewondering wekken, dat reeds eenige weken later in het Bisdom Breda de gewenschte samenwerking tusschen K.A. en jeugdmissie-actie organisatorisch tot stand kwam ! Men had waarschijnlijk ingezien dat het „instaurare omnia in Christo", dat aan de K.A. als doelstelling is meegegeven, een breederen zin heeft dan „alles herstellen in Christus", n.l. „alles inrichten, vestigen in Christus", zoodat noodzakelijk de missie-actie ook een stuk K.A. is. En Christus' woord bij Mattheus : „Het rijk Gods zal u ontnomen worden, en aan een volk gegeven worden, dat er de vruchten van opbrengt" (21, 43) gaf de betrokken personen zeker onbewust de gelukkige voortvarendheid van het snelle handelen.

Als een eerste proeve in die richting moge ik u in enkele lijnen de organisaties van samenwerking tusschen de K.A. voor de mannelijke jeugd en de jeugdmissie-actie in het Bisdom Breda, die mede op initiatief van den Nederlandschen Priestermissiebond is tot stand gekomen, ontvouwen.

Als verbindingsschakel tusschen K.A. en missie-actie fungeert een klein diocesaan missiejeugdcomité. Dit comité onderhoudt het contact met de K.A. en wendt zich voor de doorvoering van de missie-actie onder de K.A.-jeugd tot den diocesanen raad van de K.A. Deze geeft op haar beurt de vormings- en actiepunten, door het dioc. missiejeugdcomité ontworpen en voorgesteld, door aan de parochiëele comité's voor K.A., die zorg dragen voor de doorvoering daarvan in de diverse jeugdorganisaties. En om met meer kans op welslagen te bereiken, dat de parochiëele comité's hun medewerking verleenen, wordt er op aangedrongen, dat in het parochiëel comité

[1]) Vgl. o.m. in dit tijdschrift Jrg. 18, pag. 137 (afl. 3).

iemand wordt opgenomen of aangewezen, die zich speciaal met de zorg voor de missie-actie zal belasten.

Op deze wijze hoopt men de inschakeling van de missie-actie in het K.A.-program te kunnen verwezenlijken. Reeds zijn door de K.A. verschillende actiepunten aan de jeugdorganisaties doorgegeven. O.m. de ,,brokken"-actie ; waar deze reeds is georganiseerd op de scholen, zullen de jeugdorganisaties daaraan op een of andere wijze hulp bieden en waar deze actie nog niet is georganiseerd, zullen de jeugdorganisaties zelf initiatieven nemen door de ,,brokken" op te halen, te sorteeren en op te zenden naar de gewestelijke ,,brokken"-centrales. Een andere actie is de tijdschriften-actie, waardoor men bepaalde tijdschriften in de parochie geregeld ophaalt en opzendt naar een missionaris. Nog is voorgesteld het bekend maken en propageeren van de drie pauselijke missiegenootschappen ; het doorgeven van gebedsintenties voor de missies, speciaal in verband met de maandintenties van het Apostolaat des Gebeds. En om op bijeenkomsten (en ook in de scholen) over de missie te kunnen vertellen, zal geregeld gezorgd worden voor pakkende missieverhalen. De Jonge Wacht heeft de missie-actie reeds terdege in haar systeem ingewerkt [1]) ; en samen met de geheele K.J.C. kent zij o.m. ,,de kopergave" voor den inlandschen priesterstudent. In verband daarmee wordt ook een 5-weeksche voorbereiding op den Algemeenen Missiezondag overwogen.

Of de bedoelde organisatie in dezen vorm en met deze werkwijze nu inderdaad de beste is, kan men betwijfelen, zoolang de practische toepassing en uitvoering nog geen zekere bewijzen daaromtrent hebben gegeven. Maar de kwestie is ter hand genomen en dat is in dit geval het voornaamste. Oneffenheden kunnen trouwens toch door het gebruik worden gepolijst. En dat zulks ook hier het geval zal zijn, daaraan twijfel ik geen oogenblik.

Ofschoon dus de praktijk is gevestigd, kan het toch nog zijn nut hebben om enkele ideeën naar voren te brengen, die m.i. hieraan ten grondslag moeten liggen. Het ,,eerst doen en dan praten" heeft iets voor. ,,Die volgorde is wijs en menschkundig, schrijft Bernard Verhoeven. Wie met den volmaakten droom begint, beloopt de kans

[1]) Vgl. hiervoor Het Jonge Wachtboek (Verkoopcentrale van het Centraal Comité, Laan Copes van Cattenburch 127, Den Haag) ; De Katholieke Jeugdleider (maandblad voor de leiders) en De Jonge Wacht (weekblad voor de jongens).

het altijd onvolmaakte streven reeds vóór het begin te verlammen. Het leven heeft, dwars door de onvolmaaktheid heen, meer scheppingskracht dan het huiveringwekkend besef der uiteindelijke vlekkelooze volmaaktheid." [1])

Hier mogen dus nog, hoewel in groote lijnen, enkele gedachten volgen over de beteekenis van de samenwerking tusschen K.A. en jeugdmissie-actie, met name over de beteekenis van die samenwerking voor de K.A. zelf. Want de missie-actie vooral kan aan de K.A. schenken, wat zij voor een zegenrijk werk broodnoodig heeft : een leger apostelen van groot formaat.

Het is zeker deze laatste gedachte, die ten grondslag ligt aan de eenigzins paradoxaal-klinkende woorden van den grooten Engelschen Kardinaal Manning : „Moet het geloof verbreid worden in ons land, dan juist door onze inspanning om het geloof in het buitenland te brengen. Want we hebben Christus' belofte : Geeft en u zal gegeven worden".

Die apostelgeest, waarop Kardinaal Manning doelt, kan ons volk redden, het losrukken van alles wat het naar den afgrond van godsdienstige vervlakking en modern heidendom trekt, opdat het los van zichzelf met lichten wiekslag de vlucht neme naar hooger sferen en hooger idealen, ter verovering n.l. van den hemel voor zichzelf en voor anderen. Die geest van verovering kan in ons het vertrouwen opwekken in de groeikracht van Christus' Kerk en de fierheid op ons katholiek-zijn, op ons verbonden-zijn met Christus in het groote mystieke Lichaam van Christus.

Maar „al te lang heeft het grootste gedeelte van de leeken betrekkelijk passief in de Kerk geleefd. Velen gingen bijna louter op in zorg voor hun eigen ziel. Het getal van degenen, die zich medeverantwoordelijk voelden voor de uitbreiding van het Rijk Gods, was klein. Wij waren de laatste tijden in het algemeen toch sterk ingesteld op bescherming en verdediging, op het behouden van wat we hadden. De groote wereldveroverende trek ontbrak ons meest, terwijl wij toch als taak hebben opgekregen : „Gaat heen, geheel de wereld over...." ....Bij dit soort Christenen is van apostolisch vuur niets meer te bespeuren, er is in hen niets te ontdekken van een heilige onrust voor het Rijk Gods in onzen tijd". [2])

[1]) Bouwen, Jrg. 6, pag. 61 (afl. 4—5).
[2]) Dr. Paul Schaeper, In den krijgsdienst van Christus, Breda 1936 ; pag. 5 en 63.

Het zal moeilijk blijken om dien apostolischen geest, zoo dringend noodig in onze dagen, op te wekken in het gros der volwassen katholieken; een oudere boom is niet meer zoo gemakkelijk te buigen. Ofschoon persoonlijk misschien veel heiliger dan de jeugd van vandaag, weten zij toch niet wat apostolaat is, omdat hun opvoeding niet in die richting is gegaan.

Om die reden schenkt men dan ook heden ten dage aan de apostolische opvoeding van de jeugd aanmerkelijk meer aandacht dan vroeger. En dat is weer niets nieuws, want het is in beginsel niets anders dan het doen beleven van de aloude idee van de strijdende Kerk. Wij zijn lid van de „strijdende" Kerk en als zoodanig hebben we dus op de eerste plaats offensief te werken naar Christus' woord: „dat allen één zijn". Zou het misschien mogelijk zijn, dat God juist door den revolutiestorm, die thans over de wereld waait, den katholiek van vandaag — zooals Hij ook meermalen het Joodsche volk deed — nog eens dien vergeten plicht wil inscherpen? Het heeft vaak allen schijn, dat we stilzwijgend toestemmen, als het moderne heidendom ons van onze christelijke cultuur ontneemt, zooveel het wil; zoolang het maar niet raakt aan ons natuurlijk bestaan. Maar is dan een geloofsvervolging het eenig middel om ons de oogen te openen?

De modern-heidensche machten buiten alles uit om bij de jeugd reeds op jongen leeftijd iedere godsdienstige idee uit te dooven; zij zien, wellicht reëeler dan wij, in het kind de toekomst. En daartegenover staat de Kerk, die uit Christus' woorden weet, dat de toekomst haar behoort; daartegenover „staan wij, opgericht in wat Hij ons beloofde: Zijn vuur, Zijn eeuwigheid". [1]) Zijn wij wel consequent genoeg? Want als de toekomst ons behoort, sluit dat nog niet in zich, dat wij die toekomst zullen hebben zonder strijd. En daarom is het ook onze taak de jeugd op te voeden tot apostelen. Tot de eenigware apostelen, en daarom moeten wij er ook veel meer zorg aan besteden dan die heidensche machten. Bij de jeugdvorming hebben we met de idee van de strijdende Kerk bewust rekening te houden. Ons voornaamste werk is niet van de jeugd een borstwering te maken, waarop het moderne heidendom doodloopt; want bij dat doodloopen zullen er ongetwijfeld geregeld brokstukken van die borstwering afvliegen, wat dus de stellingen van de verdedi-

[1]) Gabriël Smit in „Processie". Bouwen, Jrg. 5, pag. 114 (afl. 7—8).

gers hoe langer hoe zwakker maakt. Neen, onze taak is het van de jeugd een pantserauto te maken, die vooruitdringt en terugdrijft. Een pantserauto, ijzersterk afgedekt door een diep-bewust geloof en een sterk karakter en die zijn mobiel-zijn put uit een bewuste liefde tot God en tot de zielen. En omdat Christus in zijn universeele liefde tot alle menschen gezegd heeft : „Predikt het evangelie aan ieder schepsel", daarom moet het kenteeken van den apostelijver van de katholieke jeugd ook zijn : haar algemeenheid, evenals de algemeenheid één der kenteekenen is van de katholieke Kerk zelf.

Het apostel-zijn tenslotte, moet bij de jeugd zóó worden aangekweekt, dat ze het apostolaat beleeft uit overtuiging. Maar daarvoor is het weer noodig, dat ze haar apostolaatsveld kent ; en hoe beter ze het kent, des te dieper zal de overtuiging gevestigd worden. Nu kunnen we de jeugd, speciaal de jongere jeugd, moeilijk wagen aan de kwesties van het moderne heidendom. We kunnen wel spreken over het ongeloof en feiten aanhalen van het leven zonder God en tegen God van vele „beschaafde" menschen. Maar over de diepe verzonkenheid en den degradeerenden invloed op heel de maatschappij, over het negatief-zijn van het moderne heidendom door zedenverwildering e.d. kunnen we moeilijk uitwijden en nog minder hun daarover een duidelijk inzicht bijbrengen.

En toch hebben we tegen de heidensche machten een macht noodig in een leger van gezond-katholieke leekenapostelen. „Zij moeten leeren, dat hun bestaan alleen zin heeft in den dienst van God : zij moeten het anthropocentrische standpunt leeren vermijden, omdat zij eenmaal aan het herstel van de theocentrisch-gebouwde maatschappij moeten meewerken". [1]) En daarom zal de drang tot positief meewerken aan de intensieve- en extensieve uitbouw van de Kerk van jongsaf in hen moeten worden opgewekt.

Die positieve vorming tot apostelen, zooals die gewenscht wordt, kan met name bereikt worden door de jeugdmissie-actie. In dit verband is de missie-actie ongetwijfeld de mooiste school om de jeugd tot apostelen op te voeden. De jeugdmissie-actie maakt van de jeugd apostelen, die bewust bidden en offeren en werken voor de uitbreiding van de Kerk in de missielanden. En dat bewuste missie-apostolaat, uit overtuiging beleefd, moet noodzakelijk ook

[1]) Dr. Jop Pollmann in Bouwen, Jrg. 6, pag. 41 (afl. 3).

voeren tot apostolaat op het gebied van het moderne heidendom. Zoo maakt de missie-actie dan van die opgroeiende jeugd echte K.A.-menschen. En dan vragen we van die jeugd niet te veel; want we moeten niet vergeten, dat juist door de vervroegde kindercommunie de jeugd van thans veel rijker is dan de jeugd van enkele decennia terug en dus ook meer kán geven. Dat zij echter ook meer móét geven, dat moeten we haar nog leeren. We moeten haar leeren, hoe juist zij later de frontsoldaten moeten zijn van het offensief; hoe zij een frontleger moeten worden, dat zijn kracht put uit een apostolische vorming.

Motieven, die hun wil in die richting zullen bewegen, vinden we op het gebied van de missie-actie in overvloed: opgestapeld door een heldhaftig apostolaat van welhaast 20 eeuwen. In de missie-actie vindt men alle mogelijke wegen, welke men gaan kan om positief te leeren deelnemen aan het groote offensief van de Wereldkerk. Daar vindt men inderdaad echte gelegenheid tot motievenvorming, die volgens Lindworsky S.J. de eenige mogelijkheid is tot een gezonde wilsvorming. En zoo is missie-actie ook een brok opvoeding. [1])

Onze St. Paulus is groot en St. Franciscus Xaverius en St. Willibrord zijn prachtfiguren. Om de sensatie worden ze echter nog vaak vervalscht. Zoo is mij als eerste idee over St. Willibrord in m'n jeugd bijgebracht, dat hij overal rondliep (quaerens quem devoret!), terwijl hij hier 'n groep heidenen doopte en ginds 'n paar afgodsbeelden neerhaalde (zooals op 'n plaatje heel knus stond afgebeeld)!! Maar dat b.v. een St. Franciscus Xaverius ouders had, van wie hij evenveel hield als wij en die hij vaarwel heeft moeten zeggen om in onbeschaafde streken zielen te gaan winnen voor God; dat hij dus het beste, wat hij op aarde bezat, heeft willen prijsgeven voor God: daarop en op meer dergelijke dingen heeft men mij vroeger nooit opmerkzaam gemaakt. En toch is die heldhaftigheid iets positiefs; iets, wat karakters kan sterken.

Moet onze jeugd nu immer en altijd de recordhouders blijven zoeken in de sportwereld? Is er een grootere recordhouder dan een Pater Damiaan, die het record sloeg in de naastenliefde door z'n leven te laten wegvreten door de vreeselijke melaatschheid omwille

[1]) In België begrijpt men zulks. Ik ken in de reeks „Paedagogische Studiën" drie deeltjes (misschien zijn er nog meer) aangaande de missie-actie onder de jeugd. Waar blijft ten onzent een dergelijk deeltje in de „Opvoedkundige Brochurenreeks"?

van enkele zielen ? Moet in dat wegterende lichaam geen ziel hebben gewoond, die jarenlang heeft moeten trainen met een standvastigheid, die aan het ongelooflijke grenst, om het zoover te kunnen brengen ? En zouden dan zulke stalen karakters — uit de geschiedenis van het missiewerk kennen we ze bij honderden — niet in staat zijn om tenminste een wil te sterken tot een taaiheid van eikenhout ? Goudmijnen hebben we in de missie-actie. Laten we dan daar delven ! Want daar is het Klondyke, dat onze jeugd zal verrijken met een gouden apostolaatsdrang zonder weerga.

In dit licht zie ik de samenwerking tusschen de K.A. en de missie-actie. En ik geloof : het is zóó een heerlijke en grootsche manifestatie van ons lidmaatschap van de groote Wereldkerk, gericht op de verovering van een geheele wereld voor Christus Koning.

Wij hopen dan ook, dat in het nieuwe K.A.-program onder het motto ,,Verantwoordelijkheid" de missie-actie de haar toekomende plaats zal toegewezen krijgen. Want ,,katholieke jeugdvorming zonder missievorming is een onding : een contradictie in de termen".

Door genoemde samenwerking zal de K.A., die ook qua organisatie tot missie-actie verplicht is, haar collectieven missieplicht beter en vollediger kunnen vervullen en de missievereenigingen zullen een machtigen steun ondervinden. — Heerlijke wisselwerking, welke beloften inhoudt voor de toekomst !

Huybergen. PIET MATTHIJSSEN, conrector.





DE H. EUCHARISTIE EN HET MISSIEWERK

Bij gelegenheid van het Eucharistisch Congres te Manilla hield de pauselijke legaat, Z.Em. Kard. Dougherty, een rede, waaraan het volgende is ontleend :

Zooals de H. Vader in zijn schoon en welwillend schrijven aan dit internationale Eucharistisch Congres heeft opgemerkt, bestaat er een *innige band tusschen de H. Eucharistie en het werk der christelijke missien.* Inderdaad de verlossing der menschheid door het offer van Calvarië wordt op de volken en op ieder mensch afzonderlijk toegepast en voortgezet in het H. Misoffer, waarin en waardoor het Lichaam en Bloed van onzen Goddelijken Verlosser op de Eucharistische Tafel geplaatst worden als spijs en drank voor onze zielen, ons aldus deelgenoot makend aan de goddelijke natuur en broeders van elkander in de banden van geloof en liefde.

Daarom juist is de H. Eucharistie een zeer krachtig hulpmiddel voor de bekeering en redding van hen, die gezeten zijn in de duisternis des doods, verzonken in bijgeloof en verwijderd van God.

Dit is het wat de profeet Malachias, toen hij de komst en de verovering van den Messias aankondigde, voorspelde, dat een zuivere Offerande overal op aarde zou worden opgedragen, van het Oosten tot het Westen, en dit is het ook, waarom onze Verlosser voorspelde, dat Hij, eenmaal opgenomen van de aarde, alle menschen tot Zich zou trekken.

God heeft geen engelen, maar menschen gezonden, om de wereld te bekeeren en de missionarissen, ook de heiligste, zijn niet vrij van menschelijke zwakheden. Evenals Joseph, toen hij als slaaf naar Egypte gebracht werd, een taal hoorde, die hem volkomen vreemd in de ooren klonk, zoo gaat de missionaris, wanneer hij zijn vaderland en het ouderlijk huis verlaat, naar een vreemd land, waar hij een onbekende taal te hooren krijgt, waar hij omgeven is door onbekende menschen en leven moet temidden van nieuwe tradities, gebruiken en omstandigheden.

Zijn grootste bekoring zal de troosteloosheid des geestes zijn. Hij zal in zekere mate de verlatenheid voelen van onzen Zaligmaker in den Hof van Gethsemani.

Hij is verstoken van iedere menschelijke vertroosting en heeft behoefte aan steun in zijn eenzaamheid.

Christus in het tabernakel is zijn beschermer, zijn vriend en hulp ; en zoo gesterkt, komt hij de bekoring van de moedeloosheid te boven en volhardt hij met blijdschap in een leven van lijden, behoeften en beproevingen van allerlei soort.

De H. Eucharistie is, juist omdat Zij het licht en de kracht van den missionaris is, ook de voornaamste steun bij het missiewerk.

DE MISSIOLOGISCHE WEEK VAN NIJMEGEN

De Missiologische Week van Nijmegen is een voortzetting en een uitbreiding van een organisatie, die reeds 15 jaren te Leuven in België een nuttig en overal met sympathie opgenomen werk heeft verricht. Sinds 1923 is hier elk jaar een groote bijeenkomst gehouden van missionarissen en missiologen; soms waren er een 500 paters, broeders en zusters bijeen, dikwijls afgevaardigden uit bijna alle Europeesche staten, ofschoon uit den aard van de zaak het procent van de Belgische deelnemers overheerschte.

Op de laatste vergadering van het comité van de Missiologische Week heeft men besloten om voortaan om de twee jaar het congres in het buitenland te houden. Men beoogde hierbij aan deze organisatie meer bekendheid te geven, wat heelemaal in overeenstemming is met haar internationaal karakter, en zoo ook andere landen de vruchten van deze onderneming te doen plukken. Den eersten keer werd aan Nederland gedacht, omdat men wist, dat hier missiologisch en propagandistisch het terrein al voorbereid was. Er vormde zich uit Nederlandsche missionarissen en missiologen een uitvoerend comité, dat nu met een interessant en leerzaam programma voor den dag kan komen.

Voor vele missionarissen en belangstellenden is de werkwijze van de Missiologische Week echter nog onbekend: daarom willen we in het kort den opzet ervan uiteen zetten. Op het congres te Nijmegen zullen immers dezelfde richtlijnen worden gevolgd als te Leuven.

Wat is de Missiologische Week niet? Geen propaganda-middel van missieactie. Allen, die naar de Week komen, worden verondersteld al met een groote liefde voor het missiewerk bezield te zijn. Natuurlijk zal de missiegeest door zulke congressen nog verdiept en verlevendigd worden, doch dit is niet de directe strekking van de bijeenkomst. Vandaar zijn de vergaderingen niet voor het publiek toegankelijk, doch alleen voor missionarissen, in den ruimen zin van het woord: priester-missionarissen, fraters, broeders en zusters. Verdere belangstellenden kunnen toegang aanvragen bij den penningmeester Father Jean Kiggen (Koningsweg 31, Arnhem), waar een programma als toegangsbewijs verkrijgbaar is à f 1.— (Seminaristen f 0.50). Dit is geldig voor alle vergaderingen.

Omdat de Week geen propaganda-middel is voor de missieactie in Nederland, mag er niet ex professo voor een of ander genootschap of congregatie propaganda worden gemaakt, zelfs niet direct de missieactie in ons land worden besproken. Het is op de eerste plaats een bijeenkomst van missionarissen voor missionarissen!

De Missiologische Week schrijft zich verder geen gezag toe, tenzij in zooverre de afzonderlijke inleiders voor zich dit kunnen doen gelden. Alleen de Apostolische Stoel door middel van de Congregatie de Prop. Fide is de aangewezen instantie om een bepaalde missiemethode voor te schrijven en bindende richtlijnen vast te leggen. Verder komen de Missieoversten in de betreffende gebieden zelf hiervoor in aanmerking. Vandaar kunnen de conclusie's van de Week alleen worden beschouwd als de resul-

taten van de ervaring, doch a priori onderwerpt men zich aan de bepalingen, die door de betrokken instantie's reeds zijn gegeven.

Wat is dan het doel van de Missiologische Week ? Het doel is om de missionarissen over heel de wereld verspreid bijeen te brengen om aan hen gelegenheid te geven in een vruchtbare gedachtenwisseling nut te trekken uit elkanders ervaring in de missie en zoo ook hun eigen praktijk meer te systematiseeren.

Wanneer men eerlijk onder elkander de gelukkige en ongelukkige uitslagen van zijn bekeeringswerk vergelijkt, komt men vanzelf, het verschil van de ver uiteen gelegen missiegebieden in aanmerking genomen, tot een meer bewuste en aan de praktijk getoetste werkmethode. Daarbij komt, dat we ook theologanten op de Missiologische Week verwachten, voor wie het een kostbare gelegenheid zal zijn om in de moeilijkheden en problemen van het missieleven te worden ingeleid ; en wanneer er te Nijmegen dat echte missionaris-milieu heerscht : die breede, zichzelf vergetende en ideale geest, zooals we hem te Leuven zoo dikwijls tastbaar hebben ontmoet, — dan zullen deze dagen voor de jonge generatie ongetwijfeld een verrijking en verruiming beteekenen voor heel hun verstands- en gemoedsleven ! De Missiologische Week wil dus één groote studiekring beteekenen van oud en jong rond het sublieme missieleven.

Uit de doelstelling van de Missiologische Week volgt, dat zij in beginsel een studievergadering is, waarop elk zijn inzicht tracht te verbeteren. Om deze reden wordt er groote waarde gehecht aan het debat, de gedachtenwisseling, die na elke lezing zal worden geopend. Iedereen heeft de vrijheid het woord te vragen, aanmerkingen, aanvullingen en eigen ervaringen weer te geven, wanneer ze slechts het besproken onderwerp raken. Na de Week worden alle lezingen met de daarop volgende gedachtenwisseling in een verslagboek opgenomen. Elke spreker draagt evenwel de verantwoordelijkheid voor de meening, die hij naar voren heeft gebracht.

Ofschoon de lezingen, van de Missiol. Week van Nijmegen in het Nederlandsch worden gehouden, mag de gedachtenwisseling in elke andere taal plaats hebben. Het congres is in zooverre internationaal, dat missio- narissen uit elk land er welkom zijn en aan de gedachtenwisseling kunnen meedoen. Ook is de Week internationaal in dien zin, dat het geen Koloniale Week mag worden, maar alle missiegebieden over de geheele wereld mogen worden besproken.

De Missiologische Week is op de praktijk van de missie zelf gericht. Broederlijk en onbevooroordeeld zullen theoretici en practici de methodische vraagstukken van het godsdienstonderricht in de missie onder de oogen zien en bespreken, — het program van de Week vindt men elders in dit nummer afgedrukt — daarbij in echt katholieken geest de richtlijnen onderhouden, die ons door de groote encyclieken, vooral Maximum illud en Rerum Ecclesiae, en door de Kerkelijke Overheid zijn gegeven.

Moge de eerste Missiologische Week in Nederland met den zegen van den Goeden God en onder de bescherming van den H. Franciscus Xaverius, den Patroon van de Missiol. Weken, werkelijk een succes worden !

Dr. GREGORIUS O.M.Cap.



UIT DE WIJDE WERELDMISSIE

HET RITENVRAAGSTUK IN MANDSJOEKOEO

Het is bekend, dat in den Chineeschen ritenstrijd [1]) van de 17e eeuw de vraag, of de christenen mochten meedoen aan den eeredienst van Confucius en de vereering der voorvaderen een groote rol heeft gespeeld. Wil men dezen fameuzen strijd, onnoodig verscherpt door tegenstellingen van naties en orden, juist beoordeelen, dan moet men hem beschouwen in het licht van zijn tijd, in de omlijsting van de heele missiegeschiedenis der betrokken kulturen en volken, en bovendien uitgaan van de veronderstelling, dat men van weerszijden met goede bedoelingen bezield, doch in de keuze der middelen niet onfeilbaar was. Voor ons doel behoeven wij hier echter niet te treden in een beoordeeling van dien strijd [2]), maar kunnen volstaan met te herinneren aan de voornaamste beslissingen hieromtrent.

In 1645 veroordeelde Innocentius X den eeredienst van Con-

[1]) Men gebruikt zoowel de benaming *ritenstrijd*, die eigenlijk een engere, als *aanpassingsstrijd*, die een breedere beteekenis heeft. De eigenlijke ritenstrijd liep over de volgende vier gebruiken of riten : de beweening der dooden ; de vereering der voorvaderen ; den eeredienst van Confucius ; de vereering van den afgod Tschinghoang. De aanpassingsstrijd omvatte bovendien nog de volgende punten : den strijd om de Godsnamen ; het optreden der missionarissen in kleeding, prediking enz. ; het onderhouden of verwaarloozen van kerkelijke voorschriften ; de wijze van toedienen of niet-toedienen van bepaalde Sacramenten (Doopsel, H. Oliesel) ; het verbergen van het beeld des Gekruisten ; de woeker-renten.

[2]) Het ware te wenschen, dat eenmaal een onpartijdig geleerde over tijd en middelen zou beschikken om, met verlof van Rome, een definitieve geschiedenis te kunnen schrijven van de ingewikkelde gebeurtenissen, waarover thans de betrokken partijen zich nog slechts met moeite sine ira et studio schijnen te kunnen uiten. De 5e, 6e en 7e band van de Bibliotheca Missionum gaven een idee van den stortvloed der geschriften, door den Chineeschen riten-strijd ontketend. Wij zeggen : met verlof van Rome ; want in 1930 besliste het H. Officie, dat het verbod, om zonder uitdrukkelijk en bijzonder verlof van het H. Officie iets te publiceeren over de Chineesche riten, ook na de promulgatie van het kerkelijk wetboek van kracht blijft. A. A. S. 22 (1930) p. 344.

fucius en de vereering der voorvaderen, die in 1656 weer werden toegestaan, in zoover ze burgerlijk leken en niets bijgeloovigs bevatten en in het belang der missioneering waren. Clemens X vaardigde in 1669 een soort bemiddelings- decreet uit, waarbij de godsdienstige gebruiken werden verboden, de burgerlijke daarentegen toegestaan. In 1685 verbood Mgr. Maigrot, apostolisch vicaris van Foekien o.a. het gebruik der namen Tien (=hemel) en Chang-ti (=opperheerscher), door Ricci overgenomen om den waren God aan te duiden, en de zoogenaamde burgerlijke deelname aan de eerbewijzen, welke aan Confucius en aan de dooden werden gebracht. Opnieuw ontbrandde de strijd, die nu helaas dikwijls ontaardde in beleedigende insinuaties en ander hatelijk getwist. In 1704 bekrachtigde het H. Officie de bepalingen van Mgr. Maigrot : zoowel de gebruikte Godsnamen als de eerbewijzen jegens Confucius hingen te nauw samen met in-zich-zelf verwerpelijke opvattingen, dan dat zij er, welke ook de oorspronkelijke beteekenis mocht geweest zijn, nog van te scheiden waren. Clemens XI bevestigde deze beslissingen in de constitutie Ex illa die (1715) en Benedictus XIV heeft in de bulle Ex quo singulari (1742) de omstreden gebruiken ontoelaatbaar verklaard en de missionarissen tot een nog geldenden [1]) eed op die bulle verplicht.

Men dient zich deze afwijzende houding van Rome tegenover bedoelde riten te herinneren, om de *beteekenis* te begrijpen van enkele recente beslissingen hieromtrent : wij bedoelen den brief van 28 Mei 1935, door de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs gericht tot Mgr. Gaspais, apost. vic. van Kirin in Mandsjoekoeo, over de vereering van Confucius [2]) ; het schrijven van den Apost. Delegaat voor Japan van 8 Dec. 1935, gericht tot de Oversten der religieuze instituten en congregaties van Nippon [3]), en de instructie van 26 Mei 1936 van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs aan den Apost. Delegaat in Japan, over de plichten der katholieken jegens het vaderland". [4])

In dit artikel bepalen wij ons tot de eerstgenoemde beslissing

[1]) Grentrup, *De canonieke bepalingen betreffende de Chineesche riten*. Het Missiewerk 12, blz. 129 vlgd.
[2]) Osservatore Romano, 2 Juli 1936.
[3]) Periodica de re morali, canonica, liturgica. 25 (1936) p. 88 sqq.
[4]) A. A. S. 28 (1936) p. 406 sqq.

omtrent Mandsjoekoeo [1]) ; een paar volgende artikelen hopen wij te wijden aan de beide andere documenten, die een mijlpaal beteekenen voor de missie van Japan.

Wij drukken hier eerst den tekst af van den brief van den Apost. Vicaris van Kirin aan den Kardinaal-Prefect der Propaganda, zooals deze gepubliceerd werd in de Osservatore Romano van 2 Juli 1936, een der laatste dagen van ons laatste verblijf in Rome.

Hsinking, le 25 mars 1935.

Eminence Révérendissime,

Dans la lettre 18—34 que j'ai eu l'honneur d'adresser à Votre Eminence le 7 novembre 1934, je crus devoir attirer son attention sur une reviviscence possible du culte de Confucius [2]) en Mandchourie et sur les difficultés qui pourraient se présenter à ce propos soit pour nous-mêmes soit surtout pour nos chrétiens. Dans la réponse qu'elle me fit l'honneur de m'adresser dans la lettre 4528 du 3 décembre de la même année, Votre Eminence exprima le désir que les Ordinaires du Manchoukuo étudient ensemble cette délicate question, de manière à pouvoir offrir à la Sacrée Congrégation de la Propagande des éléments qui lui permettent de nous donner quelques directives pratiques.

Conformément aux instructions de Votre Eminence, j'ai invité les Ordinaires du Manchoukuo à se réunir à Hsinking afin d'étudier minutieusement les délicats problèmes posés par ce renouveau confucianiste, problème d'une actualité d'autant plus immédiate que les multiples efforts du Gouvernement pour promouvoir le culte de Confucius ne nous permettent pas d'éluder cette épineuse question.

Pour éclairer le débat, et pour avoir une base plus sûre d'appréciation, je résolus de m'enquérir d'abord auprès des Autorités officielles du sens donné actuellement par eux au culte rendu à Confucius. C'est pourquoi

---

[1]) De nieuwe Staat Mandsjoekoeo, die vroeger staatkundig en kerkelijk tot China behoorde, is den 1en Mrt. 1932, met behulp van Japan, onafhankelijk verklaard en enkele dagen later werd Hsinking tot hoofdstad geproclameerd. Het aantal inwoners van den staat, die begrensd wordt door Korea, Siberië, Mongolië en China, schat men op ongeveer 30 millioen. *Manchukuo Year Book*, 1934, p. 20.

[2]) Confucius, eigenlijk K'ung fu tse, d.w.z. meester Kung, (551—478 v. Chr.) gaf aan de Chineezen een wijsgeerige zedeleer, welke ten doel had : de orde in de maatschappij, door het bewaren of herstellen der voorvaderlijke traditie, der vroegere zeden en gebruiken. De zedeleer van Confucius vat men gewoonlijk samen in de vijf volgende verhoudingen : tusschen vorst en onderdaan, vader en zoon, man en vrouw, ouderen en jongeren broeder, vrienden onderling. Deze verhoudingen steunen alle op de piëteit jegens de hooger-geplaatsten : deze is de basis voor elke maatschappelijke orde. Wat de persoonlijkheidscultuur betreft, heeft men op grond van Confucius' geschriften vijf deugden opgesteld : humaniteit, rechtvaardigheid, zedigheid, wijsheid en trouw.

en date du 27 février 1935, j'adressai au Directeur de la Section culturelle du Ministère des affaires Etrangères la lettre suivante :

„Monsieur le Directeur, Désireux de voir tous les catholiques remplir fidèlement leurs devoirs patriotiques sans que ces devoirs se trouvent en conflit avec les exigences de la liberté de conscience, j'ai l'honneur de vous soumettre le doute suivant.

Les honneurs rendus à Confucius, soit dans les écoles, devant son image ou sa statue, soit dans les temples devant sa tablette, constituent-ils, dans l'esprit du Gouvernement, un culte religieux, analogue à celui qu'on rend à une divinité, ou bien un hommage purement civil rendu à un grand homme, à un grand philosophe, à cause de la valeur de ses enseignements et de leur importance pour la formation morale de la nation ?

Daignez agréer...."

Quelques jours plus tard, le Ministre des Affaires Etrangères me communiquait la réponse faite par le Ministère de l'Education, [1]) auquel ma lettre avait été transmise : „Nous avons reçu de votre Bureau la copie d'une lettre qui vous a été adressée le 27 février par l'Evêque représentant les Missions catholiques du Manchoukuo, lettre dans laquelle on demande d'expliquer clairement le sens des honneurs à Confucius. — Les cérémonies en l'honneur de Confucius ont uniquement pour objet de manifester extérieurement la vénération qu'on a pour lui, mais elles n'ont absolument aucun caractère religieux. Confucius a condensé l'enseignement des anciens sages, il a mis en lumière la doctrine royale „wangtao" [2]) ; ses enseignements sont la base de la morale individuelle, de la morale familiale et du gouvernement des Etats ; ils constituent une règle sûre pour ceux qui assument la charge de gouverner les peuples. Le Manchoukuo ayant adopté la „doctrine royale" comme principe de son gouvernement, tous les citoyons doivent participer aux cérémonies en l'honneur de Confucius [3]) et montrer ainsi qu'ils sont animés d'un loyal patriotisme. Nous vous prions de bien vouloir transmettre copie de notre réponse à l'Evêque. — Direction des Cultes — Ministère de l'Education. Le 5 Mars de la 2e année [4]) de K'ang-tee (1935)".

Ayant entre les mains cette déclaration officielle sur le sens donné par les dirigeants du Manchoukuo au culte rendu à Confucius, les Ordinaires, réunis à Hsinking le 12 mars sous ma présidence, ont discuté et examiné la question de savoir si, et dans quelles limites, on pouvait permettre aux chrétiens de participer, soir individuellement, soit en corps (écoles, armée, fonctionnaires) aux cérémonies confucianistes.

---

[1]) Dit ministerie omvat drie afdeelingen : voor algemeene zaken, voor opvoeding en onderwijs, voor godsdienstige en maatschappelijke aangelegenheden. Aan dit ministerie is bijzonder toevertrouwd de zorg voor de feestelijkheden en de bevordering van de liefde tot het vaderland. *Manchukuo Year Book*, 1934, p. 77.

[2]) *Wang-tao* beteekent : welwillend bestuur.

[3]) Terwijl in China de drievoudige volksleer van Soen Yat Sen (of Soen Wen) de wijsgeerige zedeleer van Confucius praktisch heeft vervangen, herleefde in Mandsjoekoeo, onder invloed van Japan, het Confucianisme.

[4]) De nieuwe tijdrekening begon, volgens Chineesch gebruik, met het begin der keizerlijke dynastie (1 Maart 1934).

Nous avons groupé les divers cas qui pouvaient se présenter sous cinq chefs principaux. Sans jamais perdre de vue la doctrine théologique sur la coopératon, nous avons étudié ces questions à la lumière du canon 1258 § 2 [1]) sur la participation des catholiques aux cérémonies des acatholiques ; nous nous sommes également inspirés de la lettre qui m'a été confidentiellement communiquée par la Sacrée Congrégation de la Propagande sur le Shintoïsme au Japon.

Voici maintenant les réponses que nous avons cru devoir faire à chacune des questions posées, après en avoir longuement délibéré, n'ayant d'autre souci que de sauvegarder l'intégrité de la foi catholique, et de procurer la paix à la conscience de nos chrétiens.

I. *Image de Confucius dans les écoles* : *les honneurs qui lui sont rendus.*

A. *Ecoles des Missions.*

Q. 1. Si les autorités légitimes du pays en donnent l'ordre, peut-on tolérer dans nos écoles de Missions l'exposition de l'image de Confucius ?

R. Oui.

Q. 2. Peut-on placer cette image dans une espèce de niche plus ou moins ornée, ressemblant à celles dans lesquelles les païens honorent les tablettes de leurs ancêtres ?

R. *Tolerari potest*, s'il y a un ordre formel et qu'on ne puise l'éluder. Dans un cas comme dans l'autre on fera clairement savoir aux élèves qu'il s'agit d'un culte purement civil.

Q. 3. Peut-on permettre aux élèves, si l'autorité l'impose, de faire une inclination plus ou moins profonde devant l'image de Confucius ainsi exposée ?

R. *Tolerari potest.*

Q. 4. Si, dans une école chrétienne, on recevait l'ordre d'installer devant l'image de Confucius une sorte d'autel avec chandeliers, encens etc. pourrait-on tolérer cette manière de faire ?

R. *Non*, parce que, malgré la réponse des dirigeants sur le caractère civil du culte rendu à Confucius, cette cérémonie présenterait trop de similitude avec les rites religieux ou superstitieux et pourrait entraîner le scandale.

B. *Ecoles païennes.*

Q. 1. Quelle conduite doivent tenir des élèves chrétiens qui fréquentent une école païenne et sont contraints de prendre part aux honneurs rendus à Confucius ?

---

[1]) Deze canon van het kerkelijk wetboek bepaalt, dat de geloovigen geen actief deel mogen nemen aan de kerkelijke handelingen van niet-katholieken. Wel kan het om gewichtige redenen, waarover in geval van twijfel de bisschop te oordeelen heeft, toegestaan worden ter vervulling van een burgerlijken plicht of om eer te bewijzen, *louter passief* aanwezig te zijn bij de begrafenis, het huwelijk en dergelijke plechtigheden van niet-katholieken, zoo tenminste geloofsgevaar en ergernis zijn buitengesloten.

R. On leur suggérera *privatim* de se contenter d'une assistance passive, tolérant, comme dans les cas indiqués plus haut, l'inclination.

Q. 2. Si dans un village païen, le maître d'école, ne pouvant se procurer une image de Confucius, écrivait son nom sur une tablette, pourrait-on lui rendre les mêmes honneurs qu'à son image ?

R. *Tolerari potest.*

II. *Ecoliers, militaires, fonctionnaires conduits en corps à la pagode.*

Q. 1. Quid d'un chrétien au service des autorités chargées du sacrifice et accomplissant au moment même des fonctions subalternes qu'il ne peut refuser d'accomplir sans subir un dommage grave, v. g. la perte de sa place ?

R. Coopération prochaine, mais purement matérielle, donc en cas de grave nécessité, *tolerari potest.*

Q. 2. Quid d'un élève chrétien invité à chanter soit seul, soit avec d'autres pendant le sacrifice ?

R. S'il s'agit de chants en rapport avec le sacrifice, *non licet.* S'il s'agit de chants patriotiques ou d'hymnes en l'honneur de Confucius, sans aucun caractère religieux, *tolerari potest.*

Q. 3. Si le sacrifice terminé on impose l'inclination, alors que les victimes sont encore exposées, quel sera le devoir d'un chrétien ?

R. On peut considérer cette dernière partie de la cérémonie comme un culte civil, donc tolérer l'assistance passive.

Q. 4. Quid du partage de la victime ?

R. *Nullo modo tolerari potest.*

III. *Coopération pécuniaire à la construction ou à la répation des pagodes.*

Q. 1. Peut-on coopérer financièrement à la construction ou à la réparation des temples ou de tout autre édifice en l'honneur de Confucius ?

R. *Tolerari potest.*

Q. 2. Peut-on agir de même s'il s'agit de temples destinés à un autre culte ?

R. Distinguer : s'il s'agit d'une taxe comprise ,,in globo'' dans les autres impôts, alors *tolerari potest.* S'il s'agit d'une taxe spéciale prélevée pour couvrir les frais de construction ou de réparation, alors *tolerari nequit.*

Les taxes perçues à propos des comédies sont soumises à la même distinction. S'il s'agit d'une comédie superstitieuse, organisée v. g. par suite d'un voeu, les chrétiens ne peuvent y coopérer. S'il s'agit d'une comédie jouée au titre de réjouissance populaire, le paiement de la taxe peut être toléré.

IV. *Assistance aux funérailles païennes.*

Bien que cette question ne fasse pas partie de celles qui se rattachent au culte de Confucius, elle est d'un intérêt très actuel et mérite d'être étudiée.

1. Funérailles privées — le salut (inclination) devant les morts, autrefois rigoureusement interdit aux chrétiens, semble perdre de plus en plus son

caractère religieux. L'évolution des moeurs, la mentalité actuelle, qui tend à voir dans cette inclination un hommage civil au mort à l'exemple de ce qui se fait en Occident, enfin plusieurs précédents, paraissent pouvoir nous autoriser à *tolérer* à l'avenir cette salutation.

2. S'il s'agit d'une assistance purement passive, *tolerari potest.* Cette tolérance s'étend à l'inclination et aux autres actes extérieurs d'hommage qui „in re mixta" se rapporteraient à la partie purement civile de la cérémonie.

En soumettant le présent compte rendu à Votre Eminence, il m'est agréable de vous assurer que la plus parfaite union a regné entre tous les membres de la Conférence. Tous ont admis que dans cette question on devait user de la plus grande discrétion, sans jamais écrire ni discourir sur ce sujet, se bornant au fur et à mesure des circonstances, à donner en particulier aux missionnaires ou aux chrétiens les conseils et directions adaptés à chaque cas qui se présentera.

Dans cette question comme dans toutes les autres, les Ordinaires du Manchoukuo renouvellent leur entière et très respectueuse soumission aux directions du Saint-Siège.

Daignez agréer....

A. GASPAIS, Ev. Vicaire Apost.

Blijkens bovenstaand schrijven had derhalve de Apost. Vicaris van Kirin op het einde van 1934 de aandacht van de Congregatie der Propaganda gevestigd op het mogelijk opleven der vereering van Confucius in Mandsjoekoeo. Binnen een maand antwoordde de Kardinaal-Prefect, dat de Ordinarissen zelf ter plaatse het vraagstuk zouden onderzoeken en aan de Propaganda de noodige gegevens verstrekken, opdat deze praktische richtlijnen zou kunnen vaststellen.

Mgr. Gaspais vroeg nu eerst officiëel aan het ministerie van Buitenlandsche zaken, „of het in scholen en tempels aan Confucius bewezen eerbetoon, volgens de opvatting der regeering, een godsdienstig dan wel een burgerlijk karakter droeg ; waarop het antwoord binnenkwam : die plechtigheden dragen volstrekt geen godsdienstig karakter, maar betreffen enkel Confucius' leer als grondslag der moraal en richtsnoer der regeering ; alle burgers moeten aan die ceremoniën deelnemen om hun vaderlandsliefde te betuigen.

In het bezit van dit antwoord bespraken de Ordinarissen van Mandsjoekoeo, den 12en Maart 1935 te Hsinking de vraag, of en in hoeverre men aan de christenen de persoonlijke of gemeenschappelijke deelname (door scholen, militairen, beambten) aan het

eerbetoon aan Confucius mocht toestaan. Zij kwamen tot het volgend resultaat.

Met betrekking tot de *vereering* van het beeld van *Confucius* in de scholen luidde de meening der Ordinarissen:

In de *missiescholen* kan men de opstelling van het beeld, ook in een soort nis, op de wijze der voorvaderen-tafelen, en de buiging ervoor dulden, als de burgerlijke overheid zulks vordert en het aan de leerlingen als burgerlijke cultus wordt uitgelegd; men mag echter niet de oprichting van een altaar voor het beeld toestaan, niet wierook of kaarsen en voor branden, omdat zulks te groote overeenstemming vertoont met bijgeloovige riten en zoodoende ergernis zou kunnen verwekken.

Ook in de *heidensche scholen* kan men zoo'n buiging voor het beeld of den naam van Confucius toestaan, maar men zal aan de katholieke leerlingen privatim een passieve tegenwoordigheid aanraden.

Wat het leiden van scholieren, militairen en beambten *naar de pagoden* betreft: toelaatbaar is materiëele deelname, als in geval van weigering groot nadeel te duchten valt. Ook het zingen van profane liederen en een buiging na het offer kan men als passieve assistentie dulden, maar niet het zingen in verband met het offer noch het verdeelen van de offergaven.

Financiëele bijdragen tot den bouw of het herstel van pagoden voor Confucius zijn geoorloofd; ook voor tempels, bestemd voor een anderen eeredienst, zijn financiëele bijdragen geoorloofd, als zij in andere belastingen zijn begrepen, niet echter, wanneer zij uitsluitend voor dat doel worden gevraagd.

Bij de *heidensche begrafenissen* schijnen de groet of de buiging voor de dooden, die vroeger zoo streng verboden waren voor de christenen, door de veranderde zeden en de gewijzigde opvattingen, meer en meer hun godsdienstig karakter te verliezen, zoodat men deze toelaatbaar mag achten, evenals een passieve assistentie aan het burgerlijk gedeelte der plechtigheid.

Aldus berichtte de voorzitter der bisschoppen-vergadering van 25 Maart 1935 naar den Kardinaal-Prefect der Propaganda en voegde erbij, dat onder de leden der vergadering eensgezindheid had bestaan. Wel was men van oordeel, dat heel deze aangelegenheid zeer omzichtig moest behandeld worden; dat men er niet over moest spreken noch schrijven; maar naargelang de om-

standigheden zulks vorderden, aan missionarissen en Christenen hieromtrent aanwijzigingen geven.

Om de belangrijkheid der kwestie legde de Congregatie der Propaganda, na een en ander nauwkeurig onderzocht te hebben, haar met den brief der Ordinarissen van Mandsjoekoeo en een votum van Mgr. Celso Costantini, oud-Apost. Delegaat voor China en toen nog niet Secretaris van de Propaganda, aan den H. Vader zelf voor, die den 16en Mei 1935 als zijn gevoelen uitsprak:

Vooreerst, dat de Ordinarissen, om ergernis te voorkomen, de uitspraak van de regeering over het ontbreken van een godsdienstig karakter bij bedoelde ceremoniën, met de noodige omzichtigheid zouden publiceeren;

vervolgens, dat de Ordinarissen bij het geven van praktische richtlijnen aan de geloovigen, zich aan die officiëele verklaring zouden houden;

eindelijk, dat de priesters, na het afleggen van den eed omtrent de Chineesche riten, de bisschoppelijke instructies moesten volgen en zich van strijdvragen hieromtrent onthouden.

De Propaganda van haar kant hechtte in algemeene bewoordingen haar goedkeuring aan den leidraad, door de Ordinarissen van Mandsjoekoeo opgesteld, zooals blijkt uit haar schrijven van 28 Mei 1935 aan Mgr. Gaspais.

Roma, 28 Maggio 1935.

L'E. V. esponeva a questa S.C., in data 25 marzo c.a., le decisioni che gli Ordinari del Manciukuo hanno preso, subordinatamente all'approvazione della Santa Sede, sulla partecipazione dei cattolici ai segni di omaggio prescritti dalle autorità in onore di Confucio e ad altre cerimonie pubbliche.

Per la particolare importanza dell'argomento, questa S. Congregazione, dopo aver studiato e fatto studiare accuratamente la questione, ha creduto opportuno riferirne al Santo Padre.

Nell udienza del 16 corrente mese Sua Santità, presa cognizione dell - esposto dell' E V. e del voto scritto di S. E. Monsignor Celso Costantini, ha espresso il pensiero:

1. Che gli Ordinari del Manciukuo, ad evitare ogni possibile ragione di scandalo, debbano far nota, con la necessaria prudenza suggerita dalle circostanze, la lettera, con la quale la Direzione dei Culti del Manciukuo assicurava recentemente l'E. V. che le cerimonie in onore di Confucio „non hanno assolutamente alcun carattere religioso";

2. che i medesimi Ordinari si regolino, nel dar le loro norma ai fedeli, secondo tale dichiarazione ufficiale;

3. che i sacerdoti, dopo prestato il giuramento prescritto sui riti cinesi, si attengano alle istruzioni degli Ordinari, evitando questioni e controversie.

Questa S. Congregazione crede, da parte sua, che gli Ordinari, nel dare le loro norme ai fedeli, possano conformarsi alle decisioni da essi prese in commune nella loro riunione a Hsin-King. Esse sono sembrate prudenti e ben ponderate.

Voglia l'E. V. informar di tutto questo gli altri Ordinari della Manciuria, pregandoli di seguir sempre con occhio attento i possibili sviluppi della questione e di agire di commune accordo.

PIETRO CARD. FUMASONI-BIONDI, *Prefetto.*
CARLO SALOTTI, Arcivescovo di Filippopoli, *Secretario.*

Aldus werden de moeilijkheden, die uit het eerbetoon aan Confucius en de vereering der voorvaderen voor het geweten der katholieken in Mandsjoekoeo zouden kunnen ontstaan, bezworen. Ongetwijfeld kunnen ook elders, waar dergelijke moeilijkheden zich mochten voordoen, dezelfde beginselen worden toegepast.

Nijmegen. ALPH. MULDERS.

BERICHT

Ten gerieve van onze lezers hebben wij — op veelvuldig verzoek — in dit nummer van Het Missiewerk ingelegd een exemplaar van ons nieuwe inschrijvingsbiljet. De leden die **vóór 1 April 1933** zijn toegetreden en priester gewijd, vinden daarin in een aanhangsel de faculteiten, die hen voor dien datum zijn verleend, en die zij behouden zoolang zij leden van den P.M.B. blijven.

De leden, die na 1 April 1933 priester gewijd zijn of na dien datum zich als lid opgaven, genieten alleen de faculteiten die op de 3e blz. sub II zijn opgegeven. De andere faculteiten moeten voor ieder afzonderlijk bij de S. Poenitentiaria worden aangevraagd.



MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND

NEDERLAND

Inleiding tot de Missiewetenschap. — In het najaar 1937 zal prof. dr. A. J. M. Mulders, hoogleeraar in de missiologie en de Oostersche theologie aan de R. K. Universiteit te Nijmegen, een uitvoerige *Inleiding tot de Missiewetenschap* publiceeren. Het ligt in de bedoeling, dit werk het eerste te doen zijn van een reeks „*Missiewetenschappelijke Bijdragen*", die op ongeregelde tijden zullen verschijnen, onder redactie van prof. Mulders en onder de auspiciën van den Priestermissiebond in Nederland, bij Teulings' Uitgevers-Maatschappij te 's-Hertogenbosch. Elk deel zal afzonderlijk, ook in den boekhandel, verkrijgbaar zijn.

In de volgende aflevering zal voor de leden van den Priester-Missiebond de inteekening op het eerste deel, tegen sterk gereduceerden prijs, worden opengesteld.

Missiologische colleges aan de universiteit. — In het *studiejaar 1936—1937* werd een tweevoudige reeks missiologische colleges gegeven. De eene omvatte een formeele *inleiding tot de missiewetenschap* ; deze colleges liggen ten grondslag aan een boek met denzelfden titel, dat binnenkort zal verschijnen. De andere behandelde *de missioneering in het Verre Oosten*. De colleges werden door tien à twaalf studenten bezocht ; vermeldenswaardig is, dat onder hen een oud-missionaris was, die zijn tienjarige missiepraktijk aan de theorie wilde toetsen.

Voor het *studiejaar 1937—1938* staat zelfs een drievoudige cursus op het program.

Een eerste cursus zal bijzondere hoofdstukken uit de *missiegeschiedenis* behandelen. Om het belang hiervan, ook in verband met de algemeene kerkgeschiedenis eenigszins toe te lichten, publiceert deze aflevering van ons tijdschrift een artikel over missiegeschiedvorsching en missiegeschiedschrijving.

Een tweede cursus, getiteld : *de wedloop der godsdiensten*, zal de zendingsgedachte en het zendingswerk van de tegenwoordige wereldgodsdiensten in het licht stellen en hun ontmoeting met het christendom beschrijven.

Deze beide cursussen zijn bestemd voor studenten der theologische faculteit — voor sommigen hunner zijn ze zelfs verplichtend — en worden gegeven op Maandagmiddag van 4—6 uur, aanvang 4 Oct. a.s.

Bovendien wordt voor het eerst een derde cursus ingelegd, bestemd voor

hoorders van alle faculteiten en voor de theologisch-maatschappelijke afdeeling. Deze handelt over een onderwerp, dat hopelijk de aandacht zal trekken, nl. *Missie en Zending in onze Oost.* Deze cursus wordt gegeven op Zaterdagmiddag om 3 uur.

Missiologische Week. — Het programma der missiologische week, die van 26 tot 29 Aug. 1937 te Nijmegen zal worden gehouden, is vastgesteld. De vergaderingen zullen plaats hebben in het Vereenigingsgebouw Unitas, Valkhof 11. Bij Father J. Kiggen, Koningsweg 31, Arnhem zijn programma's verkrijgbaar : voor missionarissen (paters, broeders en zusters) gratis ; voor anderen tegen een geringe vergoeding.

Donderdag 26 Augustus.

9 uur : *Prof. Dr. Alph. Mulders,* — Heidendom en Godsdienstonderricht.
10.45 „ *P. Dr. Jos Jennes* (Scheutist), — Geschiedkundig overzicht van het godsdienstonderwijs in China vanaf de 16e eeuw tot op onze dagen.
3.30 „ *Pastoor A. Bouman,* — Het gebruik van platen bij de Catechese.
5.15 „ *P. H. Geurtjens,* M.S.C. — Hoe leer ik mijn Kaja-Kaja's in Nieuw-Guinea den catechismus.?

Vrijdag 27 Augustus.

9 uur : *Prof. Pacianus Teepe,* O.F.M. — De apologie in de missie.
10.45 „ *Father J. Gijsman,* C.S.S. — Een causerie over het godsdienstonderricht in Britsch-Indië.
3.30 „ *P. Dr. Gregorius O.M.Cap.* — Taalkundige problemen in de catechese.
5.15 „ *P. P. Bukkems C.S.Sp.* — Het catechumenaat in Bagamoyo (O.-Afrika).

Zaterdag 28 Augustus.

9 uur : *P. B. Sondaal S.J.* — Het godsdienstonderricht op Midden-Java.
10.45 „ *P. Benitius O.M.Cap.* — De straatpredikatie onder Chineezen op Sumatra's Oostkust.
3.30 „ *P. R. Zijlstra,* Miss. van Cadier en Keer, — Het belang van de catechisten voor de buitenstaties (Beneden-Volta).
5.15 „ *P. Th. van Oyen C.M.* — Het catechistenvraagstuk in China.

Zondag 29 Augustus.

9 uur : *P. N. van der Windt, S.V.D.* — Methode van godsdienstonderricht in de missie van Flores (N.O.-Indië).
10.45 „ *P. Dr. Bern. Zuure W. P.* — Catechetische voorbeelden uit den rijken taalschat van mijn Baroendi (Oeroendi).
3.30 „ *Prof. J. van Overmeereu, S.J.* — De christelijke penetratie onder de meer ontwikkelden van Japan.

Na elke inleiding zal gelegenheid worden gegeven tot gedachtenwisseling over het besproken onderwerp.

Studenten-missiecursus te Tilburg. — Van 14—16 Aug. 1937 zal wederom een missiecursus voor studenten onder de „Roode Pannen" te Tilburg plaats hebben. De eerste dag zal met twee lezingen gewijd zijn aan de medische missieactie ; op den tweeden dag zal men spreken over het communisme in de missielanden ; de derde dag staat in het teeken van de missieactie en katholieke actie.

Het R. K. Advies-Bureau voor Landbouwkundige missieactie, dat door de Wageningsche studenten werd opgericht en verzorgd, kan in zijn verslag over het halfjaar Oct. '36—Maart '37 melding maken van eenige adviezen verstrekt aan een missie in den Belgischen Congo, Flores, den Franschen Congo en de Viadanamissie.

Het bestuur heeft een aantal deskundigen op Landbouwgebied bereid gevonden mede te werken aan het opstellen van adviezen.

Om de kosten der actie te dekken werden verschillende middelen beproefd. Door het Doorl. Episcopaat werd goedgekeurd een aanbevelende introductie door den P.M.B. verstrekt aan mej. J. Pauwen te Elden als propagandiste van het Bureau.

Praeses van het Bureau is de heer Ir. J. P. Planje, secretaris de heer H. J. Giesen, beiden te Wageningen.

De Missievereeniging Rolduc zond ons haar jaarverslag over 1936—1937 dat van een krachtig inwendig leven en een prijzenswaardige activiteit getuigt. Tal van onderrichtende lezingen werden gehouden, voor allerlei missienooden werd belangstelling gewekt, en niet minder dan f 1600.— werd bijeengebracht voor allerlei missiedoeleinden.

De Zusters Ursulinen van Weltevreden, die te Halfweg een postulantenhuis hebben, begonnen de uitgave van het tweemaandelijksche tijdschrift „Weltevreden" om haar verdienstelijken arbeid in onze Oost meer bekend te maken en er steun voor te verwerven.

Medisch hygiënische cursus voor missionarissen. — Het Nederlandsch Medisch Missie Comité is voornemens den 12den medisch-hygiënischen cursus voor missionarissen te Rotterdam te organiseeren van 6 Sept.—16 Oct. 1937. Aan dezen cursus kunnen paters, broeders en zusters van alle missioneerende Orden en Congregaties in Nederland gratis deelnemen. Voor aanmelding of nadere inlichtingen wende men zich tot den leider van den cursus : dr. H. van Dijk, Mathenesserlaan 287, Rotterdam.

Week van Gebed en Offer voor de Koloniale Missies. — De eerste week van gebed en offer voor de koloniale missies, die plaats had van 9—16 Mei 1937, bracht het *financieel resultaat* van ± f 90000.— op. Verblijdender nog is het gevoel van saamhoorigheid, dat de katholieken van Nederland met die van Oost- en West-Indië een week lang heeft bezield.

Missieactie Groot-Seminarie Roermond. — Den 23 Juni hield de bloeiende missievereeniging van het Groot-Seminarie Roermond in het missiehuis

Aldenghoor te Haelen *bijeenkomst*. Pater Dr. Jos. M. Drehmanns C.ss.R. hield een uitvoerige beschouwing over ,,parochiëele missieactie'' ; father J. Kiggen sprak een begeesterend woord, waarna prof. dr. Alph. Mulders en Z. H. Exc. Mgr. Dr. G. Lemmens nog enkele woorden van opwekking tot de aanwezigen richtten.

De Missiegedachte. — Bij gelegenheid van den radio-missiezondag op 27 Juni l.l. hield prof. Mulders voor de Phohi tot de missionarissen der geheele wereld een theologische beschouwing over *,,de missiegedachte''*, die blijkens reeds ingekomen berichten uitstekend ontvangen werd.

In het Bisdom Roermond werden onder leiding van het D.M.C. twee groote vergaderingen voor missieijveraars in het bisdom gehouden, en wel op 25 Juli in het missiehuis van Steyl en op 1 Aug. in het College der E.E. P.P. Jesuieten te Valkenburg. Daarenboven werd op 2 Aug. in Steyl en op 3 Aug. in Valkenburg vergadering van de Zelatricen der Pauselijke en andere missiegenootschappen gehouden. Op 3 Aug. kwam te Valkenburg daarenboven de Priestermissiebond van het Bisdom bijeen.

In het dekenaat Weert worden van 5—8 Sept. missiedagen georganiseerd. In drie centra worden tentoonstellingen gehouden, nl. te Weert, Heijthuizen en Hunsel.

In het Bisdom Haarlem zal van 17—24 October een missieweek worden gehouden in het Dekenaat Purmerend : tentoonstellingen worden ingericht te Purmerend, Zaandam en Volendam.

Op Donderdag 21 October houdt de diocesane P.M.B. te Volendam zijn tweejaarlijksch congres.

FRANKRIJK.

H. Kindsheid. — De Raad van het Pauselijk Liefdewerk van de H. Kindsheid heeft onder voorzitterschap van Mgr. Merio zijn jaarvergadering gehouden, om onder de verschillende missies de bijeengebrachte gelden te verdeelen.

De volgende landen waren vertegenwoordigd : Frankrijk, Engeland, Oostenrijk, België, Vereenigde Staten, Nederland, Italië en Polen.

De totale inkomsten van het werk bedroegen 28.611.217 francs, wat, in vergelijking met het vorig jaar, een vermeerdering beteekent van ongeveer 500.000 francs. Duitschland en Frankrijk hebben het meeste bijgedragen, daarna komen Italië, België en Nederland. Omdat vanuit verschillende landen geen geld naar het buitenland mag worden gebracht, kunnen jammer genoeg van dit bedrag slechts 12.639.293 francs verdeeld worden.

Medische missie. — De medische faculteit van Rijssel organiseert dit jaar voor de 13e maal een medischen missiecursus voor missionarissen en hun medewerkers. Deze loopt van 1 Sept.—15 Oct. a.s. Onder overlegging van een getuigenis van zijn overste kan elke missionaris hiervoor gratis inschrijven bij den Secretaris van het Katholieke Instituut te Rijssel.



MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

MISSIEPERSONEEL.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Vertrokken :			
Z. H. Exc. Mgr. D. J. Theelen.	C.P.	2 Juli '37	Bulgarije
Pr. E. Stultiens...............	O. Carm.	28 Mei '37	Malang
Prs. Gerardus Meijer en Bernardus Thewes	O. Carm.	Mei '37	Brazilië
Pr. Albertus de Valk (2e keer) [1].	O. P.	14 Mei '37	Curaçao
Pr. Pascalis Lobo en *Br.* Humilis Reijn	O. F. M.	5 Juni '37	Sind en Baluchistan
Prs. Aug. de Boer en Adr. Mommersteeg..................	S. V. D.	16 Mei '37	Kleine Soenda Eilanden
Prs. H. Bastiaanse en R. v. Thiel (2e keer).............	S. J.	9 Juli '37	Batavia
Pr. G. Aben [2])	,,	6 Aug. '37	,,
E.H. C. Schoenmakers (2e keer)	C.M.	30 Juli '37	Soerabaja
E.H. Louis Nijssen, Mich. van van Driel en Jos. van Mensvoort	,,	6 Aug. '37	,,
E.H. Gerard van Rijsbergen. ..	,,	20 Aug. '37	,,
E.H. Nic. Dames	,,	6 Aug. '37	Yungpingfu
E.H. Jan Hermans	,,	8 Aug. '37	Brazilië (Fortaleza)
Fr. D. Simons en *Br.* J. de Koning (2e keer)............	Mill Hill	9 April '37	Basankusu
Fr. J. Feldbrugge (2e keer)....	,,	22 April '37	Sarawak
Fr. L. Puylaert (2e keer)......	,,	13 Juni '37	Kisumu
Fr. P. van Rooyen (2e keer)....	,,	13 Juni '37	Boven Nijl
Pr. Jan Lemmens (3e keer) ..	M.S.A.	1 Juni '37	Goudkust

---

[1]) De H. E. Pater Provinciaal Basilius Schaab, vertrok met als Socius Prof. Reginaldus Jansen op 26 Mei '37, voor een visitatiereis in het nieuwe missiegebied der Paters Dominicanen in Zuid-Afrika in den Oranje-Vrijstaat.

[2]) De Eerw. Pater C. Poespadihardja S.J., die met p. G. Aben naar Java zou vertrekken is na een kortstondige ziekte te Drongen (België) overleden en te Mariëndaal begraven.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Prs. Hub. van 't Westeinde en Chr. Pilzecker (3e keer) en *Br.* H. Bouwman (1e keer)......	M. S. C.	16 Mei '37	Brazilië
Pr. H. Nissen................	O. M. I.	Juli '37	Ceylon
Pr. Kraemer..................	O. S. F. S.	Juli '37	Montevideo
Pr. Chr. Spaans (3e keer)......	C. S. Sp.	9 Maart '37	Haïti
Br. Servatius Coenderman (2e keer)..................	,,	21 Mei '37	Katanga
Pr. Ernest de Boer (2e keer)..	C. ss. C. C.	15 Juni '37	Brazilië
Pr. H. Hermelink (2e keer)[1] ..	S. C. J.	3 Juni '37	Benkoelen
Pr. A. Marrevee (3e keer)......	,,	18 Juni '37	Stanleyfalls
Prs. Bern. Willems (3e keer) en Laur. van Baar (2e keer) en *Br.* Lucas A. Kersten (3e keer).	C. ss. R.	Juli '37	Brazilië
Pr. Marinus van Heyst (2e keer).	Scheutist	15 Juni '37	Siwantze
Pr. Joannes v. d. Tillart (2e keer)	,,	4 Juni '37	Kasai
E.H. H. Luiten (3e keer)	Seculier	8 Aug. '37	Brazilië (Fortaleza)
Br. Laurentius Terpstra (2e keer)	W. P.	15 Apr. '37	Tabora
Br. Matheus Boeters..........	M. S. F.		Brazilië
Brs. Domitius W. M. v. d. Krocht en Theodorus M. Mulders.......................	Brs. O. L. Vr. v. Lourdes Dongen	4 Juni '37	Banka
Brs. Bernardino Verhoeven en Tethard van Baar	Brs. O.L.Vr. v. L., Dongen	6 Aug. '37	Banka
Brs. Ceranus A. Hermans, Carinus S. C. Aarts en Josserandus H. Koopmanschap	Brs. v. Liefde Eindhoven	4 Juni '37	Poerwokerto
Brs. Jesualdus Reygersberg, Richarius Thyssen, Theodoricus Hermans, Ferdinandus Aldenhoven (allen 2e keer); Nicolaas Keysers, Berno van Grinsven, Fulgentius Finkelnberg, Heraclius Zegers, Ildefonso van Grootel en Donald Geeris......................	Brs. O. O. v. Maria Maastricht	16 Juni '37	Batavia
Brs. Gratianus Verberne (2e keer) Modestus Ligthart, Juventius de Wolf, Hugo van Amesfoort en Guliëlmus Vonk..........	Brs. van Oudenbosch	8 Juli '37	Soerabaia

[1]) De H. E. Pater W. Govaart, vertrok 20 Mei '37 voor een visitatiereis naar Amerika.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Frs. Arnoud Teurlings, Tharasius Mutsaerts en Andreas Lemmers (2e keer).........	Fraters van Tilburg	28 Mei '37	Curaçao
Frs. M. Calixtus v. Hees, M. Vianney v. Hoesel, M. Clementinus Scholte, M. Arelius Rosmaller en M. Edward Jansen	Fraters van Utrecht	9 Juli '37	Benkoelen-Malang
Zrs. Vincentine Hofbauer, Venantia Haussler, Alfonsa Riede, Bernadettis Uerlings, Thomasia Menneken, Josefila Hartberger Alkantara Dreher, Columba Hach, Angela Nophus en Ermenhilde Münz........	Missie Zrs. Aarle-Rixtel	14 Apr. '37	Mariannhill
Zrs. Gonsalva Hopstaken, Bernulpha van Schijndel en Irène Leenknegt..................	Gasth. Zrs. Breda	14 Mei '37	Curaçao
Zrs. Agnes Zondervan, Antonia Kasler, Josefa Reef en Michaeli van Roy..................	St. Franc. Xav. Zrs. Bussum	9 Juni '37	Noorwegen
Zrs. Ansuïna Pasman, Imelda Kaeter, Irmengarda Werner en Egberti Hunke.............	Zrs. Francisc. Denekamp	4 Juni '37	Benkoelen
Zr. Theobalda van Gool.	Franc. Dongen	22 Apri. '37	Padang
Zrs. M. Thomasine Meinders, M. Francesco v. Casteren, M. Emerentiana Cremers, M. Gertrudis Candel, M. Carista Scheurink en M. Magdaleni Kruse....................	Zrs. Franc. van Heijthuijsen	4 Juni '37	Batavia
Zrs. Aquilina Moers (Overste), Odilia Smeekens en Ancilla Franssen..................	Liefdezrs. Car. Borr. Maastricht	4 Juni '37	Bandoeng
Zr. Marie Adrienne van Oosterhout......................	Zrs. Allerh. Hart Moerdijk	16 Juni '37	Finland
Zrs. Josephine Grooten en Vincentia Veerman............	D. v. Liefde Nuth	13 Mei '37	Soerabaia
Zrs. Paschalina Pirnbacher, Ermenfreda Machanec en Hermelanda Reinig............	Dienaressen v. d. H. Geest Steyl	8 Mei '37	Philippijnen
Zrs. Hildomarga Kellerhoff, Irmina Klasche en Adolpha Pfeffer....................	,,	8 Mei '37	China-Sjantoeng

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Zrs. Libana Osburg, Seraphim Brügge en Urbania Tüshaus..	Dienaressen v. d. H. Geest Steyl	24 Juni '37	Philippijnen
Zrs. Bercharia Stephany en Meinolpha Bauer.	,,	24 Juni '37	China-Sjantoeng
Zrs. Cathariniéla Driesch, Alveria Tschauder, Lucilda May, Rudolphis Hanraths, Vianelde Schmeing en Luceria Többe-Wehberg.	,,	26 Juni '37	Noord-Amerika
Zrs. Adria Kleber, Gebtruda Pielke, Burchardina Wodarcyk, Dicentia Schiele, Ermina Pasch, Wilmadis Hussmann, Castella Kopp, Angelucis Kaumanns en Castilde Peters....	,,	30 Juli '37	Argentinië
Zrs. M. Polycarpa Fokkink en M. Bathildis de Kort.	Zrs. Franc. Veghel	5 Mei '37	Philippijnen
Zrs. M. Agnes Groot, M. Immaculée Soen en M. Francisca Phang.	,,	7 Mei '37	Ned. Borneo
Zr. M. Patientia Houtman......	Zrs. Dom. Voorschoten	14 Mei '37	Curaçao
Zrs. Mère Beatrix Messmer, (2e keer) en *Srs.* Alexandrine Loeters, Scholastica Puublon, Leonie Theuws, Modesta Geurts, Damiana Swelsen en Servatia Busser.	Ursulinen Rom. Unie	14 Mei '37	Batavia
Zrs. Mère Véronique Ahne, M. Hedwig Schultes, M. Françoise Boom en M. Huberta v. d. Konijnenberg (allen 2e keer).	,,	28 Mei '37	Bandoeng
Zr. Mère Imelda Bukkens (2e keer) en *Sr.* Johanna v. d. Heuvel	,,	6 Aug. '37	Batavia
Zrs. M. Stephana G. M. van Dijk, (2e keer), M. Novata, L. van der Poorten (1e keer)........	Franc. v. Roosendaal	6 Aug. '37	Curaçao
Teruggekeerd:			
Z. H. Exc. Mgr. D. J. Theelen..	C. P.	20 Mei '37	Bulgarije
Z. H. Exc. Mgr. H. Paulussen..	S. M. A.	25 Mei '37	Kumasi
Pr. Laurent Dankers..........	,,	19 Juni '37	Ben. Volta

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. Gregorius Jongmans	O. Carm.	6 Juni '37	Malang
Prs. Ambrosius Vroling en Benignus Dissel.	,,	Juni '37	Brazilië
Prs. Ambrosius Kuypers, Pius Paanakker en H. Pennings..	O. P.	23 Mei '37	Curaçao
Prs. Innocentius Verhoeven en Cornelius van Kalmthout....	,,	Mei '37	Porto Rico
Prs. Blasius Berten, Hilarion Verhey, Laurentius van Veen en Antonellus Boere........	O. F. M.	16 Mei '37	Brazilië
Pr. C. Versteeg.	S. J.	23 Mrt '37	Batavia
Pr. Th. Cocx.	,,	Juli '37	,,
Pr. J. Kropmans.	O. S. Cr.	Apr. '37	Bondo
Pr. J. Blommestein.	,,	Mei '37	Minnesota
E. H. W. v. d. Loo............	C. M.	Mei '37	Soerabaia
E.H. Jan Kuenen	,,	Juni '37	Brazilië (Bahia)
Fr. J. Buis	Mill Hill	18 Mrt '37	Sarawak
Fr. P. Groot.	,,	19 Apr. '37	Philippijnen
Fr. A. Kroon	Mill-Hill	11 Mei '37	Basankusu
Fr. E. Schoonhoff............	,,	11 Mei '37	N. Zeeland
Fr, M. Alink	,,	Mei '37	Nw. Zeeland
Prs. L. Houtepen en H. Humburg.	M. S. C.	25 Mrt. '37	Celebes
Prs. Th. Keet, W. Ari en L. de Vrande en *Br.* J. Steengraver.	,,	24 Juni '37	Philippijnen
Pr. dr. M. Nijsten...........	,,	27 Juli '37	Brazilië
Pr. P. ten Dijck..............	S.M.M.	Febr. '37	Isangi (Congo)
Pr. Anselmus Zaat [1])..........	C. s.s. C. C.	10 Juli '37	Banka
Pr. J. Hermelink.	S. C. J.	3 Apr. '37	Brazilië
Prs. A. Wijnhoven en J. v. Houtert	,,	27 Apr. '37	,,
Pr. J. v. d. Sangen en *Br.* Vinc. van Hevelingen.	S.C.J.	15 Juli '37	Benkoelen
Prs. Jos Snelders, Franc. Wuts en Willem Peters	C. s.s. R.	23 Mei '37	,,
Br. Ferdinandus J. v. d. Berg..	,,	Mei '37	Suriname
Pr. Joan Michels..............	Scheutist	30 Mei '37	Lisala
Br. Ignatius Nelissen	Assump.	Juni '37	Ituri
Br. Paulinus van Bree	C. S. Sp.	21 Mei '37	Senegal
Br. Isaac, P. van Loenhout ...	W. P.	17 Mrt '37	N.-Afrika
Br. Caecilius Th. v. d. Gun ..	,,	18 Mrt '37	,,

[1]) Pr. Aloysius Ceelen is 20 Juli teruggekeerd van zijn visitatiereis naar Banka, Billiton en Riouw.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Br. Zacharias, L. v. d. Weyst ..	W. P.	19 Mrt '37	Bamako
Br. Theotimus Th. Cras.	,,	25 Mei '37	Navrongo
Br. Alexis J. Hartog..........	,,	Mei '37	Soedan
Br. Benedictus L. de Prie.	S. V. D.	26 Mei '37	Kl. Soenda Eilanden
Br. Salvator M. Beurskens	Brs. O. L. Vr. v. Lourdes Dongen	24 Mrt. '37	Batavia
Br. Micheas Mommers en Cresentius Mommers............	Br. v. Liefde Eindhoven	Juli '37	Poerwokerto
Frs. Josepho Stultiens en Cornelis Smits	Fraters van Tilburg	28 Apr. '37	Suriname
Frs. Christoffel Klijberg en Rupertus Voets................	,,	17 Juni '37	Celebes
Frs. Romualdus Bogaers, Canutus Zebregs en Thomas......	,,	5 Juli '37	Curaçao
Fr. M. Basilius Engbers........	Fraters v. Utrecht	Juli '37	Benkoelen
Zrs. M. Vincentia, M. Ludgera en M. Josina..................	Zrs. v. O.L.Vr. Amersfoort	19 Mei '37	Malang
Soeurs Marie Ambrosia Tielemans Marie Cordula den Ronden en Marie Damienna Gemen.	Witte Zrs. v. Afrika Boxtel	Juni '37	N.-Afrika
Zr. Juliana van Kessel........	S. Fr. Xav. Z. Bussum	11 Apr. '37	Noorwegen
Zr. Ingeborg Vendrik..........	,,	24 Mei '37	,,
Zr. Bernadette Beyer..........	Zrs. Franc. Dongen	7 Apr. '37	Padang
Zrs. Xavier Kok en Marchelma Bratting....................	Liefdezrs. Car. Borr. Maastricht	Apr. '37	Noorwegen
Zr. Ambrosina Steenvoorden (Overste)...................	,,	Apr. '37	Batavia
Zr. Ignatio Hermans (Overste)..	,,	Apr. '37	Bandoeng
Zr. Cecile Th. C. v. d. Helm..	Z.Allerh. Hart Moerdijk	25 Mei '37	Finland
Zr. M. Rosina Smit.	Zrs. Dom. Voorschoten	23 Mei '37	Curaçao
Soeur Gertrude J. Wittens.	Ursulinen Rom. Unie	30 Mrt '37	Java
Overleden :			
Pr. Humbertus Smit, geboren 1880, priester 1907, missie 1908—1936, overleden te Nijmegen......................	O. P.	28 Juni '37	Curaçao

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. Evaristus van Kroonenburg geboren 1870, priester 1894, missie van het H. Land en in China, overleden te Alverna.	O. F. M.	13 Mei '37	China
Pr. F. G. M. Beune, geboren 1894 priester 1926, missie 1928, overleden te Batavia........	S. J.	22 Apr. '37	Batavia
Pr. J. J. Hoevenaars, geboren 1865, priester 1893, missie 1894 overleden te Semarang......	,,	14 Juni '37	,,
E. H. Nicolaas Sombroek, geboren 1887, priester 1915, missie 1916, overleden te Quito.	C. M.	2 Juni '37	Quito (Ecuador)
Fr. A. Wichmann, geboren 1889, priester 1915, missie 1915, overleden op de Philippijnen.	Mill Hill	4 Mei '37	Philippijnen
Pr. P. Smits, geboren 1869, priester 1897, missie 1904, overleden te Tilburg............	M. S. C.	30 Mei '37	N. N. Guinea
Pr. Hubertus van 't Westeinde, geboren 1877, priester 1903, overleden te Rietpoort (Z. Afrika)	O.S. F. S.	25 Mei '37	Klein Namaqualand
Pr. N. Kroon, missie 1901, overleden in Brazilië............	C.ss.R.	19 Juli '37	Brazilië
Br. Silas D. Ligthart, geboren 1884, geprofest 1913, missie Noord-Afrika 1913—1921; missie Tabora 1921—1936, overleden te Antwerpen......	W. P.	17 Apr. '37	Tabora
Br. Bertinus P. J. Lammerts, geboren 1880, missie 1923, overleden te Semarang......	Brs. O. O. v. Maria Maastricht	9 Mei '37	Batavia
Zr. M. Urbana Luger, overleden te Mariannhill, Zuid-Afrika..	Missie Zrs. Aarle-Rixtel	21 Apr. '37	Mariannhill
Zr. M. Bertranda Czech, overleden te Aarle-Rixtel.	,,	24 Apr. '37	,,
Soeur Marie du Sacré Coeur (Marie Lammers) geboren 1860, overleden te Algiers........	Witte Zrs. v. Afrika Boxtel	8 Mrt '37	N.-Afrika
Soeur Marie Emmanuel (Emma van Eupen) geboren 1868, overleden te Boxtel........	,,	18 Apr. '37	,,

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Soeur Eudoxia L. M. Verdurmen, geboren 1894, missie 1924, overleden te Sambas........	Zrs. Francisc. van Etten	27 Apr. '37	Ned. Borneo
Zr. M. Liguorie Koemans, geboren 1871, missie 1902, overleden te Djokjakarta........	Zrs. Franc. v. Heythuysen	11 Apr. '37	Batavia
Zr. M. Louise Glaudemans, geboren 1907, missie 1936, overleden te Pematang Siantar.	Zrs. v. Liefde Schijndel	31 Mei '37	Padang
Zr. Angela E. Limbrock........	Dienar. v. d. H. Geest Steyl	10 Apr. '37	Brazilië
Zr. Anstrudis Chr. Steiner....	,,	24 Mei '37	China-Kansoe
Zr. Mariangela Chl. Bohr......	,,	11 Juni '37	N.-Amerika
Zr. Ignatia Grosze Fortsmann, geboren 1868, missie 1911, overleden te Singkawang....	Zrs. Franc. Veghel	26 Apr. '37	Ned.-Borneo

VERSCHILLENDE GEGEVENS.

Kerkelijke organisatie van Abessynië. — Na de bezetting van Abessynië door Italië is een pauselijke commissie derwaarts getrokken om de organisatie van het land in kerkelijk opzicht te bestudeeren. Op grond van het door deze commissie opgestelde rapport hebben de H. Congregatie voor de Oostersche Kerk en de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs den 25en Maart 1937 een reeks decreten gepubliceerd betreffende de organisatie van de Kerk op Abessynisch gebied.

De H. Stoel heeft in Abessynië een nieuwe Apostolische delegatuur opgericht en als Apost. delegaat benoemd Mgr. J. Castellani, vroeger Aartsb. van Rhodes, die naar Abessynië gezonden was als Apostolisch Visitator.

De H. Congregatie voor de Oostersche Kerk hief het Apost. Vic. van Abessynië op, richtte de Apost. Prefecturen van Tigre, Gondar en Dessie op en voegde het grondgebied van Dankali bij het Apost. Vic. van Eritrea.

De H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs bepaalde, dat het Apost. Vic. Galla voortaan zal heeten : Harar ; dat het Apost. Vic. van Mogadiscio alle gebieden van Ital. Somaliland zal omvatten ; dat de grenzen van de Apost. Pref. Djibouti samenvallen met die van Fransch Somaliland ; richtte de Apost. Prefectuur Neghelli op en verhief de Apost. Pref. van Kaffa tot vicariaat onder den naam Djimma.

De missie der Capucijnen op Sumatra vierde 13 Juni haar zilveren bestaansfeest. In 1912 begonnen en aanvankelijk heel Sumatra met den Riouwarchipel omvattend, werd deze missie in 1923 beperkt tot het Noordelijk deel van dit eiland ; in 1932 werd het missiegebied verheven tot het Apostolisch Vicariaat Padang onder Mgr. Brans. Het Vicariaat telt thans ruim 10.000 katholieken.

De Zusters der Christelijke Scholen van Boxmeer (kasteel) zijn in Java te Baleardjosari een noviciaat voor inheemsche leden der congregatie begonnen met 2 postulanten.

De Missiezusters der H. Familie hebben te Baarlo haar eerste huis geopend. Het doel dezer nieuwe congregatie is mede te werken aan de bekeeringsarbeid in de missiën, vooral in die welke worden bediend door de Missionarissen der H. Familie in Borneo, Java en Brazilië.

De Kruisvaarders van Sint Jan (Rijswijk) zullen hun werkzaamheid onder de mannelijke jeugd uitbreiden naar Curaçao, waar zij vermoedelijk op Barber de leiding over een werkkamp met een 100-tal jongens op zich zullen nemen.

De Broeders der Christelijke scholen van den H. Joanes Bapt. de la Salle, zullen naast hun vele missiewerk in andere gebieden, ook in de Nederlandsche koloniën gaan werken. Zij zullen scholen overnemen op Aruba (W.I.).

Apostolisch Vicaris van Timor. — Tot Apostolisch Vicaris van Nederlandsch Timor is benoemd de Zeereerw. Pater Jac. Pessers S.V.D., in 1895 te Tilburg geboren, in 1924 als missionaris naar Timor vertrokken, sinds 1935 overste van de missie op Timor.

Apostolisch Prefect van Makassar. — Tot Apost. Prefect van Makassar is benoemd de Zeereerw. Pater G. Martens, rector v. h. missiehuis Bisschop Hamer der Missionarissen van Scheut-Sparrendaal te Nijmegen. Hij werd geboren te Wanssum (L.) in 1885 en in 1908 priester gewijd. In 1909 vertrok hij naar de missie op de Philippijnen. In 1930 kwam hij terug in het vaderland en werd novicenmeester en rector van het Nijmeegsch missiehuis.

Het Apostolisch Vicariaat van Celebes zal voortaan heeten Apostolisch Vicariaat van **Menado.**

Conventueelen naar Java. — De Paters Minderbroeders Conventueelen hebben een missiegebied toegewezen gekregen op Java, hetwelk zich uitstrekt op het regentschap Buitenzorg en ressorteert onder het Apostolisch Vicariaat van Batavia.

Mgr. Joseph de Haas O.F.M., benoemd tot Bisschop van Arassuahy in Brazilië, ontving 16 Juli de H. Bisschopwijding uit de handen van den Aartsbisschop van Diamantine, Mgr. Jardini.

Vaticaansche Tentoonstelling. — Op verlangen van Z.H. Paus Pius XI zal in de zalen van de wereldperstentoonstelling een nieuwe tentoonstelling worden gehouden en wel met betrekking tot de inlandsche kunst in de missies. De voorbereiding ervan zal eenigen tijd in beslag nemen.



BOEKBESPREKING

Gordillo, Mauricius. — S.J. — *Compendium Theologiae Orientalis* in commodum auditorum facultatis theologicae concinnatum. — Romae, Pont. Institutum Orientalium Studiorum, 1937. — XVI — 275 p. — L. it. 15.—.

In de encycliek *Rerum Orientalium* (8 Sept. 1928) heeft Pius XI den wensch uitgesproken, dat aan de katholieke universiteiten een afzonderlijke leerstoel voor Oostersche theologie zou worden opgericht en dat ook in de seminariën in de theologie-lessen beschouwingen over de Oostersche kwesties zouden worden ingevlochten.

De H. Congregatio de Seminariis et Studiorum Universitatibus heeft in haar „Ordinationes ad Constitutionem apostolicam *Deus Scientiarum Dominus* rite exequendam" (12 Juni 1931) dezen wensch ten uitvoer gelegd door de „Quaestiones theologicas ad Orientales maxime spectantes" op te nemen onder de hulpwetenschappen, welker colleges — in tegenstelling met de derde categorie, de disciplinae speciales — door alle theologie-studenten, die de academische graden willen behalen, moeten worden gevolgd.

Het nut en het belang van deze bepaling — nog eens aangedrongen door het voorschrift van een jaarlijkschen hereenigingsdag op de Seminaries (27 Jan. 1935) — is minstens tweevoudig : vooreerst zal zij bijdragen tot een vollediger kennis van de katholieke theologie, zooals degenen, die zich aan deze studie begonnen te wijden, opgetogen getuigen ; vervolgens zal zij meerderen bekwamen en begeesteren voor het hereenigingswerk.

Tot dusver bezaten wij op dit gebied wel het encyclopaedisch werk van Jugie over de dogmatiek der afgescheiden Oosterlingen en de eveneens uitvoerige monographieën van Spacil over de Openbarings-, geloofs-, Kerk- en Sacramentenleer van het afgescheiden Oosten, maar geen samenvatting van de voornaamste desbetreffende punten in kort bestek.

In dit gemis heeft de sympathieke professor van het Oostersch Instituut te Rome, p. Gordillo, thans voorzien en hiermede zoowel aan professoren als aan studenten een uitstekenden dienst bewezen.

De *bedoeling* van dit werk is : de tusschen Nestorianen, Monophysieten en Griek-Slaven eenerzijds en de katholieken anderzijds gecontroverteerde kwesties juist uiteen te zetten, de voornaamste argumenten der afgescheidenen naar voren te brengen, en hierop een geschikt antwoord te geven.

Sch. volgt daarbij deze *methode* : na een beschouwing over het Christelijk

Oosten en over de Grieksch-Slavische theologie behandelt hij in verschillende hoofdstukken, eenigszins beantwoordend aan de gewone theologische tractaten, de voornaamste van de betwiste punten en voegt aan het einde telkens een korte bibliographie toe, waarin uitsluitend katholieke schrijvers worden vermeld ; in den loop der verhandeling, aan den voet der bladzijden, beroept hij zich ook op niet-katholieke auteurs.

Een korte *inhoudsopgave* moge een idee geven van den rijken inhoud van dit compendium der Oostersche theologie. Na een inleiding volgt een eerste hoofdstuk over het Christelijk Oosten en deszelfs verdeeling ; het tweede hoofdstuk handelt over de Grieksch-Slavische theologische literatuur, waarvan het een geschiedkundige schets geeft, de bronnen opsomt en de verschilpunten aanstipt ; het derde hoofdstuk omvat de kwesties betreffende het primaat van den bisschop van Rome, waarbij de leer over het mystieke Lichaam van Christus ter sprake komt ; het vierde hoofdstuk zet de leer uiteen over de voortkomst van den H. Geest en bespreekt de toevoeging van het Filioque aan het Symbolum Nicaeno-Constantinopolitanum ; het vijfde hoofdstuk behandelt de Onbevlekte Ontvangenis van Maria in de Grieksch-Slavische overlevering ; het zesde hoofdstuk licht enkele punten uit de Sacramenten-leer toe en spreekt uitvoeriger over de kwestie van gedeesemd en ongedeesemd brood en het vraagstuk der epiclese ; het zevende hoofdstuk behandelt de leer over de uitersten, met name over het vagevuur en de vergelding aanstonds na den dood ; de beide laatste hoofdstukken handelen over de geschiedenis en de leer van Nestorianen en Monophysieten. In een aanhangsel worden enkele officiëele uitspraken van den H. Stoel over het Christelijk Oosten afgedrukt, die als richtsnoer moeten dienen voor het hereenigingswerk.

Wij bevelen het overzichtelijk, bevattelijk en betrouwbaar werk van onzen oud-professor gaarne ter bestudeering aan. A. M.

Chevalier, C. — S.J. — *La Mariologie de S. Jean Damascène.* — Roma, Pont. Institutum Orientalium Studiorum, 1936. — 262 p. — 42 L.

Onze eeuw heeft de Mariologie verrijkt met talrijke monographieën — om van de desbetreffende artikelen niet eens te spreken — over de Maria-leer van H.H. Vaders, Kerkleeraren en godgeleerden van naam. Wij bezitten o.a. Friedrich, *Die Mariologie des hl. Augustinus*, Köln, 1907 ; Neubert, *Marie dans l'Eglise anténicéenne*, Paris, 1908 ; Niessen, *Die Mariologie des hl. Hieronymus*, Münster i.W., 1913 ; Eberle, *Die Mariologie des hl. Cyrillus van Alexandrien*, Freiburg i. Br., 1921 ; Friedel, *The Mariology of Cardinal Newman*, New York, 1928 ; Mitchel, *The Mariology of Saint John Damascene* Kirkwood, 1930 ; Pagnamenta, *La Mariologia di S. Ambrogio*, Milano, 1931 ; Balic, *Joannis Duns Scoti doctoris Mariani Theologiae Marianae elementa*, Sibenik, 1933 ; Jerôme de Paris, *La doctrine mariale de Saint Laurent de Brindes*, Paris, 1933 ; Genevois, *Bible Mariale et Mariologie de S. Albert le Grand*, St. Maximin (Var), 1934 ; Vogt, *Mariae sacrosanctae*

ac Deiparae Virginis Vita ex opere majori Sancti Canisii ,,De Maria Virgine incomparabili et Dei Genitrice sacrosancta'' brevis comprehenza ac mensibus festisque Mariae accommoda, Torino, 1934 ; Dillenschneider, *La Mariologie de S. Alphonse de Liguori*, Paris, 1934 ; Nogues, *Mariologie de S. Bernard*, Paris, 1935. Desmarais, *S. Albert le Groud, Docteur de la médiàtton mariale, Paris*, 1935.

Behalve het reeds genoemde werk van Mitchel, hetwelk Sch. merkwaardigerwijze niet in zijn bibliographie, maar wel op blz. 16, 60, 150 van zijn boek vermeldt, kenden wij omtrent de Mariologie van den H. Joannes Damascenus de evenmin aangehaalde artikelen van Schumpp, *Zur Mariologie des hl. Johannes Damaszenus*, Div. Thom. (Freib. i. Schw.), 1924, blz. 222 vlgd. en van Saarda, *La Mariologie de S. Jean Damascène*, Bull. de la Société française d'études mariales, 1935, blz. 155 vlgd. En nu publiceert Chevalier zijn door het Institut catholique de Paris in 1934 prijsgekroond werk in de nieuwe reeks : Orientalia Christiana Analecta.

Na een inleiding over den critischen geest, de veilige leer en het leven van den H. Joannes Damascenus, waaraan hij een uitvoeriger uiteenzetting vastknoopt over de weinig-gekende monastieke gebruiken van dien tijd en met name onderzoekt, in hoever deze de beoefening der wetenschap belemmerden of begunstigden, begint hij zijn eigenlijk thema. Hij verdeelt het over de volgende hoofdstukken : La vie éternelle de la Ste Vierge ; Vie terrestre de la Ste Vierge ; Maternité divine ; Conséquences négatives de la maternité virginale ; Conséquences positives de la maternité virginale ; Survie de la Ste Vierge ; Marie et l'Eglise. Omtrent al deze onderwerpen, nog meermalen onderverdeeld, haalt Sch. de opvattingen en uitspraken aan van den H. Joannes Damascenus, leidt ze in, verklaart ervan samenhang en zin, en geeft een samenvattend besluit.

Het werk, dat getuigt van rijke belezenheid, groote nauwkeurigheid en gezonde exegese, beteekent een echte aanwinst voor de dogmengeschiedenis en de theologie. A. M.

Bernard, H. — S.J. — *Les Iles Philippines du grand Archipel de la Chine.* — Un essai de conquête spirituelle de l'Extrême Orient. 1571—1641. — Librairie Orientaliste Paul Geuthner, 12 rue Vavin, Paris VI. — VIII — 230 p. — 25 frcs.

De vruchtbare Sch., die reeds tal van boeken en opstellen *,,en marge de l'histoire religieuse de l'Extrême Orient''* heeft gepubliceerd en aldus langzamerhand de mogelijkheid schept voor een *,,histoire générale de l'Extrême Orient''*, waarvan hij zelf de aangewezen auteur is, behandelt in het boek, dat wij hier mogen aankondigen en aanbevelen *,,un essai de conquête spirituelle de l'Extrême:-Orient''*, loopende van 1571, toen de Spanjaarden definitief bezit namen van de Islas Filipinas, de Philippijnsche eilanden, — aldus genoemd naar Philips II — tot 1641, toen hun invloed er door de Hollanders werd gestuit.

De verschijning van Katholieke missionarissen — Augustijnen, Francis-

canen, Dominicanen, Jezuïeten — in dit eilandenrijk, dat eeuwenlang door de Chineesche beschaving werd beheerscht, is een feit van beteekenis, te meer omdat zij zich van hier richtten naar China, Japan, Indochina en de Molukken. Tot dusver had men in de geschiedenis der geestelijke verovering van het Verre Oosten te eenzijdig aandacht geschonken aan de actie der Portugeezen te Macao; en men scheen te vergeten, dat er in deze streken nog een ander centrum van christendom bestond, nl. Manilla op de Philippijnen.

De geschiedenis van den tegenstand, dien hun beschaving aanvankelijk aan de geestelijke veroveraars bood; van de massabekeering, die volgde, en van het ten-prooi-vallen aan godsdienstlooze koopmanschap, is op onderhoudende wijze beschreven door Bernard, die zijn boek splitst in drie gedeelten: l'élan vers la Chine (1571—1588); prépondérance espagnole (1588—1600); le mercantilisme areligieux (1601—1641), elk weer onderverdeeld in vier hoofdstukken.

Wij raden onzen lezers aan, kennis te nemen van de belangwekkende geschiedenis dezer missieperiode van de Philippijnen, dien vooruitgeschoven wachtpost van de Katholieke Kerk in het Verre Oosten. A. M.

Rommerskirchen, G. — O.M.I. en Dindinger, G. — O.M.I. — *Bibliografia Missionaria. Anno III*, 1936. — Unione Missionaria del Clero in Italia, via di Propaganda 1-c., Roma. — 109 p. — 1937. — L. it. 5.

Voor de derde maal publiceeren de schrijvers, resp. assistent en directeur van de pauselijke missiebibliotheek, een missiebibliografie, die dezen keer de uitgaven van het jaar 1936 omvat. Zij bedoelt niet enkel een cataloog te zijn van hetgeen in de pauselijke missiebibliotheek der Propaganda aanwezig is; ongetwijfeld is zij grootendeels daarop gebaseerd, maar zij wil daarnaast zoo volledig mogelijke bibliographische mededeelingen verstrekken. Omdat zij bovendien bedoeld is als een verkorte voortzetting van de Bibliotheca Missionum, beperkt zij zich tot de late Middeleeuwen en den nieuwen tijd.

De vermelde boeken en geschriften zijn onder 19 nummers gerangschikt en wel: algemeene missiebibliographie, fundamenteele missieleer; praktische missieleer; missiegeschiedenis; missiekunde; missieactie; missie-instituten; medische missie; inlandsch missiepersoneel; Oostersche Missie en missie onder de Mohammedanen; Indië; Indochina; China en Mansjoekoeo; Japan en Korea; Indische Archipel en de Philippijnen; Afrika; Latijnsch Amerika; Vereenigde Staten en Canada; Australië en Oceanië.

Het handige boekje recommandeert zich zelf door opzet en inhoud.

A. M.

IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 29 Julii 1937. F. N. J. HENDRIKX, Vic. Gen.



ZIJNE HOOGWAARDIGE EXCELLENTIE MONSEIGNEUR
JACQUES FRANCISCUS MARIA PESSERS S.V.D.
APOSTOLISCH VICARIS VAN NEDERLANDSCH-TIMOR



Rond de Bisschopswijding
van Zijne Hoogwaardige Excellentie Monseigneur
Jacques Franciscus Maria Pessers S.V.D.

Bij decreet van 18 Mei 1936 werd door de Congregatie van de Voortplanting des Geloofs opgericht het Vicariaat van Nederlandsch Timor, waardoor van 't Vicariaat der Kleine Soenda Eilanden werden afgescheiden Hollandsch Timor, de Alor-Pantar en de Sawoe-Roté-groep.

Timor, het grootste der zg. Kleine Soenda Eilanden meet in z'n grootste lengte ongeveer 480 km. en 't heeft een gemiddelde breedte van ± 70 km. De oppervlakte bedraagt rond 32.000 km^2., waarmede 't ongeveer de grootte van Nederland bereikt. De helft is echter slechts Nederlandsch gebied.

Volgens de laatste volkstelling telt Nederlandsch Timor 349.745 zielen, Sawoe-Roté tellen te zamen 92.860 en Alor-Pantar 90.667 zielen. Te zamen dus 533.272 of ruim een half millioen.

Door deze decentralisatie is de missioneering van Indië al weer 'n stap verder gekomen. Daar tot nu toe decentralisatie steeds zegenrijk heeft gewerkt, mogen we ook nu veronderstellen, dat 't nieuwe Vicariaat onder eigen leiding tot nog voorspoediger ontwikkeling zal komen. Wij katholieken staan nu eenmaal op 't standpunt, dat ware beschaving niet mogelijk is zonder 't ware geloof, dat ons 't summum brengt, wat op deze wereld mogelijk is.

Dat 't nieuwe Vicariaat zijn eigen zorgen meebrengt, spreekt wel heel van zelf. Dat elk gebied, dat zelfstandig wordt, voor eigen problemen komt te staan, is even waar. Dat 't nieuwe Vicariaat met z'n missie- en zendingsgebieden daar ook 't noodige van zal voelen, verheelen we ons niet. Tot nu toe bracht artikel 177 „*grenzen*". Na de factische prijsgave van dat beruchte artikel staat ook de geloofsverkondiging voor nieuwe problemen. Niemand weet,

wat de toekomst zal brengen, plannen bestaan niet, maar de plichten, opgelegd door 't universeele missiegebod kan en mag men niet wegcijferen. Elk volk en elke volksgroep heeft 't absolute recht met de volle waarheid kennis te kunnen maken.

't Volgen-van-de-waarheid is 'n kwestie van genade. Het mogelijk maken de waarheid te kunnen leeren kennen, is.... tot op zekere hoogte ten minste.... het deel, dat de mensch moet bijdragen in 't zaligmaken van den evenmensch. Want in de nu bestaande orde heeft God vastgesteld, dat de mensch door den mensch zalig worde. Het groote, principiëele bezwaar tegen artikel 177 is immers, dat 't onmogelijk gemaakt was, dat een gedeelte der bevolking zelfs maar kennis maakte met de volle waarheid. Door artikel 177 bestonden voor 't nu nieuw benoemde Vicariaat alleen maar volgende ,,werk''velden: Beloe, Noord-Midden-Timor, en 'n diasporagemeente in Koepang met 114 katholieken. De facto echter zijn ook in de andere gedeelten van 't vicariaat uitzwervers van 't katholieke Flores, met name in Zuid Timor, waar zelfs in Soë een geheel katholieke gemeente is, eveneens op de eilanden Alor, Pantar, Sawoe en Roté. Ook daar zou dus een diaspora-zielzorg moeten zijn. Tot nu toe was daar alleen maar sprake van op Koepang en Soë en op Alor. De diasporazielzorg is mede een van de groote zorgen van den nieuwen Vicaris, vooral als men er aan denkt, wat 'n heilzame angst er toch altijd nog bestaat voor schending van 't doode artikel 177.

We mogen echter, als kinderen der Goddelijke Voorzienigheid, ook deze zorg aan God overlaten, die, als wij maar onzen plicht doen en bidden tot Hem, als tot den Heer van den oogst, zeker op ZIJN tijd ons middelen en wegen zal toonen.

Tot nu toe was de groote zorg der missie, hoe 't ons toegewezen gebied tot bloei kon worden gebracht. In dat tot bloei brengen heeft Monseigneur Pessers geen gering aandeel gehad.

Z. H. Excellentie werd geboren te Tilburg den 5en Februari 1896 als 't zevende kind der tien kinderen, waarmede de goede God het alom geachte echtpaar Pessers-Verbunt zegende. Van de tien kinderen traden drie in den geestelijken staat, nl. De Zeereerwaarde Heer A. Pessers, thans pastoor van Schijndel, de Zeereerwaarde Heer Fr. Pessers, thans Pastoor te Geldrop en de nu tot het bisschopsambt verheven Monseigneur J. F. M. Pessers.

Op denzelfden dag dat Mevrouw Pessers aan haar thans zoo bevoorrecht kind het aardsche leven schonk, werd de kleine Jacques Franciscus Maria naar de doopvont gedragen en daar gekerstend door Mgr. Bots, destijds pastoor van 't Goirke.

De kinderjaren waren vlug voorbij, vooral in kroostrijke gezinnen vliegt de jeugd voorbij. De Fraters van Tilburg, die in 't Goirke de Leoschool hebben, zagen den kleinen Jacques op hun school, waar ze hem zooveel bijbrachten, dat hij „naar pensionaat" kon. Op „Huize Ruwenberg" bracht de jonge Jacques een paar jaar door en ging van daar naar 't Klein-seminarie „Beekvliet" te Sint Michiels-Gestel, om vandaar na volbrachte studies over te gaan naar 't Groot-seminarie van 't Bisdom den Bosch te Haaren. Daar ontving Jacques uit de handen van Monseigneur A. Diepen alle wijdingen vanaf de tonsuur tot aan de priesterwijding. Priester werd de jonge leviet den 10den Juni 1922 en zijn eerste Heilige Offer droeg hij aan God op op Sacramentsdag den 15den Juni.

Reeds lang had hij in zijn hart de stem gehoord van den Goddelijken Wijngaardenier, die hem naar een ander plekje riep in Zijn wereldwijngaard. In 't zelfde jaar van zijn priesterwijding trad hij in 't noviciaat van de Paters van Steil-Uden te Helvoirt. Daar bereidde hij zich voor op de missie, want naar de missie wilde de jonge priester. Op Allerheiligendag 1923 legde hij de eerste geloften af en gaf daarna bijna een jaar Fransche les in 't missiehuis te Uden. Begin November 1924 vertrok hij naar de missie van de Kleine Soenda Eilanden, meer bekend onder den naam van „Flores-missie." Als interessante herinnering aan die reis alleen de volgende anekdote. Pater Pessers behoorde bij die uitzending, waarmede Monseigneur Verstraelen z.g. ook een filmoperateur liet uitkomen om de film in dienst te stellen van 't missiewerk. Toen vrienden en verwanten den jongen missionaris uitgeleide deden naar Rotterdam stond de operateur op z'n best te filmen en die riep toen, in eens, zoo hard als hij kon : Jetzt weinen ! 't gevolg was, dat „huilen-op-commando" omsloeg in een onbedaarlijke lachbui en onze jonge missionaris kon vertrekken met vroolijk lachende gezichten achter te laten op de kade. Toen der tijd had hij zelf ook filmaspiraties, niet alleen op 'n film staan, maar ook zelf filmen maken. Toen hij, na een voorspoedige reis begin Januari 1925 in Ndona aankwam, haalde hij uit zijn vele bagage ook een „filmkast" zooals wij dat

ding noemden. Maar 't wou niet draaien. Op de reis was 't vast geroest. Het toestel was niet tropenfähig. En sinds dat vastroesten is ook de filmaspiratie verdwenen en de missionaris heeft zich tot nu toe trouw gehouden aan het gewone fototoestel.

Bij de verdeeling der nieuwe krachten werd aan Pater Pessers Timor als arbeidsveld aangewezen. Daar werd hij ingeleid in de missiepraxis door Pater Leven, den tegenwoordigen Apostolischen Vicaris der Flores-missie, destijds overste van het Timordistrict. Aanvankelijk was Pater Pessers belast met 't directeurschap der standaardschool te Haliloelik. Maar als echte missionaris ging zijn hart naar buiten, hij was veel op reis en hij had veel zielzorg. Vanuit Haliloelik stichtte hij de nieuwe statie Atamboea. Deze statie ligt werkelijk ideaal. Aan den grooten weg van Koepang naar Atapoepoe, 24 km. van Atapoepoe, de havenplaats van Beloe, op een hoogvlakte van 350 m. ongeveer, heerlijk centraal gelegen, even gemakkelijk naar Koepang als naar Atapoepoe als naar Toebaki kunnen komen, ziedaar de statie, die nu door Monseigneur Pessers niet alleen is gesticht, maar die nu ook tot zijn residentie is verheven. Toen der tijd was er nog niets als een gewone dorpsschool van inlandsch materiaal met gras gedekt. Nu staat er een mooie kerk, waarvoor reeds uitbreidingsplannen bestaan, zoodat ze tot kathedraal kan worden uitgebouwd, een pastorietje, een bloeiende zustersschool, een partikuliere standaardschool met Hollandsch, een ambachtsschool, wel is waar nog niet volledig, maar dat is slechts een kwestie van tijd en missiepersoneel. Natuurlijk is ook gebleven de „stam" van Atamboea, de gewone dessaschool.

Atamboea, hoofdstatie van het nieuwe vicariaat. Daaraan had Z. H. Excellentie niet gedacht toen hij onder veel zorg en moeite vanuit Haliloelik deze statie stichtte. Nog veel minder dacht hij eraan, dat Hij zelf de eerste prins der Kerk zou zijn, die daar zou resideeren en die nu voor 't feit gesteld is, die statie uit te moeten bouwen tot bisschopsstatie met residentiegebouwen en een kathedraal. Maar zoo gaat 't nu bijna altijd in 't leven. Lang werd 't decreet van de afscheiding verwacht en toch kwam 't nog betrekkelijk onverwacht. Toen kwam het wachten op den nieuwen Vicaris. Den eersten Juni 1937 werd 't besluit in Rome genomen, den 16en Juni ontving Monseigneur het telegram van den Aposto-

lischen delegaat van Sydney, onder welke delegatuur de missies van Indië ressorteeren, in Atamboea. Den 17en Augustus vertrok Zijne Hoogwaardige Excellentie naar Europa om daar de bisschopswijding te gaan ontvangen den 28en October in de parochiekerk van 't Goirke, waar ook zijn doopvont staat. En *die* bisschop, die hem steeds vergezelde bij zijn opgang naar 't priesterschap, die zelfde bisschop, die hem tot nu toe alle heilige wijdingen heeft toegediend, die bisschop zal hem nu ook de laatste en grootste wijding toedienen, de wijding van de volheid van het priesterschap in de bisschoppelijke waardigheid en dan zal hij naast zijn wijdingsbisschop staan in dezelfde macht en in dezelfde waardigheid.

Als wapenschild nam Monseigneur Pessers een tweeledig. Als schildhoofd zien we den H. Geest op rooden achtergrond, het benedengedeelte toont ons het wapen van de Congregatie van Steil: het zilveren kruis op de naakte rots tegen azuurblauw. Daartusschen staan de letters S.V.D. Societas Verbi Divini. Als wapenspreuk nam Z. H. Excellentie

Ut vitam habeant
Dat ze toch het leven mogen hebben!

Daarin ligt dan ook de geheele missieroeping van den nieuwen bisschop, daarin ligt ook het streven van al zijn missionarissen. Van de ruim een half millioen zielen, die aan zijn zorgen zijn toevertrouwd zijn er op 't oogenblik 41.447 katholiek, terwijl 2782 catechumenen zich op 't H. Doopsel voorbereiden.

In 't afgeloopen jaar hoorden de Paters op Timor 176.583 biechten, 21.137 personen hielden hun Paschen 320.721 H. Communies werden uitgereikt. Timor telt 12 kerken en kapellen en 82 bedehuizen van inlandsch materiaal. Het heeft 33 volksscholen met 44 onderwijzers 2148 jongens en 542 meisjes. Er zijn slechts 20 catechisten en 66 gebedsleeraars.

De oudste statie is Atapoepoe, opgericht in 1883 door de Paters Jezuieten; zij is nu verlaten om de zoo ongezonde ligging en wordt bediend van Atamboea uit. Verder werd nog door de Paters Jesuieten opgericht de statie Lahoeroes. Door de Paters van 't Goddelijk Woord werden opgericht: in 1914 door Pater de Lange de statie Toebaki, in 1925 de statie Noimoeti, in 1932 de staties Atamboea en Oilolok.

De bisschopswijding van Timors eersten vicaris valt in 't zilveren jubeljaar van de Timormissie. Den 20en Januari 1913 landde Pater Noyen als eerste missionaris van 't Goddelijk Woord te Atapoepoe en de 20e Januari 1938 zal het dus 25 jaar geleden zijn dat de eerste Steiler missionaris voet aan wal zette op Timorgrond. In hetzelfde jaar werd Timor, met uitsluiting van Flores, tot Prefectuur verheven en wel den 16en October .Den 16en October 1938 zal het dus vijf en twintig jaar geleden zijn dat Timor werd zelfstandig missieressort.

Moge deze dag door den nieuwen Vicaris te midden van de zijnen gevierd worden en moge het een morgengloren zijn voor een „gouden" toekomst.

Teteringen. N. v. d. WINDT S.V.D.

HET ONTSTAAN DER APOSTOLISCHE VICARISSEN

Zoo men het feit van de aanstelling der eerste Apostolische Vicarissen wil zien in de omlijsting der geschiedenis, met haar bepalenden en leidenden invloed, dan moet men het beschouwen als een logisch gevolg van de kerkelijke missiepolitiek der 17e eeuw, die de koloniale missiemethode wilde omvormen tot een zuiver kerkelijke [1]) : het aanstellen van Apostolische Vicarissen in plaats van residentieele bisschoppen mag wel een van de voornaamste factoren van deze omvorming genoemd worden.

Het is niet mijn bedoeling alle rechtskwesties, die bij deze verandering in het missiewezen op het tapijt kwamen, uiteen te zetten, veel meer zal, hetgeen volgt, een geschiedkundig karakter dragen, gedocumenteerd uit de nog onuitgegeven bronnen van het Archief der Propaganda Congregatie te Rome. [2]).

Als uitgangspunt bij het onderzoek, neem ik nu aan, wat alle schrijvers eenparig beweren, dat de Apostolische Vicarissen der eigenlijke Missielanden in het midden der 17e eeuw gevonden

[1]) cf. Kilger: Die ersten fünfzig Jahre Propaganda. — Eine Wendezeit der Missionsgeschichte. — Zeitschr. f. Missionsw. XII. (1922.). 15—30.

[2]) Prof. Schmidlin schreef een artikel over de bronnen en indeeling van het Propaganda-archief. „Das Römische Propaganda Archiv". Zeitschr. f. Missionsw. XI. (1921.). 142—149.

worden in het koloniaal gebied van Portugal : een bestreden vraag bleef echter nog, de reden, waarom de Kerk Vicarissen aanstelde en de nadere bepaling van plaats en tijd, waar ze voor het eerst optraden.

***

Toen Portugal voor goed begon met de ontdekkingsreizen en de vestiging van een uitgestrekt koloniaal gebied, was het beoogde doel niet enkel machtsuitbreiding of stoffelijke welvaart, doch werd vooral de verspreiding van het H. Geloof en de ondergang van de Mohammedaansche heerschappij door het zeevarend Portugeesche volk nagestreefd, dat zich nog voelde als de kruisvaarders, wier hoogste eer bestond in den wapendienst voor Christus. Herhaaldelijk kan men dan ook in de Bullen van den H. Stoel lezen, de groote tevredenheid en vreugde van Rome over het aandeel, dat Portugal in het bekeeringswerk op zich nam [1]).

Geen wonder dus, dat de Pausen vanaf Martinus V tot Clemens VIII deze koloniale beweging aanmoedigden en de meest-uitgelezen privilegies aan Portugal toekenden, waarin het fundament ligt van het koloniaal karakter der Missioneering in die eeuwen : zij schonken Portugal de veroverde gebieden als uitsluitend eigendom der Kroon, tevens in alle Afrikaansche en Aziatische landen het alleenrecht van handel, scheepvaart en verovering [2]) en daarbij op kerkelijk gebied het beroemde patronaatsrecht, waardoor Portugal's Koning als Christelijk veroveraar, als Magister der „Militia Christi" [3]) en als stichter van bisdommen het benoemingsrecht werd verleend van de lagere en hoogere clerus in de Portugeesche bezittingen [4]).

Het is goed er even op te wijzen, dat de bezittingen van Portugal van tweeërlei aard waren, want verschillende schrijvers kwamen tot verkeerde conclusies, daar zij dit onderscheid over het hoofd

[1]) Zie o.a. Nicolaus V : „Romanus Pontifex". Bullarium Patronatus. I 31—32.

[2]) Nicolaus V : „Romanus Pontifex", 8 Jan. 1455 ; „Dum diversas", „Divino amore", 18 Juni 1452 ; Sixtus IV „Aeterni Regis", 21 Juni 1481 ; Alexander VI „Inter caetera", 4 Mei 1493 ; „Ineffabilis", 1 Juni 1497 ; Leo X „Praecelsae devotionis", 3 Nov. 1414. Met welk recht de Pausen deze landen schenken konden en het uitsluitend recht van handel, scheepvaart enz. zie daarvoor Victoria, Relectiones Theol. De Indis. Relect. I. n. 10. 12.

[3]) De „Militia Christi" was een Portugeesche ridderorde, welke door Joh. XXII werd opgericht in de Bulle „Ad ea" van 15 Maart 1319. cf. Bull. Patr. I. 2—6.

[4]) Zie o.a. Callistus III „Inter caetera", 13 Maart 1456 ; Leo X „Dum Fidei constantiam", 7 Juni 1514 ; „Dudum pro parte", 31 Maart 1516.

zagen [1]). — : nl. landen, die Portugal veroverd had, en die in staatkundig verband met het moederland ingelijfd waren, en bezittingen, die niet onder politieke bestuursmacht stonden van Portugal, doch geregeerd werden door eigen inlandsche vorsten : in deze bezittingen had Portugal geen souvereine macht, maar het alleenrecht van handel en scheepvaart, en was iedere andere Europeesche mogendheid daarvan uitgesloten.

Het patronaatsrecht nu, dat aan Portugal's Koning was verleend, betrof slechts die bezittingen, welke in staatkundig verband stonden met Portugal : alleen als stichter van bisdommen was het mogelijk, dat de koning dit recht ook genoot buiten de veroverde gebieden, zooals practisch in Japan, waar hij het bisdom Funay oprichtte.

In de Portugeesche bezittingen, in breeden zin genomen, heeft de H. Stoel op aandringen en met den geldelijken steun van Portugal verschillende bisdommen in de loop der eeuwen gesticht. Zoo bestonden er in het begin der 17e eeuw op heel de Zuid- en Oostkust van Azië, met de daarbij aansluitende eilanden, twee aartsbisdommen : Goa en Cranganor, en vijf bisdommen : Coccino, Meliapur, Malakka, Macao en Funay [2]).

Voor deze bisdommen bezat de Koning het benoemingsrecht, op drievoudigen titel, boven aangegeven : voor het bisdom Funay echter kwam dit recht hem slechts toe in zoover de Koning dit diocees had gedoteerd, wijl het lag buiten de veroverde gebieden.

Geheel de Missioneering ook was van Portugal afhankelijk ; de Koning immers stuurde de missionarissen uit, en onderhield hen, waartoe hij zich verplicht had, in ruil voor de voorrechten van den H. Stoel ontvangen, en niemand, ook geen missionarissen van welke nationaliteit ook, mocht zonder verlof van Portugal's Koning,

[1]) Adelheim Jann. O.M. Cap. Die Katholischen Missionen in Indien, China und Japan. 87—91.

[2]) Het bisdom Goa strekte zich uit van kaap Guardafu tot het midden der Westkust van Voor-Indië, daarbij sloot aan het bisdom van Cranganor ; de onderste punt van Voor-Indië met aansluitende eilanden behoorde tot het diocees van Coccino ; heel het verdere gedeelte, de oostkust van Voor-Indië tot Achter Indië werd ingenomen door het bisdom Meliapur, terwijl het bisdom Malakka de verdere landen en eilanden omvatte tot China ; China zelf behoorde tot het bisdom Macao en Japan tot het bisdom Funay. In de binnenlanden waren de grenzen niet nauwkeurig omschreven, maar strekten de bisdommen zich steeds verder uit, naargelang de missionarissen daar christengemeenten stichtten. cf. Hull. Bombay Mission-History and the Padronado question. I. 37. ; Alph. Väth. Die deutschen Jesuiten in Indien. p. 37.

zich begeven naar de gebieden, waarover Portugal het monopolie van handel en scheepvaart bezat [1]).

Het was dus de Portugeesche Koning, die krachtens de verkregen privilegies, heel de missioneering regelde: hij bepaalde het aantal missionarissen en stuurde hen uit; de bisschoppen, door den Koning benoemd, waren ook in het bestuur der bisdommen de trouwe onderdanen van den Koning: de missioneering was dus koloniaal, werd rechtstreeks geleid, niet door Rome, maar door de koloniale Mogendheid Portugal.

De 17e eeuw zou in deze missiemethode een algeheele omkeer teweeg brengen. Om verschillende redenen, die we later zullen aangeven, werd het dringende noodzaak, dat de Kerk Portugal's macht beperkte in het missiewerk en Zelf meer rechtstreeks de leiding in handen nam. Het koloniaal karakter der missioneering moest verdwijnen en plaats maken voor een zuiver kerkelijke missiemethode. Dit zou leiden tot de aanstelling van Apostolische Vicarissen.

Als Paus Gregorius XV in 1622 de Propaganda Congregatie [2]) oprichtte, werd Mgr. Franciscus Ingoli tot eersten Secretaris benoemd. Het is juist deze man, die gedurende meer dan 25 jaar de missioneeringsontwikkeling heeft geleid en georienteerd, die reeds na enkele jaren de intensieve missiearbeid uit alle krachten bevorderde en de Missie van de koloniale macht trachtte los te maken.

Wat beteekenden zeven bisdommen voor heel die uitgestrektheid van Azië's Zuid- en Oostkust met die ontelbare omliggende eilanden. De bisschop, die zijn bisdom te besturen had, wist zelf niet meer, hoever de missionarissen in het binnenland en op de eilanden reeds waren doorgedrongen, kon zelfs de grenzen van zijn bisdom niet meer bepalen. Bisdommen met zulk een uitgestrektheid waren onmogelijk te bereizen, wat voor een goed bestuur toch gewenscht was: het H. Vormsel kon niet worden toegediend: vele missionarissen zagen in heel hun missieleven nooit den bisschop, en waren in alles op zichzelf aangewezen: een regelmatig centraal bestuur was uitgesloten [3]). Het werd de Propaganda Congregatie steeds duide-

---

[1]) Zie de verschillende boven geciteerde Pauselijke Bullen.
[2]) Bulle „Inscrutabili" v. 22 Juni 1622. Collectanea. I. 3.
[3]) „Le diocese dell' Indie sono ampiissime e le parochie grandissime, dal che succede, che ne li vescovati ne le parochie.... si possono ben governare. Scritture originali (S.O.) in het Propaganda Archief. vol. 189 fol. 231.

lijker, dat, wilde men de teruggang van het missiewerk wegens gebrek aan een geregeld bestuur voorkomen, de oprichting van meerdere bisdommen dringend noodzakelijk was [1]).

Met deze eerste moeilijkheid was het gevaar van den Islam rechtstreeks verbonden ; omdat de bisschoppen geheel onkundig waren van wat in de vergelegen gebieden van hun bisdom gebeurde, begrepen zij niet het groote gevaar van den Islam, die meer en meer doordrong op de eilanden met heidensche bevolking, en vandaar uit ook het vasteland wilde veroveren, met dit gevolg, dat, waar de Islam vaste voet kreeg, alle bekeeringswerk als hopeloos moest worden aangemerkt [2]).

Verder kreeg de Propaganda steeds meer berichten over sommige misbruiken, die langzamerhand in het missiewerk waren ingeslopen. Het waren de verschillende kloosterorden Dominicanen, Franciscanen, Carmelieten en Jezuiten vooral, welke de missies van de noodige krachten voorzagen, doch in tegenstelling met tegenwoordig, werden niet aan ieder dezer orden afzonderlijke bepaalde gebieden ter missioneering toegewezen, maar werkten ze allen naast elkaar op heel het uitgestrekte missieveld. Een bisschop, uit een dezer orden genomen, had dus vanzelf ook leden der andere orden in zijn bisdom werkzaam. En nu hoeft het wel niet gezegd, dat ook hier naijver of andere, minder verheven menschelijke motieven de eendrachtige samenwerking wel eens kwamen verstoren : oneenigheid over parochiegrenzen, over missiemethoden en dgl., en dat de bisschoppen, dikwijls ook al onbewust bevooroordeeld, niet steeds objectief uitspraak deden in kwesties tusschen missionarissen van eigen orde en die van andere [3]), waarbij dan de partij, die zich verongelijkt zag, geen mogelijkheid tot hooger beroep overbleef, omdat de hoogere instanties als de nuntius te Lissabon of de Congregatie te Rome slechts zeer moeilijk te bereiken waren, en er tusschen beroep en uitspraak dikwijls vier tot zes jaar konden verloopen. — De uitgestrektheid der bisdommen bracht ook weer vanzelf met zich mee, dat de inlanders, die te lijden hadden onder

[1]) Acta (in het Propaganda Archief) XVI .fol. 142.

[2]) ,,Per L'ampiezza de Vescovati in queste Indie non si possono... trattener li gran progressi, che fa il Mahometanismo nelle medesime Indie, e se non si moltiplicano li Vescovati, si dilaterà quell'empia legge nell'Isole vicine, e poi nel continente dell'Asia, e per questa causa sono necessarii li Vercovi in Ceilan, in Macasar et in Solor". S.O. vol. 192. fol. 1. n. 11. cf. S.O. vol. 190. fol. 12.

[3]) S.O. vol. 189. fol. 390.

de afpersingen en geldzucht van sommige missionarissen, geen recht verkrijgen konden, daar de bisschop te ver weg was. Om deze redenen stelde Mgr. Ingoli in 1628 de Congregatie voor, over te gaan tot het aanstellen van rechters in tweede instantie voor de Indische Missielanden [1]). Urbanus VIII echter zag alle moeilijkheden opgelost door oprichting van nieuwe bisdommen en aartsbisdommen : zoo immers werd tegelijk de mogelijkheid voor goed bestuur geschapen en was tevens in betere rechtspraak voorzien [2]).

De voornaamste reden echter, waarom Rome meer bisdommen wenschte in de missies van Azië, was het gebrek aan een inlandsche clerus. Portugal had in het begin van zijn kolonisatie over voldoende priesters kunnen beschikken, om het relatief kleine ontdekte gebied van missionarissen te kunnen voorzien. In het begin der 17e eeuw echter, toen geheel Zuid- en Oost-Azië door de Portugeesche schepen beheerscht werd, was er een nijpend gebrek aan priesters, dat zelfs niet meer kon worden aangevuld door missionarissen van andere dan Portugeesche nationaliteit, die vrij missioneeren mochten, als zij de reis naar de missies maar maakten met Portugeesche schepen[3]).

Maar de Portugeezen, die bevreesd waren voor den invloed van andere Mogendheden in de Indische kolonisatie, beperkten steeds meer en meer het getal der niet-Portugeesche missionarissen, door hun de reisgelegenheid te weigeren [4]). En al had Paulus V in 1608 de verplichte reis over Portugal ook afgeschaft [5]), toch bleek een andere weg naar Indië over land practisch onmogelijk voor de vele missionarissen, die noodig waren.

Maar indien Europa ook voor een voldoend aantal missionarissen

---

[1]) „Per levar gl'inconvenienti sopradetti, si propongano varii remedii.... il 4° è di constituir in distanze proportionate in risguardo alla facilità del ricorso de Legati Apostolici con facoltà bastante per poter rimediare agl'inconvenienti, almeno fin tanto, che si consultasse la Sede Apostolica sopra li più gravi". S.O. vol. 189. fol. 391. cf. Acta III fol. 231—232.

[2]) „Il 4° remedio proposto da N. Signore è in luogo di Nuntii moltiplicare le metropolitane e le cattedrale, perche con più vescovi si governerebbono meglio li popoli e con più arcivescovi sarà più facile il ricorso agl'oppressi". S.O. vol. 189. fol. 233.

[3]) Zie Clemens VIII Bulle „Onerosa" v. 12 Dec. 1600. Urbanus VIII. Bulle „Ex debito" v. 22 Februari 1633.

[4]) Zoo schreven in 1625 twee Paters Dominicanen naar de Congregatie te Rome, dat zij reeds geruimen tijd tevergeefs op reisgelegenheid wachtten en zij voegden er aan toe : „Fu mandato un ordine dal Re alli governatori di questo regno, che non lasciassero imbarcar nessun forastiero di qualunque stato o conditione si fosse, eccetti Portughesi". S.O. vol. 189. fol. 102.

[5]) Bulle : „Sedis Apostolicae". cf. Jann. o.a. 191.

had kunnen zorgen, was het nog niet gewenscht, dat zoovele Europeesche priesters in de landen der inheemsche vorsten de missioneering op zich namen, omdat deze in de missionarissen de voorbereiders zagen van de overheersching der Europeesche vorsten. Dit leidde reeds in 1614 tot een bloedige vervolging in Japan, waar de missionarissen werden vermoord of gedwongen het land te verlaten [1]), terwijl in andere landen, zooals in Tonkin en Coccincina een vervolging om de zelfde reden ieder oogenblik dreigde uit te breken [2]). Slechts een inlandsche clerus zou hier redding kunnen brengen en een algeheele ondergang van de reeds verkregen resultaten kunnen voorkomen. Maar daarvoor waren weer bisschoppen vereischt, want slechts bisschoppen zouden in staat zijn een eigen inlandsche clerus te vormen [3]).

Uit het bovenstaande blijkt dus duidelijk, dat de oprichting van meerdere nieuwe bisdommen in de Aziatische landen dringende noodzaak was, wilde men het bekeeringswerk, dat zich in zulk een ongekende bloei verheugde, voor een algeheele ondergang bewaren.

***

Was Rome dus overtuigd, dat de stichting van nieuwe bisdommen in de Aziatische Missies om meer dan een reden dringend noodzakelijk werd, evenzeer hadden de verschillende daar heerschende toestanden den H. Stoel geleerd, dat slechts van Portugal onafhankelijke bisschoppen de juiste oplossing zouden kunnen brengen.

Waar blijft, en de H. Stoel heeft dit dikwijls dankbaar erkend, dat Portugal onnoemelijk veel voor de uitbreiding van het Geloof had gedaan ; maar het Portugal van de 17e eeuw was niet meer dat van twee eeuwen terug. De inlijving bij Spanje in 1580 tot 1640 — waarbij echter de kolonies door een eigen Portugeeschen Raad

---

1) Brou, Alex. Catholicisme et Nationalisme. Etudes I. 199. 581—582.

2) Pater Alex. Rhodes S.J., missionaris in Annam, schreef hierover : „Nous avons donc tout sujet de craindre qu'il n'arrive à l'Eglise d'Annam ce qui est arrivé à celle du Japon : car les rois, tant du Tonkin que de la Cochinchine sont très puissants et accoutumés à la guerre et cela d'autant plus que dans l'Inde Orientale, il n'y a aucune puissance européenne qui se puisse faire obéir de ces rois au cas où ils voudraient chasser les missionaires de leurs Etats". Launay. Adrien. Histoire générale de la Société des Missions Etrangères. I. p. 8.

3) „L'expérience le prouve et la nature des choses l'indique . . . l'évêque seul est interessé directement à la formation d'un clergé dépendant immédiatement de lui, attaché au sol comme lui et pris dans les éléments indigènes. Lui, tout particulièrement, par suite de la grâce spéciale de sa vocation, pourra porter à cette oeuvre l'affection paternelle, seule capable de vaincre les obstacles qu'on s'attende à y rencontrer". cf. Launay. Histoire générale. Dl. I. 5—6.

bleven bestuurd —, de opkomst van andere koloniseerende Mogendheden als Engeland en Holland, de te zeer onafhankelijk en te eng nationaal voelende ambtenaren in de koloniale gebieden, waren geen zegen voor de Kerk en de missioneering. De toestanden waren van dien aard geworden, dat het heil der zielen en de ontwikkeling der missies aan groot gevaar zouden bloot staan, zoo aan Portugal nog langer het recht van bisschopsbenoeming werd verleend. Rome zou dan ook in de toekomst tot elken prijs de bisschoppen zelf benoemen en meer rechtstreeks de leiding der missioneering stellen onder de Propaganda Congregatie. Hierdoor werd geen enkel Portugeesch recht geschonden : want bisschopszetels buiten de door Portugal veroverde gebieden opgericht, vielen op geen enkelen titel onder het Patronaatsrecht, tenzij de Koning van Portugal deze zetels doteerde, maar Rome was vrij deze stichtingen af te slaan.

De redenen, waarom Rome zich van de koloniale missiemethode moest bevrijden, werden weer krachtig geformuleerd door Mgr. Ingoli aan de Congregatie voorgesteld. De onafhankelijkheid van de Kerk en van het kerkelijk gezag liep groot gevaar, omdat de Portugeesche gezagsdragers in Indië zich mengden in zuiver kerkelijke aangelegenheden [1]). Missionarissen, door den H. Stoel rechtstreeks uitgezonden, werd de toegang tot de missies tegen alle recht in geweigerd, omdat ze het koninklijk ,,Placet'' niet bezaten [2]). Zelfs de Bullen en Breven door den Paus uitgevaardigd, mochten niet afgekondigd of uitgevoerd worden, weer omdat niet eerst de koninklijke goedkeuring was aangevraagd, terwijl de decreten van Portugal's Koning als Apostolische Breven moesten erkend worden.

Deze vermeende rechten werden gebaseerd op de Bulla van Alexander VI ,,Inter Caetera'' [4]), waarin echter niets van dat alles

---

[1]) ,,Li Vescovi e gli ecclesiastici sono frequentemente travagliati nel foro secolare, ingerendosi per lo più li giudici layci nelle cause e materie ecclesiastishe, e giudicando li vescovi e li sacerdoti e questo col pretesto del Tribunal Violentiae....'' S.O. vol. 189. fol. 231.

[2]) Jann. o.c. 194—205.

[3]) ,,Li ministri regii pretendono... che le Cedole Regie, massime nelle materie spirituali s'habbino da tenere per Brevi Apostolici.

Non lasciano eseguire nessuna Bolla o Breve Apostolico, ne anche d'Indulgenze, ne meno gl'ordini de superiori secolari ne regolari, se prima non passano per li Consegli Regii.'' S.O. vol. 192. fol. 1. n. 3, 4.

[4]) Deze Bulle ,,Inter Caetera'' van Alexander VI (4 Mei 1493), is slechts gericht aan den Koning van Spanje en geldt alleen voor de gebieden ten Westen van de demarcatielijn, door Alexander VI getrokken. Toen de Koning van Spanje later ook Koning van Portugal werd (1580—1640—), strekte hij de privilegies, voor

werd verleend, doch slechts den Koning van Spanje — in dezen tijd ook Koning van Portugal — de plicht werd opgelegd, als wederdienst voor het geschonken handelsmonopolie, missionarissen uit te zenden en te onderhouden [1]). De H. Stoel mocht onder geen enkele voorwaarde toestaan, dat deze zelfde misbruiken zich gingen herhalen in de nieuw te stichten bisdommen, en dat ook daar het kerkelijk gezag in zuiver geestelijke zaken nog verder zou worden ondermijnd. Mgr. Ingoli beschouwt dit gevaar zoo ernstig, dat naar zijn meening eerder heel het missiewerk diende opgeheven te worden, dan knechting van het kerkelijk gezag nog langer te dulden.

Ook gezien het standpunt der inheemsche vorsten, mocht de Kerk de nieuwe bisdommen niet stellen onder Portugeeschen invloed, want de missionarissen, door Portugal uitgestuurd en meer nog de bisschoppen, door den Koning benoemd, werden beschouwd als politieke voorloopers, die er slechts op uit konden zijn de expansiezucht der koloniale machten te bevorderen. Bleef men nu doorgaan met dezelfde methode, — het hoofd der missie rechtstreeks benoemd door den Koning, — dan zou het wantrouwen der inlandsche vorsten t.o.v. het missiewerk toenemen, en de vervolging steeds heviger worden [2]).

Om deze redenen vooral mochten de nieuwe bisschoppen niet meer benoemd worden door den Koning, maar was het meer dan

---

de Spaansche kolonies geschonken, ook uit over de Portugeesche „Questo principio overo massima vien fondata da sudetti Ministri nel patronato, che pretendono li Rè di Spagna nell' Indie in vigor della Bolla di Alessandro Se to e nella Legatione, che dicono haver li sudetti Ré in virtù della medesima Bolla, per laquale li medesimi ministri tengono, che il Re in spiritualibus possa come Legato apostolico reger, governar e dar gl'ordini necessarii per dette parti in qualsivoglia materia ecclesiastica e spirituale, e che detti ordini siano Brevi Apostolici, e ch' al Papa non sidebbal permettere, che mandi alcuna provisione colà, se non ad instanza delli medesimi Rè, sinche espressamente non sia rivocata detta Bolla, anzi alcuni passando più inanzi tengono, che quella non si possa rivocare senza il concesso delli medesimi Rè". S.O. vol. 190. fol. 91.

[1]) „Alessandro VI° in essa (Bolla) da solamente il dominio temporale alli Rè di Spagna e gl'obliga a mandar de ministri ecclesiastici non con autorità, o superiorità ma ubbedientiale, e col peso delli viatici, come chiaramente si vede dal testo dit detta Bolla". S.O. vol. 190. fol. 91.

[2]) In 1631 stelde de Propaganda Congregatie vast: „Ut archiepiscopatus et Episcopatus in Japonia erigantur sine dote, et ad eos religiosi vel presbyteri seculares.... promoveantur, illicque more Apostolico mittantur, ut hac ratione.... Regibus Japoniae omnis tollatur suspicionis occasio, quam habent de Rege Catholico, quod praetextu religionis, Gentilium occupet regna". Congreg. 9 Sept. 1631. Acta VI. fol. 121. En Mgr. Ingoli zeide: „Che facendosi questi Prelati a nominatione del Re, s'aumenterà il sospetto nell'Imperatore e ministri Giapponesi, e crescerà la persecutione all'estintione di quelle Christianità". S.O. vol. 190. fol. 502.

ooit dringend noodig, dat de Kerk zelf rechtstreeks de bisschoppen aanstelde, en heel de missioneering op die manier onder directen invloed van den H. Stoel werd gebracht.

Rome deed Portugal dus absoluut niet te kort in zijn rechten, door aan den Koning het benoemingsrecht der bisschoppen te onthouden voor de gebieden, die buiten Portugal's bezit lagen, en zoo Portugal hierop ook rechtens aanspraak had kunnen maken — wat later nog dikwijls beweerd is [1]) — dan was het nog dure plicht van Rome geweest, die privilegies terug te trekken, nu ze strekten tot groote schade van de Kerk en de zielen.

In 1631 begon de Congregatie der Propaganda te Rome haar plannen uit te werken, om zoo spoedig mogelijk meerdere van Portugal onafhankelijke bisdommen op te richten in de missies buiten Portugeesch gebied, en wel op de eerste plaats in Japan, waar het bestaande bisdom Funay, dat reeds eenige jaren zonder herder was, gesplitst zou worden in een aartsbisdom en meerdere suffragaanbisdommen, met aan het hoofd bisschoppen, door Rome rechtstreeks benoemd [2]). — In de Portugeesche kringen wekte dit streven der Romeinsche Congregatie een hevig verzet en men liet den H. Stoel duidelijk verstaan, dat Portugal alle middelen zou aanwenden, om de uitvoering van deze plannen te doen mislukken: de nieuw-benoemde bisschoppen zouden nooit hun bestemming bereiken, zoo den Koning niet het benoemingsrecht werd verleend [3]).

Uitvoerig heeft toen de speciale Commissie van Kardinalen, op 3 en 11 Sept. 1632 in een particuliere Congregatie vereenigd, de moeilijkheden besproken. De groote nadeelen van de koninklijke benoeming der bisschoppen werden weer overwogen, en tevens het verzet, waarop men stuiten zou, zoo het benoemingsrecht den Koning niet werd verleend. Duidelijk bleek toen, hoe groot de nadeelen der koloniale missiemethode waren, want eenparig werd er besloten, dat den Koning het benoemingsrecht niet toegestaan kon worden, wat er dan ook gebeuren mocht. Na verscheidene vruchtelooze pogingen, om een uitweg te vinden, meende een der

---

[1]) Lud. de Sousa. Demonstratio juris Patronatus Portugalliae Regum, S. Pontifici Innocentio XI anno 1667 oblata. Novae Goae 1860. — Memoriale Responsivo alle Animadversioni di Monsignor Segretario della S. Congregazione de Propaganda Fide sopra la nuova erezione de Vescovadi nell' Indie Orientali. XII.

[2]) Acta VI fol. 121.

[3]) S.O. vol. 190. fol. 500—503.

Kardinalen de moeilijkheden opgelost, indien men in plaats van residentieele bisschoppen de z.g. Episcopi Titulares zond; voor titulair-bisschoppen was immers geen enkele rechtsgrond aan te wijzen, waarop Portugal de benoeming voor zich kon opeischen [1]). Deze bisschoppen moesten voorloopig dan de Japansche Kerk besturen in naam van den Paus, totdat betere tijden de oprichting van bisdommen zouden begunstigen.

We hebben hier het begin van de groote verandering in de missioneering: werden tot nu toe de missiegebieden bij voldoende bekeeringen terstond in gewone bisdommen ingedeeld [2]), nu blijkt een andere mogelijkheid, dat ook een prelaat met bisschoppelijke macht, zonder residentieel bisschop te zijn, in de behoefte der bevolking kan voorzien, door de missie in naam van den Paus te besturen. Het is niets nieuws: reeds lang tevoren had Rome bisdommen ter besturing toevertrouwd aan „adminstratores", doch de reden, waarom het nu in de missie gebeurde, is wel nieuw, in zoover het een verandering van missiemethode insluit.

Meerdere jaren echter moesten er nog voorbijgaan, voordat Japan zijn titulaire bisschoppen kreeg aangewezen: moeilijkheden met Portugal waren hiervan de reden.

16 November 1637 eindelijk werd Franciscus Antonius de Santo Felice, titulair aartsbisschop van Myra, tot administrator van de Japansche Kerk rechtstreeks door Rome benoemd [3]), en in de Breve „Commissi Nobis" van 26 Februari 1638 officieel bevestigd [4]).

Tegelijkertijd, dat de Japansche Kerk voorzien werd van een Administrator, kreeg ook Idalcan, een gedeelte van het Bisdom Goa in Voor-Indië, een Administrator of Vicarius Apostolicus in de persoon van Matthaeus de Castro Mahalo [5]), die als bekeerde Bramaan in Rome priester gewijd was en 14 November 1637 tot titulair Bisschop van Chrysopolis werd bevorderd [6]). Hij zou eerst den nieuwbenoemden aartsbisschop van Myra naar Japan vergezellen, hem in het bestuur behulpzaam zijn, en zijn plaats innemen, zoo de Administrator van de Japansche Kerk kwam te

---

[1]) Acta VIII. fol. 112—114.
[2]) Otto Mejer. Die Propaganda, ihre Provinzen und ihr Recht. I. 49—52.
[3]) Acta XII. fol. 402.
[4]) Secretaria Brevium. vol. 856. fol. 8. in het Vatic. archief.
[5]) Eenige korte nota's uit het leven van Matt. de Castro vindt men in S.O. vol. 192. fol. 221—228 en vol. 194, fol. 352—361.
[6]) Acta XII. fol. 400—401. cf. S.P. vol. 194. fol. 294.

sterven : was dit laatste niet noodig, dan zou hij naar Voor-Indië terugkeeren, om daar het ambt van Administrator of Apostolisch Vicaris in Idalcan uit te oefenen [1]). Dit besluit werd genomen in het Consistorie van 16 November 1637, en later, 3 Maart 1638, officieel bevestigd in de Breve „Catholicae Religionis" [2]).

De reden, waarom nu juist naar Idalcan een Apostolische Vicaris wordt gezonden, vinden we nergens in de Acta der Propaganda vermeld. Het heeft den schijn, dat de Congregatie zich Matthaeus de Castro dacht als een van de toekomstige bisschoppen van Japan, maar dat het voorstel, om in Idalcan als Vicaris te worden aangesteld is uitgegaan van de Castro zelf, die, om de Bramanen van zijn vaderland voor het geloof te winnen, naar Rome reisde en daar priester werd.

Na deze eerste resultaten heeft de Propaganda Congregatie plannen opgevat, om ook elders nieuwe bisschoppen aan te stellen, rechtstreeks van Rome afhankelijk en 18 Juli 1648 stelden de Kardinalen zelf een lijst op van de plaatsen, waar nieuwe bisschoppen zoo spoedig mogelijk geplaatst moesten worden : o.a. in het Rijk van Mogor, in Bengalen, op de eilanden Solor en Macassar, in Siam, op Mozambique, Ceilon enz. [3]). — Tot een definitieve aanstelling kwam het echter niet, omdat de moeilijkheden met Portugal nog steeds bleven voortduren, en uit Indië berichten kwamen, dat de aartsbisschop van Myra Japan niet had kunnen bereiken en de Castro door den bisschop van Goa, die van den Koning van Portugal afhankelijk was, in de uitoefening van zijn ambt tenzeerste werd belemmerd. De Congregatie schrok blijkbaar terug voor de groote uitgaven; zoolang het succes van haar ondernemingen zoo onzeker bleef.

Door het krachtig streven en werken van Pater Alex. de Rhodes S.J. zou het na enkele jaren gelukken bisschoppen aan te stellen in Tonking, Coccincina en Nanking. Hier ook heerschte een nijpende priesternood, waarin niet kon en ook niet mocht voorzien worden door Europeesche priesters, daar een te groot aantal Europeesche

[1]) Ssmus D.N. eundem Matthaeum Vicarium Apostolicum in Regno Idalcan Indiarum Orientalium cum facultatibus consuetis et cum aliis quae Episcopis Americae juxta reformatas facultatum formulas conceduntur, constituit et deputavit, post tamen regressum ejus a Japonia in praedictum Regnum". Acta. XII. fol. 433. cf. S.O. vol. 194. fol. 295.

[2]) Secretaria Brevium. vol. 856. fol. 12 in het Vaticaansch Archief.

[3]) Acta. XVIII. fol. 122—124.

Missionarissen het gevaar voor vervolging slechts zou vergrooten. Indien men wilde vermijden, dat de missie in de bovengenoemde landen hetzelfde lot zou treffen als de Kerk van Japan, dan was het geboden een inlandschen clerus te vormen, en dus bisschoppen aan te stellen. Men behoefde verder niet te vreezen Portugal eenig onrecht aan te doen, want de aanstelling van titulaire bisschoppen kon in geen geval tegen de rechten van den Koning zijn. Dit was de korte inhoud van den langen brief, welke Pater de Rhodes in 1650 de Propaganda Congregatie overhandigde [1]). Weer bleek de goede wil en het groote streven der Congregatie, want in een decreet van de algemeene Congregatie, op 1 Augustus 1651 gehouden, kan men de grootsche plannen der Propaganda lezen: zij was voornemens, om in de Chineesch-Indische landen een Patriarch aan te stellen, met 2 of 3 aartsbisschoppen en 12 bisschoppen, allen in partibus [2]). Het was weer Portugal, dat de uitvoering hiervan verhinderde.

Onder het Pontificaat van Alexander VII konden eindelijk drie bisschoppen benoemd worden voor Oost-Azië, in 1659 Franciscus Pallu, titulair bisschop van Heliopolis, Vicaris van Tonking, Petrus de la Motte Lambert, titulair bisschop van Beryte, Vicaris van Coccincina [3]) en een jaar later Ignatius Cotolendi, titulair bisschop van Metellopolis, Vicaris van Nanking [4]). Gezien de moeilijkheden met Portugal, werden er geen diocesen meer opgericht met residentieele bisschoppen aan het hoofd, zooals de gewoonte tot nog toe ook in de missielanden geweest was, maar men stelde gebieden, afgescheiden van elk bisdom, rechtstreeks onder het bestuur van een vertegenwoordiger van den H. Stoel, van een Apostolischen Vicaris. — Na de aanstelling van deze drie Vicarissen in Oost-Azië beginnen in de missielanden de gewone bisdommen te verdwijnen en worden steeds meer gebieden rechtstreeks onder pauselijke jurisdictie geplaatst. De macht van de koloniale Mogendheid Portugal op het missiewerk is gebroken en de zuiver kerkelijke missiemethode

---

[1]) S.O. vol. 193. Fol. 462—467. Launay, Documents historiques relatifs à la Société des Missions Etrangères. 506—511.

[2]) S.O. vol. 193. fol. 477.

[3]) Bulle „Super Cathedram" v. 9 Sept. 1659. cf. Jus Pontif. de Prop. Fide. Pars I vol. I. 313.

[4]) Bulle „Super Cathedram" v. 20 Sept, 1660. Jus Pont. de Prop. Fide. Pars I. vol. I. 322.

begonnen, die hechter en steviger wordt, naarmate Portugal's koloniale macht kwijnt en vermindert [1]).

***

In groote schematische lijnen omschreven we hierboven de redenen, welke in het algemeen de omkeer in de missiemethode hebben beinvloed en in het bijzonder, mede door het verzet en den tegenstand van Portugal, de oorzaak waren van de verandering in het bestuur der missies: geen residentieele bisschoppen meer, maar plaatsvervangers van den Paus zouden voortaan de missies leiden en besturen.

Wie van de boven besproken prelaten Vicarissen waren in den strikten zin van het woord, zooals ze nu in het kerkelijk Wetboek zijn bekend, zullen we moeten zien uit 'n kort onderzoek naar 't juridisch karakter van het ambt, dat zij bekleedden, waardoor dan tegelijk de plaats en de datum van het ontstaan der eerste Apostolische Vicarissen komt vast te staan.

De titel ,,Vicarius Apostolicus'', die in de authentieke stukken aan Matthaeus de Castro en de titulair-bisschoppen van Oost-Azië gegeven wordt, kan hier geen oplossing brengen, omdat uit de geschiedenis van het kerkelijk Recht blijkt, dat deze zelfde titel wordt toegekend aan prelaten met juridisch geheel verschillende ambten. Zoo heeten o.a. in de vroege Middeleeuwen de aartsbisschoppen, die over een zeker kerkelijk gebied den Paus als Patriarch van de Westersche Kerk vertegenwoordigden, ook Apostolische Vicarissen [2]). Ook de prelaten, die vanaf de 12e eeuw door den Paus werden aangesteld om een bisdom — hetzij vacant of niet — te besturen, droegen den naam van Apostolisch Vicaris, terwijl zij juridisch het ambt uitoefenden van onzen tegenwoordigen Administrator Apostolicus [3]). Het waren personen, die niet in eigen naam de jurisdictie van het bisschoppelijk ambt uitoefenden, maar in naam van den bisschop, die de eigenlijke titularis was van het bisschoppelijk ambt: vandaar dat ze *Vicarissen* genoemd werden; omdat ze echter niet door den bisschop, maar door den H. Stoel

---

[1]) Zie: Alex. Brou. Catholicisme et Nationalisme. — Exquisse historique, in Etudes. I. 199. 577—599.

[2]) In Illysië was sinds 380 de aartsbisschop van Thessalonica Apost. Vicaris. cf. Bouix: De Curia Romana. 600 ss. In 417 werd hier in het Westen het Vicariaat v. Arles opgericht, in 482 het Vicariaat van Spanje enz.

[3]) Cod. Jur. Can. cc. 312—318.

werden aangesteld, heetten ze *Apostolische* Vicarissen [1]). Hun ambt was vast en definitief omschreven in het kerkelijk Recht [2]), met machten en verplichtingen, niet door een delegeerenden persoon, maar door het Recht zelf bepaald : vandaar dat zij de z.g. ,,potestas ordinaria" bezaten.

De Apostolische Vicarissen echter in eigenlijken zin zijn volgens c. 293 prelaten, die gebieden besturen in naam van den Paus, welke niet tot een bisdom zijn opgericht of tot een bisdom behooren. Ook nu oefenen de Apostolische Vicarissen hun ambt uit met een potestas ordinaria [3]), omdat hun bevoegdheden en plichten door het Recht zelf omschreven zijn en verbonden aan een kerkelijk ambt in strikten zin [4]). Maar in het Oude Recht hadden deze prelaten, die namens den Paus een gebied bestuurden, dat niet tot bisdom was opgericht, slechts gedelegeerde macht, potestas delegata [5]) : hun ambt was toen nog niet in het Recht omschreven, met een bepaald stel machten en plichten. De Apostolische Vicarissen van het Nieuwe en Oude Recht hebben dus wel hetzelfde ambt, maar de macht, waarmee ze hun taak uitoefenden, was verschillend van aard.

In het Oude Recht zijn dus echte Apostolische Vicarissen diegenen, welke namens den Paus met gedelegeerde macht 'n gebied bestuurden, dat nooit tot bisdom was verheven of van een bestaand bisdom was afgescheiden.

Volgens deze princiepen kunnen we reeds terstond bepalen, dat de aartsbisschop van Myra geen Apostolisch Vicaris was in strikten zin : het bisdom Funay, door Sixtus V in 1588 opgericht, bestond nog als zoodanig — ofschoon de zetel vacant was, — wat in de Breve van aanstelling duidelijk te lezen staat. [6]). Wat Matthaeus de Castro betreft, is het zeer moeilijk aan te toonen, of het Rijk van Idalcan, dat tot het aartsbisdom van Goa behoorde, bij zijn

---

1) Periodica VII (12).

2) cn. 42. I. 6 in VI° ; cf. Bouix, De Curia Romana 667—672 ; Wernz. Jus. Decretalium. II. n. 704—705.

3) Maroto. Instit. Jur. Can. I. n. 699.

4) Vidal. Jus Canon. II. n. 366.

5) Wernz. Jus Decretalium. II. n. 545.

6) ,,Tibi.... Ecclesiae Japoniae ad praesens Pastoris solatio destitutae, donec illi de Episcopo et Pastore per Nos Apostolica Auctoritate provisum fuerit.... jurisdictionem ordinariam, curam, regimen et administrationem in spiritualibus et temporalibus dicta auctoritate tenore praesentium commitimuset demandamus". Secret. Brev. vol. 856. fol. 8.

benoeming als administrator of Apostolisch Vicaris, volledig van dit bisdom werd afgescheiden ; geen enkel document is hierover te vinden. Integendeel komen hier en daar in de Acta van de Propaganda Congregatie losse gegevens voor, die het vermoeden wettigen, dat Idalcan in territoriaal verband bleef met Goa. Maar wel wordt uitdrukkelijk in de bronnen van het Propaganda Archief vermeld, dat Matthaeus de Castro Apostolisch Vicaris was met *potestas ordinaria* [1]), en hierop steunend, kan men de Castro niet beschouwen als eersten Apostolisch Vicaris in strikten zin, zooals verschillende auteurs doen [2]), omdat een prelaat met potestas ordinaria onmogelijk de eerste kan zijn van een rechtsinstituut, dat gedurende heel het Oude Recht een ambt was met gedelegeerde volmachten. Vandaar moet m.i. Matthaeus de Castro gezien worden als Administrator of Vicarius Apostolicus, die over een gedeelte van een bestaand bisdom het bestuur voerde, zooals de aartsbisschop van Myra over het geheele bisdom Funay.

De titulair-bisschoppen echter, die naar Oost-Azië werden gezonden, voldoen aan de beide vereischten, die voor een Apostolisch Vicaris in eigenlijken zin noodig zijn. — Uitdrukkelijk wordt verklaard, dat zij slechts gedelegeerde volmachten bezitten [3]) ; maar eveneens — ofschoon niet expliciet bij hun benoeming — blijkt uit latere documenten, dat de gebieden, waarover zij werden aangesteld, en die tevoren onder de jurisdictie stonden van de bisschoppen van Malakka en Macao, van elk bestaand diocees volledig werden afgescheiden. Dikwijls immers liet Rome aan de bisschoppen in Azië weten, dat ze absoluut geen recht meer bezaten in de gebieden, waarover Vicarissen waren aangesteld en dat hun bisschoppelijke jurisdictie beperkt bleef tot die landen, waarover Portugal souverein was [4]).

[1]) ,,è necessario di farli un Breve di Vicario Apostolico in detto Regno con autorità di poter oltre la giurisdizione *ordinaria* essercitare le sudette facoltà concesseli per il Giappone". S.O. vol. 194. fol. 306. — En in de Congregatie van 5 Juli 1644 wordt van de Castro gezegd, dat hij is ,,jurisdictionem *ordinariam* habens". Acta XVI. fol. 139.

[2]) Zie o.a. Vermeersch. Epitome I. n. 402.

[3]) cfr. Collectanea I. n. 178. 3. En in Collect. I. n. 182. 1. leest men ,,Non licere Vicariis Apostolicis sub quovis praetextu intra suorum Vicariatuum fines uti aliis facultatibus, quam quae ipsis specialiter a S. Pontifice et a S.C. concessae fuerunt".

[4]) Zie in Jus. Pontif. de Prop. Fide Pars I. vol. I. de verschillende Breven van Clemens X : ,,Cum ad aures" van 10 November 1673 ; ,,Sollicitudo pastoralis" van 22 Dec. 1673 ; ,,Christianae Religionis" van 7 Juni 1674 enz.

Zoo moeten we besluiten, dat het nieuwe rechtsinstituut in de missielanden, ontstaan is in Oost-Azië, toen Alexander VII in 1659 Franciscus Pallu en Petrus de la Motte Lambert tot Apostolische Vicarissen benoemde.

Uit politieke omstandigheden is dit nieuwe instituut der Apostolische Vicarissen in de Kerk ontstaan, en, ofschoon het als een voorloopige oplossing bedoeld was, heeft het toch bewezen, bodemvast te zijn, en is het feitelijk geworden het gewone missiebestuur, dat zich langzaam ontwikkelde en uitgroeide tot de definitieve vorm in het Nieuwe Wetboek.

Stein, L. Dr. W. VOESTEN, m.S.C.

MATTHEUS RIPA 1682—1746 EN ZIJN WERK VOOR DEN INHEEMSCHEN MISSIECLERUS

II.

Begin September 1708, dus na drie maanden, kwam het schip in het gezicht van de Kaapkolonie. Hij beschrijft nauwkeurig en met groote bewondering de geheele inrichting ervan. Een der gezellen had een brief van aanbeveling aan den Gouverneur, Louis Assemburg, een Amsterdamsch patricier. Deze betoonde aan het geheele gezelschap groote eer en noodigde hen, met vele voornamen van de Kolonie zelve, aan zijne tafel. Hij stelde een heildronk in op Kardinaal de Tournon en daarna op Ripa en diens gezelschap, waarop naar behooren geantwoord werd. Assemburg, die Italië bezocht had, sprak zeer goed Italiaansch. Hij vroeg of de gasten missionarissen waren. Een van Ripa's gezellen kwam er rond voor uit ; het paste niet, meende hij, tegenover een edelman iets te verbloemen. Assemburg nam het gunstig op en stond hun gaarne toe, hun ambt onder de katholieken mits op voorzichtige wijze, uit te oefenen. Hij verhaalde dat hij in het leger van Keizer Leopold en in het Hongaarsche leger had gediend als Generaal, en als Admiraal in den oorlog tegen de Turken. Hij toonde een standaard, dien hij van den Keizer ontvangen had, gestikt door Keizerin Eleonora met verschillende prachtige voorstellingen van de H. Drievuldigheid, van de H. Maagd en den H. Jozef, van de H.H. Igna-

tius en Franciscus Xaverius. Ripa achtte hem zeer hoog ; hij prijst bijzonder zijn voorzichtigheid, en trekt er de les uit voor die hem lezen : ,,Wat hij deed uit natuurlijk beleid, moeten wij priesters uit deugd doen, om met allen in vrede te leven, en allen schijn te mijden van onrust en naijver".

Een geheel hoofdstuk wijdt Ripa aan de beschrijving der inboorlingen, die, zoo zegt hij, door de Hollanders *Hottentotten* worden genoemd, omdat zij bij hun dansen en bij de ontmoeting van Europeanen het woord : *Hottentot* als teeken van vreugde uitspreken. Ook Gouverneur Assemburg, en andere ,,Signori Olandesi", zegt Ripa, brachten hem volmaakt op de hoogte van hun aard en zeden. ,,Die Hollandsche Heeren", vervolgt Ripa, bekenden heel openhartig, dat geen enkele Hottentot het geloof in Jezus Christus had aangenomen. Geen enkele katholieke missionaris werd namelijk toegelaten ; en geen enkele Predikant — er was er maar één — of andere protestanten hadden ooit iets voor hun bekeering gedaan. ,,Aan een protestantschen dokter, die met mij vertrouwelijk over Godsdienst disputeerde, maakte ik de opmerking, dat het onverantwoordelijk was zooveel menschen in dwaling te laten. Hij antwoordde : ,,dat immers iedereen in zijn eigen geloof zalig kan worden." Maar gelooft ge dan in Christus en in zijn Evangelie ?" vroeg Ripa. Op zijn bevestigend antwoord hervatte Ripa : ,,Welnu Christus zegt in het Evangelie, dat het volstrekt noodig is, in Hem te gelooven en gedoopt te worden". De Dokter zweeg [1]).

Van Kaap de Goede Hoop ging op 13 Sept. 1708 de reis verder naar Bengalen. Den 9en December voeren zij in de nabijheid van het eiland Sumatra. Hier verdient aangestipt dat Ripa en zijne gezellen van alle gelegenheden gebruik maakten, zoowel op het schip als op de aanlegplaatsen om hun priesterlijk ambt uit te oefenen, aan de zieken alle diensten te bewijzen, als echte missio-

---

[1]) Van dit gesprek vinden wij een nagalm in een der brieven van S. Alfonsus. Deze, gelijk wij boven verhaalden, woonde ongeveer twee jaar lang in het door Ripa gestichte College der Chineezen, met groote belangstelling voor alles wat de onderneming van Ripa betrof. Nu schreef Alfonsus, ongev. 2 jaar na de stichting zijner eigen Congregatie, nl. in Juli 1734, aan zijn zielbestuurder den Oratoriaan P. Pagano het volgende : ,,Don Mattheus Ripa heeft verhaald, dat, als men naar Indië reist, men eerst langs Kaap de Goede Hoop komt, waar vele afgodendienaars wonen, aan wie niemand het geloof predikt" ; en Alfonsus stelt de vraag of een priester, die dat weet, niet verplicht is daarheen te gaan. *Lettere di S. Alfonso M. de L. Corrisp Generale I* pp. 40—41. In dezen brief lost Alfonsus zelf reeds de vraag op in ontkennenden zin; en zijn zielbestuurder gebood hem allen twijfel op zij te zetten.

narissen ook het geloof te versterken bij de katholieken die zij aantroffen, en te prediken aan die het geloof nog niet hadden. Bovendien volgden zij een strenge dagorde om den tijd goed te besteden en hun inwendig leven geheel op peil te houden. Telkens prijst hij in zijn dagboek Gods goedheid bij ontmoetingen die hem troost verschaften, zooals bij een oponthoud bij de Paters Augustijnen op de Philippijnen ; bij elken tegenslag of ziekte prijst hij Gods Heilig welbehagen ; zoodat de ontzettend lange reis voor hem een groote bron van heiliging werd en een machtige voorbereiding voor het volvoeren van zijn plannen.

Naar aanleiding van zijn oponthoud op Manilla (Februari 1709) stipt hij het volgende aan over de vreemde missionarissen, die hij daar aan den arbeid zag. De Koningen van Portugal hadden te goeder trouw bepaald, dat hunne beambten en matrozen op de reizen door Indië, allen de vrijheid genoten om den kloosterlijken staat te omhelzen, waar zij wilden. Maar deze bepaling had tot treurig gevolg, dat bij het stilhouden in de haven van Goa, de missionarissen van allerlei orden aan boord gingen en daar met luid geroep iedereen uitnoodigden, om, desgewenscht, in een der kloosters aldaar in te treden ; met het onvermijdelijk gevolg, dat daardoor velen het kloosterleven kozen om redenen, niet aan het geloof en den priesterlijken ijver ontleend ; en daardoor van zelf een leven leidden, dat veeleer tot schande als tot opbouw van de H. Kerk strekte, ja eene ergernis werd voor de ongeloovigen. Ripa maakt van dat feit gebruik om de strenge opvatting, welke hij wilde invoeren in zijne te stichten Congregatie, met alle kracht in te prenten ; en enkel degenen wier deugd alzijdig beproefd zou zijn, aan de Propaganda te Rome voor te stellen voor de missiën in China. Ook waarschuwt hij daarbij, dat men op zijn hoede zij, berichten over missielanden goedgeloovig aan te nemen ; en zich enkel te verlaten op die berichten welke aan volstrekt degelijke, volmaakt ingelichte bron waren ontleend.

Op Manilla, waar hij langen tijd moest wachten, had hij het geluk acht Hollandsche matrozen, die uit Batavia gevlucht waren, door een tolk in het Geloof te onderwijzen en vóór zijn vertrek op te nemen in den schoot der Kerk. Te Malacca gekomen maakte hij kennis met den Hollandschen Gouverneur Petrus Roselaar, voor wien hij een brief had meegekregen van een Hollandschen Directeur

eener andere Indische Kolonie. Roselaar vroeg een onderhoud met Ripa over den Godsdienst. Na eenig aarzelen stemde deze toe, toen de Gouverneur hem verklaarde, enkel in vrede en welwillendheid met elkaar te willen praten. Roselaar's hoofdbezwaar was: De Apostel Petrus kon terecht zeggen: „Goud of zilver heb ik niet, enz.", maar uwe Pausen, die beweren de opvolgers van Petrus te zijn, kunnen die hetzelfde zeggen ?" Ripa ging er heel vlot op in; en wist na eenige rechtstreeksche antwoorden zeer handig de opwerping om te keeren tegen Roselaar's predikanten; met het gevolg, dat na een half uur dispuut Roselaar het geheel met Ripa eens was.

In den nacht van 2 Januari 1710 kwam Ripa met de zijnen te Macao aan. Daar troffen zij den nieuw benoemden Kardinaal de Tournon, in hechtenis gehouden door de Portugeezen, die zijne zending voor een schending hunner rechten hielden. Daar ook bood Ripa hem de Kardinaalsbarret aan.

In die dagen was juist de strijd omtrent de geoorloofdheid der Chineesche godsdienstige gebruiken zeer hoog gestegen, en was de Keizer van China daarom zeer verstoord op de Katholieke missionarissen. Kardinaal de Tournon wilde van Ripa's tegenwoordigheid gebruik maken om den Keizer tot betere gedachten te brengen. Hij meldde dan den Keizer zijne verheffing tot het Kardinalaat, maar beval tevens de leden van het Pauselijk Gezantschap, namelijk Ripa en zijn gezellen, aan den Monarch aan; zij waren bereid in zijn dienst te treden, voor het onderricht en de beoefening van de schoone kunsten. Daarbij werd Ripa aangewezen voor de schilderkunst. De Kardinaal kwam tot dat besluit, omdat, toen hij nog te Peking was en de gunst der Keizers genoot, deze hem verzocht had, in zijn naam aan den Paus missionarissen te vragen, die in die kunsten bedreven waren; en nu meende de Kardinaal door dit aanbod van Ripa en de zijnen den toorn des Keizers te bedaren. Daarom verlangde hij krachtens zijn gezag als Pauselijk Legaat, dat zij voor het algemeen welzijn der missie dit offer zouden brengen. Meer bijzonder werd Ripa door hem belast naar Peking te gaan om aan het hof als keizerlijk schilder te fungeeren.

Voor Ripa werd dit tijdstip het gewichtigste van zijn leven. Sedert den 30en Januari 1710, na eene reis van ruim twee jaren, bevond hij zich eindelijk op Chineeschen bodem. Hij had de zending

des Pausen volbracht ; van hem had de nieuwbenoemde Kardinaal de Tournon de Kardinaalsbarret plechtig in ontvangst genomen, te Macao, vlak bij Kanton, de eerste groote Chineesche stad. Wijl de strijd over de Chineesche Riten in vollen gang was, en de missionarissen, die zich aan de beslissing van Rome hielden, verbannen waren, meende Ripa dat voor hem de uitvoering van 's Pausen bijbedoeling : in China missionaris te zijn, onmogelijk was gemaakt. Daarom wilde hij den Kardinaal vragen, hem te bestemmen voor de missie van Tonking. Van de bovenvermelde plannen des Kardinaals wist Ripa niets. Men kan zich Riga's verbazing voorstellen, toen de Kardinaal hem zijn bestemming mededeelde, om aan het Keizerlijk Hof te Peking de schilderkunst uit te oefenen. Openhartig sprak hij al zijne gedachten uit. Vooreerst was zijn schildertalent zeer middelmatig ; de Kardinaal, zoo meende hij, was zeker heel verkeerd door anderen ingelicht. Vervolgens, niet om een hoveling des Keizers te zijn, maar, om het apostolisch leven, het missionarisleven te leiden ; niet om kleuren op het doek te brengen, maar om zielen te redden had hij zijne ouders verlaten, en was hij naar China gegaan. Dit antwoord mishaagde den Kardinaal ; hij stelde Ripa de vraag : zijt ge naar China gekomen om te gehoorzamen, of om uw eigen wil te doen ?" Toen antwoordde Ripa : ,,Wat het mij ook zou kosten, van het Apostolisch leven af te zien, wil ik zelfs stalknecht en hulp in de keuken worden, als de gehoorzaamheid het mij voorschrijft". Toen was de Kardinaal tevreden ; en hij hernam : ,,Wijl de tijdsomstandigheden voor het belang dezer missie vorderen, dat gij naar Peking gaat, om den Keizer als schilder van dienst te zijn, beveel ik u krachtens de gehoorzaamheid daar heen te gaan, zonder eenig bezwaar te opperen".

,,Toen ik", zoo schrijft Ripa ,,het woord ,,gehoorzaamheid" gehoord had, erkende ik in het woord van den Kardinaal Gods Wil, — overtuigd als ik was, dat het aan God meer behaagde, als ik uit gehoorzaamheid niets zou uitvoeren, dan als ik, volgens mijn eigen wil, heel de wereld zou bekeeren. En ik verklaarde mij geheel en overbereid om aan Zijne Eminentie te gehoorzamen". En, zoo vervolgt Ripa : ,,nam ik weer het penseel ter hand om mij in het schilderen zoo goed ik kon te bekwamen".

Den 4den Maart 1710 had de Kardinaal reeds aan den Keizer geschreven, en hem als ,,schilder" aan Zijne Majesteit aangeboden.

Hier onderbreekt Ripa een oogenblik zijn verhaal om in de volgende gewichtige opmerkingen zijn plan, zijn levensplan ten volle te onthullen, en erop te wijzen, hoe dit plan geheel en enkel door de volmaakte gehoorzaamheid aan zijn Overste op weg naar verwezenlijking en tot rijpheid en uitvoering kon worden gebracht.

,,Tot onderrichting der onzen'' (nl. der leden zijner instelling, die hij na zijn terugkeer in Napels stichten zou), zoo schrijft hij ,,wijs ik er op, dat deze daad van blinde gehoorzaamheid ten opzichte eener zaak, waarvan ik den grootsten afkeer had, en welke naar mijn beperkt begrip geheel in strijd was met de bekeering der zielen, dat die daad juist de mij onbekende kiem was, waaruit de Congregatie en het College der Heilige Familie is opgegroeid. Want was ik niet naar Peking gegaan, dan had ik mij aan de bekeering der zielen gewijd, en niet aan de opvoeding der jeugd ; terwijl ik tijdens mijn verblijf in Peking geen tijd had mij aan het gewone missiewerk te wijden, en mijn tijd moest besteden aan hetgeen de Keizer mij beval, *alle gelegenheid had om voor de Chineesche jeugd den weg te banen tot den Geestelijken stand, en te zijner tijd een wettige reden om naar Europa terug te keeren, en daar dat heilig werk te stichten, waarvan de missie in China en in vele andere streken van het Oosten,* en ook de stad Napels zelve zooveel goeds, ten gunste der zielen, heeft genoten''.

Hier zien wij voor 't eerst het toen in Ripa's ziel reeds gerijpte plan duidelijk uitgedrukt. De breedte ervan, nl. : een *volledigen Chineeschen Clerus,* dus met Chineesche bisschoppen aan het hoofd, hebben wij reeds gehoord in vroegere aanhaling van zijn plan, om na eenigen tijd ook mannen zijner stichting voor het Episcopaat te vormen, en voor die waardigheid aan de Propaganda aan te bieden.

Kardinaal de Tournon, van wien God zich had bediend om aan Ripa zijn weg te wijzen, stierf reeds kort daarop, den 8sten Juni 1710. Ripa wijdt hem in zijn dagboek bladzijden vol dankbare hoogachting.

Op last van den Keizer bleef Ripa nog een tijd in Kanton om het Chineesch te leeren ; daarbij een order om den Keizer eenige schilderijen door Ripa gemaakt hem toe te zenden. Opmerkelijk genoeg, Ripa slaagde in zijne proeven boven alle verwachting ; en toch ging ook die bestemming niet op groote schaal door ; maar

wèl zijn verblijf aan het Hof des Keizers, die hem zijn gunst schonk. Ook dit was wederom, zoo stipt Ripa aan, een trek van Gods Voorzienigheid ; want had hij een vaste bediening gehad, dan had hij noodzakelijk in Peking moeten blijven. Zoo had eerst de schilderkunst hem met de Chineesche jeugd in contact gebracht ; en zoo werd de belemmering van die taak door dat jeugdwerk een middel om te zijner tijde, nl. in 1724 naar Europa terug te keeren. In de stad Kanton nam Ripa ook de Chineesche kleeding aan.

Wij kunnen Ripa niet verder volgen in zijn verhaal van de schitterende ontvangst aan het Hof van den Keizer, noch van de gunst en tevredenheid over zijn werk, door den Keizer hem betoond. Reeds in de eerstvolgende jaren slaagde Ripa erin eenige Chineezen te bekeeren ; ook enkele jongelingen, de eerstelingen van hen, die hij tot den priesterlijken staat wilde voorbereiden ; ook nam hij ijverig deel aan de zielzorg voor die reeds Christen waren. In 1719 had hij reeds een klein groepje jongens om zich heen ; zij woonden te samen onder zijn bestuur in kleine celletjes, die door gordijnen waren gescheiden, en leefden volgens een vaste dagorde gelijk in een Seminarie. Meer en meer zag hij in, hoe gebrekkig de invloed van vreemde missionarissen bleef om de moeilijkheid der Chineesche taal ; hoeveel beter zouden missionarissen werken, voor wie de taal van het land de eigen moedertaal was. Maar ook zag hij in, dat de oprichting van een College voor de vorming van Chineesche Priesters in China zelf, om wille der toenmalige toestanden van het rijk, eene onmogelijkheid was. Vervolgingen van den kant der Mandarijnen bleven niet uit. Toen besloot hij naar Europa en Napels terug te keeren. Hij ontving de noodige paspoorten en vertrok den 15en November 1723 voor goed uit Peking ; vier jongelingen en een anderen Chineeschen Christen, die hen onderricht moest geven, nam hij mêe. Op de terugreis deed Ripa wederom met zijne vijf Chineezen Kaap de Goede Hoop aan, en verbleef hij ook zes dagen op het eiland St. Helena, waarvan hij alle bijzonderheden beschrijft ; o.a. de verplichting van alle schepen uit Indië, op St. Helena stil te houden, ten einde zich bij den Engelschen Gouverneur van het eiland te vergewissen, of er geen beletsel was voor de reis naar Londen.

Telkens mengt Ripa in het verhaal onder zijne kleinere en grootere, aangename en dikwijls ook pijnlijke lotgevallen een harte-

lijke betuiging aan Gods Voorzienigheid. Deze, zoo verhaalt hij, toonde zich vooral bij zijn aankomst in de wereldstad Londen. Daar bestond toen de gewoonte, dat tweemaal per week berichten werden rondgezonden van alles wat in de stad gebeurde en van eenige beteekenis was. Nu, nauwelijks waren zij in de nabijheid der stad, of reeds ging een gedrukte extra-tijding rond, „*dat Prelaat Ripa uit China vijf Chineezen had meegebracht, met het doel om ze te Napels te doen onderrichten, en hen tot het Priesterschap op te leiden, om ze daarna weer terug te sturen naar hun land en daar missionarissen te zijn*". Duidelijker kon wel de onderneming van Ripa niet worden uitgedrukt ; en wel op eene wijze, welke aan die onderneming de grootste ruchtbaarheid verzekerde ; het beginsel, het ideaal van missioneering der vreemde landen door *een inheemschen clerus* kon niet beter ter algemeene kennis worden gebracht, dan door een politico-godsdienstig milieu, als dat der millioenen-stad, gelijk toen reeds, naar Ripa aanteekent, Londen was. Daarbij kwam nog, dat de Ambassadeur van den koning van Sardinië en Hertog van Savoje tegelijkertijd uit China brieven ontving, van een Savojaardschen missionaris, waarin behalve andere nieuwstijdingen, ook het geval van Ripa, nl. *zijn vertrek met vijf Chineezen tot het bovenvermelde doel*. En wijl in Turijn, de hoofdstad van Savoje, een hoogadelijke familie Ripa bestond, meende men dat de nieuwaangekomene tot die familie behoorde. Zoo kwam, terwijl koning George van Engeland, volgens zijn gewoonte in het openbaar met verschillende ambassadeurs en voorname Heeren van zijn Hof ook het laatste nieuws behandelden, ook de aankomst van Ripa ter sprake. De Koning toonde aanstonds zijn verlangen hem te zien. De genoemde Ambassadeur van Savoje, die Ripa voor een Ridder van het geslacht der Ripa's hield, bood zijn diensten aan, om hem aan Zijne Majesteit voor te stellen. En werkelijk, eenige dagen na zijn aankomst, kwam de Ambassadeur hem in zijn hôtel bezoeken. De Ambassadeur bracht zijne orders over, en eenige dagen later kwam hij met Ripa en de zijnen bij den Koning, die zich met zijne neven en de Gezanten en de Hooge Heeren van zijn Rijk onderhield. In die plechtige omgeving, waar zoovele landen door hunne gezanten vertegenwoordigd waren, sprak de Koning drie uren lang met Ripa en zijn gezelschap, en wel met zooveel welwillende belangstelling, dat een Protestantsche Bisschop groote oogen opzette. Na die audientie

van drie uren beval hij, dat Ripa en de vijf Chineezen dagelijks aan de tafel van het Koninklijk Hof hun maaltijd zouden nemen. Dit deed hij op verzoek van zijne verwante de Hertogin van Arlenton, die hem tot driemaal toe om die gunst had verzocht. ,,Het zou te ver gaan'', besluit Ripa, ,,als ik alle gunsten die de Koning ons bewees wilde vermelden. Enkel nog deze, dat de Koning vóór mijn vertrek wederom eene langdurige private audientie verleende, waarbij enkel de Hertogin van Arlenton aanwezig was. Verder werden wij nog van alle onkosten voor de verdere reis uit Londen naar Livorno ontslagen''.

Den 20sten November 1724 kwamen zij, geheel in het Chineesch gekleed te Napels aan. Daags daarna, op het feest van O. L. Vrouw Praesentatie, las Ripa de H. Mis in een kerk der Allerheiligste Maagd, in tegenwoordigheid der vijf Chineezen. De stichting was begonnen.

Doch te Napels wachtte hem een groote beproeving. Zijne familie was door de Congregatie de Propaganda Fide ingelicht hoe deze over Ripa dacht ; en bij zijn aankomst moest hij vernemen : dat de Propaganda èn zijn terugkeer uit China, èn het medebrengen van de vijf Chineezen niet goedkeurde. Wèl was voor de Propaganda de gedachte niet vreemd, ook Chineezen in een Romeinsch College op te nemen, en daar voor priester te laten studeeren. Maar Ripa's plan ging veel verder. Hij was ervan overtuigd, op grond zijner ervaringen in China opgedaan, dat eene degelijke vorming van priester-Chineezen, voor China geeigend, enkel geschieden kon in eene Congregatie en een College geheel op Chineeschen voet ingericht en berekend voor volledig zelfbestuur, onder Chineesche bisschoppen. Er bleef hem niets over, dan zich te wenden tot den Paus, toen Benedictus XIII ; hem bood hij een uitvoerig memorie van toelichting aan ; onder dagteekening van 22 Januari 1725 werd Kardinaal Imperiali door den Paus met het onderzoek daarvan belast. In dat memorie haalde Ripa vooral met grooten nadruk aan : dat Paus Clemens XI 25 Augustus 1715, erkend had, dat *Ripa's plan de eenige weg was om in China den katholieken godsdienst van vreemd inheemsch te maken* ; en Ripa toonde aan, dat deze gedachte niet te Rome, maar wel in Napels kon worden verwezenlijkt. Paus Benedictus XIII sprak voor Ripa het reddende woord ; hij keurde Ripa's plan met groote ingenomenheid en in alle

opzichten goed door een Breve van 4 Aug. 1725 ; en zoo kon Ripa met groote dankbaarheid naar Napels terugkeeren. Nog enkel moest de keizerlijke goedkeuring te Weenen worden aangevraagd ; Karel VI ontving Ripa met groote goedheid ; ook de Keizerin verleende hem haren steun ; en zoo ontving ook van deze zijde de stichting van Ripa haar volle bevestiging in Juni 1726.

Den verderen loop van Ripa's stichting te beschrijven ligt niet in ons bestek. Het beëedigd getuigenis van den H. Alfonsus in 1777 over Ripa en zijn arbeid gegeven en wat wij in den beginne hebben vermeld moge een voldoende lofprijzing zijn. Enkel stippen wij hier dit nog aan. Wat in het groot Z. H. Pius XI voor den inheemschen Chineeschen Clerus in 1926 heeft gedaan, nl. de zes eerste bisschoppen zelf de handen op te leggen, toen de Nederlandsche Kardinaal Prefect der Propaganda zijn grootsche plannen ten uitvoer bracht, — dat deed in het klein Z. H. Paus Benedictus XIII toen hij 13 Mei 1731 te Benevento aan de eerste, door Ripa meêgebrachte Chineezen de vier mindere Orden toediende. Ook Paus Benedictus XIV heeft de nieuwe instelling zeer begunstigd.

Ripa heeft den vollen bloei van zijn grootschen arbeid mogen beleven. Na zijn dood, op 29 Maart 1746 heeft God hem op bijzondere wijze verheerlijkt door vele gunsten aan die hem aanriepen verleend. Zeker behoort Ripa tot een der grootste figuren van de wereldomvattende missieactie der Katholieke Kerk. Zijn naam verdient ten volle in de geschiedenis daarvan een blijvend aandenken. Zijn edel karakter, zijn geniale blik, zijne allesomvattende opmerkingsgave, zijn juist oordeel, zijn onwrikbare wilskracht en doorzettingsvermogen verdienen bewondering ; zijn hooge deugd, zijn apostolische ijver, zijn lijdensmoed en geest van gebed welke op tallooze bladzijden van zijn dagboek doorstraalt, verdienen de navolging vooral van die naar de vreemde missiën reizen, en daar onder menschen van den meest verschillenden aard moeten blijven wonen en werken, om hen tot ware Katholieke Christenen te vormen.

Wittem (L.). J. L. JANSEN C.s.s.R.



MISSIE-GEDACHTEN IN DE ADVENTSLITURGIE

Dat het gebed 't voornaamste hulpmiddel bij de missioneering vormt, is een waarheid, waarvan we allemaal wel overtuigd zijn. Christus zelf heeft daarvan trouwens bij Zijn werk hier op aarde duidelijk het voorbeeld gegeven. Bij ieder belangrijk gebeuren in de verbreiding van het Evangelie, bij 't stichten van Zijn Kerk, bereidde Hij Zich voor door gebed. — En ook aan Zijn volgelingen beveelt Hij 't zelfde : ,,Sic orabitis : Pater noster, adveniat regnum Tuum'' ; — ,,rogate Dominum messis, ut mittat operarios im messem Suam''.

En nu de ,,historische'' Christus is opgestegen naar den Vader, leeft Hij hier op aarde voort in den ,,mystieken'' Christus, de Kerk : Zij is de voortzetting van Christus, van Zijn werk, tot aan het einde der tijden. En zooals het levensdoel van den historischen Christus was de verheerlijking van den Vader, direct of indirect — door de menschen tot die verheerlijking te brengen —, zoo is het dat ook van den mystieken Christus.

Als eerste en voornaamste middel voor 't bereiken van dat doel heeft de Kerk Haar Liturgie, Haar officiëelen, openbaren eeredienst. Daardoor vervult Zij Haar opdracht, Gods verheerlijking : direct door God te aanbidden en te loven in Haar Offer en Haar Officie, — indirect door de menschen te heiligen, door 't toepassen van de door Christus verdiende genaden in Sacramenten en Sacramentaliën, en ook door 't afsmeeken van die genaden in Haar gebeden, vooral ook in de H. Mis.

En waar een der hoofdpunten in het gebed van den persoonlijken Christus was de uitbreiding van het rijk van den Vader onder de menschen, is 't vanzelfsprekend, dat dàt ook een van de hoofdmomenten moet zijn in 't officiëele gebed van den mystieken Christus.

Op de eerste plaats natuurlijk is dat zoo voor de H. Mis zelf, de steeds herhaalde hernieuwing van het Kruisoffer, dat de verlossing verdiende, en de meest werkdadige toepassing van die verlossingsgenaden. Dat blijkt b.v. uit 't gebed bij de opdracht van den kelk : Offerimus Tibi, Domine, calicem salutaris, Tuam deprecantes clementiam, ut in conspectu divinae maiestatis Tuae pro nostra et *totius mundi salute* cum odore suavitatis ascendat.

In 't Breviergebed ook komt dat herhaaldelijk uit, speciaal in de Psalmen. 'n Enkel voorbeeld : Ps. 2 in de Metten van Zondag : postula a Me, et dabo Tibi gentes haereditatem Tuam ; — in de Lauden ps. 99 Iubilate Deo omnis terra, ook ps. 148 ; in de Lauden van Maandag : Omnes gentes plaudite

manibus (ps. 46), ps. 116 : Laudate Dominum omnes gentes ; — ps. 95 in de Lauden van Dinsdag : Cantate Domino omnis terra ; ps. 65 in de Metten van Donderdag : Iubilate Deo, omnis terra.... omnis terra adoret Te ; in de Prime ps. 71 Deus, iudicium Tuum Regi da ; — in de Prime van Vrijdag 't laatste deel van ps. 21 Deus, Deus meus, respice in me ; ps. 86 in de Sext, waar Sion wordt bezongen als de Mater gentium : Jahweh schrijft in het boek der volken : Die en die is daar geboren ; maar van Sion zegt Hij : daar zijn àllen geboren. Verder kunnen als gebed voor de Missie mooi toegepast worden veel psalmen, die bidden om bevrijding uit geestelijke ellende ; zoo ps. 41 Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum ; ps. 129 De profundis etc. etc.

Ook de veranderlijke deelen van Mis en Officie spreken dikwijls heel duidelijk de missie-gedachte uit, — of tenminste kunnen we er die gedachte heel gemakkelijk en niet al te gezocht voor onszelf inleggen, als we b.v. eens de H. Mis speciaal voor de Missie willen opdragen (op den eersten Zondag van de maand!) of daarvoor onze speciale intentie maken bij 't Brevier-bidden.

Zeker is dat 't geval in het Tijdeigen van den Advent.

In den advent immers beleven we opnieuw den tijd vóór Christus, den tijd der onverloste menschheid. Duizende jaren heeft God laten voorafgaan aan de komst van den beloofden Messias ; Hij liet toe, dat duivel en zonde de wereld overheerschten, steeds dieper zonk de mensch weg in de ellenden van 't heidendom ; hij leefde onder den vloek der zonde, waaruit hij zichzelf niet kon verlossen, en smachtend zagen tenslotte zelfs de heidenen uit naar den „Verwachte der volkeren".

Met 'n rijke schakeering van gevoelens laat de Kerk ons die eeuwen van duisternis en verlangen opnieuw beleven, als voorbereiding tot de feesten, waarop Christus' komst voor ons opnieuw werkelijkheid zal worden, waarvan het waardig vieren ons de genaden zal schenken, die ook eenmaal zij ontvingen, die geloovig en vol vertrouwen en liefde den pas-geboren Messias aanbaden en huldigden.

De gezangen, lezingen en gebeden van deze weken veronderstellen, dat we ons vereenzelvigen met de menschheid vóór de Verlossing, we voelen den vollen last van de zonde en bidden en smeeken met hen om bevrijding : Rorate caeli desuper, et nubes pluant Iustum ; aperiatur terra et germinet Salvatorem.

Maar hoe waar dat ook nog is voor 't onverloste in onszelf — tè waar —, meer nog zijn die stemmingen en gebeden aangepast aan de velen, voor wie 't nog steeds in volle, droeve werkelijkheid „advent" is, die nog gezeten zijn „in tenebris et umbra mortis", maar voor wie toch óók na Adams val de Verlosser beloofd werd.

Nergens in het Kerkelijk Jaar wordt Maria's rol in 't Verlossingswerk zoo duidelijk en sterk benadrukt als in dezen tijd : Zij zal ons den Verlosser geven en maakt ons deelgenooten van Háár verlangen in die laatste maanden voor Jesus' geboorte. Bidden we om Haar voorspraak, dat de Verlosser ook mag gegeven worden aan die millioenen, die Hem nog steeds niet kennen.

Naast Haar treedt Sint Jan de Dooper op, de eerste verkondiger van Christus : Parate viam Domini, rectas facite semitas Eius ! — waar is dat harder noodig dan in de missielanden ?

En telkens weer opnieuw hooren we in lecties, antifonen en responsories den Adventprofeet Isaïas, die 't ware Israël, 't uitverkoren Godsvolk, de Kerk, aanspoort zich voor te bereiden en zich te heiligen, om bij de komst van den Verlosser Hem waardig te ontvangen ; herhaaldelijk ook voorspelt hij, dat de Messias komen zal, om alle volkeren te verlossen, hen op te nemen in Zijn rijk ; dat alle naties zullen samenstroomen naar den Sionsberg, Zijn Kerk. Daar zal 't middelpunt zijn van Christus' wereldheerschappij : De Sion exibit lex, et verbum Domini de Ierusalem (ant. ad Benedict. fer. IV post Dom. I).

't Missiemotief klinkt al in de Vesperantifonen van den *eersten* Zondag : Ecce nomen Domini veniet de longinquo et claritas Eius replet orbem terrarum : héél de aarde ; — duidelijker in de Metten-responsories : Omnis populus, tribus et linguae servient Ei ; — annuntiate illud in finibus terrae.... Salvator noster adveniet. In de Misgezangen klinkt herhaaldelijk : Universi, qui Te exspectant, non confundentur ; vias Tuas, Domine, demonstra mihi ; en de oratie — al is dat alles dan op de eerste plaats bedoeld voor ons zelf — wordt nog veel dringender in den mond van de heidenen — in wier naam wij ze kunnen bidden — : ....veni, ut ab imminentibus peccatorum nostrorum periculis mereamur.... te liberante salvari.

Telkens weer zien we in den loop van de week Christus of de Kerk als de redding van àlle volkeren ; b.v. : Erit mons domus Domini (: sion = de Kerk), et fluent ad eum omnes gentes ; et ibunt populi multi et dicent : Venite et ascendamus ad monten Domini (Fer. III, lect. 1) ; moge die profetie steeds meer werkelijkheid worden !

't Zelfde zien we in de Metten-responsories van den *tweeden* Zondag : Regnabit Dominus in perpetuum super omnes gentes (resp. 2) ; salvus erit omnis homo (resp. 7). De Introïtus zingt : Populus Sion, ecce Dominus veniet ad salvandas gentes ; bidden wij dan om de genaden, die voor hun verlossing zoo noodig zijn : Kyrie eleison, niet alleen over ons, maar ook over hèn ! St. Paulus bewijst uit de Schriftuur, dat door Gods overgroote barmhartigheid ook de heidenen, evengoed als de Joden, tot het heil geroepen zijn. En Christus zelf verklaart, dat 't Zijn zending is, in liefde en barmhartigheid „aan de armen het Evangelie te verkondigen".

De gezangen van de volgende week schilderen ons weer herhaaldelijk den komenden Messias als het heil der heele wereld : Ecce veniet, Rex, Dominus terrae, et Ipse auferet iugum captivitatis nostrae (Fer. II ant. ad Magn.) ; Hij is „lux mundi" ; laus Eius ab extremis terrae.

Den *derden* Zondag hooren we al in de eerste Vespers : Manifestabit Se ad omnes gentes (ant. 1). Omnes gentes servient Ei (resp. 6). Tot zes maal toe hooren we St. Paulus' vermaning, dat ons goed voorbeeld een levende geloofsprediking moet zijn : Modestia vestra (= ± vriendelijkheid, voorkomendheid) nota sit omnibus hominibus. De oratie : Mentis nostrae tene-

bras gratia Tuae visitationis illustra, kunnen we weer met 't volste recht uit naam der ongeloovigen bidden. En moge O. L. Heer den missionarissen de genade geven, zich zelf geheel weg te cijferen, hun eenig levensdoel te doen zijn : Christus den weg bereiden, waarvan St. Jan zoo heerlijk 't voorbeeld gaf.

's Maandags zingt de Kerk bij het Benedictus : Replebitur omnis terra gloria Domini et videbit omnis caro salutare Dei.

De Mis van Quatertemper-Woensdag begint met 't smeekend Aventsgebed : Rorate caeli desuper. In de eerste lectie ziet Isaïas 'n heerlijk toekomstvisioen : Sion, de Kerk, zal oprijzen boven alle bergen en heuvels, en alle volkeren zullen naar Haar samenstroomen ; en vele stammen zullen komen en zeggen : Laten we opgaan naar den berg Gods en Hij zal ons Zijn wegen leeren en we zullen op Zijn paden wandelen. 't Volgend Graduale bezingt den intocht van den Koning der glorie in Zijn stad ; — dan bidden we : Adventus Tui consolationibus subleventur, qui in Tua pietate confidunt. 't Evangelie verhaalt het verheven oogenblik van het begin der Verlossing : de Menschwording van Gods Zoon in den schoot van Maria.

In de eerste lectie van Zaterdag voorspelt weer Isaïas de bekeering der heidenen (onder 't beeld der Egyptenaren) ; de volgende oratie past daarvoor ook zeer goed : Qui sub peccati iugo deprimimur... Filii Tui nova nativitate liberemur ; — in de vierde lectie is de wereldveroveraar Cyrus bedoeld als typus van Christus.

Heel bizonder smeeken om de verlossende komst van den Messias voor héél de aarde de „O-Antifonen", b.v. : O Rex gentium et desideratus earum, lapisque angularis, qui facis utraque (= Joden en heidenen) unum, veni.... (22 Dec.) ; — de laatste : O Emmanuel, exspectatio gentium, veni ad salvandum nos !

Bij 't begin van den *laatsten* Zondag hooren we : Ecce veniet desideratus cunctis gentibus (ant. 2). In de Metten : Et Ipse erit exspectatio gentium (resp. 2). De Mis-teksten zijn een samenvatting van die der Quatertemperdagen, een laatste voorbereiding ; quod nostra peccata praepediunt, indulgentia Tuae propitiationis acceleret (or.).

Op de Vigilie van het Kerstfeest tenslotte zingen we in het derde Mettenresponsorium : Crastina die delebitur iniquitas terrae et regnabit super nos Salvator mundi ; — Orietur sicut sol Salvator mundi (ad Ben.). In de H. Mis verkondigt Paulus zijn roeping, den Verlosser te prediken „in omnibus gentibus", en 't laatste gezang van den Advent, de Communio, luidt : Revelabitur gloria Domini, et videbit o m n i s c a r o salutare Dei nostri.

En dan wordt 't opnieuw genadevolle werkelijkheid : *Christus natus est nobis* — voor ons àllen — : *Venite Adoremus* !

Al zijn veel van deze toepassingen tamelijk subjectief, en zullen ze dus niet ieder van ons even duidelijk aanspreken, er is in ieder geval een heel stevig „fundamentum in re" wanneer we ons gebed verrichten voor de Missie. — *O Oriens, veni et illumina sedentes in tenebris et umbra mortis.*

FRANS VAN HAAREN.

EEN TERUGBLIK OP DE MISSIOLOGISCHE WEEK VAN NIJMEGEN

De eerste Missiologische Week van Nederland behoort tot het verleden en zij mag volop geslaagd heeten. Reeds vanaf den eersten morgen op 26 Aug. was de opkomst van de deelnemers buiten verwachting groot. Ofschoon men al om 9 uur begon, was de vergaderzaal van Unitas te Nijmegen, waar de bijeenkomst plaats had, goed bezet; en tot onze vreugde mochten we constateeren, dat gedurende de vier volle studiedagen de belangstelling voor deze Missiologische Week gebleven, ja zelfs toegenomen is.

Uit de presentielijst, die in eenige vergaderingen is rondgegaan, valt op te maken, dat er ongeveer 180—200 deelnemers zijn geweest. Dit getal spreekt des te duidelijker, wanneer men bedenkt, dat er 34 verschillende Orden en Congregatie's vertegenwoordigd waren, waarvan 25 mannelijke en 9 vrouwelijke congregatie's. Het is een eerste begin geweest; ongetwijfeld zullen vooral de Zusters een volgenden keer er talrijker zijn. Datzelfde verwachten we van de theologanten. Misschien was voor deze bovendien het thema te uitsluitend op de missiepraktijk gericht. Vele missiebisschoppen en andere prominente persoonlijkheden vereerden de vergaderingen met hun hooge tegenwoordigheid o.a. Mgr. Smets, Mgr. Paulissen, Mgr. Dr. Buckx, Mgr. Dr. Olav Smit, Mgr. Martens, Mgr. Eras, Mgr. Bekkers, Mgr. Poels, Mgr. Dr. van Gils, Mgr. Suys enz. Het missiekarakter van het congres werd nog verhoogd door eenige inlandsche geestelijken, vooral Javanen. We bemerkten onder de aanwezigen meerdere oud-ambtenaren van Nederlandsch Indië, waarbij we den edelachtb. Heer Bruineman om zijn volhardende en actieve deelname speciaal willen vermelden. Tenslotte had nog de Nederlandsche Zending twee vertegenwoordigers gezonden, die zeer voldaan waren over deze missiol. Week. Wat het buitenland betreft: er waren vele Vlamingen, eenige franschsprekende deelnemers en enkele Duitschers, o.a. Prof. Dr. Max Bierbaum uit Münster en P. Dr. Freitag S.V.D. Zoo was het een bonte mengeling van missionarissen en missiebelangstellenden, die zich allen weldra thuis voelden, want de stemming op deze studiedagen was, evenals het zonnige weer, opperbest.

Het algemeen onderwerp, — het godsdienstonderricht in de missie — bleek zeer gelukkig gekozen en het is niet te verwonderen, dat het half uur, dat na elk van de 15 lezingen voor de gedachtenwisseling gereserveerd werd, slechts zelden voor al de vragen en opmerkingen voldoende bleek. Alle voordrachten zijn verder „programmässig" gehouden; zij behandelden de catechese, zoowel theoretisch als praktisch, belichtten het onderwerp telkens van een andere zijde en voor de meest uiteenliggende missiegebieden van de wereld. Hier past wel een woord van oprechten dank aan al degenen, die moreel en financieel deze eerste Missiologische Week van Nederland zoo heerlijk hebben doen slagen!

Na Nieuwjaar zal het congresboek met alle lezingen (en zelfs het debat wordt erin opgenomen) in druk verschijnen. Men teekene er nu reeds op in bij E. P. Parein, S.J., Minderbroederstraat 11, Leuven (België).

's-Hertogenbosch. P. Dr. GREGORIUS O.M.Cap.



UIT DE WIJDE WERELDMISSIE

RICHTLIJNEN VOOR DE MISSIONEERING IN JAPAN

Wij behoeven niet veel woorden te verspillen om de belangrijkheid van de recente beslissingen voor de missioneering in Japan te betoogen. In Japan immers ging tot dusver het katholicisme slechts langzaam vooruit. Toen in 1873 de oude wetten tegen het christendom werden afgeschaft, telde men 15000 katholieken, afstammelingen van de christenen der 17e eeuw, christen gebleven alle vervolgingen ten spijt. In 1891 werd de kerkelijke hiërarchie opgericht ; blijkbaar verwachtte men een schitterenden opbloei der missie. Deze verwachting werd niet vervuld, althans niet wat het aantal geloovigen betreft ; dit bedraagt thans, volgens de jongste gegevens, ongeveer 109. 000,van wie meer dan de helft in het bisdom Nagasaki verblijven.

Geplaatst voor dit betrekkelijk poover resultaat — waarmede vanzelfsprekend allerminst een verwijt aan de ijverige missionarissen bedoeld is — vroeg men in leidende missiekringen zich af, of er misschien iets in de methode van missioneering te verbeteren viel. In 1934 hield de tegenwoordige Apostolische delegaat voor de priesters van het aartsbisdom Tokio, bij gelegenheid van hun jaarlijksche retraite, een toespraak, waarin hij zeide, dat de tredmolen van het alledaagsche leven gemakkelijk leidt tot gewoonte en sleur, die mettertijd elke aanpassingsvaardigheid doodt ; en toch moeten de missionarissen vaak breken met oude gewoonten, die een belemmering vormen voor het missiewerk.

De gedachten, welke Z. H. Exc. Mgr. Marella bij die toespraak voor een groep priesters ontwikkelde, heeft hij later uit- en omgewerkt tot een schrijven, dat hij den 8en Dec. 1935 naar de oversten

van de religieuze instituten en congregaties van Nippon [1]) zond. Tot hen immers en niet tot de Ordinarissen richtte de Apostolische Delegaat zijn instructie, die weliswaar in den vorm van wenschen en wenken is vervat, doch een verplichtend karakter draagt [2]). De instructie is des te belangrijker, omdat zij algemeene beginselen bevat, die ook buiten Japan van toepassing zijn, waarbij men vanzelfsprekend met de bijzondere omstandigheden moet rekening houden.

Zoo spreekt de Apostolische Delegaat zich uit omtrent de patriotische en nationalistische manifestaties. Het algemeen beginsel, dat onze houding op dit punt bepalen moet, is een geest van breed begrip voor alles, wat niet rechtstreeks in tegenstelling is met het geloof, een bereidvaardigheid tot oprechte samenwerking in alles, wat terecht als uiting van vaderlandsliefde kan worden uitgelegd. Dientengevolge is het duidelijk, dat onze instellingen aan alle manifestaties, die geen of geen specifiek-godsdienstig karakter dragen, in dezelfde mate moeten deelnemen als dergelijke Japansche instituten. Wat de manifestaties met gemengd patriotisch en godsdienstig karakter betreft, mag al datgene wat op redelijke wijze door de algemeene openbare meening wordt opgevat als een burgerlijke uiting van nationaal gevoel, niet verworpen of verboden worden. Wanneer in andere gevallen na degelijk onderzoek het godsdienstige of burgerlijke karakter eener bepaalde handeling twijfelachtig blijft, moet men liefst geen uitdrukkelijke oplossing voor het geval geven. Men kan er mee volstaan, den geloovigen dan den algemeenen stelregel voor te houden : wanneer bedoelde handeling in de publieke opinie niet als de belijdenis van een heidenschen godsdienst wordt beschouwd, doch meer als traditioneele uiting van een natuurlijk gevoel, kan zij praktisch niet beschouwd worden als te zijn in strijd met het geloof. Is die stelregel eenmaal gegeven, dan moet men het aan het persoonlijk geweten overlaten, hem in concrete gevallen toe te passen. Deze richtlijn geldt zoowel voor de manifestaties van nationaal karakter als voor de uitingen van eerbied voor de afgestorvenen. Deze ruime opvatting is geens-

---

[1]) Door een bepaling van de regeering zal Nippon (ni = zon; hon = oorsprong) voortaan de officiëele benaming zijn voor Japan, zooals zij dat reeds eeuwen vòòr Christus was.

[2]) Charles, *Annotationes*, Periodica de re morali, canonica, liturgica, XXV (1936) p. 13—18.

zins een zuiver opportunistische houding, ingegeven door de tegenwoordige moeilijkheden, en zij is niet tegenovergesteld aan de vroeger in Japan door de Kerk aangenomen houding. Het is een vaststaand feit, dat de beteekenis, die algemeen aan deze half-godsdienstige, half-burgerlijke plechtigheden wordt toegekend, zich zeer heeft gewijzigd en dat, wat voor twintig jaar nog als een in hoofdzaak godsdienstige handeling werd beschouwd, meer en meer als een burgerlijke wordt gezien, al is dan uiterlijk de traditionale, godsdienstige vorm behouden. De Kerk doet niets anders dan zich aan deze ontwikkeling aanpassen in een geest van ruim begrip voor de tradities en het rechtmatig streven van het Japansche volk.

Niet enkel omtrent deze patriotische en nationalistische manifestaties, maar ook omtrent een geleidelijke ontwikkeling bij de opvoeding en het onderwijs geeft de Apostolische Delegaat richtlijnen. Hij legt hierbij den nadruk op het persoonlijk contact met de leerlingen en hun families ; op de aanknoopingspunten, gelegen in de natuurlijke deugden der Japanners ; op de wijze waarop godsdienstonderricht moet worden gegeven ; op de zorg, waarmede de voorbereiding tot het H. Doopsel moet worden omringd ; op de opvoeding tot een christelijk leven ; op de waakzaamheid over de volharding van de pasgedoopten.

De Apostolische Delegaat raakt nog een aangelegenheid aan van delicaten aard, nl. de verhouding van de religieuze instellingen tot de parochies, en geeft hieromtrent weloverwogen instructies, die het zielenheil bevorderen en de menschelijke gevoeligheid zooveel mogelijk ontzien.

Ten slotte volgen nog aanpassings-voorschriften omtrent den kerkelijken zang, de liturgie, de inheemsche kunst, de particuliere devoties, waarbij de bemerking aansluit, dat in het religieuze leven der missionarissen en hun medehelpers en medehelpsters weliswaar de Stichter en heiligen van hun resp. Orde of Congregatie een gewichtige plaats mogen innemen, maar deze niet evenzeer bij hun apostolischen arbeid als missionarissen op den voorgrond moeten worden gedrongen.

Dat zijn de voornaamste punten, die Z. H. Exc. Mgr. Marella in zijn instructie ter sprake brengt.

Wij laten hier den letterlijken tekst van het belangrijk document afdrukken.

DELEGATIO APOSTOLICA
IN JAPONIA

Aux Supérieurs des Instituts et Congrégations religieuses du Nippon.

Dès mon entrée en fonction dans cette Délégation Apostolique du Japon, une de mes premières préoccupations a été de réaliser, selon les instructions de la S. C. de la Propagande, une plus grande coordination des efforts soit entre les diverses Missions soit entre les missionnaires.

Ce programme va être graduellement mis à exécution par les Révérendissimes Ordinaires dans les differentes Missions. Mais il ne saurait être réalisé, sans le concours des divers Instituts Religieux qui tiennent une place importante dans l'apostolat missionnaire et qui, même dans la diversité de leurs oeuvres et de leurs méthodes, poursuivent le méme but final : le règne de Dieu dans les âmes.

C'est pourquoi, je me permets aujourd'hui de leur soumettre ou plutôt de leur rappeler les principes généraux qui doivent servir de base à cette coordination des efforts. Ces principes sont sans doute déjà connus et observés, mais dans les difficultés présentes, il faut les préciser davantage.

D'ailleurs, ce ne sont pas seulement mes idées personnelles ; mais c'est le fruit de l'expérience ; elles sont aussi basées sur les critiques et les observations de nos adversaires, à tort ou à raison, au sujet de nos Instituts catholiques.

Les Supérieurs sont priés de communiquer le contenu de cette lettre à tous leurs sujets, à la première occasion, de la manière qu'ils croiront la plus opportune.

I.

Une des questions les plus actuelles et qui doit être pour nous l'objet d'une attention toute particulière, est l'attitude à prendre envers les *manifestations de l'esprit patriotique et national.* Le principe général qui doit dicter notre attitude sur ce point est un esprit de large compréhension pour tout ce qui n'est pas directement en opposition avec la foi, et un souci de sincère coopération pour tout ce qui peut être légitimement interprété comme manifestation de l'amour national envers la patrie. Par conséquent, pour toutes les manifestations qui n'ont pas ou n'ont plus de caractère spécifiquement religieux, il est évident que nos Institutions doivent y prendre part dans la même mesure que les Institutions similaires japonaises : ainsi il est à peine nécessaire de rappeler ici ce qui pour nous est déjà une coutume établie, à savoir, que le drapeau japonais doit être arboré aux portes de nos établissements à toutes les fêtes nationales japonaises - l'origine et le caractère religieux de certaines de ces fêtes n'étant plus pratiquement pris en considération dans l'opinion publique actuelle. De plus nos établissements catholiques n'étant institués ni pour ni par une nation étrangère, il y a lieu de s'abstenir absolument d'arborer, même avec le drapeau japonais, l'emblême

national d'un autre pays, y compris celui du pays d'origine des Instituts religieux qui dirigent ces établissements, sauf dans le cas d'une visite officielle d'un personnage ou représentant d'une nation étrangère.

Pour les manifestations ayant un caractère mixte, patriotique et religieux, tout ce qui est susceptible d'une interprétation raisonnable et communément admise par l'opinion publique dans le sens de manifestation civile du sentiment national ne doit pas être condamné ni interdit.

Si dans les autres cas, après mûr examen, le caractère religieux ou civil d'un acte reste douteux, il est préférable de ne donner aucune solution explicite. Il suffit de donner aux fidèles le principe général, à savoir : si l'acte dont il s'agit, n'est pas considéré dans l'opinion commune comme une profession de foi d'une religion païenne, mais plutôt comme la manifestation traditionelle d'un sentiment naturel, il peut être pratiquement considéré comme n'étant pas en opposition avec la foi. Le principe une fois donné, on laissera à la conscience individuelle le soin de l'appliquer dans les cas particuliers. Cette ligne de conduite vaut tant pour les manifestations d'ordre national que pour les actes de piété filiale envers les ancêtres... etc. Cette largeur de vue n'est nullement une attitude purement opportuniste inspirée par les difficultés présentes et n'implique nullement contradiction avec l'attitude passée de l'Eglise au Japon. Il est en effet certain que le sens communement attribué à ces manifestations mi-religieuses mi-civiles a beaucoup évolué, et que ce qui était considéré il y a vingt ans comme un acte avant tout religieux, est de plus en plus interprété comme une manifestation civile sous une forme extérieure traditionelle et religieuse. L'Eglise ne fait que s'adapter à cette évolution dans un esprit de large compréhension des traditions et des aspirations légitimes du peuple japonais.

Il va sans dire que ces efforts, tout en étant très réels, doivent toujours, dans leurs modalités pratiques, rester empreints de la plus grande sincérité et ne jamais revêtir un caractère artificiel et forcé, qui, surtout de la part d'étrangers, serait interprété comme une flatterie intéressée et peu digne, compromettrait l'estime et la confiance que nous voulons précisement gagner, et affaiblirait l'esprit de nos Chrétiens.

En cette matière les Rév.mes Ordinaires peuvent donner les instructions et directions nécessaires. Les Supérieurs des Instituts n'ont qu'à s'informer et à agir selon ces directives.

Enfin, au sujet des difficultés spéciales qui se sont élevées dans les missions du sud du Japon, nous demandons à tous et surtout à l'égard de la presse étrangère la plus grande réserve ou mieux le silence pur et simple, condition indispensable à une pacification des esprits d'ailleurs actuellement en bonne voie.

II.

Un autre point qui doit être l'objet de notre plus vigilante attention, surtout dans nos oeuvres d'éducation, est le caractère d'*évolution progressive* que doit prendre notre apostolat tant à l'égard de l'ensemble des âmes qui nous sont confiées, qu'à l'égard des individus.

Sans doute le but final de tous nos établissements est la propagation de la foi. Mais ce but ne peut être atteint, surtout dans les circonstances actuelles, que par une influence progressive de l'idée chrétienne sur la mentalité païenne, influence qui doit prendre comme base et point de départ les vertus naturelles du peuple japonais qu'elle cultivera, élèvera et, petit à petit, purifiera des éléments spécifiquement païens auxquels elles sont encore mélangées.

1. Dans ce but il est d'abord nécessaire de multiplier les occasions de *contact personnel* et les relations entre les religieux ou religieuses et les élèves, et de s'efforcer de créer chez ces derniers un réel attachement non seulement à l'égard de l'établissement lui-même, mais à l'égard des Instituts qui les dirigent. - Dans les relations avec les élèves, soit païens soit chrétiens, il faut éviter de donner une impression d'une supériorité non existante. Cette conduite ferait naître chez les uns un sentiment de défiance et de crainte, et chez les autres un sentiment de mépris. Car il faut se rappeler que les temps sont changés et que les païens ont moins de respect qu'autrefois pour les étrangers.

2. Comme nos possibilités d'action sur les âmes dépendent non seulement de la volonté des élèves, mais aussi et surtout des dispositions des familles, - s'éfforcer d'élargir le cercle des sympathies autour des oeuvres catholiques, en entrant en relation avec les familles des élèves, en leur témoignant un intérêt réel et personnel même en dehors de toute question religieuse, et en prenant part à la vie sociale dans les limites où elle n'est pas incompatible avec la vie religieuse. Pour cela une meilleure adaptation des méthodes particulières de chaque communauté religieuse à ces nécessités de l'apostolat, peut, dans certains cas, être nécessaire.

3. Dans l'éducation morale générale donnée à l'ensemble des élèves prendre pour base les points communs des vertus naturelles japonaises et des vertus chrétiennes : fidélité, dévouement, esprit de sacrifice, respect de l'autorité humaine et divine, tout en ouvrant, selon une mesure à déterminer suivant les circonstances, des horizons sur la doctrine chrétienne, synthèse de toutes ces vertus. Cette formation générale à la fois japonaise et chrétienne, surtout si elle n'est pas simplement théorétique mais aussi mise en pratique par le moyen de ,,shûyôdan'' sans caractère spécifiquement confessionnel, sera la meilleure préparation à un accès plus direct à l'étude de la religion chrétienne.

4. Pour les éleves qui le désirent et sans heurter les susceptibilités des familles, - donner des cours de religion chrétienne en dehors de l'école proprement dite. La doctrine y sera sans doute nettement exposée, mais toujours dans un esprit d'évolution de la mentalité païenne à l'esprit chrétien. Il sera souvent très avantageux et même nécessaire que ces cours soient distincts des cours de catéchisme donnée aux vrais catéchumènes ou aux chrétiens.

Certaines autorités ont fait la remarque que dans quelques instituts surtout les pensionnats, on insiste trop, même auprès des élèves païennes sur l'instruction religieuse, sur l'assistance à la messe ou à d'autres actes

religieux. L'ordre du jour doit être ainsi organisé que personne ne soit forcé d'assister aux exercices religieux.

5. Dans l'exposé de la doctrine chrétienne il faut aussi s'efforcer, en ce qui concerne les devoirs du chrétien, de détruire le préjugé qui tend à faire croire qu'entrer dans la religion chrétienne comporte, même pour un païen honnête, un changement total de vie extérieure, une rupture complète avec les traditions qui ne partagent pas sa foi, en marge de sa famille, et astreint à des pratiques ou observances incompatibles avec la vie moderne. Pour cela, — montrer comme les commandements de Dieu ne sont que la synthèse des vertus que doit pratiquer tout honnête homme, comme les lois de l'Eglise ne sont que des modalités pratiques d'ailleurs sans caractère absolu, pour conserver et augmenter ces vertus, et comment l'Eglise elle-même sait les adapter en fait aux diverses circonstances de temps et de lieu.

6. Cette prudence apostolique et ce souci d'education progressive ne doivent cependant pas nous faire oublier cette vérité que les principes théologiques démontrent et que l'expérience confirme : Il n'y a pas de vrai christianisme sans le baptême, et une foi, même ardente, qui n'est pas confirmée par la grâce des sacrements, reste dans un état anormal d'instabilité dangereuse. Pour écarter des catéchumènes les obstacles d'ordre externe qui souvent, surtout pour les femmes, les empêchent de recevoir le baptême, il importe d'abord de ne pas laisser s'accréditer dans l'esprit des familles, par ailleurs souvent bien disposées à l'égard de la doctrine chrétienne elle-même, une opinion exagérée au sujet des conséquences du baptême dans la vie familiale et sociale. Tout en inculquant au catéchumène lui-même toute l'importance de ce sacrement, et sans préjudice pour les garanties qui doivent entourer le mariage chrétien, il faut accoutumer les païens à cette idée et à ce fait : que la vie d'un chrétien baptisé n'est pas sensiblement différente, dans ses modalités externes et sociales, de celle d'un croyant non baptisé. Ce serait à la fois une erreur de doctrine et une maladresse de laisser croire que l'obligation d'observer les commendements de Dieu — y compris ce qui concerne les devoirs envers Dieu, la sainteté et l'indissolubilité du mariage etc... — commencent au baptême. Libérés de cette fausse opinion, non seulement les familles, consentiront plus facilement au baptême de leurs enfants, mais elles seront amenées lentement à ne plus faussement distinguer, comme elles le font trop souvent, entre la liberté de conscience et la liberté de pratique, entre la permission de s'instruire ou de croire et celle de recevoir le baptême. Ainsi nous aurons fait un grand pas vers l'attitude normale de l'Eglise qui, pour le baptême, n'exige la permission des parents que pour les enfants n'ayant pas atteint l'âge de raison.

7. S'il est très désiderable que nos Instituts religieux comptent parmi leurs membres le plus grand nombre possible de sujets japonais, il faut se garder, surtout en ce qui concerne les jeunes filles, de donner prise à un autre préjugé déjà trop répandu : une jeune fille entrant dans le cercle d'influence, du catholicisme, ou à plus forte raison devenant chrétienne, serait par le fait même orientée vers la vie religieuse ou du moins écartée de la vie normale

du mariage. Sans vouloir étouffer les vraies vocations religieuses, il est nécessaire que la formation et l'orientation habituelles des jeunes filles soit avant tout familiale. A toutes on donnera une haute idée de la famille, du mariage, de la maternité, vocation ordinaire et normale de la femme. A celles qui sont dans l'ambiance chrétienne, on s'efforcera de faire comprendre l'idéal chrétien de la vie de famille, le ,,sacerdoce'' de la mère éducatrice, le rôle vraiment apostolique que peut et doit jouer la femme chrétienne dans une famille païenne et par conséquent dans l'oeuvre de la conversion du Japon. A cette fin, on pourra, avec fruit, se servir de livres traitant ces matières soit en japonais soit en langue étrangère. Cette formation et cette orientation seront d'ailleurs une garantie de plus de vraie vocation pour celles qui, non contentes de cet idéal, aspireraient à une vie plus parfaite.

Dans l'exposition du catéchisme et dans l'éducation pour les chrétiens, il vaut mieux insister surtout sur la vie pratique catholique, pas seulement sur la vie intérieure et spirituelle. L'instruction religieuse doit être ni trop sentimentale ni trop rationelle, mais doit envisager premièrement une vie de profonde vie surnaturelle.

On a souvent fait remarquer, d'après l'expérience, que même parmi les anciennes élèves catholiques de nos écoles, plusieurs ignorent, plus ou moins, la notion dogmatique et surtout canonique du mariage chrétien. La nouvelle édition du catéchisme donnera sur ce point quelques moyens de remédier à cette lacune.

Un autre point très important est de rester en contact avec les élèves baptisés afin qu'ils persévèrent dans la vie chrétienne. Au sujet des jeunes filles spécialement la direction de l'école peut aider afin qu'elles puissent contracter un mariage chrétien et moins les guider pour contracter un mariage mixte sous les dispositions requises. Quant aux élèves qui avaient déjà commencé à étudier la religion, il faut aussi continuer des relations avec eux, afin qu'ils puissent nouer connaissance avec la mission du district ou de la ville où ils résideront, et pour cela il est nécessaire que l'on avertisse aussi directement le missionnaire de ce lieu.

III.

Une autre question délicate que nous ne pouvons passer sous silence est celle des *relations entre les établissements religieux et les paroisses.* Je connais combien les Rév.mes Ordinaires et les missionnaires apprécient les travaux des Instituts religieux : ils sont toujours prêts à aider leurs oeuvres si importantes pour la Mission. Il est évident que ces établissements et en particulier les écoles, ayant dans leur rayon d'influence un public particulier distinct de celui des paroisses, constituent des centres religieux dont l'activité est plutôt parallèle que subordonnée à celle des paroisses. Il est donc normal que chacune de ces institutions ait non seulement la liberté mais ses moyens propres de conduire les âmes à la foi et de les initier à la vie chrétienne.

Cependant, si dans l'apostolat lui-même, c'est à dire dans ,,l'Eglise à

constituer'', toutes les oeuvres travaillent parallèment aux paroisses, il n'en est pas moins vrai que la paroisse est appelée à être la cellule de l'Eglise une fois constituée. En vue de cette organisation définitive de l'Eglise, non seulement on observera avec soin les règles canoniques, concernant l'inscription sur les registres paroissiaux des baptêmes et confirmations, les droits exclusifs du curé pour les mariages, funerailles etc...., mais les institutions religieuses qui les ont instruits se feront un devoir d'orienter les fidèles baptisés et pratiquement affermis dans la foi vers la vie paroissiale à laquelle ils devront prendre habituellement part, à moins que des circonstances particulières les en empêchent. Il faut les faire participer aussi aux oeuvres paroissiales soit pour l'entretien de l'eglise soit pour l'Action Catholique.

D'ailleurs en cette matière, plus que les règles canoniques qui supposent un dégré de développement de l'Eglise et des paroisses, non encore atteint dans nos missions, la délicatesse dans les procédés, le souci habituel de ménager les susceptibilités et un désir désintéressé du bien des âmes seront les meilleurs moyens d'éviter des conflicts que l'immense champ de notre apostolat devrait rendre impossibles, et de réaliser dans un ,,modus vivendi'' pratique l'union de tous ceux qui travaillent pour la même cause.

Cette union doit exister d'une façon plus étroite et plus positive encore entre les institutions catholiques elles-mêmes, principalement entre celles qui, comme les écoles, poursuivent le même but. Il serait à désirer que les directeurs de tous nos établissements scolaires d'une même Mission se réunissent pour mettre en commun, sous la direction du Supérieur Ecclésiastique, leurs expériences, faire des échanges de vues, prendre mutuellement conseil, afin de réaliser entre eux une collaboration plus étroite tant en matière d'éducation que d'apostolat missionnaire. — Pour ces réunions on pourrait demander d'avance à l'Ordinaire un missionnaire compétent pour donner des renseignements sur l'orientation générale du temps présent et sur d'autres questions actuelles. Cette connaissance aidera beaucoup pour expliquer le catéchisme en conformité avec la mentalité japonaise et pour éviter certains malentendus de la part des païens surtout des autorités civiles. Quelques autorités civiles ont déjà remarqué que certaines explications faites au catéchisme ne conviennent pas à l'esprit japonais. Cela ne provient pas des doctrines catholiques ellesmêmes, mais des explications qu'on en donne.

De même, dans ces réunions on pourrait étudier les moyens à prendre pour éviter l'influence néfaste, exercée par quelques professeurs païens, dans les écoles catholiques et aussi par des livres païens employés dans nos écoles.

IV.

Un danger qu'il convient d'éviter avec le plus grand soin, si nous voulons que nos oeuvres soient parfaitement adaptées au pays où elles sont instituées, c'est de conserver des usages qui pouvaient être légitimes dans le temps et dans le lieu où ils ont pris naissance, mais qui n'ont plus de raison d'être actuellement.

Ainsi, pour citer quelques exemples à titre d'indication, lorsque les divers Instituts religieux fondèrent de nouvelles maisons au Japon, il était naturel que les usages de ces nouvelles communautés, alors composées presqu'entièrement d'étrangers, fussent copiés sur ceux des Missions-Mères d'Europe. Mais cet état de chose ne saurait se perpétuer sans dégénérer en routine dès que le nombre des religieux ou religieuses japonais prend une certaine importance. Un réel effort d'adaptation aux coutumes légitimes du pays doit être fait en ce qui concerne, par exemple, l'alimentation, l'hygiène, le vêtement et aussi la langue commune, qui ne saurait rester toujours une langue étrangère, aussi pour les prières, sauf la langue liturgique. Les religieux européens qui n'ont pas hésité à tout quitter pour gagner la Japon au Christ, sauront faire les très réels et parfois très durs sacrifices que cette adaptation comporte.

De même, s'il pouvait être nécessaire, au temps où il n'existait pas ou peu de cantiques japonais, de faire chanter aux élèves de nos institutions des chants en langue étrangère, cet usage n'a plus de raison d'être aujourd'hui, sauf dans certaines circonstances exceptionnelles. Un recueil de cantiques japonais a été édité. Ce recueil a été publié dans un but d'unification, et sur la recommandation des Ordinaires. Les établissements religieux se feront un devoir de suivre ce mouvement d'unification. On s'efforcera aussi de promouvoir selon l'esprit de l'Eglise, le chant en commun de tous les fidèles, même s il risque d'être moin bien exécuté que celui d'une chorale restreinte. Au sujet de l'uniformité désirable les Instituts, malgré certaines latitudes dans leurs propres chapelles, feront en sorte que leurs cérémonies spéciales et les usages observés par leurs élèves ne troublent pas les coutumes des églises paroissiales, p. ex. la manière de célébrer le Salut et autres cérémonies.

Les Institutions religieuses ont aussi un rôle important à jour dans la formation de l'esprit liturgique des fidèles : une traduction japonaise du Missel vient d'être publiée et sera d'un grand secours pour faire participer plus étroitement les fidèles au Sacrifice de la Messe, centre du culte catholique.

De la coopération des Instituts religieux dépend aussi en bonne partie le développement de l'art religieux japonais. Dans le large esprit de compréhension dont il a été parlé plus haut, ils encourageront dans l'imagerie, la statuaire, la décoration, l'architecture toutes les saines initiatives d'inspiration japonaise. Dans l'art religieux européen ils feront tous les efforts pour cultiver chez les chrétiens et les païens une juste conception de la beauté artistique et les mettre en garde contre des productions d'un goût douteux hélas ! trop répandues jusque dans nos missions.

Quant au culte et aux dévotions je repète ici seulement ce que j'ai écrit aux missionnaires (Actio Miss. fasc. 15) : ,,Insistons sur les dévotions principales et gardons ostensiblement la hierarchie : le Saint-Sacrement et la Croix en premier lieu, puis la Sainte Vierge et Saint Joseph. Ces Saints se trouvent mêlés à la vie de Jésus et les raisons de leur culte apparaissent dans l'Evangile et le catéchisme. Pour le culte des autres Saints laissons-nous plus

guider par les besoins spéciaux des fidèles que par notre dévotion personnelle : l'Eglise fait une place spéciale aux saints de chaque pays : pourquoi ne ferions-nous pas dans nos eglises une place toute spéciale aux saints martyrs japonais ?"

V.

En terminant il n'est pas inutile d'attirer l'attention de tous sur un point particulièrement délicat. S'il est parfaitement légitime et même nécessaire que les membres des Instituts religieux nourissent à l'égard de leur famille religieuse de son fondateur et de ses saints un attachement tout particulier, et que cet attachement joue dans leur vie religieuse un rôle important, il n'est pas moins vrai que dans leurs oeuvres spécifiquement apostoliques, soit auprès des chrétiens soit auprès des païens, ils doivent être avant tout missionnaires.

Toutes ces considérations n'ont qu'un but : promouvoir une plus grande cohésion dans l'apostolat missionnaire par une union de plus en plus forte entre les divers organismes qui y travaillent et par une adaptation de plus en plus complète de notre action à l'esprit japonais... C'est cette union, cette coordination des forces, ces efforts d'adaptation que nous demandons aujourd'hui aux divers Instituts religieux, au nom de Jésus Christ et de son Vicaire, bien certain que Dieu saura les récompenser, en accordant aux oeuvres et aux ouvriers ses plus abondantes bénédictions.

Cette bénédiction divine, je l'implore pour tous les Instituts au Japon, pour les Supérieurs, les sujets, leurs familles et leurs bienfaiteurs.

PAUL MARELLA

Archevêque de Dioclea, Délégué Ap.

Tokyo, le 8 Décembre 1935, Fête de l'Immaculée Conception.

Men zal bij het lezen van deze beredeneerde instructie niet ontkomen aan den indruk van doelbewust aansturen op een verregaande aanpassing bij de gebruiken van land en volk. Ongetwijfeld heeft de Apostolische Delegaat in deze belangrijke aangelegenheid voeling gehouden met de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs en derzelver ingrijpen voorbereid, zooals we in de volgende aflevering zullen uiteenzetten.

Nijmegen. ALPH. MULDERS.

MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND

PATER J. DE LOUW, W.P. † — Na een langdurig lijden overleed in de maand October pater Jacobus Marinus Wilhelmus de Louw. Père de Louw, zooals heel katholiek Nederland hem kende, is zonder ooit in de missie te hebben gearbeid, een missionaris van groote verdiensten geweest. Geboren in 1866 in Den Haag, studeerde hij aan de seminaries van het Bisdom Haarlem ; na de Kleinere Wijdingen te hebben ontvangen, sloot hij zich als eerste Nederlander aan bij de Witte Paters en is hun pionier en voortrekker gebleven tot aan zijn dood. Hij stichtte er het eerste huis zijner Societeit ; en bleef haar dienen 45 jaren lang als propagandist en missieprocurator. God alleen weet, wat hij aldus voor de uitbreiding van Gods Kerk heeft verricht.

Sinds 1919, toen de Nationale Raad van den P.M.B. werd opgericht, had hij zitting in ons Nationaal Bestuur ; de bescheiden Pater was ook daar een man van beteekenis, die door zijn sympathiek en verstandig optreden ontzaggelijk veel heeft gedaan om de onderlinge waardeering en een vruchtbare samenwerking van de verschillende persoonlijkheden en strevingen, die aan de algemeene missieactie deelnemen,

Zijn loon zal Gods goedheid hem overvloedig gegeven hebben. Wij zullen zijn nagedachtenis steeds in hooge eere houden.

NEDERLAND

Jeugd-missieactie in het Bisdom Breda. — De Katholieke Jongens Centrale (K.J.C.) in het bisdom Breda organiseerde vanaf het feest der H. Theresia van het Kindje Jezus (3 Oct.) tot het feest van Christus' Koning (Octaafdag van den Missiezondag) haar missiemaand voor 1937. Hieraan deden alle jeugdorganisaties onder de 17 jaar mee, nl. de Jonge Wacht, de Verkenners, de Patronaten en de Sportjunioren.

Het was de bedoeling de actie te doen bestaan in : het doen bidden en offeren voor bepaalde missieintenties ; het bijbrengen van kennis en liefde voor de missie door korte instructies en verhalen ; het doen werken voor de missie door het goed opzetten van brokken- en tijdschriftenactie ; het doorzetten van de ,,kopergave" voor den eigen priesterstudent ; het verspreiden van een vlugschrift ,,jeugd en missieactie". Aan de directeuren van de K.J.C. werd voor deze actie een map met volledig materiaal beschikbaar gesteld.

Het diocesaan missiejeugdcomité wekte in ,,Het Katholiek Schoolblad" het onderwijzend personeel van de Mulo- en Lagere scholen op, om in de week, die voorafging aan den Missiezondag, de schooljeugd belangstelling bij te brengen voor het missiewerk.

Missie-boeken-actie. — De missievereenigingen op de Groot-Seminaria van Nederland (Rijsenburg, Warmond, Haaren, Hoeven en Roermond) zijn een actie begonnen om aan de missionarissen de geregelde toezending van een blad of tijdschrift te garandeeren. Tevens willen zij trachten om in Ned.-

Indië in een dringende behoefte te voorzien, nl. het verschaffen van lectuur aan scholen, bibliotheken en kath. instellingen. Even eenvoudig als de opzet is de uitvoering en het welslagen van dit plan, als daarvoor kan gerekend worden op de noodzakelijke en onmisbare medewerking van alle katholieken.

Deze steun bestaat slechts hierin, dat men een dag-, week- of maandblad (studie- of ontspanningslectuur, ook illustraties) na lezing op geregelde tijden, als drukwerk, opzendt naar een missionaris. De missie-boeken-centrale van de vijf Groot-Seminaria verstrekken na aanvrage het adres van een missionaris en eventueele inlichtingen. Gebruikte boeken en andere degelijke lectuur (geen oude jaargangen) worden, mits franco-thuis en in goeden staat, gaarne aan dezelfde adressen in ontvangst genomen.

Priester-Missieblad in het bisdom Roermond. — Het Diocesaan Missie-comité in het bisdom Roermond heeft het Seminarie-Missieblad, dat tot dusver verzorgd werd door de missievereeniging op het Groot-Seminarie te Roermond, overgenomen en den titel gewijzigd in „Priestermissieblad", dat voortaan aan alle priesters van het bisdom zal worden toegezonden, om hen in te lichten over allerlei dingen, de huidige missie-actie in het Roermondsche bisdom betreffend.

Studenten-missiedagen te Tilburg. — Voor de 18e maal kwamen de katholieke universiteits- en hoogeschoolstudenten te Tilburg bijeen (14—16 Aug. 1934), op uitnoodiging van de Missie-interacademiale. Inleidingen werden gehouden o.a. door Arts N. van Muyden over de taak van den medischen missiearts ; Zr. Leonie Tummers over doel en werkzaamheid van het Gezelschap van katholieke medische missionarissen; p.A. Populier, Scheutist, over het communisme in China ; Conrector P. Matthyssen over Missie en Katholieke Actie.

Missieweken. Het diocees Roermond heeft in Augustus een Missieweek georganiseerd in het dekenaat Weert, met Weert, Heythuizen en Hunsel als centrum.

Het aartsdiocees Utrecht richtte in de derde week van October een Missieweek in te Hilversum.

Het bisdom Haarlem hield er een in het dekenaat Purmerend met de centra Purmerend, Zaandam en Volendam van 17—24 October.

Het Diocesaan Missie-Comité voor Haarlem hield zijn 9e Priester-Congres te Volendam op Donderdag 21 October. Pater Populier C.I.C.M. sprak er over het Communisme in China. Er namen ruim 100 priesters aan deel.

Vierde Lustrum te Hoeven. — *De Missievereeniging St. Franciscus Xaverius te Hoeven* bestaat op 1 Nov. 1937 20 jaar. Onze gelukwensch met haar prachtigen staat van dienst ! Als feestgave biedt de vereeniging tijdelijk het door haar uitgegeven boek „Missieleer" aan voor den verminderden prijs van f 1.—.

FRANKRIJK.

Mgr. A. Boucher. † — Den 24 Aug. 1937 stierf te Parijs Mgr. A. Boucher, nationaal directeur van den Priestermissiebond in Frankrijk. Sinds 1926

directeur van het Genootschap der Voortplanting, sinds 1929 tevens directeur van het St. Petrus' Liefdewerk, legde hij in 1933 deze beide functies neer om de leider te worden van den P.M.B., waarvan hij het vierde nationale congres voorbereidde.

ITALIË.

Synodale Bepalingen. — De acten van de diocesane synode van Spezia, in Sept. 1936 gehouden, bevatten behalve bepalingen over de Katholieke Actie, belangrijke bepalingen over de missieactie. De synode wekt de priesters op, zich een missiegeweten te vormen, en zich daarbij te laten voorlichten door de encyclieken Maximum illud en Rerum Ecclesiae. De priesters worden verder vermaand, dat zij de geloovigen met nadruk op hun missieplicht zullen wijzen. Bijzonder wordt het lidmaatschap van de pauselijke missiegenootschappen aanbevolen.

De Antichrist en de Missies. — Z. H. Exc. Mgr. Celso Costantini, secretaris van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs, heeft op 21 Oct. 1937 in de aula van de Gregoriana te Rome een rede gehouden, met bovenstaanden titel, waarin hij een program ontwikkelde, dat de vijf volgende punten bevat: verdieping van den christelijken levenswandel der geloovigen; onderwijs van de massa door woord, beeld en op school; verleening van de ware dynamische kracht aan de missieactie onder de nietchristenen; voortdurende uitbreiding van het aantal inlandsche geestelijken om de Kerk wortel te doen schieten; verbetering van den maatschappelijken bijstand.

VERSCHILLENDE GEGEVENS.

Z. H. Exc. Mgr. J. Pessers S.V.D. is Donderdag 28 October tot bisschop geconsacreerd te Tilburg. Z. H. Exc. Mgr. Diepen diende de bisschopswijding toe. Daardoor heeft de nieuwe bisschop alle wijdingen van de tonsuur af van denzelfden Bisschop ontvangen.

Z. D. H. Mgr. Dr. Th. de Backere C.M. heeft eervol ontslag ontvangen als apostolisch prefect van Soerabaja.

De Zusters van het Arme Kind Jesus hebben te Pasaroean op Java een noviciaat voor inheemschen geopend.

De Zusters van het Kostbaar Bloed van Aarle-Rixtel hebben een missiestatie aanvaard in Madoera, in de Apost. prefectuur van Malang; de **Kleine Zusters van den H. Joseph** van Heerlen, vertrekken naar Ternate in het gebied toegewezen aan de Minderbroeders. Aldus wordt het aantal missioneerende zusters-congregaties in onze Oost met twee vermeerderd.

De Nederlandsche Passionisten zijn hun Belgische medebroeders gaan helpen in hun Congo-Missie der pas-opgerichte apostolische-prefectuur van Tsumbe. (Belg. Congo).

MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

MISSIEPERSONEEL

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Vertrokken:			
Z. D. H. Mgr. G. Martens, Apost. Prefect; *Prs.* Christ. Eykemans, Gerard Menting en Cornelis v. d. Zant [1]	Scheutisten	15 Sept. '37	Makassar
Brs. Herman Slangen en Frans Wulms.	,,	10 Sept. '37	Boma (Belg. Congo)
Pr. Marius Zom (3e keer) en *Brs.* Alexius van Schijndel (3e keer) en Juvenalis van Os (2e keer).	O. M. Cap.	5 Aug. '37	Ned. Borneo
Prs. Hyacinthus Schwering en Ambrosius Stello............	O. Carm.	10 Sept. '37	Malang
Pr. Petrus Starmans	,,	8 Oct. '37	,,
Prs. Cajetanus v. Poppel en Ludovicus v. d. Berg [2]......	O. F. M. Conv.	19 Nov. '37	Batavia
Prs. Patritius H. Folmering, Willibrordes M. Brada en Augustinus v. d. Meer............	O. P.	15 Oct. '37	Curaçao
Pr. Leo van Eekeren	O. F. M.	9 Juli '37	Noorwegen
Pr. Novatus Hutjens	,,	13 Juli '37	,,
Pr. Modestus Pöttgens	,,	3 Aug. '37	Sind en Baluchistan
Prs. Seraphinus Lunter (3e keer), Paulus Stein (3e keer), Adjutus van Sambeek (3e keer), Gallus Burger, Carolinus Zevenhoven, Edmar Polman, Modestus van Gastel en Virgilius Noordeloos	,,	24 Sept. '37	Brazilië
Prs. Jucundinus Frankenmolen, Adelphus van Leeuwen en Auxilius Guikers.	,,	24 Sept. '37	Ned. Nw. Guinea
Prs. C. Does, Jac. Geraeds, Th. Lavrijssen, Jac. Schneiders, C. van Stee, P. de Zwart, H. Wissing en *Br.* Crispinus de Wilde	S. V. D.	25 Aug. '37	Kleine Soenda Eilanden

[1]) De Paters Ch. Dekkers en J. v. d. Eerenbeemt zijn van China uit naar Celebes vertrokken, om daar onder Mgr. Martens mede te arbeiden in de Missie van Makassar.

[2]) Pr. Thomas Leenders vertrekt van China uit naar Batavia, om daar met hen werkzaam te zijn.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. L. Koersen (2e keer) en *frs.* W. Daniëls, M. Jonckbloedt, F. Knooren, N. Schilder en H. Suasso de Lima de Prado	S. J.	27 Aug. '37	Batavia
Pr. N. Brantjes	,,	10 Sept. '37	,,
Pr. A. Winkel................	,,	17 Sept. '37	,,
Prs. C. Versteeg (3e keer), C. Martawerdaja en Th. Poespasoeparta	,,	8 Oct. '37	,,
Pr. J. Blommestein (2e keer) ..	O. S. Cr.	28 Aug. '37	Minnesota
Pr. H. Wentholt	,,	8 Oct. '37	Bandoeng
E.H. Theod. Zigenhorn (3e keer)	C. M.	15 Oct. '37	Yungpingfu
E.H. André Ylst (2e keer)	,,	22 Oct. '37	Soerabaja
Fr. R. Greiteman (2e keer)	Mill Hill	1 Aug. '37	Philippijnen
Frs. Chr. van Dal (2e keer), L. van Son, H. Bots, J. Kroon en H. Wolters.	,,	4 Oct. '37	Buea
Frs. J. v. Haaren en A. G. Lampe.	,,	25 Oct. '37	Brit. Noord-Borneo
Fr. A. van Vliet	,,	6 Oct. '37	Nellore
Frs. A. Verheyen (2e keer) en C. Keet (2e keer)	,,	25 Oct. 37	Philippijnen
Frs. G. Bruggeman en J. Hol..	,,	25 Oct. '37	Sarawak
Fr. H. v. d. Steen	,,	Oct. '37	Boven Nijl
Frs. F. v. d. Linden en Th. Visser	,,	25 Oct. '37	Philippijnen
Frs. P. de Groot en H. v. Thiel en *Br.* Herbert Sanders	,,	22 Oct. '37	Basankusu
Fr. H. Hegge	,,	Oct. '37	Kisumu
Prs. P. Mauriks (2e keer), G. Hombergen en *Br.* H. Peeters	S. M. A.	30 Oct. '37	Ben. Volta
Prs. J. v. d. Broek en S. Kerkhoffs	,,	30 Oct. '37	Goudkust
Pr. Fr. Pas	,,	30 Oct. '37	Kumasi
Prs. H. v. d. Salm en P. Stienen	M. S. F.	1 Oct. '37	Z.O. Borneo
Prs. J. Komen en J. v. Beek..	,,	1 Oct. '37	Batavia
Prs. A. Wijnands, J. v. Maren, Ant. Smulders, R. Hettinga, M. Geers, A. v. d. Linde en *Brs.* J. v. d. Sluys en F. v. d. Akker	M. S. C.	25 Sept. '37	Brazilië
Br. H. Siemes.	,,	23 Sept. '37	Gilberts Eilanden

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Prs. J. Hendriks en P. Akerboom	M. S, C.	8 Oct. '37	Menado
Prs. Th. Keet, R. v. Glansbeek, A. Smulders, G. Tangelder, K. v. d. Ouwelant, Th. Michels en J. Wierts	,,	15 Oct. '37	Philippijnen
Br. P. van Dam	,,	15 Oct. '37	Rabaul
Prs. H. v. Oers en A. Belderok	,,	19 Nov. '37	Poerwokerto
Br. Th. Fölker	,,	19 Nov. '37	Ned. Nw. Guinea
Pr. C. van Leuven	S. M. M.	Sept. '37	Denemarken
Prs. Geurts en Wilshaus (beide 2e keer)	,,	7 Oct. '37	Haiti
Prs. J. v. d. Velden en E. Vroemen	,,	4 Nov. '37	Shiré
Pr. J. J. Borsboom.	NoorscheMiss.	1 Sept. '37	Noorwegen
Prs. Eelco W. de Bruin (2e keer), Alexander J. van Schijndel, Franciscus M. Verwey en *Brs.* Aloysius Schouten (2e keer) en Gabriel Beerden	O. Praem.	8 Oct. '37	Jubbulpore
Pr. Emilius Frohe	C. P.	20 Aug. '37	Bulgarije
Prs. Berthold van Zee en Adalbertus van Iersel	,,	10 Sept. '37	Tshumbe Belg. Congo
Prs. Stanislaus van Melis en Antonius van Regenmortel . .	,,	Sept. '37	Bulgarije
Prs. Th. de Vries, J. de Boer, A. Blommaert, H. Guffens, P. Simons, P. Rijkers, B. Schelen en *Brs.* Gondulfus Jansen en Nicephorus Bastiaanse	C. S. Sp.	25 Sept. '37	Bagamoyo
Prs. G. Pubben, A. Reynders en M. Thijssen	,,	25 Sept. '37	Cubango
Prs. J. Pijnenburg en C. van Zijl	,,	10 Oct. '37	Lounda
Prs. Alphonsus Mars en Edmundus Corijn	C. ss. C. C.	20 Sept. '37	Banka
Prs. Jeroen Roozen (2e keer), Suitbertus Mooy (2e keer), Simon Switzar, Casimir Stauder, Deodatus Koopmans, Evaristus Poelman, Eusebius v. d. Aardweg, Canisius Raedts en *Brs.* Wilfridus Perik en Paulus van Alphen [1])	,,	1 Oct. '37	Brazilië

[1]) De H. E. Pater Norbertus Poelman vertrok 1 October voor visitatiereis.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Prs. R. v. d. Wiele, S. Bastiaanse en H. Vink	S. C. J.	27 Aug. '37	Stanley-falls
Prs. A. Wijnhoven (3e keer), J. v. d. Donk (3e keer), A. Boot, J. Cremers en G. Wijfjes	,,	28 Aug. '37	Nrd. Brazilië
Prs. J. Hermelink (2e keer) en J. v. Houtert (2e keer)	,,	28 Sept. '37	,,
Pr. P. van Eyk	,,	7 Oct. '37	Benkoelen
Pr. Jos. Wiertz	,,	15 Oct. '37	Philippijnen
Prs. J. Kooger (3e keer) en C. Donicie	C. ss. R.	3 Sept. '37	Suriname
Prs. W. Peters (3e keer), F. Wuts (2e keer) en de Braziliaansche *fraters* Virgilio Rodrigues, Victor Rodrigues, Hugo Rego en José Gonçalves	C. ss. R.	25 Sept. '37	Brazilië
Br. Ferdinandus J. v. d. Berg (3e keer).	,,	8 Oct. '37	Suriname
Pr. C. v. d. Bosch	Witte Paters	26 Aug. '37	Tabora
Pr. P. Butzelaar en *Br.* Amé Cooymans.	,,	26 Aug. '37	Mwanza
Brs. Zacharius v. d. Weyst (2e keer) en Frobert Harmeling .	,,	1 Sept. '37	Bamako
Pr. C. Witlox (2e keer)	,,	9 Sept. '37	Ruanda
Br. Vincentius à Paulo Schoffelmeer (2e keer)	,,	9 Sept. '37	Urundi
Prs. J. Schouten en J. de Wilde	,,	10 Sept. '37	Albert-Meer
Br. Dismas de Bree	,,	11 Sept. '37	Oeagadoegoe
Prs. G. Kapteyns en Th. Terwindt.	,,	23 Sept. '37	Kivu
Pr. E. Kuypers (3e keer)	,,	23 Sept. '37	Mwanza
Pr. E. Verfürth (3e keer)	,,	23 Sept. '37	Bukoba
Pr. H. Daggers.	,,	23 Sept. '37	Boven-Congo
Brs. Barsabas Koop en Lucas Huygens	,,	23 Sept. '37	Ruwenzori
Br. Theotimus Cras (2e keer) . .	,,	28 Sept. '37	Navrongo
Br. Alexander van Heezik.	Brs. der Chr. Scholen Baarle-Nassau	Sept. '37	Leopoldville
Brs. Salvator Beurskens (2e keer) en Paschasius Adams	Brs. v. O. L. Vr. v. L. Dongen	17 Sept. '37	Batavia
Br. Rufinus Feysman	,,	17 Sept. '37	Banka

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Brs. Andreas Compiet en Bruno Rijnaerts [1].	Brs. v. O.L.Vr Huybergen	16 Sept. '37	Ned. Borneo
Brs. Albertus Kroll en Gerardino Toebosch.	Brs. der O.O. Maastricht	Aug. '37	Batavia
Brs. Athanasius Bakker (2e keer) en Avellinus Pater.	Brs. v. d. Aloysius Oudenbosch	22 Aug. '37	,,
Brs. J. Essen (Overste) J. Hoedt, A. Maalsté en J. Heesakkers.	Kruisvaarders van St. Jan	1 Oct. '37	Curaçao
Frs. Cornelis Smits (2e keer), Josepho Stultiëns (2e keer) en Edgard van Heusden	Fraters van Tilburg	8 Oct. '37	Suriname
Frs. M. Cherubinus Voorbraak en M. Tarcisio v. d. Wal.	Fraters van Utrecht	6 Aug. '37	Malang
Zrs. M. Alexia Matheis en M. Herbertis Häslin.	Missie Zrs. Aarle-Rixtel	1 Sept. '37	Zuid-Rhodesia
Zrs. M. Louise Becker (Overste), M. Helenis Holt, M. Gunthildis Wübbe, M. Juventia Mulder en M. Wilfriede Heymans	,,	1 Sept. '37	Malang
Zrs. M. Jacoba Denteneer (2e keer), M. Gerlacha Dunrink en M. Gulielma Winckels.	,,	24 Sept. '37	Bamania Belg. Congo
Zr. M. Magdala Lelieveld.	Zrs. Franc. Aerdenhout	12 Nov. '37	Padang
Zrs. M. Josina van Straaten (2e keer), Antonia Maria Tromp, M. Odrada Rotschenk, M. Ernestina Zwerink en M. Rudolphia ter Laar	Zrs. v. O.L. Vrouw Amersfoort	10 Sept. '37	Malang
Zrs. Albertine Karnebeek, Marie Gerarda Hendriksen, Anne-Marie Kerkhof, Justina Kuypers en Marguerite Marie Alacoque Jansen.	Zrs. der Chr. Scholen Boxmeer	16 Sept. '37	,,
Sr. Francesco Schönefeld	Witte Zrs. v. Afrika Boxtel	28 Aug. '37	Nyassa
Srs. Agatha Maas en Amelberga v. Gils.	,,	9 Sept. '37	Bangweolo
Srs. Mathilde v. d. Bijl en Herman Joseph Konings.	,,	9 Sept. '37	Oeganda

[1]) De Eerw. Broeder Sylvester, Algem. Overste vertrok 16 Sept. '37 voor visitatiereis.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Sr. Joseph du Sacré Coeur de Roos	Witte Zrs. v. Boxtel	26 Sept. '37	Noord-Afrika
Mère Aurelia Roelands	„	28 Sept. '37	Kivu
Mr. Gerarda de Rijk	St. Franc. Xav. Zrs. Bussum	1 Aug. '37	Noorwegen
Zr. Sigrid van Puffelen	„	15 Aug. '37	„
Zrs. Johanna Voogt en Dina Torsy	„	15 Sept. '37	„
Zrs. Clementia Geerden en Josephina Jacobs	Francisc. Dongen	9 Sept. '37	Z.O. Borneo
Zrs. Richarda Kanters, Lucretia Sinack en Lamberta Beerens	„	9 Sept. '37	Padang
Zrs. Gerarda v. d. Made, Gemma v. d. Zwaag, Elisabeth Otten, Gabriël Wendt, Anna Thijssen, Aloysia Sterk, Benigna Zurlohe, Maria van Loon en Lidwina van Gaalen	Zrs. Clarissen Capucinessen Duivendrecht	1 Oct. '37	Ned. Borneo
Zrs. Mechtilde Vos en Apoloniana van Waterschoot	Francisc. Etten	26 Aug. '37	„
Mère Marie Boniface Holtmeyer en Soeur Marie Clara Overmann	Zrs. Ursulinen Weltevreden	10 Sept. '37	Batavia
Zrs. Thérèse Madeleine Konings en Marie Luciana Peters	Zrs. v. J. M. J. Den Bosch	16 Sept. '37	Makassar
Zr. Maria Josepha de Kadt [1]	„	16 Sept. '37	Batavia
Zrs. Johanna Pia Scholten en Johanna Bosco Pinckaerts en de *Novicen Zrs.* Maria Magdala Jacques en Johanna Eudes Post	Zrs. v. h. Arme Kind Jezus Maastricht	9 Sept. '37	Malang
Zrs. M. Hermana Langeveld en M. Eymardina de Leeuw	Zrs. Francisc. Oudenbosch	3 Sept. '37	Suriname
Zrs. M. Antonine Plasschaert, M. Sabina Rens en M. Gilberta Boomsma	„	29 Oct. '37	„
Zrs. Flora Kamerbeek en Rudolpha Rotink	Zrs. Francisc. Maria Dal	3 Sept. '37	„
Zrs. M. Xavera van Weert, Petra Marie Brans en Angelica Simonetti [2]	Zrs. v. Liefde Schijndel	17 Sept. '37	Padang

[1]) Mère Cantia (Algem. Overste) vergezeld van Mère Séraphine vertrekken Nov. '37 voor een visitatiereis naar Ned.-Indië en Eng.-Indië.

[2]) Zr. Marie Theresia Veltman (Algem. Overste) en haar assistente Zr. Petronellia Walboomers vertrekken 17 Sept.' 37 voor een visitatiereis naar Ned.-Indië.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Zrs. M. Isfrida van Asten, M. Zacharia Schmitz en M. Willibrordus Blankendaal	Zrs. v. Liefde Tilburg	3 Sept. '37	Suriname
Zrs. Chrispolita Werkmeister, Meinradine Bütterhoff en Ermengarda Wagner	Dienaressen v. d. H. Geest Steyl	30 Juli '37	Brazilië
Zrs. Bertheide Schorn, Hermenilla Heyer, Anfreda Lorscheid en Crisilde Dittrich	,,	13 Aug. '37	Indore (Eng.-Indië)
Zrs. Plechelma Fransman, Aldegunde v. d. Voort, Anselmia Thier, Agnes Nowattnick en Ricfrida Gerrits.............	,,	26 Aug. '37	Kl. Soenda Eilanden
Zr. Hermione Seidel	,,	26 Aug. '37	Soerabaja
Zrs. Odilla Pauly, Gebhardina Toepler, Fulbertina Huibers en Bonagratia Hinkes	,,	11 Sept. '37	China-Sjantoeng
Zr. Benedictine Engel.	,,	11 Sept. '37	,, -Honan
Zrs. Amaltrudis Schneider en Mirella Hülbüsch..............	,,	15 Oct. '37	,, -Kanzoe
Zrs. Domitiana Hendriks, Siglinde Poboss, Alquirina van Velzen, Criscentia Fusenig, Iduberga Linden en Heldemara Scholten	,,	15 Oct. '37	Nieuw-Guinea
Zr. Marie van St. Mondolf (M. v. Loon).	Franc. Miss. v. Maria	22 Oct. '37	Belg. Congo
Teruggekeerd:			
Z. H. Exc. Mgr. J. Pessers, Apost. Vicaris.	S. V. D.	8 Sept. '37	Timor
H. E. Pater Aurelius Kerkers, Sup. Regularis..............	O. M. Cap.	2 Sept. '37	Padang
Prs. Bavo van Gils en Flavianus Huybers en *Br.* Nicephorus v. d. Linden	,,	29 Sept. '37	Ned. Borneo
H. E. Pater Canisius Mulderman en *Pr.* Ildephonsus Schutjes .	O. Carm.	Sept. '37	Brazilië
Pr. A. de Kuyper	S.J.	7 Aug. '37	Batavia

[1]) Met hem keerde terug van visitatiereis de H. E. Pater Dr. Anacletus. Ook keerde terug van zijn visitatiereis naar Zuid-Afrika de H. E. Pater Basilius Schaab, Provinciaal der Dominicanen.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Frs. P. Bonke, M. Mariatmadja en Th. van Peperstraten	S.J.	1 Sept. '37	Batavia
Pr. S. Beekman en *frs.* G. v. d. Meulen, R. Soekarta en J. Witte	,,	8 Sept. '37	,,
E H. Gerard Litjens..........	C. M.	22 Juli '37	Soerabaja
Fr. H. Brouwer	Mill-Hill	15 Juni '37	Boven Nijl
Fr. L. Boots	,,	Juni '37	Nellore
Fr. J. Kerkhoff	,,	12 Aug. '37	Boven Nijl
Fr. P. Doeswijk	,,	23 Aug. '37	Buea
Fr. J. Spierings	,,	6 Sept. '37	Nw. Zeeland
Fr. H. Röttgering	,,	17 Sept. '37	Boven Nijl
Pr. Th. Puyk	S. M. A.	24 Aug. '37	Ben. Volta
Pr. P. Sanders	,,	24 Aug. '37	Goudkust
Pr. E. Kennis................	,,	28 Aug. '37	Ben. Volta
Pr. J. van Leuven	M. S. F.	3 Sept. '37	Goudkust
Pr. J. Terlinden.............	,,	21 Sept. '37	,,
Pr. P. Vossen	M. S. F.	1 Sept. '37	Batavia
Pr. W. v. Wijngaarden en *Brs.* Houdijk en L. Janson.......	M. S. C.	2 Sept. '37	Ned. Nw. Guinea
Br. P. van Dam	,,	1 Sept. '37	Brazilië
Prs. Th. Vloet en J. Cox......	S. M. M.	Oct. '37	Mozambique
Pr. Servatius J. Heesakkers	O. Praem.	20 Oct. '37	Jubbulpore
Pr. Emilius Frohe	C. P.	8 Juli '37	Bulgarije
Pr. Th. Valkering	C. S. Sp.	27 Juli '37	Cameroun
Pr. Mathinus Verburgt en *Br.* Eusebius A. v. d. Pol	C. ss. R.	20 Sept. '37	Brazilië
Pr. Stef. Kuypers en *Brs.* Marinus P. Nieuwenhuizen en Ludovicus J. Schouten	,,	20 Sept. '37	Suriname
Pr. Frans Mertens	Scheutisten	26 Juli '37	Boma (Belg. Congo)
Pr. Simon van Loon..........	,,	13 Aug. '37	Soeiyuan (China)
Pr. Antonius van Overveld	,,	13 Aug. '37	Philippijnen
Br. van Bree.................	,,	17 Aug. '37	Lisala
Br. W. van Leunen...........	,,	31 Aug. '37	Boma Belg. C.
Pr. Martinus van Oss.........	,,	25 Sept. '37	Jehol (China)
Pr. B. Surig	Witte Paters	17 Juli '37	Carthago
Pr. H. Keyzers...............	,,	23 Juli '37	,,
Br. Ludwinus de Vrede	Brs. v. O.L.Vr v. L. Dongen	Aug. '37	Banka
Brs. Regulus van Kempen, Antonius Bellaard, Willibrordus Hendrikx en Celsus Hendrikx	Brs. der O.O. Maastricht	8 Aug. '37	Batavia

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Brs. Plechelmus Libert en Eligius Murijn	Brs. v. d. H. Aloysius Oudenbosch	8 Juli '37	Soerabaja
Br. Lucas Kouters............	,,	8 Juli '37	Batavia
Frs. Rupertus Voets en Christoffel Klijberg	Fraters van Tilburg	Oct. '37	Celebes
Frs. M. Leo Kilb, M. Justinianus Uppelschoten en M. Seraphinus Ruiter.....................	Fraters van Utrecht	Sept. '37	Malang
Fr. M. Emmanuel Endt.	,,	Sept. '37	Benkoelen
Br. Ladislaus Oostermeyer.	Brs.v.O.L.Vr. v. Zeven Sm. Voorhout	14 Juli '37	Yungpingfu
Zrs. M. Prisca (Overste) en M. Valeria Wieman	Zrs. v. d. H. Jozef Amersfoort	2 Sept. '37	Padang
Zrs. M. Benitia v. d. Berg en M. Luchesia Lucassen	Zrs. Francisc. Bennebroek	28 Sept. '37	,,
Zr. Suitberta Schrijvers	Zrs. Ursulinen Bergen	Aug. '37	Boven Nijl
Overleden:			
Pr. Bonifacius Hart, geboren Nov. 1900, priester Juli 1928, missie Nov. 1928, overleden te Curaçao...................	O. P.	12 Oct. '37	Curaçao
Pr. Ambrosius Kuypers, geboren 17 Oct. 1877, priester 15 Aug. 1903, missie 27 Juli 1904-1937. Overleden te Volendam......	,,	21 Oct. '37	Curaçao
Pr. Caspar Ceelen, geboren 1873, priester 1899, missie 1903, overleden te Weert.............	O. F. M.	15 Juli '37	China
Father Willem Arnolds, geboren 12.2.1908, priester Juli 1933, missie Oct. 1933, overleden te Asumbi....................	Mill Hill	11 Aug. '37	Kisumu
Father Hub. Linthorst, geboren 2.3.1901, priester 18.7.1926 missie Nov. 1936, overleden te Kampala..................	,,	18 Aug. '37	Boven Nijl
Fr. B. Kreymborg, geb. 1874, pr. 1902, missie 1902........	,,	25 Oct. '37	Nw. Zeeland

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum*	*Missie.*
Pr. J. van Meyel, geboren 24 Jan. 1907, priester 1932, missie 1933 overleden te Tomohon	M. S. C.	21 Oct. '37	Menado
Pr. M. Ronden, geboren 3 Oct. 1880, priester 19 Maart 1905 te Ottawa (Canada) alwaar hij werkte tot Mei 1937, overleden te Schimmert.	S. M. M.	5 Sept. '37	Vancouver-Prt. Yefferson
Pr. Nic. Walta, geboren 20 Jan. 1889, priester 28 Oct. 1916, missie 1921, overleden in Kilimandjáro	C. S. Sp.	16 Oct. '37	Kilimandjaro
Pr. H. J. M. Koch, geboren 21 November 1885, priester 1918, missie 1922	S. J.	Oct. '37	Batavia
Pr. J. Verkuylen, geboren 30-5-1892, priester 2-6-1917, missie 31-30-1934	O. S. Cr.	29 Oct. '37	Brazilië
Zr. M. Pancratia Hennen, geboren 28.8.1869, missie 15.6.1889, overleden in 't Sanatorium bij Ixopo, Zuid-Afrika.	Missie Zrs. Aarle-Rixtel	2 Aug. '37	Mariannhill
Zr. Secunda Smink, geboren 1874 missie 1904, overleden te Curaçao	Gasth. Zrs. Breda	19 Juni '37	Curaçao
Zr. Maria Martha Rotschields, geboren 1876, overleden te Batavia	Zrs. Ursulinen van Weltevreden	26 Aug. '37	Batavia
M.re Ignatia Reeploeg, geboren 1898, missie 1931, overleden te Batavia.	,,	10 Sept. '37	,,
Zr. Hugona v. d. Goorbergh, missie 1931 overleden te Rio de Janeiro	Zrs. Norbertiness. Oosterhout	9 Aug. '37	Brazilië
Zr. M. Denis Dielemans, missie 1882, overleden te Curaçao..	Zrs. Francisc. Maria Dal	Sept. '37	Curaçao
Zr. M. Elpidia Mutsaers, missie 1888, overleden te Curaçao ..	,, ,,	Sept. '37	,,
Zr. Pelagia Pardun	Dien. v. d. H. Geest Steyl	27 Aug. '37	Argentinië
Zr. Domitille Jansen, geboren 1871, missie 1898, overleden te Bandoeng	Ursulinen Rom. Unie	18 Juni '37	Bandoeng



BOEKBESPREKING

Mulders, Prof. Dr. Alph. — *Inleiding tot de Missiewetenschap.* Missiewetenschappelijke Bijdragen. I. Teulings' Uitgeversmaatschappij, 's-Hertogenbosch, 1937. — X + 225 blz. — f 2.90.

De eerste afdeeling van bovenstaand boek, waarmede de reeks „*Missiewetenschappelijke Bijdragen*", uitgegeven onder auspiciën van den Priestermissiebond in Nederland, opent, — bevat een *algemeene inleiding* tot de missiewetenschap, waar in vier hoofdstukken achtereenvolgens begrip en omvang, ontstaan en ontwikkeling, aard en methode, waarde en waardeering van de missiewetenschap worden behandeld.

In de tweede afdeeling, de *bijzondere inleiding*, worden de onderdeelen van de encyclopaedische missiewetenschap afzonderlijk ingeleid ; en wel in het eerste hoofdstuk de *missiekunde* met de missiestatistiek en missiecartographie ; in het tweede hoofdstuk de *missiegeschiedenis* ; in het derde hoofdstuk de *missietheologie*, weer onderverdeeld in missieapologetiek, bijbelsche, overgeleverde, dogmatische en zedekundige missietheologie, waarbij zeer interessante kwesties ter sprake komen ; in het vierde hoofdstuk het *missierecht* ; in het vijfde hoofdstuk de *missiemethodiek* ; in het zesde hoofdstuk de *hulpwetenschappen*, nl. taalkunde, volkenkunde en godsdienstwetenschap.

Er werd streng vastgehouden aan den opzet om in deze inleiding de verschillende onderdeelen van de missiewetenschap nog niet in behandeling te nemen — zoo vindt men b.v. hier geen uitgewerkte missiegeschiedenis ; dit blijft aan de volgende deelen van deze reeks voorbehouden —, maar om van elk van die onderdeelen de bronnen en de literatuur aan te geven, de taak en den omvang te bepalen, de methode en de beoefening te beschrijven, resp. omtrent een en ander wetten, wenken en wenschen te uiten.

Een gedetailleerde inhoudsopgave van een der hoofdstukken moge hier volgen om de bedoeling en het arbeidsplan te verduidelijken ; op dergelijke wijze ongeveer zijn immers alle hoofdstukken behandeld. Nemen wij het vierde hoofdstuk van de tweede afdeeling, dat handelt over het

Missierecht.

Art. 1. Missierecht als recht.

§ 1. Begrip en Bestaansreden.

Begripsomschrijving en benaming — Omvang en verhouding tot het algemeen kerkelijk recht — Verdeeling en bestaansreden.

§ 2. Geschiedenis en ontwikkeling.

Van den tijd der Apostelen tot het edict van Milaan (313). — Van de vierde tot de twaalfde eeuw — Van de twaalfde tot de zeventiende eeuw — Van de oprichting der S. Congregatio de Propaganda Fide (1622) tot de constitutie Sapienti Consilio (1908) — De laatste kwarteeuw.

§ 3. Wordingsbronnen van het missierecht.

Verdeeling en omschrijving — Algemeene wordingsbronnen — Bijzondere wordingsbronnen.

§ 4. Kenbronnen van het missierecht.

Kerkelijk Wetboek en latere pauselijke documenten — Verzamelingen van pauselijke wetten en voorschriften der Romeinsche Congregaties — Decretenverzamelingen van missiesynoden — Verzamelingen van niet-synodale voorschriften — Verzamelingen van burgerlijke wetten.

Art. 2. Missierecht als wetenschap.

§ 1. Bestaan en beoefening.

Begrip en karakter — Ontstaan en ontwikkeling.

§ 2. Wezen en Waarde.

Voorwerp en taak — Beteekenis en methode — Hulpwetenschappen van het missierecht.

Sch. hoopt niet te zullen worden teleurgesteld in het vertrouwen, dat het boek zal blijken welkom te zijn aan missionarissen en missieijveraars, professoren en studenten, leeraren en onderwijzers, leiders en leden van missieclubs en missievereenigingen, op seminaries en colleges, in kloosterscholen en studiehuizen, bij bibliotheken en leeszalen, kortom overal waar men verdieping van missiekennis verlangt en zijn missieplicht meer bewust wil vervullen.

Het boek werd gedrukt in de maand, waarvoor Z. H. Paus Pius XI als intentie had aangegeven : bevordering van missiekennis en missieliefde ; de maand ook, waarin Z. H. naar den Kardinaal-Prefect der Propaganda een brief schreef over de voorbereiding eener tentoonstelling van christelijke kunst uit de missiegebieden, en hierbij tot tweemaal toe de missiewetenschap aanbeval : ,,Wij verlangen onvermoeid de beoefening van de missiewetenschap te bevorderen" ; en een weinig verder : ,,Wij zouden Ons gelukkig achten, als bij gelegenheid van die tentoonstelling congressen zouden worden georganiseerd en de beoefening van de missiewetenschap zou worden verdiept".

Deze woorden van den ,,Pontifex gentium" mogen dit overzichtelijk en gedocumenteerd boek ten geleide strekken !

Streit O.M.I. — Dindinger O.M.I. — *Bibliotheca Missionum. IX Bd.* Missionsliteratur der Philippinen 1800—1909. Verlag : Franziskus Xaverius Missionsverein, Zentrale in Aachen. 1937. — XIII 36* — 996 S. — Broschiert 54. R.M., Halbl. 62 R.M.

Wederom verscheen een monumentale band van het bibliographisch standaardwerk, de Bibliotheca Missionum, begonnen door wijlen Rob. Streit O.M.I. en voortgezet door diens ordebroeder Joh. Dindinger, prefect der

pauselijke missiebiliotheek te Rome. Reeds meermalen mochten wij in dit tijdschrift (Iets over missiebibliographie, 13, blz. 17—27; Twee nieuwe deelen van de Bibliotheca Missionum, 13, blz. 230—235; bespreking van den achtsten band, 16, blz. 124—126) onze eerbiedige bewondering uiten voor dit middeleeuwsch monnikenwerk, door leden eener nieuwere Congregatie verricht: p. Dindinger wordt trouw bijgestaan door zijn confrater en collega als professor aan het missiologisch instituut te Rome, p. Rommerskirchen.

De 2408 nummers met titel-opgaven van dezen negenden band weerspiegelen het beeld van de velerhande en omstreden werkzaamheid der Katholieke Kerk op de Philippijnen gedurende de 19e eeuw. Ongetwijfeld zullen de meer dan 1300 boeken, brochuren, tijdschriften en pamfletten en de ruim 1000 nummers van ongedrukte documenten en linguistica ons in staat stellen het werk der oude kloosterorden op godsdienstig, maatschappelijk, politiek, opvoedkundig en wetenschappelijk gebied naar waarde te schatten.

Bij het vermelden der literatuur werd geen onderscheid gemaakt tusschen het eigenlijke missiewerk en den overigen arbeid der frailes (monniken). De reden hiervan was volgens den samensteller deze: in tegenstelling met Latijnsch-Amerika vormden de Spanjaarden op de Philippijnen een onbeduidende minderheid, die in de hoofdstad en omgeving woonde; alle anderen waren inlanders of tenminste Aziaten en Oceaniërs. Ook de universiteit van Manila werd bijna uitsluitend door inlanders bezocht en het onderwijs van het land werd van daaruit geleid. De opname van ethnografische en taalkundige werken in de literatuurlijst wordt gemotiveerd door het feit, dat deze grootendeels teruggaan op den arbeid der missionarissen.

Ondanks de vele en herhaalde beschuldigingen eener felle oppositie in verschillende kringen, ook in de rangen der seculiere geestelijkheid, staat het vast, dat het katholieke Spanje, goeddeels met behulp der missionarissen, op de Philippijnen bewonderenswaardige dingen tot stand heeft gebracht. Zooals van zelf spreekt, kleefden ook aan dit menschenwerk fouten, maar over het algemeen kan men den invloed der monniken heilzaam noemen.

Vooral de kloostergoederen vormden een bron van beschuldigingen tegen de frailes. Dat door middel van deze rechtmatig-verworven goederen kerken, scholen, ziekenhuizen en charitatieve instellingen onderhouden werden; dat bij onheilen en catastrophen die kloostergoederen de ondersteuningen leverden; dat de meeste wegen, bruggen en vestingen daardoor werden gebouwd; dat de groote cultuurondernemingen alleen daardoor mogelijk waren; dat de arbeidschuwe bevolking door het pachtsysteem tot arbeidzaamheid werd opgevoed, — deze en dergelijke voordeelen werden door de mannen der oppositie niet verrekend; men leze b.v. het pamflet: Lo que son los Frailes, Hongkong, 1889.

Na meerdere woelingen in den loop der 19e eeuw brak in 1896 de groote opstand uit en kort daarop viel de bezetting van den Archipel door de Vereenigde Staten. De scheiding van Kerk en Staat, de verleeking van de scholen, het binnendringen van vele protestantsche sekten, de perscampagne

tegen de kloosterorden, de verdrijving van een groot deel der Europeesche kloosterlingen, het daardoor ontstane priestergebrek, het Aglipayanisme, dat bij het oplaaien der politieke hartstochten betrekkelijk veel aanhangers won ; dit alles bracht noodzakelijkerwijze aan het kerkelijk leven onberekenbare schade toe en beteekende voor de missie zoo ongeveer haar ondergang ; zelfs thans is zij deze slagen nog niet volledig te boven gekomen.

Nauwkeurig en volledig heeft p. Dindinger de titels opgenoemd van de geschriften, waaruit de geschiedschrijver der missie op de Philippijnen gedurende de 19e eeuw bovenvermelde en nog vele andere gebeurtenissen en toestanden kan leeren kennen.

Na een alphabetische lijst der bibliographische bronnen van de geschiedenis der 19e en 20e eeuw (van blz. 17* tot 34*) vermeldt hij de gedrukte missieliteratuur (blz. 1—486), waarbij hij allerlei gewenschte biographische gegevens verstrekt. Een enkele maal zouden deze nog aangevuld kunnen worden, zooals no. 565 bij Norberto del Prado, die in 1891 hoogleeraar werd aan de universiteit te Fribourg in Zw., alwaar hij den 18en Juli 1918 stierf ; ik veroorloof me deze bemerking uit erkentelijkheid voor mijn beroemden professor, met wien ik enkele uren voor diens onvoorzienen dood nog een theologisch onderhoud had. Daarna vermeldt een eerste aanhangsel belangrijke en meermalen aangehaalde geschriften, terwijl een tweede en zeer uitvoerig aanhangsel (meer dan 400 bladzijden omvattend) ongedrukte documenten en linguistica, ook van na 1909, samenstelt. Op het eind noemt hetzelfde aanhangsel ook de publicaties van de nieuwere missioneerende Congregaties op, o.a. der missionarissen van het H. Hart (no. 2341—2346), Fathers van Mill Hill (no. 2347—2348), Missionarissen van Scheut (no. 2349—2366) ; S.V.D. (no. 2367—2378), en ten slotte de kranten onder bijvoeging van een korte karakteristiek ; het laatste nummer somt de katholieke kranten en tijdschriften van de Philippijnen op, die in 1936 verschenen. Het lijvige boekwerk besluit met de gebruikelijke registers : van schrijvers (blz. 905—934), van personen (blz. 935—952), van zaken (blz. 953—970), van landen en volken (blz. 971—982), van talen (blz. 983—996).

Wij wenschen den sympathieken samensteller en diens trouwen medewerker, wier hulpvaardigheid bij ons herhaald bezoek aan de Propaganda-bibliotheek wij steeds dankbaar gedenken, van harte geluk met het verschijnen van dezen negenden band, die met erkentelijken eerbied werd opgedragen aan den missiepaus Pius XI, bij gelegenheid van diens 80sten verjaardag. Reeds nu zien wij reikhalzend uit naar de volgende banden, die de missieliteratuur omtrent Afrika en Oceanië zullen bevatten.

Nijmegen. ALPH. MULDERS.

IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 29 Oct. 1937. F. N. J. HENDRIKX. Vic. Gen.



MGR. QUINTINUS PESSERS O.F.M.
APOSTOLISCH PREFECT VAN KIANGCHOW



MGR. QUINTINUS PESSERS O.F.M.

APOSTOLISCH PREFECT VAN KIANGCHOW

Het eerste missiegebied, dat uitsluitend aan de zorgen der Nederlandsche Minderbroeders werd toevertrouwd, is het vicariaat van Luanfu in China.

Reeds in 1871 was Pater (later Mgr.) J. Hofman naar China vertrokken, spoedig gevolgd door meerdere anderen uit Nederland. Maar eerst in 1890 was het getal der Nederlanders zóó groot, dat hun een eigen vicariaat kon worden toevertrouwd. De eerste Apost. Prefect, Mgr. Martinus Poell, stierf echter reeds in 1891 en werd opgevolgd door Mgr. J. Hofman, die na den Bokseropstand van 1900 het bestuur overdroeg aan Mgr. Odoricus Timmer. Deze werd in 1928 opgevolgd door Mgr. Fortunatus Spruit.

Het vicariaat Luanfu (Zuid-Shansi), in de binnenlanden van China gelegen en bijna zoo groot als Nederland en België samen, met een bevolking van ongeveer 7 millioen, was een der armste vicariaten van geheel China. Het is een bergland, waar weilanden een ongekende weelde en de wegen, vooral in den winter, onbegaanbaar zijn en waar nog geen treinverkeer bestaat. Een groot deel van de arme bevolking leeft in spelonken en grotwoningen, in de rotsen uitgehouwen. De meeste families bezitten een stukje land, van welks opbrengst zij na zwaren arbeid in hun noodzakelijke levensbehoeften kunnen voorzien, als tenminste door droogte of watersnood de oogst niet mislukt, zooals helaas maar al te dikwijls het geval is.

Wat den godsdienst van deze bevolking betreft, daarvan kan men zeggen, dat de Shansinees alles gelooft, behalve de waarheid. Zijn godsdienst is geen inwendige Godsvereering, maar bestaat in een samenraapsel van de allergekste bijgeloovige praktijken. Doch meer dan andere volkeren is de Shansinees gehecht aan het

oude, aan alles, wat hij overnam van zijn voorouders. Daaraan houdt hij taai vast en heeft een grooten afkeer van alles wat nieuw en vreemd is.

Deze enkele bijzonderheden aangaande het vicariaat van Zuid-Shansi zijn voldoende om ons eenig denkbeeld te geven van de zwaarte van het missiewerk in die streek en van de zware taak voor den missionaris, die aan de bekeering van deze bevolking wil arbeiden.

Daarbij komt nog, dat deze missie in 1900 bijna geheel verwoest is. Een hevige Christen-vervolging, niet ongelijk aan die der eerste eeuwen, brak in genoemd jaar over China uit. Van de bijna 200 Christengemeenten onzer missie bleven slechts vier plaatsen voor algeheelen ondergang gespaard. Niet minder dan 1635 Christenen werden vermoord en vier onzer missionarissen stierven wegens doorgestane ellende. Maar ook Zuid-Shansi heeft het woord van Tertullianus tot waarheid gemaakt : „Het bloed der Martelaren is het zaad des Christendoms".

Na de vervolging kwam er een groote beweging ten gunste van ons Roomsche Geloof. Bij honderden boden de heidenen zich aan om onderricht en gedoopt te worden ; steeds heerlijker werden de vruchten, welke het werk onzer Paters opleverde ten opzichte van de opleiding eener inlandsche geestelijkheid.

Mgr. Fortunatus Spruit, de tegenwoordige Vic. Apost. van Luanfu, ziet daarom ook steeds meer bewaarheid het devies, dat hij in zijn wapen voert : „Germinans germinabit" (de eene loot zal op de andere volgen). In 1932 werd ongeveer een vierde deel van het Vicariaat, waarin 10.000 Christenen, 14 Chineesche Priesters en 106 kerken en kapellen, verheven tot Prefecture en werd deze nieuwe Prefecture Hungtung geheel overgedragen aan de inheemsche geestelijkheid. Nu werd bij besluit van de Congregatie van de Propaganda het district Kiangchow verheven tot onafhankelijke Apostolische Prefecture en tot eersten Apostolischen Prefect werd benoemd Mgr. Quintinus Pessers.

In 1896 te Tilburg geboren, trad hij in 1916 in de Orde der Minderbroeders, werd in 1923 priester gewijd en vertrok in hetzelfde jaar reeds als missionaris naar China. Door zijn altijd opgeruimd karakter bij de vele voorkomende moeilijkheden was hij zeer gezien bij zijn medebroeders en ook bij het Chineesche volk. Als pastoor

van de groote parochie Luanfu en deken van uitgestrekte districten kwam deze stoere en harde werker grondig op de hoogte van de problemen der practische zielzorg. Bij niemand verwekte het dan ook verwondering, toen hem door Rome werd opgedragen de leiding op zich te nemen in deze nieuwe Prefecture.

Monseigneur stelt deze Apostolische Prefecture, waarin hij wordt bijgestaan door zeven Nederlandsche en drie Chineesche Paters Minderbroeders, aldus aan ons voor:

,,Hoofdzetel is gevestigd in de stad Kiangchow; het getal Christenen, van geheel het district, beloopt ruim 6000, waarbij gevoegd moeten worden een kleine 2000 catechumenen. Op elken priester wonen hier nog ruim 120.000 heidenen. Eigenlijk gezegde kerken bestaan er in heel de prefecture niet, uitgezonderd een heel klein kerkje, dat voor de gemeente waar het staat al veel te klein is. Verder hebben we hier en daar een Chineesch huis waar we kerk houden, maar U moet niet vragen, hoe die huizen en spelonken er dikwijls uitzien".

Een missionaris uit Kiangchow schreef bij het vernemen van deze benoeming: ,,Nu hebben we een Prefect en een goeden; we kunnen veilig zeggen: ,,Vox populi, vox Dei". Doch een zware taak staat Mgr. Pessers hier te wachten. Maar Mgr. is vol moed evenals ook zijn onderdanen. En met Gods zegen moet de nieuwe Apost. Prefecture tot bloei komen. De waarheid moet de duisternissen van het heidendom verdrijven".

Het getal Christenen in dit district is vergeleken bij het aantal heidenen nog klein, doch de eerste teekenen van een overvloediger oogst in de toekomst beginnen zich reeds duidelijk te vertoonen. Moge Mgr. Pessers bij den zielenoogst in de berglanden van Zuid-Shansi geholpen worden door de offers en gebeden van vele edelmoedige zielen in het vaderland.

Weert. fr. AGNUS AMBROSIUS O.F.M.
Proc. Miss.

DE CONGREGATIE DER HEREENIGERS IN OOST-ARMENIË ± 1340-1583

(Slot)

VI.

Behalve de gewelddadige reactie onder Maghaqia Ghrimetsi, en den invloed van de nationaal-schismatieke school van Tathew, moet hier nog een andere oorzaak vermeld worden, waardoor de Congregatie der Hereenigers, na een periode van grooten bloei, aanzienlijke schade leed. Wij bedoelen de invallen der Tataren onder *Tîmoer den Lammen*, die bij de westersche geschiedschrijvers gewoonlijk ,,Tamerlan'', bij de Armeniërs ,,Lank Thamoer'' genoemd wordt. Vooral in de jaren 1386—1387, 1394—1395 en 1400 hadden Oostelijk Armenië en Georgië, juist de streken waar de Hereenigers hunne meeste kloosters bezaten, veel te lijden van zijne wilde benden. Ook na den dood van den gevreesden Tîmoer werd de toestand voor deze ongelukkige landstreken niet veel beter. De strooptochten duurden voort. In 1408 b.v. bezochten de Tataren opnieuw de Erndsjak-vallei waar minstens zes of zeven kloosters van de congregatie dicht bij elkander lagen rond het moederhuis van Qrhnay. Overal waar de aankomst van deze gevreesde ,,Aylazgiq'' [1]) gemeld werd, liepen de dorpen en ook de kloosters leeg. Wie het waagde te blijven, ging den zekeren dood tegemoet. De boven reeds meermalen genoemde anti-katholieke monnik Thovmas Medsoppetsi heeft ons een beschrijving van deze verwarde tijden nagelaten [2]). Bij het lezen van dit geschiedverhaal krijgt men den indruk, dat de auteur zoo ongeveer de helft van zijn leven heeft doorgebracht al vluchtend van schuilplaats tot schuilplaats, om niet in de handen der Tataren te vallen. In 1389 moet hij zijn klooster Medsopp en zijn geboortestreek Ardzjêsj verlaten op vlucht voor de benden van Tîmoer, die, na hunne eerste expeditie tegen Georgië, hun terugweg namen over die streken.

---

[1]) Met dezen term die ,,Barbaren'' of ,,vreemdelingen'' beteekent, worden de Tataren meestal aangeduid bij de armenische schrijvers van dien tijd.

[1]) Deze geschiedenis bestaat in verschillende handschriften, en verscheen ook in druk onder den titel : *Patmoethioen Lank Thamoeray ew yadsjordats ioerots*, Parijs 1860.

Bij den krijgstocht van 1394—1395 moet Thovmas opnieuw vluchten, ditmaal naar een afgelegen bergstreek in den Vaspoerakan. Evenals de eerste maal, keert hij ook nu naar zijn klooster terug. Maar hij vindt de geheele landstreek verwoest en de kerken verbrand : alles moet opnieuw opgebouwd worden. In 1408, als hij onder Grigor van Tathew studeert in de kloosterschool van Aprakoenig, moeten de scholarch en al zijn leerlingen overhaast een toevlucht zoeken in het klooster van Medsopp. Zoo kwam Thovmas in zijne oorspronkelijke communiteit terug, waarvan hij eenige jaren later abt of overste werd. Maar telkens opnieuw moest hij met de zijnen dit klooster weer verlaten. Nu eens vlucht hij naar de eene, dan weer naar de andere stad, wij treffen hem op een eiland in het meer van Van, en een tijd lang leeft hij verborgen in een bergspelonk. Zijn broer Aristakês wordt in 1434 gegrepen en levend verbrand....

Verschillende armenische handschriften uit dien tijd bevatten jammerklachten over de gewelddaden der Tataren. In zijn postscriptum op een Psalmencommentaar, dien hij afschreef in het jaar 1391, verhaalt een leerling van Yovhannês Orotnetsi : „(De Tataren) verwoestten de landen der Armeniërs, der Georgiërs, der Perzen, en van verscheidene andere (volksstammen). Sommigen sloegen zij dood met het zwaard, anderen joegen zij weg, en degenen, die overbleven, kwamen van honger om het leven. En vele dorpen werden verwoest. Dit geschiedde in het jaar 836 volgens de armenische tijdrekening (= 1387). Wij geraakten verspreid (?), en doolden hier en daar rond over het land, beroofd van den vrede en van alle goeds. Toch konden wij na niet al te langen tijd, weer rustig onzen intrek nemen in het klooster van den heiligen apostel E w s t a t h ê (d.i. in het klooster van *Tathew*), waarover de engelen waken....”. In het postscriptum van een evangeliehandschrift uit die dagen, staat vermeld, dat de schrijver ervan, de priestermonnik Barsegh (= Basilius) toen hij met zijn arbeid gereed was (1393) op reis ging om zijn kathoghikos [1]) te bezoeken. Onderweg werd hij opgevangen en vermoord, en het boek, dat hij bij zich droeg, werd beschadigd. Jaren later kreeg zijn broer, de priester Arhaqel, gelegenheid het geroofde manuscript terug te koopen. Dit deed hij, hij completeerde de verscheurde bladzijden, en versierde het boek met miniaturen in het jaar des Heeren 1407 :

[1]) Waarschijnlijk dien van Aghthamar.

i yisjatak nahatak eghbawrn im Barsegh gahanayi, grawghi soerb awetaranis", „ter herinnering aan den martelaar, mijn broeder Barsegh, priester en schrijver van dit heilige evangelieboek". Het armenische handschrift „Or. 5626" van het British Museum is eveneens een evangelieboek. Het vertoont nog duidelijk de sporen van gewelddadige vernieling. Het werd geschreven door een anderen Barsegh omstreeks het jaar 1341. Maar volgens een aanteekening, die zich aan het einde van den tekst bevindt, moest het boek in het armenische jaar 875 (= A.D. 1426) gerepareerd worden, *ankeal i tzêrhs anawrinats*, omdat het in handen gevallen was van „hen, die geen wet kennen".... Een ander evangeliarium uit dezelfde bibliotheek, „Or. 5449", werd geschreven in het jaar des Heeren 1402, „in dezen bitteren tijd, waarin wij bloot staan aan allerlei verdrukking, en men geld van ons eischt ter wille van het geloof" [1]). Ook in de postscripta op verschillende theologische werken van Grigor Tathewatsi — zoo b.v. in die op het „Kleine Vragenboek", en op het „Parapmants Girq" — vinden we soortgelijke ontboezemingen.

Voor de Congregatie der Hereenigers moeten die zware tijden wel dubbel ongunstig geweest zijn. Zij hadden nog geen tijd gehad om zich eenigszins te herstellen na de vervolging van Maghaqia, toen de Tataren binnenvielen in Georgië en Oost-Armenië. Hun eigen land- en stamgenooten waren tegen hen ingenomen, en hadden sinds de dagen van Maghaqia meermalen getoond, dat zij de hulp der mohammedaansche machthebbers niet versmaadden om de uniebeweging en hare aanhangers te treffen. Zij waren in aanmerkelijk ongunstiger conditie dan de schismatieke monniken, naarmate zij minder op hulp en bijstand rekenen konden. Een belangrijk aantal kloosters hadden zij verloren, zoodat zij ook minder keuze hadden bij het zoeken van geschikte toevluchtsoorden in Armenië zelf. Vandaar dat vele Unitoren naar het buitenland vluchtten. Daar vonden zij opname, gedeeltelijk in de huizen die de congregatie toen reeds bezat op het schiereiland de Krim, gedeeltelijk in de kloosters en missieposten van de Predikheerenorde, voor zoover die buiten het bereik van den vijand lagen. De maatregel

[1]) Waarschijnlijk een toespeling op het z.g. „hoofdgeld", een speciale belasting die door de Mohammedaansche veroveraars van de Joden en de Christenen geheven werd.

van Paus Gregorius XI, die aan de Hereenigers verboden had naar de Predikheerenorde over te gaan, werd reeds in 1381 door Paus Urbanus VI weer opgeheven met de uitdrukkelijke motiveering van de vervolgingen die in Armenië tegen hen waren losgebarsten. En wij kunnen gereedelijk onderstellen dat, vooral toen de invallen der Tataren de troebelen onder Maghaqia op den voet volgden, een zeker aantal Hereenigers van deze vergunning gebruik gemaakt hebben om opname te verzoeken in die Dominikanenkloosters, die buiten het bereik der vervolging lagen. Al deze oorzaken moesten noodzakelijk leiden tot een verlies der congregatie zoowel aan kloosters als aan ledenaantal. Toch wisten zij in de Erndsjak-vallei en de omliggende streken hun bestaan te handhaven. En uit een schrijven van Paus Bonifacius IX, 28 Apr. 1399, vernemen wij dat de Hereenigers van Kaffa, midden in den stormachtigen tijd, niet beter verlangden, dan bij de eerste gelegenheid weer naar hunne kloosters in Groot-Armenië terug te keeren.

Evenals de leerlingen van Yovhannês Orotnetsi en Grigor Tathewatsi, ondervonden ook de Hereenigers de beroering der tijden als een groote belemmering bij hun wetenschappelijk werk. Wij hebben boven reeds gezien, dat zij het studiehuis, waar de jongere leden der congregatie werden opgeleid, verplaatst hadden naar Kaffa. De pauselijke bibliotheek van het Vaticaan bewaart een handschrift (*Cod. Arm. Borg.* 45) dat een gedeelte van de armenische vertaling der Summa Theologica van Sint Thomas Aquinas bevat. Fra Yôsêph Sjahapônetsi — die later generaal overste der congregatie worden zou — had met het afschrijven van dit boek een begin gemaakt, maar zijn arbeid noodgedwongen moeten staken. Jaren later, toen Fra Yôsêph reeds aan het hoofd der congregatie stond, schreef een zekere Hereeniger, met name Fra Grigor, zoon van Chotsadegh, het ontbrekende gedeelte verder af, en kwam daarmede op 23 Juli 1415 gereed: „Onze hoogeerwaarde en hoogvereerde geestelijke vader, Fra Yôsêph, bijgenaamd Sjahapônetsi, — aldus bericht fr. Grigor in zijn postscriptum — had dit theologisch werk over de Werking der Sacramenten [1]) begonnen. Maar hij kwam er wegens de troebele tijden en de vervolging door de Aylazgiq niet mede gereed, en (het afschrift)

[1]) Summa Theologica III Quaestt. 60—90, met Quaestt. 1—68 van het z.g. „Supplement".

bleef vele jaren onvoltooid. Later gaf hij ons, volgens ons verzoek, verlof het ontbrekende gedeelte aan te vullen".... enz.

In de zeventiende eeuw wist men te verhalen, dat de tegenstanders der unie vele, bij gelegenheid van de invallen der Tataren uit de kloosterbibliotheken der Hereenigers geroofde, handschriften hadden opgekocht om de boekerijen van hun eigen studiehuizen daarmede te verrijken. In hoeverre deze overlevering op waarheid berust, is moeilijk na te gaan. Reeds in de 14e en de 15e eeuw blijken de theologen van Tathew in het bezit te zijn van de voornaamste geschriften der Hereenigers en nog heden bezitten zoowel de bibliotheek van het kathoghikaat te Edsjmiadsin, alsook verschillende andere armenische kloosters en kerken handschriften, die door Unitores zijn geschreven. Anderzijds vermeldt de Hereeniger Fra Mchitharitsj van Aparan dat de geunieerden in 1410 toch nog over vele boeken beschikten, en roemt in het bijzonder de bibliotheek van het Hereenigersklooster te Makoe. Wij mogen als waarschijnlijk aannemen, dat een niet onbelangrijk aantal handschriften in de kloosters van Kaffa geborgen konden worden. Het is waar, dat van de vele werken der Unitoren, slechts een gedeelte tot op onze dagen bewaard is gebleven. Maar daarbij moet men in aanmerking nemen, dat er bij latere plunderingen en vervolgingen, met name in de 16e en de 18e eeuw, nog héél wat verloren kon zijn gegaan. Er zijn verschillende Unitorenwerken, die in de 17e eeuw nog geciteerd of genoemd worden, terwijl er thans geen enkel handschrift meer van bekend is.

Bij de vervolging onder Maghaqia, en, spoedig daarna, bij de invallen der Tataren, hebben waarschijnlijk de kloosters van de Erndsjak-vallei het meest te lijden gehad. Het moederhuis van Qrhnay schijnt bijzonder zwaar getroffen te zijn geweest, ofschoon hierover geen nadere bijzonderheden zijn overgeleverd. Van geestelijk, intellectueel en administratief middelpunt der Hereenigerscongregatie valt Qrhnay terug tot een klooster van den tweeden rang. Het bleef — later als inlandsch Dominikanenklooster — bestaan tot in de 18e eeuw. Wegens de roemrijke herinneringen, aan dit klooster verbonden, wordt het in de 17e eeuw nog dikwijls vermeld. In het begin dier eeuw, toen de Hereenigers reeds tot de Predikheerenorde waren overgegaan, was Qrhnay een prioraat met een kloosterbevolking van vijf priesters, twee diakens en drie

lagere clerici. In de kloosterkerk bevond zich het graf van Bisschop Bartholomaeus, wiens wonderdadige hulp werd ingeroepen niet alleen door de katholieken, maar bij gelegenheid ook door schismatieken en Mohammedanen. Ruim veertig jaren later maakte de prior van Qrhnay, fr. Matthias Moracca O.P., een reis naar Europa. Bij die gelegenheid verbleef hij eenigen tijd te Parijs en logeerde in het Dominikanenklooster van den Faubourg Saint Honoré. Bij zijn vertrek gaf hij aan de bibliotheek van dit klooster eenige zeer belangrijke liturgische handschriften der oude Hereenigers ten geschenke. Deze manuscripten kwamen later, tijdens de fransche revolutie, aan de Bibliothèque Nationale, waar zij nog heden bewaard worden. In de tweede helft der 17e eeuw is er spraak van een wonderdadig Maria-beeld in de kerk van Qrhnay, waar de H. Maagd vereerd werd onder den titel van „*Kensaber*" (= Draagster des Levens). In de 18e eeuw worden de berichten over het oude „Bovenklooster der H. Moeder Gods" hoe langer zoo schaarscher. In 1725 wordt nog een prior van Qrhnay vermeld, die den naam van fr. Thovmas (Thomas) voert. In 1756 ligt het klooster verwoest, en een zekere fr. Azaria Akrhan, de laatste Dominikaan van Qrhnay die in de geschiedenis bekend is, verblijft bij de Oost-armenische vluchtelingen in de kolonie van Smyrna.

Als hoofdklooster van de Congregatie der Hereenigers werd Qrhnay opgevolgd door Aparan of Aparaner, op den tegenoverliggenden oever van de Erndsjak-rivier (het tegenwoordige *Pananear*). De geschiedenis van dit klooster, dat ook later als Dominikanenklooster zijn voorrang wist te behouden, hebben wij indertijd reeds elders beschreven [1]).

De krijgstochten van Tîmoer en zijne opvolgers hebben, behalve de verwoestingen, die zij voor het oogenblik aanrichtten, ook nog een ander en ernstiger gevolg van blijvenden aard te weeg gebracht: de landstreken, waar de Hereenigers zich gevestigd hadden, worden sinds het einde der 14e eeuw meer en meer Mohammedaansch. In den loop der 15e, 16e en 17e eeuw zet dit proces zich geleidelijk voort. Wij zien den Islam gestadig toenemen, deels door

[1]) Vgl. *The monastery of Aparan and the Armenian Writer Fra Mxitaric, Archivum Fratrum Praedicatorum* 1932 (I), bldz. 265—308.

immigratie, deels helaas ! ook door den afval van vele inheemsche Christenen, voor wie slechts één weg openstond om zich uit hun toestand van slavernij en onderdrukking te bevrijden : overgang tot de leer der beheerschende klasse. Zoo sterft in den loop der 16e eeuw het christendom langzaam uit in de stad Naxivan (Nachidsjewan). Het vrijwel uitsluitend door Hereenigers bestuurde bisdom (aartsbisdom) van dien naam blijft bestaan. Maar de bisschop (aartsbisschop) resideert niet meer in de stad: hij vestigt zijn verblijf in de Erndsjak-vallei. Uit het hoofdklooster van Aparaner bestuurt hij de katholieke dorpen in de landstreken van Dsjahoek, Erndsjak, Goghthn en den Vaspoerakan, die te midden van de Mohammedanen en de schismatieken nog trouw gebleven zijn aan de unie, waarvoor de grondslagen eenmaal te Qrhnay werden gelegd. Ieder van die dorpen heeft zijn Hereenigersklooster met één of meer kerken en kapellen, waar de mis wordt gelezen en de sacramenten worden toegediend volgens den dominikaansch-armenischen ritus.

Tegen het einde der 15e eeuw kwam het gebruik in zwang dat de bisschoppen van Naxivan na hunne verkiezing de reis naar Rome maakten, om daar de consecratie te gaan ontvangen. De eerste bisschop, van wien dit uitdrukkelijk bericht wordt, is een Hereeniger met name fr. Benediktos in 1479. In den loop der 16e eeuw worden deze reizen tot regel : de gekozene ontvangt bij zijne consecratie den titel van ,,aartsbisschop'' en keert met het pallium naar Oost-Armenië terug, om het bestuur over zijne kudde te gaan aanvaarden. Bij de bisschopskeuze spreken, volgens algemeen en oeroud gebruik in de Oostersche kerken, niet alleen de geestelijken maar ook de leeken een beslissend woord mede. Stemgerechtigd voor deze verkiezing zijn in de 16e eeuw de plaatselijke oversten van acht Hereenigerskloosters (*Dsjahoek*, *Sjahapoeniq*, *Aparaner*, *Chôsjkasjên*, *Aprakoeniq*, *Qrhnay*, *Salthagh* en *Gantsak*) en de maliks of dorpshoofden van dezelfde acht gemeenten.

Domenico Gravina, een dominikaansch geschiedschrijver uit het begin der 17e eeuw, heeft ons het verhaal bewaard over de eerste audiëntie van den nieuwgekozen aartsbisschop Stephannos Gahortzean, die door Paus Paulus III in 1545 te Rome ontvangen werd. De gekozene trad met eenige leden der congregatie, die hem op de verre reis begeleid hadden voor den pauselijken troon.

Zij waren gekleed in wijde oostersche gewaden, en hun lange, eerwaardige baarden trokken de aandacht. „Zie, daar komen de wijzen uit het oosten !" zeide de Paus glimlachend, waarop Stephannos repliceerde : „Wij hebben immers in het oosten Zijne ster gezien, en zijn gekomen om onze hulde aan te bieden !"....

De laatste aartsbisschop van Naxivan, die uit de Congregatie der Hereenigers is voortgekomen, was de roemrijke belijder fr. Nikawl Fritoneats (Nicolaus Fridonius). Gedurende zijn bestuur (1560—1598) hield de congregatie der Miabanoghq als zoodanig op te bestaan. Zij werd op het generaal kapittel der Predikheeren te Rome in 1583 collectief in de orde der Predikheeren opgenomen, en vormt sindsdien als „*Provincia Naxivanensis*" een inheemsche oost-armenische Dominikanenprovincie met eigen provinciaal, onder behoud van het armenisch als liturgische taal, zooals bij de voormalige „Hereenigers" al sinds eeuwen gebruik was geweest. Aartsbisschop Nicolaus maakte niet minder dan drie maal de lange reis naar Europa. Onder Paus Pius IV kwam hij voor het eerst naar Rome om daar de bevestiging zijner verkiezing, de bisschoppelijke wijding, en het pallium te ontvangen. Daarna maakte hij nog twee bezoeken „ad limina", een onder het pontificaat van den heiligen Pius V, en een onder Paus Gregorius XIII. Over het langdurige bestuur van dezen aartsbisschop, en de vervolgingen en martelingen, die hij van de Mohammedanen te doorstaan had, bezitten we tamelijk uitvoerige berichten bij den bovengenoemden Gravina. Deze berichten stammen van een ooggetuige en deelgenoot, nl. van den armenischen dominikaan fr. Azaria Fritoneats (Azarias Fridonius), een neef van aartsbisschop Nicolaus, die hem in het bestuur zijner kerk als vicaris generaal ter zijde had gestaan, en zijn opvolger werd op den aartsbisschoppelijken zetel [1]).

Bij de oprichting van de Congregatie de Propaganda Fide in 1622 werd het aartsbisdom Maxivan onder jurisdictie van deze instelling geplaatst. Gedurende de 17e en de 18e eeuw ontvingen de inlandsche Dominikanen, die thans uitsluitend de zielzorg in dit aartsbisdom

[1]) Eenige armenische, italiaansche en latijnsche documenten, die betrekking hebben op de benoeming van dezen fr. Azarias tot aartsbisschop van Naxivan bevinden zich in het „Archivio Segreto" van het Vatikaan. Deze stukken bevatten belangrijke gegevens over den staat van het geunieerde aartsbisdom en de inlandsche Dominikanenprovincie van Naxi van omstreeks 1600. Zij zullen in druk verschijnen in den jaargang 1936 van het *Archivum Fratrum Praedicatorum*.

waarnamen, herhaaldelijk hulp van verschillende europeesche ordebroeders, die gewoonlijk door de Propaganda, in overleg met den generaal der Predikheeren, naar Armenië en Perzië werden gezonden. De meer begaafde jongere leden der armenische provincie maken hunne theologische studiën gewoonlijk in Europa, en vooral aan de Minerva te Rome. In Oost-Armenië zelf verliezen de geunieerden nog voortdurend terrein aan den opdringenden Islam. Anderzijds winnen zij weer veld onder de schismatieke Armeniërs, en op een gegeven oogenblik mochten zij er zelfs in slagen den kathoghikos Filippos I Aghbaketsi van Edsjmiadsin, en zijn opvolger Yakobos IV Dsjoeghayetsi voor de unie met Rome te winnen. Doch deze hereeniging blijkt helaas niet bestendig van duur.

Tegen het midden van de 18e eeuw brengen dan de vernielende oorlogen onder Nâder Sjâh het einde. De nog bestaande kloosters worden tot het laatste toe verwoest. De katholieke Armeniërs van de Erndsjak-vallei, die erin slagen hun leven te redden, vluchten naar het westen, vergezeld van den laatsten aartsbisschop van Naxivan en de laatst overgebleven armenische Dominikanen. Zij vestigden zich hoofdzakelijk in de havenstad Smyrna en de omliggende dorpen, waar de Dominikanen van Naxivan de zielzorg onder de vluchtelingen bleven uitoefenen tot zij tegen het einde der eeuw langzaam uitstierven. In het begin dierzelfde eeuw had de beroemde abt Mchithar Sebastatsi de congregatie der naar hem genoemde „Mechitharisten" gesticht, die zich van het begin af volkomen berekend toonden om het hereenigerswerk en de cultureele taak op katholieken grondslag, die zich de „Hereenigers" gesteld hadden, met succes over te nemen. De Mechitharisten leven, evenals de vroegere Hereenigers, naar een westerschen kloosterregel, nl. naar dien van Sint Benedictus. In tegenstelling met de Hereenigers — en dit komt aan hun verdienstelijken arbeid ontegenzeggelijk ten goede — toonden zij van den beginne af steeds groote aanhankelijkheid aan de traditioneele armenische liturgie. De geschiedenis van de geunieerd-armenische kerk gedurende de twee laatste eeuwen kan men niet scheiden van de geschiedenis dezer Mechitharisten, die, later in twee takken gesplitst, nog heden onvermoeid voortgaan met hun zegenrijken arbeid.

De Erndsjak-vallei, die eenmaal het middelpunt der Hereeniging

was geweest, telt sinds de 18e eeuw geen katholieken meer onder hare bewoners. In sommige dorpen zijn de bouwvallen van de kerken en kloosters der Hereenigers nog heden te herkennen. De bevolking van dit district, dat heden het zuidelijkste gedeelte van Sovjet-Rusland uitmaakt, is overwegend mohammedaansch. En de christelijke gemeenten, die hier en daar nog bestaan, behooren zonder uitzondering tot de niet-geunieerde armenische kerk.

* * *

In den zomer van 1919 toonde de bibliothecaris van de Laurenziana te Florence aan schrijver dezes een armenisch missaalhandschrift uit de 14e eeuw, dat in den kataloog stond aangegeven als een „armenisch-dominikaansch" misboek. Bij nader onderzoek bleek al spoedig dat het niet van dominikaanschen, doch van franciskaanschen oorsprong was. Het bleek de missaalvertaling te zijn van fr. Pontius, een van de franciskaansche missionarissen, die in de eerste helft der 14e eeuw onder aartsbisschop Zaqaria Dsordsoretsi werkzaam geweest zijn in het klooster van Sint Thaddaeus in den Vaspoerakan [1]). Maar wat ons in dit handschrift het meest interesseerde, was een aanteekening uit het jaar des Heeren 1576. Deze aanteekening is van de hand van fr. Mkrtitsj Aparanetsi, den laatsten „verachnamogh" van de Congregatie der Hereenigers. Hij geeft daárin in 't kort opheldering over den vertaler en den afschrijver van dit missaal, en verhaalt, dat hijzelf voor het jubilé (van 1575) naar Italië was gereisd. Bij zijn terugreis, in 1576, werd hem te Florence dit handschrift voorgelegd. Door het uitvallen van een blad, was een lacune ontstaan in den tekst, en de bibliothecaris van den groothertog verzocht fr. Mkrtitsj het ontbrekende aan te vullen, aan welk verzoek laatstgenoemde voldeed. De aanteekening besluit lakonisch met de woorden: „Ik schreef en ging verder...." Dat zijn — voor zoover bekend — de laatste woorden, die ons zijn overgeleverd van den laatsten representant der Hereenigers van Oost-Armenië. Wanneer deze congregatie ooit den geschiedschrijver mocht vinden, dien ze verdient, zou hij deze woorden als motto kunnen gebruiken: *„gretsi, antsi"*.

Fribourg (Zw.). M. A. VAN DEN OUDENRIJN, O.P.

[1]) De vertaling werd niet in Armenië zelf, maar te Avignon gemaakt. Zij is, behalve in dit Florentijnsche handschrift, nog in twee andere afschriften bekend.

GEZELSCHAP VAN KATHOLIEKE MEDISCHE MISSIONARISSEN

Ziekenverzorging in de missie is een actueel probleem, dat alom belangstelling verwekt, vooral sinds de instructie van de H. Congregaties tot Voortplanting des Geloofs en der Religieuzen op 11 Februari 1936 de zoo lang verhoopte toestemming bracht voor vrouwelijke religieuzen om medisch missie-werk te verrichten in den vollen zin van het woord [1]).

De medische nood in de missie is groot, zoo groot, dat zij de genoemde H. Congregaties genoopt heeft om een radicale verandering te maken in de kerkelijke wetgeving betreffende vrouwelijke religieuzen, immers, „constans ac sedula huic S. Congregatione consuetudo fuit rationem apostolatus ad diversas temporum locorumque necessitates componendi”.

De moderne medische missie-actie beantwoordt ook aan een karaktertrek van onzen tijd, die in de wetenschap potentieele hulpmiddelen voor het apostolaat ziet en deze door bovennatuurlijke motiveering dienstbaar zou willen maken aan de uitbreiding van het Godsrijk op aarde.

Daarom mogen wij verwachten, en het is gebleken, dat vele onzer jonge meisjes zich aan dit werk zouden willen wijden.

Het zijn de priesters, die haar in de keuze van dezen levensstaat zullen adviseeren en leiden, en daarom mag het opportuun geacht worden om hierbij een zakelijke uiteenzetting van den opzet en het doel van het Gezelschap van Katholieke Medische Missionarissen te geven voor de leden van den Priester-Missiebond.

Stichting en Religieuze Status:

Het Gezelschap van Katholieke Medische Missionarissen werd in 1925 opgericht in Washington D.C. door Dr. Anna Dengel met de kerkelijke goedkeuring van den Aartsbisschop van Baltimore, Z. H. Exc. Mgr. Michael Curley. Als doel werd aangegeven, „om diegenen, die het religieuze leven zouden willen combineeren met de vakkundige verzorging der zieken in de missie, in staat te stellen om dit ideaal te verwezenlijken en tevens medische hulp te verschaffen in de missie als een werk van naastenliefde en als een middel om Christus' koninkrijk te verspreiden”.

---

[1]) Alph. Mulders, *Ziekenverzorging in de Missie.* H. M. 18 (1936—1937) blz. 207 vlgd.

Toentertijd werd het beoefenen van chirurgie en verloskunde niet toegestaan aan zusters-missionarissen (can. 490, 592, 139). Daar de nooden der vrouwen in de missie juist dit werk vereischten, werd er, met kerkelijke goedkeuring, besloten om wel als religieuzen te leven, doch beloften inplaats van geloften af te leggen.

Bij gelegenheid van het tweede algemeene kapittel, dat in 1932 in Rome gehouden werd, werd er op advies van hoogerhand besloten om deze beloften door geloften ,,ad privatim'' te vervangen.

Door de Instructie van 11 Februari 1936, waarin de H. Stoel officieel de vrouwelijke religieuzen aanspoort om zich aan de medische verzorging van moeders en kinderen in de missie te wijden, werden de bestaande beletselen opgeheven en kunnen de medische missionarissen nu de gebruikelijke drie geloften afleggen.

In 1932 mocht het Gezelschap de ,,Decretum erectionis'' (can. 492—498) ontvangen.

Opzet en werkwijze:

Het directe doel van het medisch missie-werk is het lenigen van lichamelijk lijden en het verhelpen van lichamelijke nooden. Het uiteindelijke doel is om door voorbeeld en ware naastenliefde de zielen tot God te brengen. Hieruit volgt dat zelfheiliging de eerste plicht der medische missionaris en essentieel is. Alleen in die mate waarop zij een ware ,,Christusdraagster'' genoemd mag worden, zal zij een bruikbaar werktuig zijn in Gods hand om het doel der medische missie te bereiken.

Verder vereischt dit werk een grondige vakkundige opleiding en bekwaamheid, die in alle opzichten up-to-date moet zijn. Hieromtrent lezen wij in de Instructio: ,,Necesse est ergo ut Sorores vel de re medica vel de ministerio infirmis praestando publicas litteras probationis obtinuerint''. Voor het medische deel van het werk vragen naastenliefde en een gezonde waardeering van de ontvankelijkheid der inlanders voor opvallende genezingen, dat deze technisch zoo volmaakt mogelijk is.

Het is uit de combinatie van religieuze-medica, -verpleegster, -apothekeres, -vroedvrouw, uit deze symbiosis van bovennatuurlijk innerlijk leven en natuurlijke wetenschappelijke bekwaamheid, dat de kracht en de invloed van het medisch missie-werk voortkomt.

Dit vereischt echter een zuivere meening, een voortdurend

contact met God en een altijd parate aandacht op Zijn tegenwoordigheid. In het noviciaat moet de grondslag gelegd worden, die, met behulp van Gods genade, de ontwikkeling van zulk een zielegesteldheid mogelijk maakt.

Dit is de kern, waarop het welslagen van het medisch missiewerk rust. Dit is het ideaal waarop het Gezelschap door de stichteres werd ingesteld. Dat we het bereikt hebben ? Verre van daar ! Het blijft echter, in vertrouwen op God, ons eerlijk streven.

Werkverdeeling :

Alleen diegenen, die erkende universiteiten en opleidingsscholen bezocht hebben, en volledig bevoegd zijn, mogen aan het medische deel van het werk deelnemen.

Wanneer iemand bij intrede nog in het geheel niet, of slechts gedeeltelijk bevoegd is, dan zorgt het Gezelschap dat de noodige opleiding verkregen wordt.

De niet-medisch onderlegde leden van het Gezelschap zorgen voor het administratieve, redactioneele, propagandistische en huishoudelijke deel van het werk.

De leden zijn vrij om haar voorliefde voor een bepaald soort werk bekend te maken en hier zal zooveel mogelijk rekening mee gehouden worden. De uiteindelijke beslissing hieromtrent berust echter bij de algemeene overste.

Intrede in het Gezelschap :

Uit bovenstaande blijkt dat drieerlei aspiranten tot het Gezelschap kunnen intreden, namelijk :

1. Zij, die reeds als arts, verpleegster, apothekeres, vroedvrouw, enz. bevoegd zijn.
2. Zij, die zich niet tot de directe verzorging der zieken voelen aangetrokken, doch op niet-medische wijze het medisch missiewerk zouden willen steunen.
3. Zij, die nog niet medisch of anderszins onderlegd zijn, doch zich gaarne in een der afdeelingen der medische wetenschap zouden willen bekwamen. (De beslissing omtrent de inwilliging van dit verlangen berust bij de algemeene overste).

A. Algemeene vereischten :

1. Het oprechte verlangen om zichzelf geheel en onvoorwaardelijk aan God te geven in dienst der medische missie.

2. Een goede gezondheid, als beoordeeld door den Keuringsraad van het Nederlandsch Medisch Missie Comité.
3. Een leeftijd beneden de 30 jaar.

B. Financieele bepalingen:

1. Er wordt geen zoogenaamd „entree-geld" vereischt.
2. Wel moet de overtocht naar Amerika, waar voorloopig nog het noviciaat gemaakt wordt, door de candidate zelf bekostigd worden. Hiervoor moet zij $ 200 (nu ongeveer 380 gulden) kunnen reserveeren. In bepaalde gevallen kan dit bedrag tot de helft verminderd worden.
3. Er wordt een eenvoudige uitzet vereischt.
4. Wanneer de tijdelijke geloften zijn afgelegd, worden verdere onkosten (studie, ziekte, reizen, enz.) door het Gezelschap gedragen.

C. Ontwikkeling:

Er wordt geen bepaalde vooropleiding vereischt. Uit den aard der zaak bepaalt de genoten vooropleiding gedeeltelijk het soort werk, waarvoor de candidate later bestemd zal worden.

D. Karakter:

Het internationale karakter van het Gezelschap en de aard van het werk vraagt een groot aanpassingsvermogen, een breede opvatting en een evenwichtige, betrouwbare persoonlijkheid. Een gezond verstand, opgewektheid en edelmoedigheid zijn noodzakelijke eigenschappen. Maar bovenal een persoonlijkheid, die overheerscht en doordrongen is met een ware, trouwe, Mariale Godsliefde.

Vorming der leden:

A. Religieuze vorming:

1. Een postulaat van 6 maanden. Totdat het Gezelschap een huis in Holland heeft worden deze maanden doorgebracht in het Medisch Missiehuis te Osterley (bij Londen).
2. Een jaar noviciaat in het Moederhuis te Washington.
3. Vervolgens worden tijdelijke geloften en missie-eed afgelegd voor een periode van drie jaar. Daarvan is het eerste half-jaar bestemd voor een scholastikaat.
4. Na deze drie-jarige periode worden tijdelijke geloften en missie-eed wederom voor drie jaar vernieuwd.

5. Hierop volgt nog een tweede noviciaat van een jaar.
6. Tenslotte worden daarna de eeuwige geloften afgelegd.

B. Technische Vorming:

Gedurende de eerste twee jaar (postulaat, noviciaat en scholastikaat) krijgen de aspiranten onderwijs in godsdienstleer, schriftuurkennis, liturgie, Gregoriaansch, missiologie en talenkennis. De medische of andere dergelijke studies worden begonnen of voltooid na afloop van het scholastikaat, aan erkende universiteiten en opleidingsscholen in Europa of Amerika.

Geestelijke oefeningen:

De godsdienstige oefeningen die in religieuze communiteiten met vota simplicia zijn voorgeschreven, namelijk:

Dagelijksche H. Mis, H. Communie, half uur meditatie, half uur geestelijke lezing, rozenhoedje, kort bezoek bij het Allerheiligste Sacrament des Altaars en bijzonder onderzoek. — Wekelijksche biecht en een uur aanbidding voor het Allerheiligste Sacr. — Maandelijksche halve dag recollectie. — Jaarlijksche retraite van 8 dagen. — Als morgen en avondgebed worden Primen en Completen van het brevier gebeden. — Bovendien is het een ernstig streven om in het dagelijksche leven zooveel mogelijk mee te leven met de Liturgie der H. Kerk, om daaruit kracht en steun te putten voor het bereiken van het mooie maar moeilijke apostolaat, dat het Gezelschap nastreeft.

Het werk der medische missionarissen is wel het mooist en het treffendst gesymboliseerd in het bezoek van Maria aan Elizabeth, toen zij, de Christusdraagster bij uitstek, de moeder in haar uur kwam bijstaan en tegelijk St. Jan zijn doopgenade bracht.

Het Gezelschap van Katholieke Medische Missionarissen is toegewijd aan onze Hemelsche Moeder Maria. Onder de bescherming van Haar, die de Oorzaak onzer blijdschap is, hopen wij, door middel van ons apostolaat aan velen de blijdschap en vrede Gods te brengen en hen deelachtig te maken aan de lichamelijke en geestelijke verlossing, die Christus voor ons verwierf.

Cath. Medical Mission House
Brookland, Washington, D.C.,
U.S.A.

Zr. M. ELEONORE LIPPITS.

FRAGMENT VAN EEN BESCHRIJVING VAN HET H. LAND

Geen land is den Christen beter bekend, geen land is hem dierbaarder en heiliger, dan het land, dat het tooneel is geweest van het menschelijk leven van Christus, het land, welks wegen Hij begaan, welks meren Hij bevaren heeft, het land, dat Hij lief had als zijn geboorteland, het land, dat Hem stervende zag op het Kruis.

Reeds S. Hieronymus, die zelf was gaan wonen in Bethlehem, de stad van Christus, bericht ons, hoe van af de Hemelvaart van Christus tot aan zijn tijd, vele bisschoppen, martelaars en gewijde redenaars naar Jerusalem waren gekomen, om hun wetenschap en deugd te vervolmaken door te bidden op de plaatsen, die het eerst gestaan hadden in de schittering van het Evangelie des Kruises [1]). Dit verlangen, het ,,Heilig" Land te gaan zien, heeft in de christenheid geleefd in alle eeuwen. Sinds de zege van het christendom onder Constantijn, en na de bedevaart van zijn heilige Moeder, S. Helena, bleef de stroom van pelgrims aangroeien. Gonnet geeft in de *Bijdr. v. Bisd. Haarlem* een lijst van pelgrims, die van de derde tot de zevende eeuw Palestina bezochten (dl. 11, — 1884 — blz. 304—307).

Tot dan toe ongekende afmetingen nam de pelgrimage aan in den tijd der kruistochten. Van dien tijd af treffen we onder de Jerusalem-vaarders ook meerdere Nederlanders. Reeds Gonnet deelde van meerderen de namen mede. [2]) Een flinke aanvulling hierop gaf Prof. Lampen. [3]) In aansluiting daarop vermeldt tenslotte P. Dalmatius van Heel nog den naam van den Frieschen edelman Wigbold Ewsum, die in 1549 verschillende plaatsen van het H. Land bezocht, en om zijn godsvrucht tot de heilige plaatsen, zijn ijver voor de verbreiding van den christelijken godsdienst, en zijn bijzonderen eerbied voor de Orde van S. Franciscus, door den Commissaris van het H. Land en gardiaan van den berg Sion, P. Bonaventura Corsetus, tot ridder van het H. Graf werd benoemd. [4])

---

[1]) *Ep. Paulae et Eustochii ad Marcellum* (P.L. 22, 489).

[2]) *Bijdr. Haarlem* 11, blz. LXXVIII—LXXXV; 174vv.; 219, waar vermeld wordt, dat Claes Van Dusen, poorter van Leiden, en Ridder van Jerusalem, tusschen 1484 en 1505 elf maal Jerusalem bezocht.

[3]) *Bijdr. Haarlem* 45 (1927), blz. 265—293.

[4]) *Neerlandia Seraphica* 9, (1934) blz. 35—37.

Het verwondert ons niet dat velen, die hun verlangen verwerkelijkt zagen, de heilige plaatsen te mogen bezoeken, hun indrukken en ervaringen op schrift hebben gesteld. Het aantal „*Itineraria*" en „*Descriptiones Terrae Sanctae*" is dan ook zeer groot. Een der oudste beschrijvingen der heilige plaatsen is die van de H. Paula dat opgenomen is onder de werken van S. Hieronymus. [1]) Ik vermeld dit, omdat ook de schrijver, waarvan ik hier een fragment wil uitgeven, deze beschrijving gebruikt heeft. Uit het zeer groote aantal handschriften blijkt, dat de middeleeuwen aan deze soort beschrijvingen een groote waarde hebben toegekend.

Een prachtig werk deed Tobler, toen hij de bibliografie dezer geschriften uitgaf [2]). Zijn werk vindt een aanvulling in de werken van Röhricht en Thomson [3]).

De voornaamste der vele reisbeschrijvingen zijn te vinden in de kritische uitgaven van Geyr, Laurent, Michelaut-Raynaud, en Tobler Molinier [4]).

Het ontbreekt dus niet aan wetenschappelijke belangstelling voor Jerusalem-vaarders en beschrijvingen van het H. Land. Hoewel vele handschriften reeds bekend zijn, komen er toch nog steeds nieuwe aan het licht.

Enkele folia van een waarschijnlijk veel grooter hs. die in het bezit zijn van Mgr. Dr. P. van Gils te Roermond, en die deze mij tijdelijk ter beschikking stelde, wil ik hier publiceeren. Aan Mgr. Dr. van Gils mijn eerbiedigen dank! Het zijn 3 folia van ongeveer 35 regels (1 maal 33, 1 maal 36, 1 maal 45), die ik X, Y, en Z zal noemen. Fol. X bevat de prologus en bijna de geheele inleiding op de eigenlijke beschrijving. Tusschen X en Y ontbreken enkele

[1]) *Ep. Paulae et Eustochii* (P.L. 22, 483—492).

[2]) Titus Tobler, *Bibliographia Geographica Palaestinae*. — Zunächst Kritische Uebersicht gedruckter und ungedruckter Beschreibungen der Reisen ins Heilige Land. — Leipzig 1867.

[3]) Reinhold Röhricht, *Bibliotheca Geographica Palaestinae*. — Chronologischer Verzeichnis der auf die Geographie des Heiligen Landes bezügliche Literatur von 333 bis 1878. — Berlin 1890.

Peter Thomson, *Systematische Bibliographie der Palästina-Literatur*. I. 1895—1904, Leipzig—New-York 1908; — II. 1905—1909, Leipzig 1911; — III. 1910—1914, Leipzig 1916; — IV. 1915—1924, Leipzig 1927.

[4]) P. Geyer: *Itineraria Hierosolymitana Saeculi IV—VIII*. Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum, Vol. XXXIX. Prag—Wien—Leipzig 1898.

J. C. M. Laurent: *Peregrinatores medii aevi quatuor*, Lipsiae 1864; [2]1873.

H. Michelaut—G. Raynaud: *Itinéraire à Jérusalem*, Genève 1882.

T. Tobler-Molinier: *Itinera Hieros.* et *Descriptiones Terrae Sanctae*, Genevae 1877 et 1880.

folia ; Z volgt onmiddellijk op Y. De 3 bladen schijnen als schutblad gebruikt te zijn : de bovenrand is afgesneden en Z^v is eenigszins beschadigd, doordat het tegen een houten band geplakt was. Het schrift is een gotische minuskel, met enkele onregelmatige afkortingen. Naar het schrift te oordeelen, is dit fragment circa 1400 geschreven. Sommige fouten wijzen er op, dat we met een apograaf te doen hebben. Waarschijnlijk bevatten deze drie bladen slechts een klein gedeelte van het oorspronkelijke werk. [1]) Volgens de proloog konden we een beschrijving van Palestina en Egypte verwachten. Ons fragment beschrijft echter slechts een klein gedeelte van het H. Land. Onze schrijver verdeelt het te beschrijven gebied in verschillende divisiones. Op fol. X, Y^r en een gedeelte van Y^v hebben we een deel van de tweede divisio. („Medietas hujus vallis est in hac secunda divisione, quae respicit Aquilonem." — fol. Y^r). De auteur volgt hierin den bovenloop van den Jordaan tot zijn uitmonding in het meer van Genesareth, en geeft een algemeene beschouwing over de gebergten van Palestina. Op Y^v begint de derde divisio, die zich van Accon naar het Z.—O. uitstrekt. („Tertia divisio procedit ab Accon contra Vulturnum.") Ze beschrijft het gebied tusschen Accon en Gamala (Cedar), ten O. van het meer van Genesareth.

Wat de eerste divisio omvat, is uit het fragment niet op te maken, evenmin hoeveel divisiones er nog ontbreken. Maar gezien, dat in het fragment slechts het gebied boven de lijn Accon-Gamala meer systematisch beschreven wordt, is het wel zeker, dat het hs. in zijn geheel aanzienlijk grooter geweest is. Over den schrijver heb ik niets kunnen achterhalen. Volgens het hs. van Mariasaal komt de naam van den schrijver ook in het volledige werk niet voor. (z. n. 9). Ook over den tijd, waarin deze *Descriptio* geschreven werd, kan ik weinig met zekerheid zeggen.

Op fol. Y^v wordt gesproken over het verraad en de inname van Sephet. Naar alle waarschijnlijkheid is hier het verraad van 1266

[1]) Toen ik ongeveer met mijn werk klaar was, ontdekte ik, dat er van deze Descriptio nog 2 onuitgegeven hss. bestaan, die ik ook bij Tobler en Röhricht niet heb kunnen vinden. In Migne (P. L. 155, 1053—54) worden 2 hss. aangegeven met het Inc. : Cum in veteribus historiis legamus, sicut dicit beatus Hieronymus etc. (Melk, cod. membr. 4, d. 12 ; en Mariasaal in Oostenrijk). Het is m.i. wel zeker, dat we hier met hetzelfde werk te doen hebben, Het hs. van Mariasaal eindigt: Explicit liber Descriptionis terrae santae cujus auctor ignoratur.

bedoeld, waarvan het „*Chronicon Monasterii Lemovicensis*" melding maakt. [1]) Als terminus a quo krijgen we dus het jaar 1266.

Ik vermoed verder een afhankelijkheid van Burchard de Monte Sion. De vermelding van de 7 visschershutten te Capharnaum (Z^{r}.) komt ook in de „*Descriptio Terrae Sanctae*" van Burchard voor. [2])

In dit geval zouden we 1285 ongeveer als terminus krijgen.

De terminus ad quem moeten we wel niet te ver opvoeren, daar de wijze, waarop sommige feiten worden vermeld, er op wijzen, dat de schrijver nog niet zoo heel ver van de gebeurtenissen af staat.

Verder kan ik slechts nog op enkele gegevens wijzen, die een nadere dateering mogelijk maken : „sunt ibi (scil. ad Aquas Merom) venationes regiae". (Y^{r}).

De verwoesting van de burcht Judin : „sed modo est destructum" (Yv).

Daar het mij op de eerste plaats om den tekst te doen was, en ik verder slechts de aandacht wilde vragen voor deze Descriptio heb ik, trots meerdere leemten, veroorzaakt door het mij niet ter beschikking staan van sommige uitgaven, toch maar tot de publicatie besloten.

Een hartelijk woord van dank tenslotte aan Fr. Amideus van Dijk O.F.M., die mij vele nootjes verschafte, en speciaal aan Prof. Lampen, wiens steeds hartelijke behulpzaamheid ik ook hierbij mocht ondervinden.

fol. *X*^{r}. ......civitatum, castrorum, villarum ac portuum maris existentium in ea per distinctionem leucarum gallicarum. Er nominationem eorum [3]) prout tanguntur in Sacra Scriptura et prout nuncupantur in moderno tempore. Et quantum ad mores habitantium ac recitationem diversorum sive animalium seu terra nascentium, quae ibi inveniuntur, specialiter. Insuper de simili descriptione Aegypti et moribus habitatorum ejus.

Cum in veteribus historiis legamus, sicut dicit beatus Hieronymus [4]),

[1]) P. Gordamo Golubovich O.F.M., *Biblioteca bio-bibliografica della Terra Santa e dell' Oriente francescano.* — 1. (Quaracchi 1906), blz. 260. Enkele gegevens over de burcht Sephet : Golubovich, 1, blz. 241, n.l.

[2]) In Ugolini, *Thesaurus*, t. VI, c. MXXXIV. — volgens Vigouroux : *Dict. de la Bible*, II—1, c. 202.

[3]) ms. earum.

[4]) cf. Hieronymus, Epistola 53, ad Paulinam (P. L. 22, 540—41). Onze auteur geeft zijn zegsman niet geheel juist weer : niet Plato, maar Pythagoras bezocht de „Memphyticos vates" ; niet in Egypte, maar in Aethiopie ging Apollonius de zonnetafel zien.

quosdam lustrasse provincias, maria transfretasse, ut ea, quae ex libris noverant, coram posita viderent : ut Plato Memphyticos [1]) vates et Aegyptum ; Apollonius, qui Persas intravit, transivit Caucasum, Albanos, Scitas, Massagetas, Indiam, Bragmatatem [2]), et tandem Aegyptum intravit, ut famosissimam mensam Solis videret in sabulo.

Quid mirum, si Christiani terram illam, quam Christi [3]) sonant ecclesiae universae videre desiderant ?

Venerabantur antiqui Sancta Sanctorum, quia ibi erat arca testamenti, et Cherubim cum propitiatorio, et manna et virga Aaron, quae fronduerat [4]) ; quae omnia erant umbra futuri.

Nonne apud nos venerabilius est sepulchrum Jesu Christi, quod quotiens quis ingreditur, totiens involutum sindone mentis videt oculis Salvatorem ; et paululum procedens videt lapidem revolutum, angelum in eo sedentem et sudarium cum linteaminibus mulieribus ostendentem [5]) ? Quis Christianus iis visis non festinet venire in Bethlehem contemplans puerum in praesepio vagientem, Mariam in diversorio sub rupe concava, quae usque hodie cernitur, parientem, [6]) angelos praesentibus pastoribus gloriam Deo et pacem hominibus decantantes [7]) ?

Et quod amplius mirandum est, quomodo tres illi magi majestati [8]) praeclari ante praesepium proruant, non habens tectum desuper nisi rupem dependentem. Redeat postea in Jerusalem, ut videat et audiat in templo Jesum praedicantem, in monte Oliveti discipulos instruentem [9]), in monte Sion coenantem [10]), discipulorum pedes lavantem [11]), Corpus suum et Sanguinem tradentem, in Gethsemani orantem [12]) sudore sanguineo [13]) defluente [14]), traditorem osculantem [15]), captum trahi, illudi [16])· conspui [17]), judicatum crucem bajulantem [18]), sub pondere crucis in porta civitatis-ut hodie cernitur-deficientem, Cyrenaeum Simonem succedentem (sic !), in Valvaria pro nobis passionis mysteria celebrantem ; horum omnium locorum et singulorum adhuc ita ple......

---

[1]) ms. Memphytitos.
[2]) De landstreek der Bragmanni, de Brahmanen.
[3]) ms. Christus.
[4]) Hebr. 9, 3—5.
[5]) „Venerabantur.... ostendentem." : cf. Ep. Paulae et Eustochiae ad Marcellum (P.L. 22, 486).
[6]) cf. Luc. 2, 7.
[7]) cf. Luc. 2, 4.
[8]) ms. majestatem.
[9]) cf. Matth. 24, 3.
[10]) cf. Matth. 26, 26.
[11]) cf. Jo. 13, 12.
[12]) cf. Matth. 26, 36 ; Marc. 14, 32 ; Luc. 22, 41.
[13]) cf. Luc. 22, 44.
[14]) ms. defluentem.
[15]) cf. Matth. 26, 49 ; Marc. 14, 45 ; Luc. 22, 47.
[16]) cf. Matth. 27, 29 ; Marc. 15, 20.
[17]) cf. Marc. 14, 65 ; 15, 19.
[18]) cf. Jo. 19, 17.

fol *X*v. ......passionis et factorum loca ejus insignia, quod nullo modo sufficit dies ad singula utiliter perlustranda. Sunt praeterea quaedam, quae in locis illis devotionem augeant ampliorem. Quis enim enarrare sufficiat: quot monachi, quot moniales de Georgia, Armenia Maiore et Minore, Chaldaea et Syria, Media, Persia, India, Aethiopia, Nubia, Kabenia; (?) Maronitae, Jacobitae, Nestoriani, Graeci, Syri et aliarum nationum, nunc turmatim, centeni, ducenteni, plus et nimis, discurrentes per loca singula, in spiritu vehementi osculantur terram, venerantur loca, in quibus dulcem Jesum sedisse [1]), stetisse, [fecisse] quodpiam operis audierunt. Nunc tundunt pectus, nunc fletus, nunc gemitus, nunc suspiria emittentes, gestu corporis, devotione [2]), quam foris ostendunt [et] absque dubio intus habent, in lacrimas provocant plerumque etiam Saracenos. Eia, Domine Deus, video secundum veteres historias Abraham terram, domum patris et cognationem derelinquentem [3]), ad terram hanc festinantem, inter Bethel et Hai tabernaculum figentem [4]), in Geraris, Bersabee et Hebron commorantem. Video Ezechielem deflentem super flumina Babylonis [5]) et, ut veniat in Jerusalem, inter coelum et terram capillo capitis portatum illuc transvolantem. [6]) Quid dicam de Virgine gloriosa, quae postquam angelica facta est promissio, licet sciret uterum suum tabernaculum Dei factum, non fuit contenta speciosis campestribus Galilaeae, sed statim cum festinatione montana Judaeae conscendit [7]), volens locis sanctioribus propinquare? Quis de patriarcha Jacob, Joseph et fratribus ejus dicam, qui quia vivi in terra ista esse non poterant, elegerunt mortui sepeliri?

Ingemiscere possumus nostri temporis tarditatem populi christiani, qui, tot et tanta tantorum habentes exempla, tardi sunt de manibus inimicorum eruere terram, quam consecravit suo sanguine Jesus Christus, et quam quotidie resonat Ecclesia universa. Quae enim hora diei et noctis per totum anni circulum, in qua non recolat cantando, legendo, praedicando, et meditando omnis devotus Christianus quae facta sunt vel scripta in hac terra, et civitatibus et locis ejus?

Verum videns quosdam affici desiderio ea saltem imaginari quae non possunt praesentaliter intueri, et cupiens eorum desiderio satisfacere quantum possum, terram ipsam quam pedibus meis pertransivi, quantum potui consideravi et notavi diligenter et studiose conscripsi; hoc lectorem scire volens, quod nihil in hac descriptione......

fol. *Y*r. ......regione. De hoc autem infra plenius dicetur. Jordanis autem fluvius, ut dictum est, ante portam civitatis Belinas [8])

---

[1]) ms. dedisse.
[2]) ms. devotionem.
[3]) cf. Gen. 12, 1.
[4]) cf. Gen. 12, 8; 13, 3.
[5]) cf. Ps. 136, 1.
[6]) cf. Ezech. 40, 1; Dan. 14, 35.
[7]) cf. Ep. Paulae et Eustochiae (P.L. 22, 484).
[8]) ms. Belenas. — Belinas is Panea (Benias), het oude Caesarea Philippi.

congregatus de duobus illis fontibus, post longos circuitus, quos facit Trachonitidem et Ituraeam separando, tandem inter Capharnaum et Corozaim mare Galilaeae ingreditur, 4 leucis a Cedar [1]) civitate, quae est supra in monte sita Medio tamen loco inter Belinas [2]) et mare Galilaeae quandam vallem ingrediens in stagnum colligitur tempore resolutionis nivium de Libano; quod stagnum dicitur hodie ad Aquas Maron; [3]) ubi Josue cum Jabin [4]) rege Asor et aliis 24 regibus dimicavit, et victor existens persecutus est eos usqua ad Aquas Masrephoth [5]), et usque ad Sidonem magnam, fere per 8 leucas. Haec aqua tempore aestivo exsiccatur pro magna parte, unde crescunt ibi arbusta et herbae densae, in quibus latitant leones, ursi et bestiae aliae, et sunt ibi venationes regiae. Medietas hujus vallis est in hac secunda divisione, quaerespicit Aquilonem; alio medietas in sequenti tertia constituta. Terra [6]) autem, quae est ultra hanc vallem et in litore Jordanis orientali per totum usque ad Libanum, qui est ad sinistram, et usque ad montem Hermon, qui est contra Vulturnum, et usque ad civitatem Bosra, quae est ad Orientem in montem Sunanir [7]), quae conjungitur cum monte Hermon, appellatur in Josue planities Libani [8]), sive regio Trachonitidis. Pro eo quod aquis fluvialibus omnino careat terra ista, incolae tempore

---

[1]) Identiek met Gamala. — Cedar: de streek, bewoond door de afstammelingen van Cedar, den tweeden zoon van Ismael. Bij de profeten zijn de zonen van Cedar de voornaamste vertegenwoordigers der Arabische nomadenstammen uit de woestijnen ten Oosten van den Jordaan. Hun juiste woonplaats is niet aan te geven Een stad Cedar is in het O.T. en de eerste christeneeuwen niet bekend. De pelgrims van de 12—16 eeuw vermelden deze plaats op den oostelijken oever van den Jordaan, 5 mijlen van Corozaim (Vigouroux, II, I, c. 1017). Volgens onzen pelgrim wordt de stad door Flavius Josephus „Camelam" genoemd (Zv). Hieruit blijkt, dat we Cedar moeten identificeeren met Gamala. (cf. De Bello Jud. Lib. IV, cap. 1, n. 1).

[2]) ms. Belenas.

[3]) cf. Josue 11, 8: „ad Aquas Merom." — Het tegenw. Baharet el-Houléh.

[4]) ms. Labim.

[5]) ms. Masrepha. — cf. Josue 11, 5: „.... persecuti sunt usque Sidonem magnam, et Aquas Maserephoth, campumque Masphe." — Niet onwaarschijnlijk heeft de schrijver „campumque" overgeslagen, en zijn Maserephoth en Maspha tot het eene woord Masrepha samengesmolten.

[6]) ms. Tertia.

[7]) Op een andere plaats noemt onze pelgrim dezen berg ook „Seir" (Zr.) en „Sanir" (Yr). Aan de eene zijde wordt dit gebergte begrensd door den mons Galaad, aan de andere zijde door den Hermon. (Yr.). Bedoeld is dus het bergland ten O. van het meer van Genesareth en den Jordaan, tusschen Jarmuk en Hermon. De naam Seir of Sanir, een andere naam voor Hermon, wordt dus hier gebruikt voor dit heele voorgebergte.

De stad Bosra is hier moeilijk thuis te brengen. Geen der plaatsen, die dezen naam dragen, komt in aanmerking: a. Borsa of Bosor in el-Ledja; b. Bosra in het Hauran-gebergte; c. Bosra (Buseira) in Idumea.

Waarschijnlijk is Astaroth bedoeld, dat voor sommige auteurs het Bosra van Josue 21, 27 is .(Vigouroux, 1, II, c. 1860).

[8]) cf. Josue 11, 17. — De „regio Trachonitidis" wordt in Josue niet vernoemd.

pluviarum aquas colligunt in berkilibus [1]) et cisternis, quas per tracones [2]) de loco ad locum ducunt, ut se et jumenta alant; hoc necessarium videtur. Quia de montibus Hermon et Sanir mentionem feci, plenius de eis dicam ad intellectum aliorum. Unde sciendum, quod montana super Arnon, et quae sunt inter Arnon et Moab et Amorrhaeos; item mons Galaad [3]), qui est contra in terra Og, regis Basan, mons Sanir et Hermon supra Baalgad et mare Galilaeae et mons Libani: sunt omnia unus mons continuus, sed in diversis locis diversis nominibus appellatur, sicut palam est videre in Alpibus, quae separant Teutoniam et Lombardiam. Mons tamen Galaad altissimus est inter omnes montes istos, et omnium videtur quasi caput esse; unde ad litteram dictum credo ilud Jeremiae: ,,Galaad, tu mihi caput Libani [4]). Monti [5]) Galaad conjungitur mons Sanir et appellatur etiam Seir, [6]) quia ibi habitavit Esau, ut infra dicetur, et est ultra mare Galilaeae, et cecidit in sortem dimidiae tribus Manasse [7]). Illi ibidem conjungitur mons Hermon, qui circuit Trachonitidem regionem et procedit juxta Damascum, ubi cum Libano se copulat inter Belinas [8]) et Damascum. Ipse autem Libanus supra civitatem Belinas [9]) est altior, meo judicio, quam sit usquam per totum spatium, quo Libanus appellatur......

fol. *Y*v. ......media nocte lucida et ibidem vidi illum: habet autem duas dietas in longitudine, et habet per totum illud spatium caput nivibus coopertum, et magis ac magis accedit ad mare, in tantum, ut, cum in principio suo sit super Belinas, distet a mare per 2 (?) leucas, in fine, hoc est juxta Arcas [10]), non distat nisi per 3 (?) leucas. Videtur autem a navigantibus mare a Tyro usque ad Anteradum per totam viam et sub ipso Antilibanus similiter ad mare semper proprius accedendo. Valles autem in ipso Libano et Antilibano fertiles sunt et bene cultae, abundantes pascuis, vineis et hortis et pomarius, et breviter omnibus bonis mundi; habitant

---

[1]) Berchile is ovile, bercail, schaapskooi. (Röhricht, *Regesta Regni Hieros.* — Josue21, 27 s .(V gouroux, 1, II, c. 1860).
Glossarium blz. 513). Deze beteekenis heeft hier geen zin. Het woord kan hier slechts de beteekenis hebben van het woord ,,berceolum", alveus, bak, reservoir. (Ducange, Gloss. Med. et Inf. Latin. 1, 658).

[2]) Kunstmatig aangelegde (ondergrondsche) geleidingen.

[3]) Uit de bijstelling blijkt, dat ,,Galaad" in den meest engen zin genomen wordt, d.w.z. het gebied tusschen Jaboc en Jarmuk. Tot aan de Jaboc strekte zich het gebied van Og uit. (Vigouroux, 1, II, c. 1487).

[4]) Jer. 22, 6.

[5]) ms. montem.

[6]) Door de bijvoeging, ,,quia ibi habitavit Esau", is het duidelijk dat onze pelgrim zijn gebergte met het Seir-gebergte in Idumea verward. (cf. Hieron. P.L. 25, 1000). Ook de volgende zin bevestigd dit: ,,Sunanir sive Seir, secundum quosdam et introitus Idumaeae". (Zr.). Deze verwarring komt trouwens meer voor, o.a. bij Joann. van Würzburg, *Descr. T. S.* (P.L. 155, c. 1069); F. Alb. Staden.:is, *Ster traus mare versus Jherusalem* (Golubovich I, ps. 83).

[7]) cf. Josue 17, 6; 22, 15.

[8]) ms. Belena.

[9]) ms. Bellenas.

[10]) De stad Arka.

in eis gentes multae, sicut dictum est supra, ut Maronitae, Armeni, Graeci, Nestoriani, Jacobini, Georgiani, qui omnes sunt Christiani, et, ut ipsi dicunt, Romanae Ecclesiae obedientes.

De castro Judin et de monte [1]) Saron.

Tertia distinctio procedit ab Accon contra Vulturnum et in hac ad quatuor leucas est castellum Judin, dictum in montanis Saron, quod fuit domus Teutonicae, sed modo est destructum. Inde una [leuca] est castellum regium in valle, quondam domus ejusdem, abundans omnibus bonis et fructibus, qui etiam in terra illa rari sunt, ubi (ibi) nunc Saraceni tenent illud. Inde leucis 4 contra Aquas Maron est vallis Sennim [2]), ubi Haber [3]) Cinaeus tetenderat tabernaculum [4]), non longe a civitate Asor; cujus uxor nomine Jahel Sisaram principem militiae Jabin, regis Asor, clavo rabernaculi transfixum per tempora interfecit, sicut dicitur in libro Judicum. [5]) Sub ista valle ad 3 leucas est castrum Chabul [6]), quod Saraceni Zabul vocant, a quo terra illa Zabul appellata, quod displicentia sonat, ut dicitur 3 Eegum. [7]) Inde contra Austrum ad 2 leucas est castrum et civitas Sephet, pulchrius et firmius meo judicio omnibus castris quae vidi, situm in monte altissimo, quod fuit Militiae Templi, sed produtim et captum ignominiose nimis [8]), et in jacturam totius christianitatis, quia Soldanus de illo tenet totam Galilaeam, scilicet tribum Zabulon et Nephtali, Aser, et Isachar, et Manasse et omnem terram usque Accon, et Tyrum et Sidonem. Inde contra Aquilonem, 4 leucis juxta vallem Sennim fere, est Cedes Nephtali [9]) ; de hac Barac, filius Abinoem [10]), contra Sisaram pugnavit in monte Thabor [11]). Haec fuit civitas fugitivorum in tribu Naphtali, abundans omnibus bonis mundi; et monstrantur adhuc ibidem ruinae magnae et sepulchra pulcherrima antiquorum.

De loco, ubi satiavit Dominus 5 millia hominum.

De castro Sephet 2 leucis in descensu montis contra Orientem, ad jactum lapidis a mare Galilaeae, super viam, quae ducit ad Orientem, est ascensus montis illius in quem totiens ascendit Dominus Jesus Christus [12]), in quo fecit sermonem illum secundum Matthaeum in...... [13])

---

[1]) ms. montis.
[2]) ms. Sentym.
[3]) ms. Heber.
[4]) cf. Judic. 4, 11.
[5]) cf. Judic. 4, 17—22.
[6]) ms. Rabul. — Chabul, de streek der 20 door Salomon aan Hiram van Tyrus geschonken steden, in het N. der stammen Nephtali en Aser. De gelijknamige stad in dit gebied uit te identificeeren met de stad Kabul ten Z.W. van Akkon. (Vigouroux, II, 1, c. 473—74. — Mart. Hagen: Atlas Biblicus, c. 29, 36).
[7]) cf. 3 Reg. 9, 12—13 ; vgl. ook : Flav. Josephus, Antiquitates Judaicae. L. 8, c. 2. ....Terra Chabelon est appellata : vere, Phoenicum lingua, id quod displicet, significante."
[8]) zie inleiding.
[9]) Kedes (tegenw. Quadès).
[10]) ms. Achinoe.
[11]) cf. Judic. 4, 12—16.
[12]) cf. Matth. 5, 1 ; 14, 23 ; 15, 29 ; Marc. 3, 13.
[13]) De bergrede. — cf. Matth. 5, 1 vv.

fol. *Z*v. ......[dimis]sa turba ascendit solus orare [1]); fugit in ipsum, cum vellent eum facere regem [2]). Ibi docuit discipulos orare [3]); in eo erat pernoctans in oratione [4]); ibi eo descendente, supplicavit centurio pro puero paralitico [5]); ibi ad eum venit multitudo languentium et qui vexabantur a spiritibus immundis et curabantur [6]); ibi tetigit leprosum et sanavit eum [7]); ibi stetit in loco campestri et turba discipulorum ejus [8]). De isto monte videtur totum mare Galilaeae et Ituraea, et Trachonitidis regio usque ad Libanum; mons insuper Sunanir et Hermon, terra Zabulon et Nephtali usque Cedar, et universa Cenereth [9]) usque Dothain et Bethulia [10]) et alia loca multa. Est autem longus quantum jactus est duorum arcuum [11]), latus quantum jactus est lapidis vel amplius, herbosus et amoenus et habilis ad praedicandum. Ostenditur autem adhuc ibi lapis, in quo sedit praedicans Dominus Jesus Christus, et apostolorum sessiones. Vocatur autem a christianis tabula sive mensa. In pede montis hujus juxta mare ad 30 passus fere oritur fons vivus, muro circumdatus, quem dicunt venam esse Nili, quia coracinum [12]) piscem nutrit [13]), qui nusquam alibi invenitur. Josephus fontem hunc appellat Capharnaum [13]), quia totus campus, qui est ab isto fonte usque ad Jordanem, per 2 leucas Capharnaum appellatur. De fonte isto ad 30 passus supra mare Galilaeae est locus, ubi post resurrectionem suam stetit Jesus in litore [14]), 7 discipulis piscantibus, dicens eis: ,,Pueri, numquid pulmentarium habetis? [14]) Ubi etiam in lapide vidi tria vestigia. Domini Jesu impressa, in die beati Augustini, cum essem ibi; sed cum postea in festo Annuntiationis rediissem Saraceni lapidem illum detulerant de loco illo. Inde ad 10 passus est locus, ubi egressi discipuli de navi viderunt prunas positas, piscem superpositum et panem [15]). De loco isto ad unam leucam [contra] Orientem est Capharnaum, civitas quondam gloriosa, sed nunc est valde vilis, vix habens 7 domos piscatorum [16]). Et est vere impletum in ea illud verbum Domini Jesu: ,,Et tu Capharnaum, si in coelum ascenderis,

---

1) cf. Matth. 14, 23.
2) cf. Jo. 6, 15.
3) cf. Matth. 6, 9vv.; Luc. 11, 1vv.
4) Luc. 6, 12.
5) cf. Matth. 8, 5—6.
6) cf. Luc. 6, 17—18.
7) cf. Matth. 8, 1—3; Marc. 1, 40—42; Luc. 5, 12—13.
8) Luc. 6, 17.
9) De vlakte van Genesareth; tegenw. el-Ghuweir. — Bij onzen auteur strekt ze zich echter ongewoon ver uit, tot in Samaria toe.
10) De vaderstad van Judith; ligging zeer onzeker. Onze pelgrim kan bedoelen het dorp El-Bared, ten N.W. van Dothan, of het tegenw. Miseliye, twee der meeningen over de ligging van het oude Bethulie.
11) ms. artim.
12) ms. coraunum.
13) cf. Flav. Josephus, *De Bello Jud.*, Lib. 3, c. 18. — De bijzin: qui nusquam...., niet bij Josephus; ook niet de redegevende zin: quia totus....
14) Jo. 21, 4—5.
15) Jo. 21, 9.
16) cf. Brocard, *Locorum Terrae Sanctae descriptio*. (Ugolini, Thesaurus, t. 6, c. MXXXIV).

usque in infernum dimergeris [1])." De isto loco, ad 3 leucas, Jordanis fluvius mare Galilaeae ingreditur; in cujus ulteriore litore videntur adhuc ruinae civitatis Corozaim supra mare Galiaeae [2]). De isto loco, scilicet Corozaim, ad 1 leucam incipit ascensus montis Sunanir sive Seir, secundum quosdam et introitus Idumaeae. [3]) Inde ad 2 leucas est Cedar, civitas gloriosa et firmo loco sita in monte Sanir contra Orientem; et per hanc civitatem transit via, quae, ut dictum est supra, ducit per litus maris Galiaeae, et tendit ad Occidentem, sicut dicitur in Tobia [4]). In Isaia autem via ista vocatur via maris trans Jordanem Galilaeae gentium [5]), Via maris....

fol. *Z*v. ......ultra Jordanem in regionem, quae dicitur ante (?) Galilaeae gentium, ibidem in Jordane terminatur. Ab isto autem loco, ubi Jordanis influit mare Galiaeae, usque Cedes Naphtali sunt 4 leucae [6]), et in medio loco inter eas est alia medietas Aquarum Maron, de qua dictum est supra; transit autem Jordanis per medium hujus vallis Aquarum Maron, et egrediens de ipsa dirigit cursum suum contra Orientem primo, deinde contra Austrum, et sic mare ingreditur Galiaeae. De civitate Corosaim et ostio fluvii Jordanis, 4 leucis contra Aquilonem, est Suetha civitas, unde Job dicitur Baldad [7]) Suhites [8]); juxta est pyramis Job ad Orientem. In planioribus locis sub civitate ista versus civitatem Cedar consueverunt convenire Saraceni de Aram et Mesopotamia et Aman [9]) et Syria, de Moab et [?] non et tota terra orientali, et circa fontem Phialae, de quo dictum est supra, et habere nundinas toto tempore aestatis propter locorum amoenitatem et erigere tentoria diversorum colorum, quae in civitate Cedar Existentibus in monte peltrum [10]) generant perspicuum [11])

---

[1]) cf. Matth. 11, 23; Luc. 10, 15. — Geen letterlijk citaat.

[2]) Met de meeste pelgrims van de 12—16 eeuw vermeldt onze auteur deze stad op oostelijken Jordaanoever. (cf. Vigouroux, II, 1, c. 1017). Tegenwoordig wordt vrij algemeen de plaats dezer stad gezocht bij Chisbet Kéraze, op den westel. oever 3 K.M. van Capharnaum.

[3]) zie n. 40a.

[4]) cf. Tob. 1, 1.

[5]) Is. 9, 1.

[6]) ms. leucis.

[7]) ms. Baldac.

[8]) Job 2, II, e.a. — Het land van Sueta (Suetha, Sueka, Suech, Soeta, Soeth) komt meerdere malen voor in de geschiedenis van het koninkrijk Jerusalem. (z. Röhricht) *Regesta* blz. 7, 12, 18, 62, 74). Het is niet waarschijnlijk, dat dit gebied iets heeft uit te staan met het vaderland van Jobs vriend Baldad, dien de H. Schrift „Suhites" noemt. De gegevens van het boek Job wijzen naar een streek ten W. van den Euphraat ,op de grens van Noord-Arabië. (Vigouroux, V, II, c. 1879). Voor de traditie schijnt echter Sueta het land van Baldad geweest te zijn. (Ook bij Joann. v. Würzburg, *Descriptio Terrae* S., P.L. 155, c. 1069).

[9]) Ammon.

[10]) Peltrum (piltrum) voor: filtrum (het Nederl. vilt). Hoewel de beteekenis niet steeds precies is aan te geven, schijnt de zaak, met peltrum bedoeld, tot de legeruitrusting te behooren. Als bijv. naamw. vaak bij tentoria: tentoria filtrea. Zeer waarschijnlijk is dus hier het tentdoek bedoeld. (Ducange, V, 258; III, 220).

[11]) ms. prospicuum.

valde, quae tabernacula Cedar in Cantico appellantur [1]). De civitate Corozaim 4 leucis contra Orientem est civitas Cedar, in monte alto sita, quam Josephus appellat Camelam, pro eo quod mons in quo sita in modum cameli est dispositus : in principio longior in modum colli et capitis cameli, in medio gibbum habens ut dorsum, incipiens in fine in modum caudae declinare [2]). Hic nota, quod, sicut dictum est supra, tota terra ultra Jordanem in litore ejus orientali appellatur Trachonitidis regio, sive planities Libani usque ad montem Hermon et Bosra ; litus vero Jordanis occidentale appellatur Galiaeae gentium sive Ituraea, sive Chabul [3]), sive Decapolis, et via maris transit per medium ejus, ab Accon scilicet procedens per vallem terrae Aser, quae nunc Sancti Georgii appellatur, in sinistro habens civitatem Sephet, et per litus maris usque ad Cedar, scilicet ad montana Trachonitidis regionis, supra quam est terra Aram ; unde dicit quaedam glossa : ,,Vir erat in terra Hus, nomine Job [4]). — Glossa : ,,Aram pater Syriorum, qui condidit Damascum et Syriam, genuit Hus conditorem Trachonitidis regionis ; hic inter Coelesyriam et Palestinam tenuit principatum, quae terra ab eo Hus est dicta. Unde : vir erat in terra Hus sive in regione Us Judae''. Hanc habuit Philippus tetrarcha, sicut et Ituraeam, quae est citra Jordanem, adjacentem usque ad montes Sydoniorum et Tyriorum et Acconensium quae Phoeniciam ab ipsa dividunt tam in ista tertia divisione, quam in praecedenti secunda, et terminatur in Libano ad Aquilonem, in Jordane ad Orientem, in mari Galilaeae ad Meridiem, im monte [5]) Phoeniciae ad Occidentem....

Nijmegen. MATHIAS ARTS, Ord. Carm.

[1]) Cant. 1, 4.
[2]) cf. Flav. Josephus, *De Bello Jud.*, Lib. IV, c. 1, n. 1.
[3]) ms. Rabul.
[4]) Job 1, 1.
[5]) ms. montem.





EEN ONGEWILDE PROFETIE VAN PATER ANTONIO VIEIRA

Van den beroemden Portugeeschen Jezuiet Pater Antonio Vieira bezitten wij een preek, die om meer dan een reden van belang is. Het is de preek, uitgesproken in Bahia in 1640 gedurende de uitstelling van het H. Sacrament, in welke preek de redenaar, aan de hand van Psalm 43, de hulp Gods inroept tegen de Calvinistische Hollanders, die Bahia bedreigden.

Een Fransch geschiedschrijver noemde deze preek „de geweldigste en geniaalste, die ooit van een christelijken preekstoel werd gehoord". Als een tweede Mozes spreekt Vieira in deze preek God toe om toch Zijn volk te redden en de overwinning toch niet te geven aan Zijn vijanden, de ketters. Met oratorische vrijmoedigheid herinnert hij God aan de belangen, aan Zijn belangen, die hier op het spel staan. Hij zegt ongeveer, dat God het dan zelf maar moet weten, als de Portugeezen het verliezen.

In dat verband komt er een voor ons interessante passage voor : Bedenk wel, o mijn God — vergeef mij, als ik spreek als eén dwaas — bedenk toch wel, aan wie Gij Brazilië gaat ontnemen en aan wie het geven. Eerst hebt Gij dit land aan ons, Portugeezen, gegeven ; wij hebben bloed en leven geofferd voor de verbreiding van het ware Geloof. Wilt Gij het land nu gaan geven aan die ketters, die tegen hun Koning en tegen hun God zijn opgestaan? Dan ware het beter geweest, als wij maar in Portugal waren gebleven. Moeten nu die Hollandsche zeeroovers, moet nu dat bedorven en afvallige volk de vruchten gaan plukken van onzen arbeid en moeite ? Maar daar Gij het aldus wilt en hebt besloten, doe dan maar wat U behaagt. Geef aan de Hollanders Brazilië, geeft hun Indië en ook Spanje, geeft hun alles, wat wij bezitten ; geeft hun de heele wereld. En laat ons in den steek, verwerp ons, maak u van ons af. Maar dit zou ik tot uwe Majesteit, o Heer, willen zeggen en U herinneren : het kan nog wel eens gebeuren, dat Gij ons, die Gij nu verwerpt, zoudt willen terughebben, maar dan is het te laat.

Ik spreek zoo stoutmoedig, aldus gaat Vieira voort, in navolging van uwen dienaar Job. „Si mane me quaesieris, non subsistam". Matig uwe kastijding, o Heer, zoo klaagt Job, anders zult Gij morgen uwen trouwen dienaar niet meer levend aantreffen. Dat kunnen wij Portugeezen ook zeggen : Matig, o Heer, uwe kastijding, want wat zult Gij doen, als wij niet meer zijn. Holland moet u dan maar apostolische veroveraars geven om den standaard van het Kruis overal ter wereld te planten. Holland geve u predikers van

het Evangelie om in barbaarsche landen het zaad der katholieke leer uit te strooien en het met hun eigen bloed te bevochtigen. Holland verdedige de waarheid uwer Sacramenten en het gezag van de Kerk van Rome. Holland bouwe kerken, richte altaars op, wijde priesters en drage het Offer van Uw Allerheiligst Lichaam op. Holland tenslotte diene en eere U even vroom als het nu in Amsterdam, Middelburg en Vlissingen en in andere plaatsen van dat koude polderland doet!....

Tot hiertoe Vieira. Een zeer vrijmoedige preek, zooals U ziet! En zeer sterk geredeneerd, meende de Pater. In het vuur van zijn rede spreekt Hij God ironisch toe, zonder te vermoeden, dat God door de ironie der geschiedenis hem aan zijn woord had kunnen houden. „Zeker, Pater Vieira, Portugal zal Brazilië verliezen en Holland zal nog eens door den mond van den Paus van Rome geroemd worden om zijn missieijver!"

Toen Brazilië op het eind der vorige eeuw in grooten priesternood verkeerde, riep het Episcopaat de hulp in van het Oude Europa. Vele priesters kwamen uit Italië, uit Spanje, uit Duitschland, maar ook uit het „Calvinistische" Holland.

Ik heb eens willen optellen, hoeveel Nederlandsche priesters er thans in Brazilië werken. Van ons kommissariaat ken ik het getal natuurlijk het beste. Maart van dit jaar waren er 76 priesters. Maar behalve deze zijn er nog Nederlandsche minderbroeders in de Provincies van Noord- en Zuid-Brazilië. Hun getal is mij niet bekend. Verder werken er ook Nederlanders bij de Fransche Lazaristen, bij de Paters v. Steyl, de Jezuieten en onder de wereldgeestelijken. Hun aantal is niet gemakkelijk te achterhalen.

Sinds eenige jaren hebben wij in Brazilië een soort Pius-Almanak, nl. „O Brasil Catholico" van Pater Lehmann S.V.D. Voor me ligt de 2e editie van 1936; bij het getal priesters geeft dit werk echter niet aan, wie in Nederland geboren en wie Brazilianen zijn. Ik moet dus eenigszins raden. We krijgen dan de volgende getallen:

Minderbroeders 76
Lazaristen 16
Carmelieten 41
Redemptoristen 50
Congregatie v. d. H.H. Harten (Picpus) 30
Congregatie v. h. H. Sakrament 3
Missionarissen v. h. H. Hart 35
Priesters v. h. H. Hart 22
Missionarissen v. d. H. Familie 40.

Aantal Kruisheeren onbekend. Dit zijn er 313, een getal, dat zeker onvolledig is (Nederlandsche wereldheeren enz.) en mag afgerond worden tot 350. Dat is ongeveer $^1/_6$ van het aantal priesters-religieuzen en ongeveer $^1/_{18}$ van het geheele aantal priesters van Brazilië. Nog zouden we kunnen spreken van de vele andere religieuzen, clerici, leekebroeders en zusters, die uit het koude polderland hierheen zijn gekomen. Uit het voorgaande mogen we wel besluiten: het katholieke Holland werkt op buitengewone wijze mee om het

katholiek geloof in Brazilië te behouden, het katholieke geloof, dat in de 16e eeuw ernstig bedreigd werd door de Protestantsche Hollanders. Er is sinds den tijd van Pater Vieira wel iets veranderd!

Divinopolis (Minas). FREI ENRICO O.F.M.

UIT DE RECHTSZAAL

KRAKEEL VAN PARTIJEN, WAARVAN DE MISSIE HET SLACHTOFFER IS

Een godsdienstige juffrouw, die veel voor de Missie voelde en blijkbaar niet tot de armsten behoorde, kwam in 1924 met een echtpaar overeen, dat het op hun grond een woning zou doen bouwen, doch dat zij de bouwkosten zou betalen, mits zij gedurende heel haar leven met hem en zijn vrouw gratis in dit huis mocht wonen, dat dan na het overlijden van partijen aan de R. K. Missie zou vervallen. Best, antwoordde het echtpaar. Het huis werd dus gebouwd op kosten van de alleen wonende juffrouw, die na oplevering bij het echtpaar haar intrek nam.

Maar hoe gaat het vaak, wanneer men een vreemde als eigen volk in huis neemt ? Met open armen ontvangen, wordt hij spoedig een sta-in-den-weg, een pottenkijker, de zwarte hond. Dat ondervond ook onze eerbare juffrouw, die zich een gezellig tehuis meende verschaft te hebben. Er ontstond krakeel, waarschijnlijk het meest tusschen de twee dames. Op den duur kon het hoofd van het gezin, die natuurlijk voor zijn vrouw opkwam, die ruzies niet verdragen en maakte korte metten : hij vestigde zich met zijn wederhelft in een ander dorp en verhuurde het huis. De juffrouw bleef haar kamertje bewonen. Had hij het hierbij nu maar gelaten ! In April 1932 verkocht hij echter zijn huis, zonder aan den kooper de verplichting op te leggen aan de juffrouw vrije bewoning toe te staan. Toen het huis verkocht was, bleek de kooper niet geneigd de overeenkomst van den vorigen eigenaar na te komen en stond de juffrouw dus op straat. Die overeenkomst ging hem ook niet aan.

De juffrouw wendde zich nu tot de Bossche rechtbank en vorderde de ontbinding der gesloten overeenkomst, alsmede schadevergoeding tot een bedrag van f 9000, zijnde de door haar betaalde bouwkosten. Geen denken aan, want ik heb zelf de bouwkosten betaald, ant-

woordde de gewezen eigenaar. Toen kreeg de juffrouw bij vonnis van 28 April 1933 de opdracht te bewijzen, dat het huis op haar kosten gebouwd was. Dit schijnt geen gemakkelijke taak geweest te zijn, want eerst bij vonnis van 17 April 1936 wees de Rechtbank de vordering toe met bepaling der schadevergoeding op een bedrag van f 7000.

Dat was voor den gewezen eigenaar een al te zuur appeltje. Van beide vonnissen kwam hij derhalve in beroep bij het Hof, niet minder dan zes grieven aanvoerend. De voor ons belangrijkste grief was deze : de Rechtbank had de vordering moeten afwijzen, op grond dat de geheele overeenkomst van A. tot Z. rechtskracht miste ten gevolge van het daarin opgenomen beding, dat het huis na het overlijden van partijen aan de Missie zou vervallen. Hij kreeg slechts in zooverre gelijk, dat het beding nietig werd verklaard, wijl ons Burgerlijk Wetboek nadrukkelijk voorschrijft, dat dergelijke schenkingen alleen bij testament rechtsgeldig kunnen gedaan worden. Het overige gedeelte miste daarom echter geen rechtskracht. De gewezen eigenaar werd derhalve in hooger beroep tot schadevergoeding veroordeeld, te betalen aan de juffrouw, en de Missie is mede de dupe.

Hadden partijen geen ruzie gekregen, de Missie zou wellicht eens het huis in eigendom ontvangen hebben, daar ook het echtpaar aanvankelijk van goeden wil bleek te zijn. Deze rechtszaak zegt ons dus wederom, dat men, wil men na doode de Missie of andere instellingen doen erven, geen overeenkomsten moet aangaan, maar vóór alles zijn wil in een geldig testament moet vastleggen.

Mr. D. VAN DEURNE.





UIT DE WIJDE WERELDMISSIE

DE PLICHTEN DER JAPANSCHE KATHOLIEKEN JEGENS HUN VADERLAND

Om aan de richtlijnen van den Apostolischen Delegaat in Japan (8 Dec. 1935), die we in de vorige aflevering van dit tijdschrift (blz. 101 vlgd.) vermeldden en bespraken, nog hooger gezag te verleenen, vaardigde de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs een half jaar later (26 Mei 1936) een ,,instructie over de plichten der Japansche katholieken jegens hun vaderland'' uit. De instructie werd rechtstreeks gericht tot den Apost. Delegaat in Japan, maar was middellijk bedoeld voor de Ordinarissen van heel het keizerrijk.

Deze instructie [1]) vermeldt in het eerste, theoretisch gedeelte de richtlijnen, welke dezelfde Congregatie in 1659 gaf en waarin den missionarissen op het hart werd gedrukt, in de missielanden niet hun eigen gebruiken ten koste van de nationale gebruiken dier landen in te voeren, doch daarentegen grooten eerbied aan den dag te leggen voor al die gebruiken, welke niet klaarblijkelijk in strijd zijn met den christelijken godsdienst en diens zedeleer.

De instructie past dit beginsel toe op Japan met te zeggen, dat het tot de taak der missionarissen behoort, de toewijding en de liefde der Japanneezen voor hun vaderland in eere te houden en de geloovigen erop te wijzen, dat zij niet mogen achterstaan bij de liefde, welke anderen koesteren voor hun vaderland.

Daarna beschouwt de instructie den aard van de handelingen, waarin tegenwoordig de vaderlandsliefde der Japanneezen zich uit en constateert, dat zij openbare plechtigheden en handelingen

[1]) Peters, *Die neuen Entscheidungen Roms zur Ritenfrage*, Priester und Mission, 1936, S. 76 flgd.

betreffen, die weliswaar haar oorsprong hebben in heidensche godsdiensten, maar die niet in zich slecht, doch veeleer onverschillig zijn en ook niet als godsdienstige, doch als burgerlijke daden worden voorgeschreven om de vaderlandsliefde tot uiting en ontwikkeling te brengen. De Japansche regeering heeft geenszins de bedoeling, katholieken of niet-katholieken te dwingen, op eenigerlei wijze adhaesie te betuigen aan die godsdiensten, waarin deze gewoonten zijn ontstaan ; meermalen heeft de Japansche regeering verklaard, dat er onderscheid bestaat tusschen het nationaal en het godsdienstig Shintoïsme, wat ook hieruit blijkt, dat de nationale tempels of liever monumenten (Jinja) onder een ander ministerie ressorteeren dan de shintoïstische tempels. Toen dan ook de aartsbisschop van Tokio in Sept. 1932 een schrijven richtte aan den minister van onderwijs over het verplicht bezoek der Japansche scholieren aan de nationale tempels, antwoordde de minister, dat dit bezoek geen enkel godsdienstig karakter droeg, maar uitsluitend verplichtend was gesteld vanwege de opvoedkundige waarde, die hieraan werd toegekend ; hierdoor immers wilde men de trouw en de vaderlandsliefde van de jeugd bevorderen. Daaruit volgt, dat de plechtigheden bij de Jinja, waaraan de jeugd van de overheid moet deelnemen, geen godsdienstig karakter dragen.

Hetzelfde schijnt men wel te moeten aannemen van de openbare plechtigheden, die op bepaalde dagen, door bemiddeling of op initiatief van de autoriteiten, bij de nationale Jinja plaats hebben ; herhaaldelijk hebben immers de autoriteiten hun opvatting hieromtrent te kennen gegeven, die gedeeld wordt door de ontwikkelden in Japan en door ter zake kundigen.

Van ongeveer gelijken aard — zoo gaat de instructie verder — zijn ook de particuliere plechtigheden, die b.v. bij begrafenissen en huwelijken plaats vinden volgens de oude Japansche gewoonten ; zij hebben het godsdienstig karakter, dat zij misschien oorspronkelijk hebben gehad, verloren en bezitten voortaan louter burgerlijke beteekenis. Wanneer men zich van dergelijke gebruiken afzijdig zou houden, dan zou in de publieke opinie de opvatting post kunnen vatten, dat de Japansche katholieken geen vaderlandsliefde en geen beschaving bezitten, hetgeen aan de Kerk en aan de zielen schade zou berokkenen.

Na alles nauwkeurig te hebben overwogen, stelde de H. Congre-

gatie der Voortplanting in het tweede, praktisch gedeelte van haar instructie de volgende richtlijnen vast, die door den H. Vader niet alleen werden goedgekeurd, maar verplichtend gesteld: [1]) 1. De Ordinarissen in Japan moeten de geloovigen onderrichten, dat de burgerlijke overheid blijkens herhaaldelijke verklaring en ook de algemeene opvatting der ontwikkelden aan de plechtigheden bij de Jinja uitsluitend de beteekenis toekennen van vaderlandsliefde, nl. van eerbied jegens de keizerlijke familie en de weldoeners van het vaderland; en dat derhalve de katholieken mogen deelnemen aan deze plechtigheden, die een zuiver burgerlijk karakter hebben gekregen; zoo noodig moeten zij daarbij hun bedoeling verklaren, om verkeerden uitleg van hun handelwijze te voorkomen.

2. Dezelfde Ordinarissen kunnen toestaan, dat de geloovigen, wanneer zij aan begrafenis-, huwelijks- en andere particuliere plechtigheden deelnemen, die in het maatschappelijk leven van Japan gebruikelijk zijn, op dezelfde wijze als de anderen meedoen aan al die plechtigheden, die misschien wel van godsdienstigen oorsprong zijn, maar door de gewijzigde omstandigheden van plaats en tijd en volgens de publieke opinie tegenwoordig nog slechts de beteekenis hebben van beleefdheid en welwillendheid; zoo noodig, moeten zij ook hier van hun bedoeling doen blijken.

3. Wat den eed omtrent de riten betreft, waar deze in Japan gebruikelijk is, moeten de priesters de desbetreffende voorschriften van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs in praktijk brengen, zonder hierover te discussiëeren.

We laten nu den letterlijken tekst van de Instructie [2]) volgen.

Sacra Congregatio de Propaganda Fide.

N. 1889—36.

Instructio

ad Exc. mum D. Paulum Marella, Archiepiscopum Tit. Docleensem, Delegatum Apostolicum in Japonia, circa catholicorum officia erga patriam.

Pluries instanterque ab hac S. Congregatione de Propaganda Fide aliquæ normæ expostulatæ sunt de ratione qua catholici in Iaponia se gerere

[1]) „Ordinarios Japoniae normas Instructionis sequi tuto posse *et debere*".
[2]) A. A. S. 28 (1936) 406 vlgd.

debeant, quotiescumque patriæ leges vel mores illis quosdam certos actus perficere imperent vel suadeant, qui a ritibus religiosis non christianis originem duxisse videantur.

In huiusmodi quæstione dirimenda in mentem revocare iuvat quæ Sacra Congregatio iam ab anno 1659 sapientissima posuit principia, instructiones Missionariis impertiens :

„Nullum studium ponite, nullaque ratione suadete illis populis ut ritus suos, consuetudines et mores mutent, modo non sint apertissime religioni et bonis moribus contraria... Fides nullius gentis ritus et consuetudines, modo prava non sint, aut respuit aut lædit, imo vero sarta tecta esse vult. Et quoniam ea pæne est hominum natura, ut sua, et maxime ipsas suas nationes, cæteris et existimatione et amore præferant, nulla odii et alienationis causa potentior existit, quam patriarum consuetudinum immutatio, earum maxime quibus homines ab omni patrum memoria assuevere... Quæ vero prava exstiterint, nutibus magis et silentio quam verbis proscindenda, opportunitate nimirum captata, qua, dispositis animis ad veritatem capessendam, sensim sine sensu evellantur..."

Missionariorum est ergo et agnoscere et honorare Iaponensium pietatem et amorem in patriam atque fideles docere ne ceteris civibus sint in amanda patria inferiores. Quod semper a missionariis præstitum est.

Quoad vero actus quibus Iaponenses suum manifestant amorem erga patriam, hæc notanda sunt. Agitur de illis actibus, qui, quamvis ab ethnicis religionibus primitus orti, non sunt intrinsece mali, sed per se indifferentes, neque iubentur ut religionis signa, sed tantum veluti civiles actus ad pietatem manifestandam et fovendam erga patriam, omni intentione remota compellendi sive catholicos sive non catholicos ad significandam quamlibet adhæsionem religionibus a quibus ritus illi orti sunt.

Hoc ipsæ Imperii Iaponici auctoritates explicite non semel declararunt, innixæ principio libertatis religiosæ et illa distinctione, iam a Gubernio Iaponico statuta et promulgata, inter obsequium nempe shintoisticum nationale (ad nationalia Jinja) et cultum shintoisticum religiosum. Enimvero templa seu monumenta obsequio civili dicata a diversa pendent gubernii Administratione quam quæ religiosis inserviunt. Archiepiscopo Tokiensi petenti, die 22 sept. 1932, a Ministro Instructionis Publicæ utrum : „*pro certo retinendum esset rationes ob quas adsistentia alumnorum scholarum huiusmodi actibus requireretur esse rationes patrii amoris et non religionis*", Vices Gerens Ministri respondit : „*Visitatio ad nationalia templa seu Jinja exigitur ab auditoribus scholarum superiorum et ab alumnis scholarum mediarum et primariarum ob rationes quæ se referunt ad programma educationis. In facti specie, salutatio quæ requiritur ab agmine auditorum scholarum superiorum et alumnorum scholarum mediarum et primariarum nullum alium finem habet quam manifestandi sensus amoris patrii et fidelitatis*". Quem finem mere civilem ipsæ leges de Publica Instructione confirmant, ut patet ex lege data die 3 augusti 32 anno Meiji (1899) vetante educationem religiosam impertiri vel cæremonias religiosas celebrari in scholis publicis nec non in

scholis quæ submissæ sint legibus et ordinationibus de disciplinis tradendis et de curriculo studiorum. Ex quo licet inferre cæremonias ad Jinja, ab auctoritatibus publicis imperatas discipulis, non induere religiosam naturam.

Idem videtur esse tenendum de publicis cæremoniis, quæ statutis diebus, auctoritatibus intervenientibus vel foventibus, ad nationalia Jinja peraguntur, cum eædem auctoritates hanc esse suam mentem non semel, directe vel indirecte, affirmaverint, et hæc profecto sit late diffusa persuasio cultiorum hominum Iaponici Imperii et eorum qui Iaponensium mores et animos profundius scrutati sunt.

Simili fere modo, actus qui iuxta patrios mores fieri solent quibusdam in eventibus, ut ex. gr. occasione funerum vel matrimoniorum, quamvis et ipsi originem forte habuerint religiosam, adhibentur nunc temporis a plurimis in tota Iaponia absque ulla religiosa significatione, sed tantum ut urbana ratio manifestandi benevolentiam erga propinquos et amicos ; ita ut amisisse videantur intrinsecam connexionem cum ethnicis religionibus et in meros civiles mores mutati esse.

Cum primo hoc considerationum genere, alterum, quod sequitur, stricte coniunctum apparet. Etenim, cum persuasio late diffusa sit agi non de ritibus religiosis, sed de mere civilibus consuetudinibus, catholici, qui renuant huiusmodi cæremoniis interesse, facile incusantur, et facile ab hominibus vel non inimicis doctrinæ catholicæ creduntur esse frigidi erga patriam vel ingrati et inurbani erga familiares et amicos. Valde propterea optandum videtur ut removeantur causæ huiusmodi publicæ opinionis falsæ et iniuriosæ, quæ non tantum fideles iaponicos multum afflictat, sed etiam animos avertit a via salutis ingredienda.

Haec Sacra Congregatio, omnibus ea attentione perpensis, quæ rei gravitati convenit, viris peritis consultis, perspecta temporum ac morum evolutione, considerata mente Concilii Nagasakiensis anno 1890 celebrati, attentoque voto ab Exc.mis Delegatis Apostolicis E. Mooney et P. Marella atque ab Ordinariis Iaponiæ recentius manifestato, post maturam deliberationem in solemni consessu Eminentissimorum PP. Cardinalium Sacro Consilio christiano nomini propagando præpositorum, die 18 maii c. a. habitam, sequentes normas agendi tradendas esse censuit :

1. Ordinarii in territoriis Iaponici Imperii doceant fideles, cæremoniis, quæ fieri solent ad monumenta Jinja a Gubernio civiliter administrata, annecti ab auctoritatibus civilibus (ut ex explicitis declarationibus pluries datis constat) itemque communi cultiorum hominum sensu meram significationem patrii amoris, scilicet filialis reverentiæ erga familiam imperialem et patriæ benefactores ; ideoque, cum huiusmodi cæremoniæ valorem induerint mere civilem, catholicis licere interesse eis et more ceterorum civium agere, declarata sua intentione, si quando hoc necessarium apparuerit ad falsas interpretationes sui actus removendas.

2. Iidem Ordinarii permittere possunt ut fideles, quando intersint funeribus, matrimoniis aliisque privatis ritibus in vita sociali iaponensi usitatis, participes fiant sicut ceteri (declarata, si necessarium, sua intentione ut

supra) omnium illarum cæremoniarum, quæ, quamvis forte a superstitione originem duxerint, ex circumstantiis tamen locorum et personarum et ex communi æstimatione nunc temporis non retineant nisi sensum urbanitatis et mutuæ benevolentiæ.

3. Circa iuramentum de ritibus, ubicumque in Iaponia in usu est, sacerdotes præsentes instructiones hac in re a Sacra Congregatione de Propaganda Fide datas dociles exsequantur, omni disputatione remota.

Quæ omnia cum Summo Pontifici in Audientia diei XXV maii a subsignato S. Congregationis Secretario relata fuissent, Sanctitas Sua dignata est rata habere, declarans Ordinarios Iaponiæ normas supra datas sequi tuto posse et debere.

Datum Romæ, ex Aedibus S. Congregationis de Propaganda Fide, die XXVI mensis maii A. D. MDCCCCXXXVI.

PETRUS Card. FUMASONI-BIONDI, *Praefectus*.

L. S.

CELSUS COSTANTINI, Archiep. tit. Theodosien.
Secretarius.

Om de belangrijkheid van dit document naar waarde te schatten, moge een enkele aanteekening volstaan [1]).

Het 28e artikel van de constitutie, den 11en Febr. 1889 door keizer Meiji gepromulgeerd, waarborgt aan alle onderdanen van het rijk vrijheid van godsdienst, voor zoover deze niet de openbare orde verstoort en in strijd is met de burgerlijke plichten. Hieruit volgt, dat de Japansche wet niemand kan verplichten tot het stellen van een godsdienstige daad en dat de openbare opvoeding, uit eerbied voor de gewetensvrijheid, neutraal moet zijn. Sinds de Japansche grondwet de vrijheid van godsdienst heeft afgekondigd, heeft de regeering dan ook meermalen verklaard, dat verschillende gebruiken en plechtigheden, die oorspronkelijk misschien een godsdienstig karakter droegen, voortaan uitsluitend burgerlijke en nationalistische beteekenis zouden hebben; zij werden door de regeering slechts voorgeschreven om het nationaliteitsgevoel van de Japanneezen te ontwikkelen. Het document van Rome huldigt klaarblijkelijk het beginsel, hetwelk hier misschien voor de eerste maal in de kerkelijke wetgeving tot uiting komt, dat voor de

[1]) Charles, *Les cérémonies shintoistes au Japon*. N. R. Th. 64 (1937) p. 198—201. Bartocetti, *Annotationes ad Instr. S. C. de Prop. Fide* d. 26 *Maii* 1936. Apollinaris 10 (1937) p. 14—22.

beoordeeling van den aard van een gebruik het niet altijd noodig en zelden voldoende is, den geschiedkundigen oorsprong ervan na te vorschen ; men moet hieromtrent bij de algemeene opvatting te rade gaan.

De Kardinaal-Prefect der Propaganda deed de instructie aan den Apostolischen Delegaat vergezeld gaan van een begeleidend schrijven voor de Ordinarissen van Japan, waaraan de volgende passage is ontleend : ,,Wij meenen niet te overdrijven met de verzekering, dat dit document v. d. H. Stoel een einde zal maken aan een periode van pijnlijke onzekerheid niet slechts voor de Katholieken van Japan, doch ook voor de niet-katholieken van goeden wil. Het is ook onze vaste overtuiging, dat het een stap voorwaarts beteekent naar een juistere waardeering van het Katholicisme en dat het een middel aan de hand doet, om misverstanden bij het Japansche volk en zijn overheid uit de wereld te helpen.

De H. Congregatie heeft het opportuun geacht, met nadruk te wijzen op de positieve verplichting der katholieken, hun vaderland lief te hebben en het trouw te dienen. Deze instructie brengt geen verandering in de houding der Kerk ; zij getuigt veeleer van een juiste opvatting van de ontwikkeling der tijden. Wanneer wij zouden meenen, dat de Kerk ten opzichte van bepaalde vraagstukken in onbewegelijkheid is verstard zonder oog te hebben voor de ontwikkeling van ideeën en volkeren, zouden wij haar onrecht aandoen. Niet de Kerk verandert, maar de menschheid. De Kerk geeft als een liefhebbende moeder nieuwe middelen, om te voldoen aan nieuwe behoeften" [1]).

Men [2]) heeft deze instructie een mijlpaal genoemd in de geschiedenis der missioneering van Japan. Ongetwijfeld zal met deze tegemoetkomende regeling de Katholieke Kerk in het land der Rijzende Zon ten zeerste gebaat zijn.

Nijmegen. ALPH. MULDERS.

---

[1]) Actio Missionaria, Juni 1936, Suppl. p. 1.—, aangehaald door Japonicus, *Nieuwe Oriënteering in het Verre Oosten*, De Kath. Missiën 62 (1937) 46.

[2]) Bertini, *Una data storica negli annali missionari del Giappone*, Il Pensiero missionario 8 (1936) 97—152.



MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND

NEDERLAND

DE NOODZAKELIJKE VERSTERKING VAN ONZE PAROCHIEELE MISSIEACTIE

„Met groote dankbaarheid mogen wij erkennen dat de missieactie in Nederland krachtig leeft : veel wordt er gebeden, veel wordt er gegeven, niet alleen aan de Pauselijke Missiegenootschappen, ook aan andere missiewerken. Maar deze erkenning mag ons niet beletten duidelijk te zien, dat er veel meer *kan* worden gedaan, en diep overtuigd te zijn, dat er veel meer *moet* worden gedaan : de belangstelling, het medeleven der geloovigen, d.i. zoowel de offerzin als de financieele hulp, moeten nog sterker worden. Dat is van groot voordeel voor de christelijke mentaliteit der geloovigen. Dat is een eerste-rangs taak der Katholieke Actie".

In dezen zin sprak onze Aartsbisschop bij de opening eener gecombineerde vergadering van den Nationalen Raad van den P.M.B. met de leden der D.M.C.

Deze bijeenkomst der leiders van onze algemeene missie-actie, op initiatief van den Aartsbisschop en onder diens leiding belegd, had plaats den 11en Januari 1938 in Hotel Noord-Brabant te Utrecht.

Deze vergadering was — gelukkig teeken ! — bezocht door alle leden der uitgenoodigde college's, die niet absoluut verhinderd waren ; en dat waren er slechts enkelen.

Inleider was prof. dr. Feron, voorzitter van het D.M.C. Roermond en lid van het Dagelijksch Bestuur van den P.M.B.

Zijn instructieve en begeesterende inleiding omvatte een principieele uiteenzetting, toegelicht door een beschrijving der actie in het diocees Roermond, waarvan de verblijdende resultaten eenige

punten ter bespreking en behartiging ook aan anderen aanbevelen.

Het grootsche ideaal, dat onze Goddelijke Meester Zijn Kerk voorstelde, is de gezamenlijke deelname van allen aan de redding van het menschdom. Daarom moet de Kerk in al haar vertakkingen: het bisdom, de parochie, het gezin, het individu, de uitbreiding der Kerk, de missie dus, beschouwen en beleven als een integreerend deel van haar levenstaak.

De Bisschop, in wien Christus onder ons voortleeft, treedt dus met zijn diocees vooruit om de missie der Kerk te bevorderen uit plicht, uit roeping: dat is echter slechts effectief mogelijk als de parochie met haar geheele vitaliteit dien plicht, die roeping als behoorend tot haar wezenlijke taak in haar geheel uitvoert. Dan alleen kan de Kerk haar doel ten volle nastreven: „ut *omnes* unum sint".

Daaruit volgt eerstens, dat men de missie-actie in een parochie of een diocees niet mag beschouwen als een liefdewerk, dat er bijkomt, dat als zoovele liefdewerken aanbeveling verdient; neen, het diocees, de parochie moet de missie-actie zien als haar plichtmatig aandeel in het essentieel uitgroeien van de Kerk: een parochie zonder een goed-geordende en levende missie-actie is *imperfect*.

Daaruit volgt ook, dat men de missie niet moet zien als het belang, als de zaak der missionarissen. Zij zijn de soldaten, die de zaak, het belang van het *vaderland* verdedigen, en dus ook door het vaderland moeten geravitilleerd worden. Hoe ver zij ook van ons verwijderd zijn, zij blijven onze menschen, voor wie wij moeten instaan. Het gebed dat zij noodig hebben, het geld dat zij behoeven, moet dan ook niet de vrucht zijn van bedelen, maar de uiting van een medelevende liefde, die spontaan geeft. Is deze niet sterk genoeg, dan is het niet voldoende deze te stimuleeren door te vragen, neen dan moeten wij ze innerlijk sterker maken, opdat zij spontaan zal geven.

Slechts als het bisdom, als de parochie, als hun leiders zóó hun taak verstaan, is het mogelijk de aaneengesloten phalanx te vormen welke de Kerk is: het diocees—de parochie—het gezin—het individu— moeten allen tot zich gezegd weten: euntes docete omnes gentes.

In dien zin bedoelde Pius XI het, toen hij in 1922 tot de leden van den P.M.B. zeide: „ieder van U moet missionaris zijn".

Alleen in dit samenwerkende plichtsgevoel komt het offer, dat

op ons altaar in onzen naam wordt opgedragen iederen dag, tot zijn volle beteekenis: pro nostra et totius mundi salute.

Dit is het beginsel, dat het diocees Roermond heeft willen concretiseeren toen dit het vicariaat Tsingtao adopteerde. Die adoptie, was niet een doel op zich, maar een middel om de principieele missiegedachte in het bisdom vorm en leven te geven.

Om dit leven te wekken richtte de bisschop, in het besef van zijn verplichting ten opzichte van de uitbreiding van de Kerk, zich tot de geloovigen, tot de onderwijzers van zijn scholen, tot de kinderen.

Die weg koos hij uit om het gezin te bereiken.

Het Diocesaan Missiecomité richtte nu allereerst zich tot de onderwijzers; het wist den onderwijzersbond te winnen en door deze de onderwijzers te doordringen van de gedachte: hoe kunnen wij onze taak volbrengen, en de kinderen helpen opleiden tot het volle katholieke leven, dat gericht is op het Koninkrijk Gods, zoo wij hen niet op de missioneering der wereld bedacht maken? Het succes was zoo groot, dat menige leek vuriger bleek te zijn dan vele priesters (waarom gaan de priesters ons daarin niet krachtiger voor? zoo vroeg men).

Door de onderwijzers werden de kinderen op school warm gemaakt voor het idee elken dag in ieder gezin minstens een kort gebedje te doen en één cent te offeren voor de missie.

Door den aandrang der kinderen werden de ouders gemakkelijker bewogen in hun gezin het busje te plaatsen, dat het dagelijksch offer in ontvangst moest nemen.

Om deze actie in de gezinnen zoo omvangrijk mogelijk te maken, werd ook de jeugdbeweging in de beweging betrokken: het plaatsen der busjes, het verspreiden der gebedjes werd vooral haar werk.

Het corps zelateurs en zelatricen werd uitgebreid, beter geïnstrueerd vooral onder medewerking der seminaristen.

Om de beweging levend te houden wordt tenslotte door het D.M.C. zesmaal per jaar een vliegend blaadje „Stella Duce" gratis verspreid. Dit doet alle mededeelingen, die voor de actie van belang zijn, belicht kort en populair de missie-idee; concretiseert deze in bepaalde berichten over de eigen missie, de eigen missionarissen enz.

Zoo ontwikkelde zich een ware „volks"-actie.

Bij deze beschrijving is de clerus nog niet genoemd. Natuurlijk

niet omdat deze actie buiten hem om werd geleid : integendeel. Een actie, die de beleving van den missieplicht beoogt, moet den parochieclerus tot fundament en uitgangspunt hebben.

Daar maar al te waar is : qualis pastor talis grex, heeft het D.M.C. zeer bijzonder werk gemaakt van de parochieele geestelijkheid ; op verschillende vergaderingen is daarbij zeer openhartige en klare taal gesproken over de *taak*, de *roeping*, den *plicht* van den pastoor en zijn medewerkers ten opzichte van de missieprediking ; om de gewekte belangstelling te behouden werd het eenvoudige „Seminaristen-missieblad", dat in het Groot-Seminarie op de cyclostyle wordt vervaardigd, nu als „Priesterblad" regelmatig aan alle priesters van het diocees gezonden : het geeft een verklaring van de maandelijksche missie-intentie van het Apostolaat des Gebeds, en bespreekt kort en klaar allerlei punten van practische missie-actie. De actie onder den clerus zorgt op deze wijze ook voor een grootere bezieling der veelbelovende actie onder de groot-seminaristen.

Deze arbeid onder den clerus, de scholen, de gezinnen, de jeugd-actie leverde de bouwstoffen voor de parochiale missie-actie. Om deze op hoog peil te brengen ziet het D.M.C. veel in goede *parochiale missiecomité's*. Deze moet men samenstellen uit enkele apostolische leeken onder leiding van den pastoor of diens plaatsvervanger. Dit Comité moet niet te talrijk zijn, de leden moeten niet worden gekozen als representanten van een of andere organisatie of stand, maar om hun persoonlijke apostolische en leidende gaven.

Dit comité moet in de parochie èn de missiegedachte èn de missie-actie bevorderen : de actie n.l. in de gezinnen, de scholen, de jeugdactie ; de actie ten gunste van de eigen missie, ten gunste van de Pauselijke Genootschappen, ten gunste van andere missienooden.

Een goed middel om de missiegedachte levendig te houden bieden de Parochiale missie-avonden, waar niet de inzameling van gelden hoofdzaak is maar de verheldering van inzicht in den plicht van elken katholiek ten opzichte van de missie.

De oprichting der parochiale missiecomité's gaat niet snel in zijn werk : men moet de goede menschen kiezen ; maar waar zij reeds zijn opgericht, arbeiden zij schitterend.

Deze algemeene actie wordt ten slotte verdiept door het aanwerven van „offerzielen" voor de missie, die zonder een eigenlijke

organisatie te vormen, op zich nemen wekelijks een dag, een H. Mis, een H. Communie op te dragen voor de missie.

Ten slotte is de plechtige viering van den Missiezondag, van de Internationale Bidweek een middel om telkens weer de actie met nieuw leven te bezielen: deze laatste week is met groote plechtigheid en met dagelijksche conferenties telkenjare in een der groote plaatsen gevierd: in 1936 te Maastricht, in 1937 te Heerlen, in 1938 te Sittard.

Het succes van één jaar werken toont de juistheid der ontwikkelde actie gemakkelijk aan.

In ruim één jaar tijds zijn 38.000 busjes geplaatst, en het wonderlijke is, dat uit die busjes — behalve het grootere geld — te voorschijn zijn gekomen ruim 6 millioen enkele centen. Zij bereikten dus wat beoogd werd: het regelmatig brengen van een klein offer door zeer velen.

De opzet van de actie heeft veel kosten gevraagd: er is enorm veel drukwerk verspreid. Niet alleen zijn deze eerste kosten goed gemaakt, er bleef financieel nog genoeg over om het vicariaat Tsingtao, naar het woord van zijn vicaris, zóó te helpen, dat dit jaar alles gedaan kon worden wat noodig was.

Daarenboven ging de opbrengst der Pauselijke Genootschappen zeer belangrijk vooruit; in de organisaties, die niet speciaal bewerkt waren, ontstond spontaan een drang naar missie-actie; de mijnbeambten bijv. interesseerden zich voor de opleiding van 4 inlandsche seminaristen; in andere organisaties werd een jaarlijksche ontwikkelingsavond over de missie op het program gezet; het idee: 1 cent der wekelijksche contributie voor de missie te bestemmen vindt de aandacht.

Het succes dezer actie, hier uiteengezet niet uit een zekere ijdele roemzucht, maar alleen als een bewijs, hoeveel er bij onze menschen te bereiken is, mits wij priesters de actie slechts weten te ordenen, brengt, naar de meening van den inleider, die later ook duidelijk de meening van den Aartsbisschop bleek te zijn, verschillende punten ter overweging ook door de andere missiecomité's, naar voren. Deze punten zijn saam te vatten in de volgende vragen:

Hoe is het mogelijk de onderwijzers te stimuleeren?

Hoe kan de school in de actie worden betrokken?

Hoe het gezin te begeesteren?

Hoe de jeugdactie in te schakelen ?

Hoe de parochie in haar geheel voor de missie te doen leven ?

Hoe vooral de priesters warm te maken ?

Na 1900 jaren Evangelieprediking, zoo besloot de inleider, zinkt Europa terug in het heidendom, en neemt over de wereld het aantal heidenen nog steeds veel sneller toe dan het aantal christenen ; steunend op de cijfers door het statistieke bureau van den Volkenbond verzameld moet men helaas aannemen, dat van de circa 50.000 menschen, die elken dag worden geboren, bijna 40.000 in het heidendom, althans zonder Christus worden opgevoed.

Doen wij priesters, doen wij katholieken, die allen door Christus begrepen zijn in het gebod : euntes docete omnes gentes, dan wel wat onze Zaligmaker van ons verlangt ?

Over de verschillende punten ontspon zich een uiterst belangstellende discussie, die zich vooral concentreerde op de twee groote punten : de school en haar onderwijzers, en de parochiale missiecomité's.

Het contact met de onderwijzers werd vooral opgedragen aan de D.M.C., en voor de parochiale missiecomité's zou het Dagelijksch Bestuur met de vertegenwoordigers der D.M.C. een leidraad of program opmaken.

Moge deze samenkomst blijvende vrucht dragen.

Indische Missie-Vereeniging. — Den 11en Nov. 1937 herdacht de I.M.V. te 's-Hertogenbosch haar vijfentwintigjarig bestaan in een plechtige vergadering, waar de voorzitter, Mr. Dr. D. Koolen, de openingsrede uitsprak en de secretaris, Mgr. P. Groenen, een overzicht gaf van wat in die 25 jaar door de I.M.V. was geschied. Z. H. Exc. Mgr. A. F. Diepen, bisschop van 's-Hertogenbosch, sprak een woord van gelukwensch, en Mgr. J. Pessers, Apost.-Vicaris van Ned. Timor, hield een causerie over zijn missiegebied.

Missieactie aan de Hoogeschool te Tilburg. — Het Tilburgsch Studenten-Weekblad „Viking" deed bij gelegenheid van den jaarlijkschen Corpsmissiedag, op 6 Dec. 1937, een afzonderlijk missienummer verschijnen, waarin prof. Cobbenhagen een puntig woord vooraf schreef, de voorzitters van de missieclub en van de M.I.A. bijdragen leverden, p. van den Hove over missieactie schreef en conrector Matthijssen de inschakeling van de missieactie in de Katholieke Actie bepleitte. Wij onderstrepen de woorden van den rector-magnificus der Kath. Economische Hoogeschool, dat ten opzichte van de missie bij de studenten „het besef van medeverantwoordelijkheid moet worden gewekt, versterkt en steeds opnieuw aangewakkerd".

Op de avondvergadering van den corpsmissiedag sprak father Dr. Ahaus over „missie en wereldsituatie", waarbij hij, blijkens het couranten-verslag, de onverschilligheid van de katholieke studentenwereld voor de missie scherp hekelde.

Studenten-missiebond. — Den 29en Dec. 1937 had te Sittard, onder leiding van prof. Jac. Jansen van Roermond, een bijeenkomst plaats van vertegenwoordigers der studenten-missieclubs en van een aantal onderwijsinrichtingen. Na een inleiding van dr. J. Drehmanns C.ss.R. over „doel en fundamenten der studenten-missieactie" en een uitvoerige gedachtenwisseling werd besloten tot de oprichting van een landelijke federatie, waarbij zich elke studenten-missieclub kan aansluiten.

Missieactie Groot Seminarie Warmond. — Door het plaatsen van busjes, den verkoop van kalenders en het brokkenwerk, was de missievereeniging St. Franciscus Xaverius op het Groot Seminarie van het bisdom Haarlem in het afgeloopen jaar in staat ruim f 3000.— aan de Pauselijke Missiegenootschappen en aan verschillende Missioneerende Orden en Congregaties uit te keeren.

BUITENLAND.

Rome. — Den 27en Januari van dit jaar kwam in het Paleis der Propaganda voor het eerst bijeen het Comitatus supremus coördinationis actionis Missionalis, dat overeenkomstig de besluiten van het 2e Internationaal Congres van den Priestermissiebond in Nov. 1936 gehouden, door een decreet der S.C. de Propaganda Fide is ingesteld onder leiding van Mgr. Costantini, Secretaris der Propaganda. Dit hoogste leidend orgaan der Missieactie is samengesteld uit twee vertegenwoordigers van de Centrale Raden van den P.M.B., de Voortplanting en S.P.L.

Het voornaamste besluit van deze bijeenkomst, reeds bekrachtigd door den Kardinaal Prefect der Propaganda, was het Wetenschappelijk Missieinstituut der Propaganda-Universiteit te verzoeken een congres van Missiologie voor te bereiden, waarop verschillende onderwerpen der missiemethoden door bevoegde sprekers zullen worden behandeld.





MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

MISSIEPERSONEEL

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Vertrokken:			
Z. H. Exc. Mgr. Hub. Paulissen, Apost. Vicaris, (5e keer).....	S. M. A.	31 Dec. '37	Kumasi
Pr. W. Samuels (2e keer).....	„	31 Dec. '37	Goudkust
Pr. J. de Rooy (2e keer)......	„	31 Jan. '38	„
Pr. Th. Sloots (3e keer).......	„	31 Jan. '38	Neder-Volta
Z. H. Exc. Mgr. G. Cobben, Apost. Vicaris van Finland.........	S. C. J.	Jan. '38	Finland.
Z. D. H. Mgr. M. Verhoeks, Apost. Prefect	C. M.	11 Febr. '38	Soerabaja
Pr. Th. H. Tiedink (2e keer) [2]).	„	4 Nov. '37	Chili
Pr. Jan Kuenen (3e keer)......	C. M.	29 Jan. '38	Brazilië
Prs. Benitus M. F. Pijnenburg (2e keer), Nolascus J. van de Wakker, Bernardinus A. v. d. Laar en Beatus H. Jenniskens	O. M. Cap.	20 Jan. '38	Padang
Prs. Herman Jozef H. van Hulten en Ewaldus A. Nobel....	„	20 Jan. '38	Ned. Borneo
Pr. Norbertus G. van Velsen..	O. P.	4 Jan. '38	Zuid Afrika
Prs. Blasius Berten (3e keer), Hilarion Verhey (3e keer), Laurentius van Veen (3e keer) en Solanus Geubels	O. F. M.	27 Nov. '37	Brazilië
Pr. Ladislaus Hol	„	24 Nov. '37	Noorwegen.
Pr. E. van Baar (2e keer) en *Br.* Antonius Baas (2e keer) .	S. V. D.	23 Dec. '37	Austral. Nw.-Guinea
Pr. G. Vriens	S. J.	2 Dec. '37	Batavia
Pr. S. Beekman (2e keer).....	„	15 Dec. '37	„
Prs. Franciscus Jutte en Henricus Cuppen [1])	O. S. Cr.	16 Nov. '37	Brazilië

[1]) Met hen vertrok de Hoogw. Heer Mgr. W. van Dinter ter visitatie.
[2]) Het vertrek op 20 Aug. '37 naar Soerabaja van den E. H. Gerard van Rijsbergen is om gezondheidsredenen niet doorgegaan.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. J. Kropmans (2e keer)	O. S. Cr.	14 Jan. '38	Bondo (B. C.)
Pr. J. de Rooy (2e keer)......	„	21 Jan. '38	Bandoeng
Prs. Al. van Houte en H. Oude Engberink....................	S. M.	4 Nov. '37	Zuid-Salomon eilanden
Fr. P. de Vreede	Mill-Hill	5 Oct. '37	Kashmir
Frs. P. Preyde (3e keer) en C. v. Berkel....................	„	8 Oct. '37	Boven Nijl
Fr. P. Groot (3e keer)	„	6 Nov. '37	Philippijnen
Frs. B. Heyboer en N. Rood..	„	18 Nov. '37	Basankusu
Frs. J. Willemen (3e keer) en J. Dames (2e keer)	„	18 Nov. '37	Boven Nijl
Fr. M. Alink (2e keer)	„	6 Jan. '38	Nw.-Zeeland
Frs. H. Vester (3e keer), J. Jansen (2e keer) en *Br.* H. Onderwater (2e keer)	„	10 Jan. '38	Boven Nijl
Prs. P. v. d. Raad (3e keer) en J. v. d. Kooy (3e keer); *Brs.* A. Piette (2e keer) en Th. Fölker....................	M. S. C.	24 Dec. '37	Ned. Nieuw Guinea
Pr. M. Nijsters (3e keer)	„	6 Jan. '38	Brazilië
Prs. K. Wevers (3e keer) en L. Mohr (2e keer)	S. M. M.	Jan. '38	Shiré
Prs. J. Ramakers (2e keer) en J. Peerboom (2e keer)	„	21 Jan. '38	Columbia
Prs. A. Klinkers en H. Zeegers	„	4 Dec. '37	Isangi (Belg. Congo)
Pr. Bartholomeus Bax (2e keer)	C. ss. CC.	4 Nov. '37	Hawai
Pr. C. Helling................	C. ss. R.	29 Oct. '37	Suriname
Prs. J. Snelders (3e keer) en Fr. Wuts (2e keer)	„	18 Dec. '37	Brazilië
Pr. Mart. Verburgt (3e keer) en *Brs.* Eusebius A. v. d. Pol (2e keer) en Mauritius J. B. Geers	„	15 Jan. '38	„
Br. Marinus van der Linden...	C. S. Sp.	10 Sept. '37	Fr. Guinea
Br. Paulinus van Beek........	„	10 Sept. '37	Dakar
Br. Nereus Meyer	„	10 Sept. '37	Guadeloupe
Br. Carolus de Rijk...........	W. P.	1 Dec. '37	Noord-Afrika
Brs. Eugène M. Ahn en Alfons H. Willemsen	Brs. der Chr. Scholen Baarle-Nassau	12 Nov. '37	Curaçao
Brs. Stephanus M. v. d. Venne, Henricus A. Smeets, Adrianus J. Vervoord, Joannes L. Mat-			

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
thee, Fredericus W. Verberne, Wilhelmo E. Hendriks, Alexius G. van Dijk, Laurentius B. Vester, Adrianus J. van Grootel, Eugenius M. Timmers en Vincentius v. J. Bressers	Prs, der Chr, Scholen Baarle-Nassau	26 Nov. '37	Curaçao
Br. Maltin Plasman (2e keer)..	„	26 Nov. '37	Brazilië
Br. Borromeus Numan [1])	Brs. v. d. H. Aloysius Oudenbosch	19 Nov. '37	Batavia
Frs. Rupertus Voets (2e keer) en Christoffel Klijberg (2e keer) .	Fraters van Tilburg	2 Dec. '37	Celebes
Frs. Canutus Zebregts (2e keer), Romualdus Bogaers (2e keer), Thomas van Riel (2e keer), Auxentius Somers en Evarist Ketelaars	„	10 Dec. '37	Curaçao
Fr. Huberto Walters..........	„	10 Dec. '37	Suriname
Br. Ladislaus Oostermeyer.....	Brs. v. O. L. Vr. v. Zv. Smarten Voorhout	Jan. '38	Yungpingfu
Zrs. M. Antonis Stellberg, M. Gerwina Mücken en M. Adelinda Seidl	Missiezrs. v. h. Kostb. Bloed Aarle-Rixtel	2 Dec. '37	Bagamoyo
Zr. M. Francis Kaiser.........	„	2 Dec. '37	Rhodesia
Zrs. M. Ildefonsis Meyer, M. Engelburga Oberlau, M. Anysia Görgen, M. Winfrieda Roll, M. Amara Sommer, M. Bertilia Meyer, M. Agreda Clemens en M. Ansgara Brune...........	„	7 Dec. '37	Mariannhill
Zrs. M. Sylvana (Overste) 2e keer, M. Consolata Hagen, M. Michelina Goddijn en M. Aloysia van Emmerik [2]).	Arme Zrs. v. h. Goddel. Kind Amsterdam	19 Nov. '37	Banka
Zr. M. Wondulpha............	Franc. Miss. v. Maria	12 Nov. '37	Batavia

De Eerw. Br Nathanaël, Provinciaal der Ned. Prov. van de Broeders van Liefde te „Eikenburg" Eindhoven, vertrok 19 Nov. '37 voor een visitatiereis naar Indië.

[1]) Met hem vertrok voor visitatie der huizen op Java de Eerw. Algem. Overste Vader Tarcisius de Leeuw.

[2]) Met hen vertrok voor visitatie, de Eerw. Moeder M. Magdalena de Pazzi, Algemeene Overste.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Zrs. Fulgentia v. d. Hoorn en Dorothéa Bollinger	Witte Zrs. v. Afrika Boxtel	1937	Noord-Afrika
Zrs. M. Thecla Olijerhoek en M. Aurelia Bol	Franc. Elis. gest. Breda	20 Jan. '38	Padang
Zrs. M. Arnolda Byvang en M. Benitia van Genk	Franc. Gasth. Zrs. Breda	26 Nov. '37	Curaçao
Zrs. M. Alphonsa J. M. I. Pas, M. Antoinette H. L. Klein, M. Modesta W. D. A. Lauwerens en M. Laurentia A. J. Nooy	Zrs. Ursulinen van Weltevreden Halfweg	24 Dec. '37	Batavia
Zrs. Jovinia M. Metsemakers (Overste), Loyola E. Bückman, Climaca P. v. d. Klei en Bathildis A. Nieuwenhuis	Kl. Zrs. v. d. H. Jozef Heerlen	18 Dec. '37	Ned. Nw.-Guinea
Zrs. Marie Alacoque Hoorneman (Overste), M. Augustina Arends. M. Geertruida de Wit, M. Bonaventura Gomes en M. Canisia Meissner	Dochters van Maria en Jozef Den Bosch	21 Jan. '38	Poerwokerto
Zrs. M. Petro Geurts, M. Liguorio Vredegoor, M. Venantia v. d. Linden en M. Luchesia Oosterhout	Zrs. v. J. M. J. Den Bosch	18 Nov. '37	Nellore
Zr. Huberdina M. J. Schneiders	Zrs. v. h. Allerh. Hart Moerdijk	18 Nov. '37	Benkoelen
Zrs. Rosa de Lima Keitgen en Marie Gemma Reijntjens	„	20 Jan. '38	„
Zrs. M. Theresito P. Loos, M. Dorothea A. Loos, M. Amantia J. Bogaarts en M. Redempta A. Oei	Franc. „Charitas" Roosendaal	20 Jan. '38	Benkoelen
Zrs. M. Heleni Teunissen, M. Heliodora Langenhuysen en M. Gandiosa Tielemans	Zrs. v. Liefde Schijndel	15 Oct. '37	Curaçao
Zrs. Aniëla D. Stoffels, Apollonis W. van Hagen, Bonafilia E. Franken, Christini C. Slangen, Rosaline M. v. Eyk, Emile R. de Schrijver en Jeannette H. de Laat	Zrs. v. d. Goddel. Voorzienigh. Steyl	31 Dec. '37	Batavia
Zrs. Rolande M. Hally en Bertrande A. Scholze	Dien. v. d. H. Geest Steyl	31 Dec. '37	Brazilië

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Zrs. M. Ignatine E. C. M. Ojemann (2e keer), M. Pudentia G. H. M. Masselink, M. Eduardia W. P. H. van Heeckeren v. Brandsenburg, M. Celestinie E. C. M. Plat, M. Jeanne d'Arc A. M. Sandkuyl en M. Constantia M. H. A. Stauthamer	Zrs. van Liefde Tilburg	24 Dec. '37	Padang
Zr. M. Revocata Koe Khioen Hiong	Zrs. Franc. van Veghel	21 Jan. '38	West-Borneo
Zrs. M. Fidelis Schiefer en M. Salvina Westra	Zrs. Dominicanessen v. Voorschoten	26 Nov. '37	Curaçao
Mère Catherine Disco	Urs. Rom. Unie Vught	1 Oct. '37	Batavia
Teruggekeerd:			
Z. H. Exc. Mgr. G. Cobben, Apost. Vicaris van Finland	S. C. J.	Dec. '37	Finland
Pr. Dom Radbodus v. d. Plas	O. S. B.	1 Febr. '38	St. Vincent (Br. W. I.)
Prs. Mattheus Ketelaar, Dominicus Goddijn en Guido Thomas	O. Carm.	31 Dec. '37	Brazilië
Pr. Alb. de Valk O.P.	O. P.	1 Febr. '38	Curaçao
Prs. Sophonias Balvert, Trophimus van Kesteren, Clementianus Liefrink en R. Verkoyen	O. F. M.	23 Nov. '37	„
Pr. H. Sterneberg	S. J.	22 Dec. '37	Batavia
Pr. C. Ruygrok	„	12 Jan. '38	„
Pr. Henri van Megen	C. M.	27 Dec. '37	Soerabaja
Fr. L. Onderwater	Mill-Hill	10 Nov. '37	Buea
Fr. J. Broekmans	„	16 Nov. '37	Sarawak
Brs. Wilfried Verhoef en Eduard Wachters	„	21 Dec. '37	Basankusu
Pr. A. Meeuwissen	S. M. A.	24 Jan. '38	Kumasi
Pr. J. Teernstra	C. S. Sp.	9 Nov. '37	Nrd. Katanga
Br. Arsenius van Zanten	„	7 Nov. '37	Bagamoyo
Pr. Nicolaus Dieben en *Br.* Bernardus A. Stoop	C. ss. R.	4 Dec. '37	Suriname
Pr. H. van Hofwegen	W. P.	7 Dec. '37	Bangweolo
Br. Evrard Tyssen	„	20 Sept. '37	Urundi
Br. Chanel Willebrands	„	23 Oct. '37	Noord-Afrika
Br. Raphaël M. Groenewegen (Overste)	Brs. v. O. L. Vr. v. Lourdes Dongen	22 Dec. '37	Banka

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Br. Joannetus J. v. d. Putten	Brs. v. Liefde Eindhoven	Nov. '37	Poerwokerto
Brs. Wenceslaus Kramer en Cecilius Loogman	Brs. v. d. H. Aloysius Oudenbosch	25 Oct. '37	Soerabaja
Fr. Eusebius Janssen	Frs. v. Tilburg	5 Dec. '37	Suriname
Frs. Francisco de Beer, Benedicto van Hoek en Gustaaf v. d. Sande	,,	4 Jan. '38	Curaçao
Frs. Henricus Schoen en Cupertino van Steenzel	,,	27 Jan. '38	Celebes
Fr. M. Engelmundus Apeldoorn	Frs. v. Utrecht	30 Nov. '37	Malang
Zr. M. Hilarion van Balen	Witte Zrs. v. Afrika Boxtel	Nov. '37	Oeganda
Zr. M. Théodore Bakker	,,	Nov. '37	Noord-Afrika
Zrs. Materna v. Loenhout en Gonsalva v. Hopstaken	Gasth. zrs. v. Breda.	21 Dec. '37	Curaçao
Zrs. Cleta Hendricx en Reginaldis Heessels	Zrs. v. Liefde Schijndel.	Dec. '37	Padang.
Zr. Clementine Coret	,,	19 Dec. '37	Curaçao
Zrs. M. Agnes M. W. Roozen en M. Georgine M. L. J. van Meyel	Zrs. Dominicanessen Voorschoten.	1 Febr. '38	Curaçao
Overleden:			
Z. H. Exc. Mgr. Franciscus Schraven, Apost. Vicaris, geboren 13 Oct. 1873, priester 27 Mei 1899, Bisschop 10 April 1921, missie 1899, overleden in China	C. M.	9 Oct. '37	Chengtingfu
Pr. Gerardus Wouters, geboren 5 Juli 1909, priester 21 Juli 1935, missie 1935, overleden in China	,,	9 Oct. '37	,,
Br. Antonius Geerts, geboren 28 Juli 1875, missie 1903—1929 Yungpingfu, 1934—1937 Chengtingfu, overleden in China	,,	9 Oct. '37	,,
Pr. Florentinus Brölmann, geboren 25 Nov. 1880, priester 25 Maart 1906, missie 1909, overleden te Muzambinho	O. F. M.	13 Sept. '37	Brazilië
Pr. Candidus Vroomans, geboren 27 Oct. 1868, priester 10 Maart			

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
1894, missie 1904, overleden te Divinopolis.	O. F. M.	31 Oct. '37	Brazilië
Pr. Theodoricus Hesseling, geboren 6 Dec. 1879, priester 8 Sept. 1904, missie 1908, overleden te Ichang (Z.W. Hupeh)	O. F. M. Belg.	27 Nov. '37	Ichang (China)
Pr. A. van Rossum, geboren 12 Mei 1896, priester 8 Juli 1933, missie 1935, overleden te Bandjermasin	M. S. F.	19 Nov. '37	Zuid-Borneo
Pr. J. Nooy, geboren 17 Aug. 1910, priester 10 Aug. 1935, missie 1936, overleden te Moeting	M. S. C.	5 Nov. '37	Ned. Nieuw Guinea
Br. Johannes Peeters, missie 1924, overleden in Fransch Guinea.	C. S. Sp.	24 Nov. '37	Fransch Guinea
Fr. M. Candidus A. J. Nouwens, geboren 1863, missie 1889, overleden te Curaçao	Fraters van Tilburg.	24 Jan. '38	Curaçao
Zr. M. Waltera Rienks, geboren 1892, missie 1929, overleden te Curaçao.	Franc. Gasthuis Zrs. Breda	1 Nov. '37	Curaçao
Zr. M. Marcella Dings, geboren 1865, missie 1900, overleden te Tjandi-Semarang	Zrs. Franc. van Heythuysen	10 Oct. '37	Batavia
Zr. M. Monulpha A. Bosch, missie 1919, overleden te Curaçao	Zrs. Franc. Mariadal Roosendaal	15 Oct. '37	Curaçao
Zr. Maria Helena (Overste), missie 1885, overleden te Kuching	Franc. v. d. H. Joseph Roosendaal	28 Dec. '37	Br. Noord Borneo
Zr. M. Caritas K. Junglas, overleden te Saint-Louis	Dien. v. d. H. Geest der Alt. Aanb. Steyl	8 Nov. '37	Missouri Nrd. Amerika
Zr. Leonarda E. Lentrup, overleden in Noord Amerika.	Dien. v. d. H. Geest Steyl	26 Juni '37	Nrd. Amerika
Zr. M. Eugena H. Boerkamp, geboren 1859, missie 1889, overleden te Sibolga	Zrs. v. Liefde Tilburg	15 Nov. '37	Padang
Zr. M. Marinus C. den Bieman, geboren 1867, missie 1895, overleden te Paramaribo	"	17 Dec. '37	Suriname

VERSCHILLENDE GEGEVENS

Marteldood van Mgr. Schraven en gezellen. — Op Zaterdag 9 Oct. 1937 werden Z. H. Exc. Mgr. F. Schraven, Apost.-Vicaris van Chentingfu, (China), met zes missionarissen, onder wie twee Nederlanders, evenals monseigneur zelf Lazaristen, nl. pater G. Wouters uit Breda en broeder A. Geerts uit Oudenbosch, ontvoerd. Bandieten brachten hen een voor een om het leven en verbrandden daarna de lijken in een kuil. De pontificale uitvaart, welke op 22 Nov. d.a.v. in de kathedraal van Chentingfu werd gecelebreerd door Mgr. de Vienne, Apost.-Vicaris van Tientsin, werd een hulde aan de onschuldige slachtoffers en een getuigenis van afkeer voor een daad, die alleen door bandieten kan gepleegd worden.

Mgr. Schraven werd geboren te Lottum (L.) in 1873, trad in 1894 te Parijs in de Congregatie der Lazaristen, werd priester gewijd in 1899, vertrok hetzelfde jaar naar de missie in China ; in 1921 werd hij benoemd tot Apost.-Vic. van Chentingfu en in 1921 in zijn residentiestad tot bisschop geconsacreerd door zijn neef, Mgr. Geurts, Apost.-Vic. van Yungpingfu. In de 38 jaren van zijn verblijf in China, is Mgr. Schraven slechts één keer in het vaderland teruggekeerd.

Pater G. Wouters werd geb. te Breda in 1909, trad in de Congregatie der Lazaristen in 1928, werd priester gewijd in 1935 en vertrok hetzelfde jaar naar China. — Broeder A. Geerts werd geboren te Oudenbosch in 1875, trad in de Congregatie der Lazaristen in 1900 en vertrok naar China in 1903.

Nieuwe Nederlandsche Missiebisschop. — De apostolische prefectuur Bondo (Belg. Congo) werd tot Apost. Vicariaat verheven en de apost. prefect, Mgr. F. Blessing O.S.C. tot Apost. Vicaris benoemd. Mgr. Blessing werd in 1886 geboren te Amsterdam, priester gewijd in 1917, vertrok naar de missie der Kruisheeren in Belg. Congo in 1920 en werd in 1930 tot apost. prefect benoemd. Toen de Kruisheeren in 1920 aldaar hun missiewerk begonnen, was alles er nog zeer primitief. Zij hebben er kerken, scholen, ziekenhuizen en een klein-seminarie voor inlandsche priesters gebouwd, en den grondslag gelegd voor twee inlandsche Congregaties, een voor mannelijke en een voor vrouwelijke religieuzen. Thans werken in dit missiegebied, dat ongeveer 15000 katholieken telt, 24 Kruisheeren en 12 broeders, die in hun werk worden bijgestaan door 8 broeders van St. Gabriël, 10 Zusters van Berlaar en 10 Zusters Ursulinen. Mgr. Blessing, die benoemd is tot tit.-bisschop van Thois, zal 19 Maart a.s. de bisschopswijding ontvangen te Bondo uit de handen van den Apost. Delegaat van Belg. Congo.

Apost. Prefect van Soerabaja. — Als opvolger van Mgr. Dr. Th. de Backere, die als zoodanig eervol ontslag had gevraagd en gekregen, is benoemd tot Apost. Prefect van Soerabaja (Java), de Hoogw. en Doorl. Heer Mgr. M. Verhoeks, Lazarist, geboortig uit Velddriel. De nieuwe kerkelijke hoogwaardigheidsbekleeder maakte zijn studies te Wernhoutsburg, Helden-Panningen en Parijs, werd daarna professor in de moraal en het kerkelijk

recht, in 1933 procurator van den Provinciaal in Nederland en tevens missie-procurator voor de Lazaristen-missies in China, Java en Brazilië.

Vijfentwintig jaar Padang-Missie. — Bij gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Apost. Vicariaat van Padang (Sumatra) op 13 Juni 1937, hebben de missionarissen aldaar, onder leiding van Z. H. Exc. Mgr. L. Brans, een gedenkboek uitgegeven, dat naast statistische gegevens over den vooruitgang van de missie aldaar, populair-geschreven en leerzame schetsen bevat over de Westkust van Sumatra, het gewest Tapanoeli, de Batak-landen, de Oostkust van Sumatra, Atjeh en onderhoorigheden. Wij brengen gaarne een eeresaluut aan den missiegeest van de Nederlandsche Provincie van de Orde der Minderbroeders Capucijnen en het zware missiewerk van haar wakkere mannen op Sumatra, die er worden bijgestaan door de onvolprezen religieuze Congregaties van Fraters en Zusters.

Missiecongregatie van Scheut. — Den 23 Nov. 1937 herdacht de missie-congregatie van Scheut in allen eenvoud haar vijf- en zeventig-jarig bestaan. Aan het bekeeringswerk door deze congregatie sinds al die jaren verricht in China, later ook in Congo en op de Philippijnen, waarbij onlangs nog gevoegd werd Zuid-Celebes, hebben vanaf het begin talrijke Nederlanders deelgenomen, o.a. de bisschop-martelaar, Mgr. Hamer, die met de eerste groep missionarissen in 1865 naar China vertrok, en de paters Dobbe en Zijlmans, insgelijks als martelaren gevallen in de Bokser-vervolging van 1900. Thans telt de Congregatie van Scheut ruim 1200 leden, priesters en broeders, die, buiten het personeel in de studiehuizen, allen in de missie werkzaam zijn.

Ontslag Mgr. Brems. — Naar gemeld wordt, heeft Z. H. Exc. Mgr. J. Brems (Norbertijn van de abdij Averbode) om gezondheidsredenen ontslag gevraagd als Apost. Vicaris van Denemarken.

Mgr. N. Stam. — Z. H. Exc. Mgr. N. Stam, Apost. Vicaris van Kisumu (Kenya Colony) verblijft eenigen tijd om gezondheidsredenen in de Afrikaansche kustplaats Mombassa, om daar een volstrekte rustkuur te ondergaan. De toestand van Mgr., die zich ernstig liet aanzien, is intusschen aanmerkelijk verbeterd.

Verpleegster van melaatschen overleden. — In het Moederhuis van de Zusters van Liefde te Tilburg is bericht ontvangen van het overlijden van de *Eerw. Zuster M. Marinus* (in de wereld Mej. C. den Bieman), geb. te Wamel in 1867 en sinds 1895 werkzaam in de inrichting St. Gerardus-Majella te Paramaribo (West-Indië), waar zij met voorbeeldige toewijding de melaatschen heeft verpleegd.

Dood van pater van Rossum M.S.F. — Den 10en Oct. 1937 ging pater van Rossum, missionaris van de H. Familie, op de missiestatie Tering (Borneo), het oerwoud in voor een kleine wandeling, verdwaalde er en werd 22 dagen later stervend zijn statie binnengedragen.

Inheemsche hiërarchie. — De H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs heeft het aartsbisdom Tokio, (Japan), dat sinds 1891 bestond, en steeds aan de missionarissen van de Missions Etrangères van Parijs was toevertrouwd, gesplitst in het aartsbisdom Tokio en het bisdom Yokahama, waarheen de aartsbisschop van Tokio is overgeplaatst met behoud van den aartsbisschoppelijken titel. Tot aartsbisschop van Tokio werd benoemd een inheemsche priester. Mgr. P. Doi Tatsuo, oud-leerling van het College der Propaganda te Rome, momenteel secretaris van den Apost. Delegaat in Japan en lid van den Japanschen adel.

De bisschoppelijke zetel van Sienhsien (China), vacant sinds het ontslag van Mgr. Lecroart, wordt bezet door den Chineeschen Jezuïet, Mgr. Tchao.

Loh Pa Hong vermoord. — Den 30 Dec. 1937 werd op het oogenblik, dat hij zijn woning in de Chineesche stad van Shanghai verliet, de bekende filantroop en voorzitter van de Katholieke Actie in China, Loh Pa Hong, door revolverschoten vermoord. Loh Pa Hong was voorzitter van de commissie tot burgerlijke aanpassing, welke werd opgericht om de Chineesche wijken rond Shanghai weer te bevolken. Vele Chineezen beschouwden hem en de overige leden van de commissie als verraders, omdat zij, ter wille van hun eigen landgenooten, noodzakelijkerwijze met de Japansche autoriteiten moesten samenwerken.

Pro-Vicaris van Rabaul. — De Zeereerw. Pater P. H. Seelen M.S.C. is benoemd tot Pro-vicaris van Rabaul (N.-Guinea), waarvan de Apost.-Vicaris Mgr. Dr. Vesters wegens ziekte, het beheer niet ten volle kan waarnemen.

R. K. Doofstommen-Instituut in Indië. — Den 20en Jan. 1938 zijn vijf Zusters van de Choorstraat te 's Bosch vertrokken met de bedoeling te Wonosobo op Java een doofstommen-school op te richten.

Godsdienststatistiek. — Katholieken 400 millioen; Protestanten 207 millioen; Orthodoxen 163 millioen; andere afgescheiden Christenen 15 millioen; Joden 15 millioen; Mohammedanen 306 millioen; Boeddhisten 221 millioen; Confucianisten 300 millioen; Taoisten 30 millioen; Shintoisten 18 millioen; Hindoes, Sikhs en Dschains 277 millioen; primitieve eerediensten 100 millioen; Atheïsten 55 millioen; Nieuw-heidenen 600.000.





BOEKBESPREKING

Ghesquière, Dom Th. — O. S. B. — *Mathieu de Castro, premier Vicaire Apostolique aux Indes.* — Une création de la Propagande à ses débuts. — Les Questions missionnaires, 2me série, fasc. 5. — Abbaye S. André, à Saint-André-lez-Bruges (Belgique), 1937. — 150 pag. — 6 Belga's.

De oprichting van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs in 1622 luidde een nieuwe periode der missiegeschiedenis in. Na het tijdvak van de geographische ontdekkingen en het Padroado van Spanje en Portugal besloot de H. Stoel het bestuur van de missies zelf ter hand te nemen om misbruiken tegen te gaan, methoden in te voeren en aan het missiewerk zijn katholiek en supranationaal karakter terug te schenken.

De doorvoering van zoo'n opzet stuitte op niet geringe moeilijkheden. De koloniale mogendheden verzetten zich uit alle macht tegen de initiatieven van Rome, met een beroep op de door haar bewezen diensten en de aan haar verleende voorrechten. Maar omdat de onafhankelijkheid van het geestelijke en de toekomst van de missies op het spel stond, zette de Propaganda, sterk door den steun van de Pausen, gestuwd door haar eersten secretaris, Mgr. Ingoli, en geleid door haar verlichte bestuurders, haar plan met standvastigheid door. Geen wonder, dat de eerste halve eeuw van haar bestaan een tijdvak vormt van harden arbeid, maar tevens van beslissende beteekenis voor de missiegeschiedenis.

De levensloop van Mattheus de Castro, een brahmaan uit de omgeving van Goa, sinds 1637 eersten Apostolischen Vicaris in de missiegebieden, — zoo de Schr. wil aantoonen — omlijst het relaas van het eerste ingrijpen der Propaganda in Indië. Men raakt hier aan den oorsprong van de Apostolische Vicariaten, waaraan Schr. een afzonderlijk hoofdstuk (blz. 38—76) wijdt in bovenstaande monographie ; en bij het beschouwen van het ontstaan van dit rechtsinstituut kan men zich beter rekenschap geven van de omstandigheden, die ertoe leidden en den geest, die het bezielde. Wij zien hier nieuwe missiemethoden in wording : centralisatie door Rome, onafhankelijkheid van de koloniale mogendheden, nadruk op het bevorderen van den inlandschen clerus.

Meer nog dan om zich zelf verdiende de Castro om de opdracht, waarmede hij door de Propaganda werd belast, een nadere kennismaking. Bij het bestudeeren van diens bewogen leven gevoelt men evenzeer sympathie als

teleurstelling ; sympathie voor den Christen-jongeling, die volhardt bij zijn streven naar het H. Priesterschap ; voor den priester, die zijn ras- en standgenooten in bescherming neemt ; voor den bisschop, die zijn apostolisch hart en vurig karakter in dienst van de missie stelt. Maar ook spijt om zijn onzacht en ontactisch optreden, dat de zaak van de Propaganda, werkelijk heeft geschaad ; ten deele immers was hij zelf verantwoordelijk voor den tegenstand, dien Portugal tegen hem ontketende. Aan de Propaganda begreep men intusschen zeer goed, dat de Castro haar weliswaar moeilijkheden berokkende, die een ander zou hebben ontweken, maar dat hij zich tevens tot verwoed voorvechter maakte van de Romeinsche idee, welke van zekere zijden systematisch werd tegengewerkt. Zoolang zulks mogelijk was, hield dan ook de Propaganda hem de hand boven het hoofd en toen zij hem eindelijk, in het belang van den vrede, moest verplaatsen en ten slotte opofferen, bleef zij nog vaak diens advies vragen bij het volvoeren van haar plannen.

Tot dusver moest men zich voor de kennis van dit alles tevreden stellen met enkele losse notities en alleenstaande teksten. Een naarstig onderzoek in de archieven van de Propaganda en van het Vaticaan en in andere archieven en bibliotheken hebben den jeugdigen Sch. in staat gesteld, een veelal-nieuwe geschiedenis te schetsen van den persoon en het werk van dezen inlandschen bisschop, wiens werkzaamheid zoo karakteristiek is voor de richting door de Propaganda ingeslagen en de moeilijkheden, die zij daarbij op haar weg ontmoette.

Wij zijn uitermate dankbaar voor deze degelijk-gedocumenteerde en critisch-bewerkte bijdrage tot de missiegeschiedenis, waarmede de Sch. den doctorstitel in de H. Godgeleerdheid behaalde, en drukken den wensch uit, dat velen zich, op diens voorbeeld, gedrongen zullen voelen het onderwerp voor hun proefschrift aan de missiegeschiedenis te ontleenen ; zij zullen op dit gebied wetenschappelijk en praktisch werk kunnen verrichten.

ALPH. MULDERS.

Deschatelets, L. — O. M. I. — *La Conversion des Infidèles.* — Actes de la Deuxième Semaine d'Etudes Missionnaires du Canada (Québec, 1936). — Chronique, rapports, conférences et communications. — Semaine d'étud. miss., Université, Ottawa. — 370 pag. — $ 1.75.

Met benijdenswaardig enthousiasme heeft het Comité van de Semaine d'Etudes missionnaires du Canada binnen twee jaar reeds voor de tweede maal een missiewetenschappelijk congres georganiseerd, ditmaal te Quebec, wederom een universiteitsstad, in Febr. 1936. Het algemeen onderwerp : de bekeering van de ongeloovigen, werd van theologisch, psychologisch en historisch standpunt toegelicht.

Ter versterking van den missiegeest — zoo schreef Kard. Villeneuve, voorzitter van den Priestermissiebond in Canada, — bestaat er geen krachtdadiger middel dan de ernstige bestudeering van missievraagstukken. Om de noodzakelijkheid van de missioneering, de moeilijkheden waarmede zij te

kampen heeft, de houding van de Kerk ten opzichte van de heidenen te begrijpen, moeten wij die vraagstukken leeren bezien in theologische en historische belichting ; veel zal zal dan voor ons nieuw zijn en een aanvulling vormen van het vroeger-genoten onderwijs, waarin de missiewetenschap nog niet verwerkt was.

Het verslagboek van dit niet slechts numeriek uitstekend geslaagde congres ligt thans voor ons, met den volledigen tekst van de lezingen, toespraken en mededeelingen, mitsgaders een interessante kroniek.

Men begon met de behandeling van de praealabele kwestie, of bekeering mogelijk was, m.a.w. of het heil voor allen bestemd is, *Le salut pour tous* (p. 43—44). Daarna volgde de bespreking van de rol, die de Kerk hierbij vervult : *L'Eglise et le salut des infidèles* (p. 45—68). Vanzelf sloot hierbij de vraag aan, of ook buiten de Kerk de zaligheid mogelijk is : *Possibilité du salut sans l'appartenance visible à l'Eglise visible du Christ* (p. 69—87). Nadat deze punten waren vastgesteld, kreeg men een theologische beschouwing en psychologische beschrijving van : *La Conversion à la foi chrétienne* (p. 88—103). Het volgend referaat : *Sur les chemins de la conversion* (p. 104—119) zette uiteen, langs welke natuurlijke of bovennatuurlijke wegen de genade der bekeering tot de ongeloovigen komt. Om de *Ressources de l'âme des infidèles* (p. 120—137) in het licht te stellen, wees men op de natuurwet, die in de harten der menschen is gegrift, en op de natuurlijke deugden, waartoe zij in staat zijn. Missiemethodische vraagstukken werden aangeroerd in de lezingen over : *Conversions individuelles ou conversions en masse* (p. 162—178) en „*la Conversion par les élites et par les chefs*" (p. 219—233). De vruchten van de missie kwamen ter sprake in de voordrachten over de „*Stabilité des conversions* (p. 179—188) en *Sainteté et nouvelles chrétientés* (p. 189—201). Nog treft men er lezingen aan over den steun van het onderwijzend personeel in de missielanden bij het eigenlijk missiewerk en in de christelijke gewesten voor de opwekking van den missiegeest. Hiermede zijn wel de voornaamste onderwerpen aangeduid ; tusschendoor werden nog conferenties gehouden over den tegenwoordigen toestand in verschillende missiegebieden en mededeelingen gedaan over de pauselijke missiegenootschappen. In de slotrede (p. 360—370) ontwikkelde de welsprekende Kardinaal van Québec drie redenen, die de vervulling van den missieplicht voor ons allen bijzonder dringend maken.

De opgave dezer titels — de namen van de sprekers, voor de meesten onzer lezers onbekenden, doen hier minder ter zake — zal iets doen vermoeden van den rijkdom aan leering en opwekking, die in dit boek ligt verscholen.

Bijna vergat ik nog een belangrijk punt te vermelden, dat er nl. blijkens dit verslag stijl zat in de leiding. Met belangstelling blijven wij de ontwikkeling der Canadeesche missieweken volgen.

ALPH. MULDERS.

Bosslet, K. M. — O. P. — *Katholische missionsärztliche Fürsorge. 14 Jahresbericht* 1937. — Selbstverlag des missionsärztlichen Instituts, Salvatorstrasze 7, Würzburg. — 208 S.

Het veertiende jaarboek van het medisch-missie-instituut te Würzburg is gewijd aan de nagedachtenis van prof. dr. C. Becker, S.D.S., oprichter en eersten directeur van genoemd instituut, die er den 30en Maart 1937 overleed. Zijn vriend, prof. dr. G. Wunderle, opent het met een In Memoriam, dat den levensloop, de persoonlijkheid en het werk van dezen pionier piëteitvol beschrijft. Naast het jaarverslag van het medisch-missie-instituut (van 1 Mei 1936 tot 1 Mei 1937), dat niet onderteekend, maar geschreven is door den tegenwoordigen directeur en oud-missionaris in Foekien (China), K. M. Bosslet O.P., bevat het jaarboek waardevolle bijdragen, o.a. een uitvoerig opstel van wijlen prof. Becker over de ridderorden en wij (blz. 137—172); een leerzaam rapport over de ervaringen met de inenting tegen vlektyphus in Noord-China door prof. Knack (blz. 76—84); interessante artikelen van prof. Stelzenberger over „Medizinischer Geistesglaube bei den Mapuche" of Araucaner, Indianen-stammen in Z.-Chili (blz. 97—102) en prof. Gusinde over „Heilkunde und Medizinmannwesen bei den Indianern Südamerikas" (blz. 103—107); een opstel, dat men op deze plaats niet zou verwachten, maar niettemin belangrijk is voor de zielzorg in de christelijke landen, van dr. Niedermeyer uit Weenen over „Aufgaben und Probleme der ärztlichen Seelsorgshilfe" (blz. 125—136). Ten slotte volgen nog allerlei mededeelingen uit het wereldapostolaat der medische missie, uit de medische missiebeweging in Europa en Amerika, uit het desbetreffend werk der Protestantsche zending, en enkele boekbesprekingen. Ook vindt men er de Duitsche vertaling (blz. 85—96) van het richting-gevend rondschrijven van den Apostolischen Delegaat in China over de medische missie in China, waarop wij bij gelegenheid hopen terug te komen. Dit veertiende jaarboek sluit zich waardig aan bij de vorige door omvang, inhoud en verzorging.

ALPH. MULDERS.

Arens, B. — S. J. — *Jesuitenorden und Weltmission.* — Friedrich Pustet, Regensburg, 1937. — 187 S. — Kart. Mk. 4.20.

In dit kleine, maar rijke boekje heeft de bekende Sch. naarstig alle gegevens verzameld, die een overzicht bieden van de bewonderenswaardige werkzaamheid, door de Sociëteit van Jezus sedert haar herstel (1814) in het belang van het missiewerk verricht. Er wordt geen schets geboden van dat missiewerk zelf, waaraan tegenwoordig ongeveer 3400 van de ruim 25000 Jezuïeten hun krachten wijden, maar van hun hulp en steun in de moederlanden aan de missies verleend en van hun missiewetenschappelijke geschriften.

In een eerste gedeelte (blz. 12—56) somt Sch. in drie onderdeelen : missiepersoneel, hulpmiddelen en missiekennis, op, wat de Jezuïeten in het moederland deden en doen voor hun eigen missies, die zich over alle werelddeelen

uitstrekken en 190 millioen heidenen en Mohammedanen, alsmede 2½ millioen afgescheiden christenen omvatten.

Een tweede gedeelte (blz. 57—103) schetst, wederom in drie onderdeelen: bevordering van missionaris-roepingen, bevordering van de missiegedachte en den missiesteun, bevordering van de nieuwere missiebewegingen, — wat de Jezuïeten in de christelijke landen deden ten bate van het algemeene wereldapostolaat.

Een derde gedeelte (blz. 104—180) vermeldt de missiewetenschappelijke geschriften, vooral op missiegeschiedkundig, maar ook op missietheologisch en missierechtelijk terrein, door de Jezuïeten hetzij in de christelijke landen hetzij in de missiegebieden vervaardigd.

Wanneer men dit handig boekje, dat slechts hoogstzelden in den steek laat en niet de nieuwste uitgave vermeldt, met dankbare bewondering voor zulke prestaties sluit, waarbij nog even het oog over het personen-register gaat, begrijpt men ten volle, dat de bescheiden Sch. zijn voorwoord met de verontschuldigende bemerking begint: „Die vorliegende Schrift ist in keiner Weise als Herausstreichung der Gesellschaft Jesu vor anderen missionierenden Orden gedacht". Maar ook afgezien van dit motief, veroorloven wij ons den berechtigden en dringenden wensch, dat ook de andere missioneerende Orden en Congregaties een dergelijk werkje zullen publiceeren. De beoefenaars van de missiewetenschap, en zij niet alleen, zouden er ten zeerste mede gebaat zijn.

ALPH. MULDERS.

Bierbaum, Max. — *Das Papsttum.* — Verlag J. P. Bachem, Köln, 1937. — 336 S. mit 13 Abb. — Kart. 4,80 Mk.; geb. 5.80 Mk.

Collega Bierbaum van de universiteit te Münster i.W., die reeds in 1922 een boek publiceerde: *Pius XI, ein Lebens- und Zeitbild* (uitverkocht), dat den levensloop van den tegenwoordigen Paus slechts tot diens keuze als zoodanig kon beschrijven, schenkt ons in bovenstaand boek een zakelijk en betrouwbaar overzicht van de prestaties van Pius' pontificaat. Van hoofdstuk tot hoofdstuk, waarin telkens een afzonderlijk deel van de veelomvattende werkzaamheid van Pius XI wordt behandeld — aan de katholieke wereldmissie is het achtste en langste hoofdstuk gewijd — groeit bij den aandachtigen lezer de overtuiging, dat dit pontificaat, wat werkzaamheden, waardeering en resultaten betreft, tot de belangrijkste van de kerkgeschiedenis zal blijken te behooren. De rustige en onopgesmukte taal, waarin Sch. zijn boeiend relaas vat, maakt het zelfs den meest critischen lezer gemakkelijk, de „Hochleistungen des Pontifikats unseres Heiligen Vaters Papst Pius XI", zooals de Kardinaal-Aartsbisschop van Keulen ze in zijn woord vooraf noemt, op volle waarde te schatten. Al te bescheiden veronderstelt Sch., dat zijn boek, ofschoon wetenschappelijk-verantwoord en uit de beste bronnen, met name uit de officiëele Acta Apostolicae Sedis geput, nog geen definitief beeld kan ontwerpen, maar slechts voorbereidend werk verrichten, waarbij de nadruk valt op den rechtsgeschiedkundigen inslag. Wij danken

den Sch., — die bij zijn speciale navorschingen over concordaats-kwesties en op zijn studiereizen naar de missiegebieden in Oost-Azië en Zuid-Afrika reeds met de resultaten van dit pontificaat in nauwer contact kwam — van harte voor dit doorwrocht boek, dat onze kennis van dezen paus en van het pausdom als zoodanig verbreedt en verdiept.

ALPH. MULDERS.

Lesourd, Paul. — *Histoire des Missions catholiques.* — Librairie de l'Arc, 149 rue de Rennes, Paris, 1937. — 491 pag. — Prix broché 25 fr. —, cartonné 30 fr. —

De bekwame Sch. van deze populair-wetenschappelijke en in-klein-formaat-uitgegeven missiegeschiedenis behoort tot de groep van personen, die sinds jaar en dag onder leiding van Georges Goyau, aan wien dit boek is opgedragen, zich beijveren om door geschiedvorsching en geschiedschrijving aan de missie de haar toekomende plaats te bezorgen in het algemeen kader van de geschiedenis.

Bovenstaande geschiedenis van de katholieke missiën, opgezet volgens een oorspronkelijk plan, geeft eerst een overzicht van den loop der missiegeschiedenis door de eeuwen en daarna een geschiedkundig overzicht van de missioneering der afzonderlijke missiegebieden, over de wereld verspreid.

Het eerste gedeelte „*à travers les siècles*" (blz. 11—144) karakteriseert in enkele trekken de verschillende missieperioden en geeft bij elke periode een nauwkeurige chronologie van de voornaamste gebeurtenissen bij dien opmarsch der Kerk.

Het tweede gedeelte „*à travers le monde*" (blz. 145—458) licht ons in omtrent de eerste geloofsverkondiging in de afzonderlijke werelddeelen en landen, schetst in groote lijnen het verloop ervan, teekent den vooruitgang of achteruitgang van het aantal christenen en missionarissen aan, en voegt aan het einde der hoofdstukken een korte statistiek van den tegenwoordigen toestand erbij.

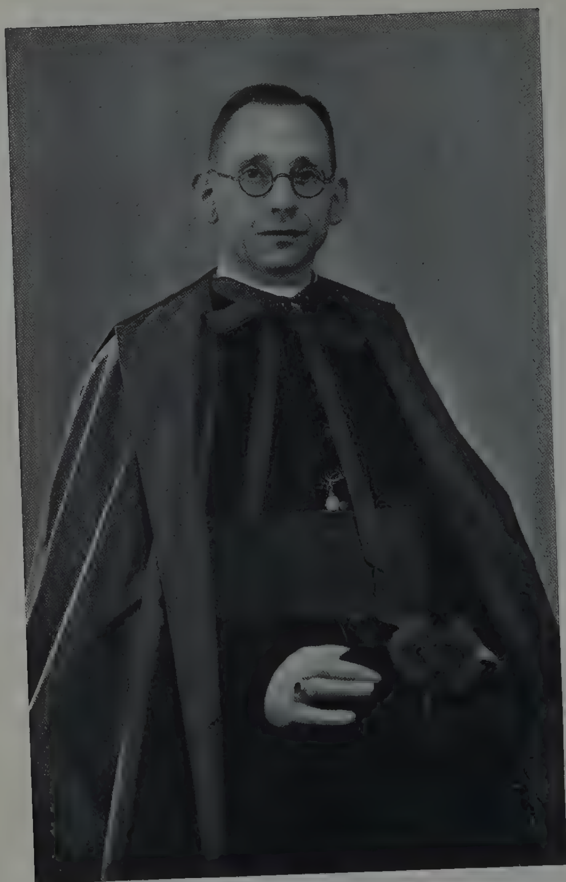
Een achttal aanhangsels (blz. 459—487) besluiten het boek, dat niet slechts de missiegebieden, ressorteerend onder de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs, maar ook de gebieden, die van de Oostersche Congregatie afhangen, behandelt.

De oud-leerling van de Ecole des Chartes en tevens redactie-secretaris van de Revue d'Histoire des Missions verloochende ook in zijn nieuwste werk zijn zorg voor nauwkeurigheid, wat data en documentatie betreft, niet ; volledigheid kon echter hierbij, in verband met de bedoeling van dit werk, niet worden nagestreefd. Bij het bestudeeren van documenten uit de missiegeschiedenis wordt men intusschen blijkbaar getroffen door zooveel heldhaftigheid en deugd, dat de ontroering zich zelfs van den nuchteren historicus meester maakt, zoodat men haar in diens sober verhaal van tijd tot tijd nog ontwaart.

ALPH. MULDERS.

IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 29 Jan. 1938. F. N. J. HENDRIKX, Vic. Gen.



MGR. M. VERHOEKS C.M.
APOSTOLISCH PREFECT VAN SOERABAIA



MISSIEWERK IN DE INDISCHE GROOT-STAD

BIJ HET PORTRET VAN MGR. M. VERHOEKS C.M,
APOSTOLISCH PREFECT VAN SOERABAIA

De tegenstelling is welhaast klassiek geworden, tusschen de indrukken van den hollandschen jongen op school- en kerkbank droomend van ,,de vreemde landen'', en die van den missionaris pas op zijn bestemming gekomen in de Oost. In geen stad echter zal dit gevoel sterker tot uiting komen, dan te Soerabaia, Indië's jachtend en, ondanks de crisis, nog bloeiend handels-centrum. Is die missionaris tot zijn eindbestemming op de boot gebleven, dan vliegt zijn auto over den breeden Tandjong-Perak Weg, en hij komt de oude zgn. ,,beneden-stad'' binnen, waar de groote importhuizen, de banken en de Gouvernements-bedrijven nog hun kantoren hebben. Heeft de ,,ééndaagsche'' of de ,,nacht-exprès'' hem, in precies twaalf uur tijd, den 800 KM langen tocht van Batavia naar den Oosthoek van Java doen afleggen, dan bevindt hij zich meteen, bij aankomst aan het Goebeng-station, in het midden der nieuwe Europeesche woonwijken van de ,,bovenstad''.

En spoedig maakt hij kennis met zijn nieuw arbeidsveld.

Terecht spreekt men hier van een arbeids*veld*. Zoo geheel verschillend immers zijn de plattegronden der Nederlands-Indische en der Europeesche steden. In Indië wordt, als gevolg van het klimaat en de woonzeden, bijna uitsluitend de eenverdiepingswoning gebouwd, terwijl haast elk huis een kleiner of grooter erf bezit. En zoo heeft ook Soerabaia, bij een betrekkelijk klein aantal inwoners, een geweldig straatoppervlak van 8.280 HA.

Een ,,betrekkelijk'' klein aantal inwoners. Het hier volgend staatje kan van die betrekkelijkheid een idee geven. De laatste gegevens zijn van 31 December 1936, en Soerabaia telde toen: 28.548 Europeanen — 43.656 Chineezen — 4.998 Arabieren —

900 Andere vreemde Oosterlingen — 294.000 Inheemschen — 5000 Gekazerneerde bevolking.

Deze specificatie van Soerabaia's bevolking plaatst ons al onmiddellijk in een missie-sfeer, en de katholieke jongen, die droomde van zijn toekomstig apostolaat onder de heidenen, kan er zijn hart ophalen !

Dat begreep de eerste seculiere priester, Henricus Waanders, die op 12 Juli 1810 voet aan wal zette te Soerabaia, en, als eerste pastoor van Java's derde statie (na Batavia en Semarang), kerk hield in een particulier huis van de Gatottan-wijk. Dat begrepen de eerste Paters Jezuieten, Martinus van den Elzen en Joannes B. Palinckx, in 1859 naar Indië vertrokken en door den Apostolisch Vicaris van Batavia voor Soerabaia bestemd. En dit ondervonden de eerste Priesters van de Congregatie der Missie, die, op Zaterdag 30 Juni 1923 te Priok landden en kort daarna, onder leiding van Dr. Th. E. de Backere, van hun ijverige voorgangers het werk overnamen. Te Soerabaia waren destijds twee kerken met pastorie ; de Broeders van Oudenbosch hadden twee huizen en twee lagere scholen, de ZZ. Ursulinen hadden twee huizen, in de beneden-stad twee lagere scholen met fröbelschool, in de boven-stad een fröbel- en een lagere school, en een H.B.S. Er was een katholiek meisjesweeshuis.

Onder leiding dus van Soerabaia's nieuwen hoofdpastoor, later (1928) benoemd tot eerste Apostolisch Prefect der zelfstandig geworden missie, is, op dit modern arbeidsveld, hard gewerkt.

Onder de *Europeesche* bevolking, die óók „heidenen" telt, en waar, in ieder geval, vele lauwe of zelfs afvallige katholieken tot het geloof hunner vaderen moeten worden terug gebracht, — waar zoo vele huwelijken moeten worden gewettigd, kinderen gedoopt, enz. Huisbezoek en sociale actie bereiken voor een deel dit doel. Was huisbezoek het werk bij uitnemendheid der pastoors, ieder in de hem toegewezen wijk, — de katholieke sociale actie, men kan en moet het nu getuigen, was de groote taak waaronder Mgr. de Backere zijn krachten heeft gezet. En van den zegen over dezen eensgezinden arbeid getuigen thans de katholieke scholen : op weinig plaatsen in Indië werd het ideaal van „het katholieke kind op de katholieke school" van zoo nabij bereikt als te Soerabaia, — terwijl er op onze scholen, naast de eigen kinderen, ook gaarne

plaats werd gezocht en gemaakt voor honderden kinderen van andersdenkenden. In verband hiermede mag ik wel even wijzen op een kleine onjuistheid in het Februari-nummer van het *Koloniaal Missie Tijdschrift* (1938 blz. 34) : gelukkig is het niet waar dat „de subsidies voor de scholen (zijn) ... ingetrokken" ! Eerder werden zij geleidelijk uitgebreid, en alles duidt er op dat verdere uitbreiding, in de naaste toekomst — buiten alle verwachting — nog mogelijk is.

Van dien zegen getuigen de talrijke en bloeiende katholieke jeugd-organisaties, met al de verscheidenheid waarin dit werk zich de laatste jaren ontplooit, — de model-Tehuizen voor meisjes en jongens, geleid resp. door de ZZ. Ursulinen en de Dochters der Liefde, — het nieuw R.K. Ziekenhuis „St. Vincentius a Paulo", waar de ZZ. van Steyl de achting van geheel Soerabaia wisten te winnen.

En even duidelijk spreken de eigenlijke sociale vereenigingen en bonden, voor een groot gedeelte ontstaan onder de persoonlijke stuwkracht van Mgr. de Backere. Tot ver buiten Soerabaia strekte deze invloed zich uit. Het is wel teekenend dat, in het andere kamp, Soerabaia's Prefect bekend stond als „de roode Monseigneur" : zijn gedurfde redevoeringen over de Pauselijke sociale Encyclieken, over het liberale kapitalisme, klonken inderdaad als bazuin-stooten die vele trage of onverschillige katholieken in Indië hebben wakker geschud.

De Katholieke Gids werd, in 1928, het orgaan van dezen strijdvaardigen geest. „Onze Katholieken zullen vernemen hoe zij over dingen van den dag op sociaal en politiek gebied, naar katholiek beginsel, te oordeelen hebben" : zoo teekende Mgr. de Backere in het eerste nummer van November het programma dezer nieuwe actie. En de strijd, door het moedig orgaan gevoerd, heeft heete vuren gekend : de verantwoordelijke redacteurs, die achtereenvolgens de leiding in handen hadden, zouden hiervan nog kunnen getuigen !

Onder het bestuur van Mgr. de Backere kregen de katholieken van Soerabaia, evenals die van andere missie-velden het hun toekomend deel in de radio-uitzendingen zoowel van de particuliere omroep-vereenigingen als van de officieuze Nirom, — zij het dan alleen natuurlijk voor kerkdiensten of cultureel-religieuze lezingen en uitzendingen voor zieken.

De Europeanen echter vormen slechts een klein gedeelte van Soerabaia's cosmopolitische bevolking.

We zagen dat de *Chineezen* hier bijzonder talrijk zijn. Wederom was het Mgr. de Backere die de missioneering onder deze maleisch-sprekende volks-groep aanpakte.

Een interessant hoofdstuk zou het worden in de kerkgeschiedenis van Soerabaia, zoo wij hier wat langer konden stil staan bij het werk zoowel door Mgr. de Backere persoonlijk als door den oud-China-missionaris pastoor Maassen verricht. Mgr. schreef voor dit doel een bevattelijken en eenvoudigen katechismus, en trok er haast dagelijks ook persoonlijk op uit, naar de dicht-bevolkte wijken, waar zijn verschijning alom met kinderlijke vreugde werd begroet. En degenen die in de onmiddellijke omgeving van Mgr. hebben gewerkt, begrepen pas naderhand ten koste van welke inspanning hij zich moest voortslepen, tot den laatsten dag voor zijn opname in het ziekenhuis. Als blijvend monument van deze liefde voor de Chineezen, staat thans nog een bloeiende Hollandsch-Chineesche school met ± 200 leerlingen.

In Indië blijft het missiewerk onder de *inheemsche bevolking* uiteraard de voornaamste taak der priesters, — een taak moeilijker wellicht dan welke andere ook, doch daarom juist des te dringender. De dichte drommen van Javaansche katholieken die 's Zondags in de vroegmissen vooral, en vaak ook door de week, een voorbeeld zijn voor de Europeanen, getuigen wederom dat de pastoors, meer bijzonder met dit werk belast, toch niet alleen zijn uitgegaan om te zaaien.

Soerabaia is de *marine-stad*. De Indische Vlootaalmoezenier heeft er zijn standplaats, en verricht zijn geestelijk werk te land, op en onder het water, in de ijle luchten, — al naar gelang de Dienst beslag op hem legt. In de kazernes van Goebeng en Oedjoeng worden geregeld godsdienstige bijeenkomsten gehouden, en, ten gerieve van het personeel dat gebonden is aan de booten in de haven of op de verschillende etablissementen, werd, aan den Oedjoeng, een vroegere societeit omgebouwd tot kerk, waar 's Zondags geregelde diensten worden gehouden.

Twee van de bovenvermelde groepen besprak ik nog niet. Er valt inderdaad, voorloopig althans, nog weinig te zeggen van het missiewerk onder de *Arabieren* en de zgn. „*vreemde Oosterlingen*".

Alléén onder de Japanners telt men enkele katholieken. Maar was het een programma dat Mgr. Verhoeks ontvouwde in het interview indertijd verleend aan de Moederlandsche katholieke Pers, en sprak hij over mogelijke plannen onder de arabische bevolking ? Bijzondere moeilijkheden wachten hier in elk geval.

Baanbrekers en pioniers hebben zelden persoonlijk de laatste hand kunnen leggen aan hun werk : dat ligt niet in den aard van hun zending. Vergeten wij het echter niet, voor een geestelijk bouwwerk evengoed als voor een materieel, is de hechtheid der grondslagen de *conditio sine qua non* van zijn voortbestaan en zijn uitbreiding. Voortwerken aan wat het zwoegen van Mgr. de Backere — het woord is heusch niet te sterk ! — in een 15-jarigen arbeid tot stand heeft gebracht, dat zal de taak zijn van Soerabaia's nieuw-benoemden Prefect (ik zou haast vergeten dat ik dit artikel schreef ,,bij het portret van Mgr. Verhoeks !)''. Onze nieuwe leider weet, dat hij voor een zware taak is gesteld, maar weet ook dat hij rekenen mag op de onvoorwaardelijke medewerking van de 26 Priesters, de 23 Broeders en de 144 Zusters die hun kerkvoogd op 13 Maart jl. zoo blij hebben ingehaald. En achter dat hulpleger — het werd Mgr. Verhoeks op dien gedenkwaardigen dag eveneens verzekerd — staat het *goede* katholieke volk van Soerabaia : zij zijn nu bij de twaalf duizend en de velden zien wit van een rijpenden oogst.

Soerabaia, 25 Maart 1938. Dr. J. HAEST C.M.

JEZUIETEN-MISSIONARISSEN IN RUSLAND (1684—1720)

In de tweede helft der 17de eeuw gingen vele landverhuizers naar Rusland. De Russen, die bondgenooten zochten tegen de Turken en andere vijanden en zelfs van een vereeniging der Russische Kerk met Rome waagden te spreken, verzetten zich niet tegen deze verhuizingen. De vreemdelingen mochten zich echter niet vestigen in de steden te midden der burgers, men wees hun aparte kwartieren aan, een soort Ghetto. In Moskou heette dit kwartier Sloboda, dikwijls ook *Nemeczkaia* Sloboda, omdat de Duitsche taal er voertaal was, ofschoon men er ook veel Schotten, Hollanders, Finnen,

Italianen en enkele Franschen aantrof. De meeste landverhuizers waren evangelisch, een 80 of 100 huisgezinnen katholiek. De eersten genoten volledige godsdienstvrijheid, hadden een kerk en 5 dominees, de laatsten bezaten tot 1584 noch kerk noch zielzorger. Het gevolg hiervan was, dat sommigen tot de orthodoxe kerk overgingen, anderen onverschillig werden, het meerendeel echter bleef aan het geloof gehecht. Onder deze laatsten moeten de Schotten met eere genoemd worden. Eenigen van hen o.a. generaal Patrick Gordon, brachten het tot hooge eerambten en benutten hun invloed om de katholieken te helpen en voor hen vrije uitoefening van den godsdienst te verkrijgen. Grooten steun ondervonden de katholieken ook van den Toscaanschen edelman Francesco Guasconi die in 1666 met een schrijven van keizer Leopold naar Moskou was gekomen en daar een bloeiend handelshuis oprichtte". [1])

In 1684 deed generaal Gordon bij vorst Golitsyne, den gunsteling der regentes Sophie pogingen om aan de ongelijke behandeling een eind te maken. Golitsyne gaf den raad een rekwest in te dienen. Dit rekwest door de meest hoogstaande katholieken onderteekend werd echter zonder resultaat opgeborgen [2]).

Ondertusschen waren pogingen aangewend te Moskou een nuntiatuur op te richten, ook dit mislukte evenals afzonderlijke onderhandelingen. Zoo bleef alleen keizer Leopold over om hulp te verleenen. P. Johann Schmidt S.J. had reeds lang maar te vergeefs getracht naar Moskou te komen. Brzostowski de palzgraaf van Troki gaf hem den raad zich tot keizer Leopold I te wenden. De keizer had juist het plan opgevat een gezantschap naar den Czaar te zenden, om hulp te krijgen tegen de Turken en tevens om toenadering tusschen Rome en Rusland te bewerken. Voor dit doel had hij als gezanten gekozen Johann Christoph Zierowsky, den Oostenrijkschen ambassadeur te Warschau, Baron Sebastiaan Blumberg en Christoph Ignatius Guarient von Ball. Hij benoemde nu P. Schmidt als kapelaan van gezant Zierowsky, die zou trachten voor hem verlof te bekomen als keizerlijk missionaris te Moskou te blijven om de zielzorg der katholieken op zich te nemen. Op dergelijke wijze probeerde hij een anderen Jezuiet Carlo Vota naar Moskou te brengen, die als Pauselijk gezant zou moeten

[1]) Pierling La Russie et le S. Siège, Paris 1901 IV 99, 100.
[2]) Pierling l.c. IV 82.

bewerken, dat Rusland betrekkingen aanknoopte met Rome en tevens dat aan de katholieken vrije uitoefening van hun godsdienst werd toegestaan. P. Vota kreeg een keizerlijk schrijven aan den Czaar mede en den titel van Oostenrijksch gezantschapskapelaan, toegevoegd aan Baron Blumberg. Den 24sten Juni kwam hij als edelman gekleed te Moskou aan [1]). De onderhandelingen, over het bondgenootschap, die reeds begonnen waren, mislukten ; die over de toelating van den katholieken godsdienst en de missionarissen werden sleepend gehouden. Vorst Golitsyne die buiten den staatsraad vriendelijk en voorkomend was, beloofde voor God en zijn geweten den katholieken godsdienst te zullen begunstigen [2]). Eindelijk gaf de regeering 1 Juli toe, dat de biechtvaders der gezanten te Moskou mochten achterblijven en de zielzorg vrij mochten uitoefenen. P. Vota, die zich in de bijzondere gunst van vorst Golitsyne verheugde, zou de verdere onderhandelingen voortzetten [3]). Om den vorst voor zijn groote verdiensten te beloonen, zond de keizer hem een gezant Hans Kurtz, die hem het beroemde rijtuig van den overleden aartshertog Leopold Wilhelm zou aanbieden. Kurtz nam als kapelaan P. Albert de Boye mede en ook deze mocht in Rusland achterblijven. Hij kocht een huis en begon den bouw van een houten kapelletje. De keizer had hem daarvoor 500 fl. geschonken, terwijl hij voor het onderhoud der missionarissen door de Silezische Kamer jaarlijks 800 fl. aan den Rector van het College te Breslau deed uitkeeren. Zoo was het voortbestaan der missie voorloopig verzekerd [4]), ofschoon de toestemming nooit schriftelijk door de Regeering werd erkend. De missionarissen hielden zich alleen met de zielzorg bezig der katholieken van Sloboda. Velen voerden zij tot de Kerk terug, onder hen ook eenige protestanten en orthodoxen. Hun grootste tegenstander was de vertrouweling van den Czaar Peter Lefort, een steile Calvinist, vijandig tegenover alles, wat katholiek heette, die zelfs niet terugschrikte voor verdachtmakingen en alle middelen aanwendde om de verbanning van alle katholieke priesters te bewerken. Vele Bojaren toonden zich geneigd tot het katholicisme over te gaan, enkelen slechts durfden

1) Pierling IV, 79, 85.
2) Pierling IV, 85.
3) A. Theiner Man. hist. de Russie, Rome 1859 281 ff. CLV.
4) P. Oliva aan P. de Boye 23 Dec. 1684 in Litterae annuae Wratislavienses 1686.

den beslissenden stap te wagen. Jammer genoeg stierf P. de Boye reeds 3 Nov. 1685. De keizer stond toe een plaatsvervanger te zenden in den persoon van P. George David. Ook P. Joann Schmidt verliet de missie. De keizer, die de missie geldelijk bleef steunen wenschte, dat alleen Boheemsche Jesuieten er heen zouden vertrekken, daarom werd P. Tobias Tichawsky gezonden. Deze wist eenige Bojaren tot den overgang te bewegen, ook een Russische priester Peter Artemiev. Hij koesterde dan ook de beste verwachtingen voor den bloei der missie, toen een paleisrevolutie aan de vijanden der Jesuieten de overhand schonk. Vorst Golitsyne de steun der missionarissen, viel in ongenade, de regentes werd in een klooster opgesloten. De Patriarch Joachim een gezworen vijand der Jesuiten wist zich in de gunst van den Czaar te dringen en eischte hun verbanning. Czaar Peter gaf toe. Den 12en Nov. 1689 na de godsdienstoefening werden de beide missionarissen voor den Staatsraad (Prikas) geroepen. In beleefde maar gebiedende woorden werd hun bekend gemaakt uit naam van de czaren Ivan en Peter, dat zij binnen 24 uren de stad moesten verlaten. Het was geen verbanning, zoo heette het, maar een terugzenden wegens godsdienstige redenen. De Patriarch eischte dat het volk beschermd werd tegen dwaling. Men achtte het niet noodig den keizer bericht te zenden, daar geen eigenlijk verdrag met hem was gesloten. Voor een geleide, vervoermiddelen en reisgeld beloofde men ruim te zullen zorgen. Vertoogen van P. David hielpen niets, men probeerde het toen door middel van den Poolschen gezant Dominicus Dovmont, men zond een brief naar het klooster der H. Drievuldigheid aan generaal Gordon en een tweede aan Czaar Peter. Toen geen antwoord kwam begaf P. Tichawsky zich den volgenden dag met den gezant naar den Prikas. Zij bereikten alleen, dat hun de reden der uitwijzing werd meegedeeld. Dovmont gaf hun een getuigschrift, waarin verklaard werd, dat zij volgens de verklaring der Russische overheid enkel waren uitgezet, wijl de Patriarch en de geestelijkheid het verlangden, daar de Kath. Kerk hun geloof bestreed. Meer dan eens werd het bevel herhaald de stad te verlaten, slechts eenige uren uitstel konden zij bekomen. Zaterdag 15 October moesten zij vertrekken, hun kerk zonder priester latend. Een leek gaf zoo nu en dan catechetisch onderricht en de volwassenen kwamen er heen, om gezamenlijk te bidden.

De gezant Dovmont, eenige officieren en enkele vrienden deden hen uitgeleide. Onderweg gewerd hun het antwoord van Gordon: Czaar Peter eischte hun vertrek, maar schonk een gering uitstel. Daarvoor was het nu te laat. Zondag 15 October namen zij afscheid van hun vrienden [1]).

Na hun vertrek publiceerde de protestant Huebner, gesteund door Frans Lefort, een aantal vervalschte brieven, geschikt om hun streven bij Peter en zijn aanhangers verdacht te maken. Twee brieven van P. David werden opgevangen en voor onzedelijk verklaard, ofschoon zij geen onvertogen woord bevatten. Alle overige brieven waren vervalschingen. De onschuld der missionarissen werd in een schrijven aan den keizer bekrachtigd door hun opvolgers, twee wereldpriesters. P. Tichawsky wilde zelf naar Moskou terugkeeren, om licht in deze zaak te brengen [2]) en de lasteringen te weerleggen. De uitwijzing der missionarissen maakte, aan het hof te Weenen, ofschoon de Czaar een gezantschap ter verzoening zond, een zeer slechten indruk. De keizer trad krachtig op, hij hoopte de terugroeping te bewerken. Alle pogingen leden echter schipbreuk op de onwil der Russen. Zij verergerden nog den toestand door twee missionarissen, die over Siberië naar Moskou gekomen waren aanstonds uit te wijzen [3]). Een nieuwe poging van den gezant Hans Kurz, om vrijheid van godsdienst te verkrijgen, mislukte weder, ofschoon de onderhandelingen het geheele jaar 1691 werden voortgezet. Kurz besloot zich persoonlijk tot den Czaar te wenden, de Lutheranen en Calvinisten maakten hem dit onmogelijk. Alleen door kwistig goud uit te deelen, zou hij hebben kunnen slagen en zijn kas was ledig [4]). Het slot was, dat, nu alle Jesuiten geweigerd werden, de keizer gedwongen werd andere priesters naar Moskou te zenden. Twee priesters wilde men toelaten, maar het moesten geen verkapte Jesuiten zijn, want dan zou de deur voor altijd voor allen gesloten worden. Twee priesters van het diocees Delmütz Fr. Xav. Loeffler en Paul Jozef Laross werden uitgekozen, zij zouden jaarlijks 400 fl. ontvangen [5]). Een

---

[1]) Gargarin Un document inédit sur l'expulsion des Jésuites de Moscou in 1689. Etudes religieuses 1856, 34—43.
[2]) Pierling IV, 116—118.
[3]) Pierling IV, 109—118.
[4]) Pierling IV, 119.
[5]) Pierling IV, 121.

Dominicaan, die door Kurz was aangesteld, werd teruggeroepen en de beide bovengenoemde priesters toegelaten voor onbepaalden tijd, totdat weer keizerlijke missionarissen zouden kunnen gezonden worden. Deze verandering werd bemoeilijkt doordat een Fransche Jesuit Philippe Averil een boek uitgaf, waarin hij vermeldt dat Czaar Peter kort na zijn huwelijk ten prooi was gevallen aan de in de familie erfelijke vallende ziekte. Deze passage werd ontdekt door Lefort, die ze den Czaar deed lezen, vandaar groote verbittering tegen de Jesuiten.

Toch gaf het keizerlijk hof te Weenen de hoop niet op. In 1695 verzocht de Pauselijke nuntius te Weenen om enkele Jesuieten voor Moscou. De generaal Thyrsius Gonzalez eischte het diepste stilzwijgen, zelfs de wereldpriesters te Moscou mochten niet weten, wie hun opvolgers waren [1]). Zij zouden weder als gezantschaps-kapelaans meegaan [2]). De twee aangewezen paters Johan Milan en Johan Bezula werden naar kardinaal Kollonitz in Hongarije gezonden om eenigen tijd in de zielzorg werkzaam te zijn, de keizer benoemde hen tot pastoor in het diocees Oelmütz [3]).

Eerst in 1698 bood zich de gelegenheid aan, de reis te ondernemen. De keizer zond toen de geslepen diplomaat Ignatius Christoffel van Guarient und Ball naar Rusland om inlichtingen in te winnen omtrent de toebereidselen voor den oorlog tegen de Turken. Wegens de harde vorst en de vele sneeuw was de reis buitengewoon moeilijk. Meerdere keeren waren zij gedwongen ondanks de ijzige koude in het open veld te overnachten, zelfs verkeerden zij eenmaal in doodsgevaar bij het oversteken van de Dnistr. Toen zij nog drie mijlen van Moscou verwijderd waren, dwong men hen drie dagen te wachten totdat de Raad met militair gevolg hun feestelijk in de stad zou inhalen. Eenige Popen koesterden reeds achterdocht omtrent de priesters dat het wellicht Jesuiten waren, zij kwamen hen te gemoet, om poolshoogte te nemen. De missionarissen wisten hen echter zoo te bespreken, dat allen hen voor wereldpriesters aanzagen. Ook Lefort kwam in het getouw om het geheim te ontdekken, maar ook hij moest het opgeven hen als Jesuieten verdacht te maken. Bij zijn intrede in de stad vond de gezant den Czaar niet

1) Gonzalez aan P. Willi Prov. 21 Mei 1695. Reg. Boem.
2) idem ad idem 16 Juli 1695. aaO.
3) idem ad idem 30 Juni 1696. Tierling IV 149.

aanwezig, hij was in het buitenland en in zijn plaats trad in de hoofdstad op vorst Romodanorski, een onverbeterlijke dronkaard. De andere regeeringszaken werden behandeld door een triumviraat. Hun macht was echter beperkt en zij waren verantwoordelijkheid verschuldigd aan een onverbiddelijk strengen meester. Hatelijke verwikkelingen waren hiervan het gevolg, waaronder de beide te Moscou werkzame wereldgeestelijken zwaar te lijden hadden. Zij waren dan ook dol blij te worden afgelost en wenschten niets liever als te vertrekken. Niemand echter durfde hun een reispas verstrekken. Daar voorloopig nog geen verblijfsvergunning noodig was hielden de missionarissen hun eerste godsdienstoefening den 8en Mei in de kapel van Sloboda.

Eindelijk keurde de Regeering de aanwezigheid der missionarissen goed, waardoor de oekase van 1689 praktisch haar kracht verloor. De regeling bood echter nog altijd groot gevaar voor de missionarissen, zoodat men er op uit moest zijn een betere te verkrijgen. Daarvoor spande de gezant zijn krachten in. Eindelijk keerde de Czaar van zijn buitenlandsche reis terug en ontving terstond zeer vriendelijk den gezant. De missionarissen vonden de gelegenheid te schoon en boden hun geloofsbrieven aan als apostolische en keizerlijke missionarissen, zij werden zelfs tot de handkus toegelaten [1]).

Groote zorgen kwelden den Czaar: De opstand der Strelitzen, het verstooten van zijn gemalin Eudoxia, zijn huwelijk met een vrouw uit het volk [2]), maar vooral het vredesverdrag dat keizer Leopold met de Turken sloot. Dit laatste wekte een groote ontevredenheid bij Peter. Lefort maakte hiervan gebruik de missionarissen te beschuldigen als begunstigers der Oostenrijksche politiek. De gezant wist echter een breuk te verhinderen. De keizerlijke kapelaans mochten te Moscou blijven en hun arbeid voortzetten [3]).

De katholieken namen steeds in aantal toe niet alleen in de hoofdstad maar ook op andere plaatsen vooral in Voronez en Asov, er was echter voorloopig geen mogelijkheid ook hen bij te staan. De kapel van de Sloboda werd door de hulp van den gezant vergroot

[1]) Pisma idonecenia iezuitow o Rossij Konca XVII i nacala XVIII vieka. S. Petersburg, Senatskaia tipografia 1904. (Litterae et relationes Jesuitarum in Russia, exeunte 17° et ineunte 18° saeculo. Russice et Latine), p. 217.

[2]) Pierling IV 151 sqq.

[3]) Pierling IV 155 sqq.

en hooger gemaakt, een dubbele rij vensters een drievoudig koor en 4 altaren werden aangebracht. Heel de katholieke bevolking droeg tot deze verbeteringen bij, zelfs de katholieke gemalin van Lefort toonde haar vrijgevigheid. De gezant vooral schonk mooie paramenten, gouden en zilveren vaten en een mooie afbeelding van een Hongaarsch genadebeeld der H. Maagd [1]). De Paters richtten nu een muziekkapel op, waarvoor zich al heel spoedig eenige zoons van Bojaren aanboden, de toeloop werd zoo groot, dat men een kleine school moest oprichten, waar de zonen der Bojaren behalve muziek ook de grondslagen kregen van een humanistische opvoeding [2]). Meer dan drie Paters waren er nooit te gelijk in Moscou. Van dezen wijdde P. Milan zich alleen aan de zielzorg. Hij had vele moeilijkheden te overwinnen, vooral daar hij van de overheid geen steun mocht verwachten. Groote last bezorgden hem ook de nieuwe landverhuizers, van welke velen gevluchte misdadigers waren. Toch wist hij ook van dezen eenigen te bekeeren en tot een beter leven over te halen. In 1699 kwamen alle katholieken met Paschen hun biecht spreken [3]). De school die zeer bloeide kreeg van Generaal Gordon een waardevolle boekenschat ten geschenke.

Reeds in het eerste jaar van zijn werkzaamheid had P. Milan 900 H. Communies, 12 doopsels, 4 H. Oliesels, 7 begrafenissen en 6 huwelijken. Deze getallen bleven ongeveer dezelfde tot 1707. In dat jaar bedroegen de H. Communies over de 2000, welke stijging tot oorzaak had de in de oorlog tegen de Zweden gevangen genomen katholieken, welke door den missionaris dikwijls bezocht werden in hun gevangenenkampen; zoo had hij o.a. in 1707 500 begrafenissen en 140 H. Oliesels. Hoewel de toestand voor de missie iets verbeterd was, bleef toch een vijandige gezindheid bestaan, vooral Lefort bleef zijn best doen valsche berichten te verspreiden [4]). De missionarissen moesten de grootste voorzichtigheid in acht nemen vooral wat betreft hun verkeer met de schismatieke Russen en Ruthenen. Er waren er velen, die tot een vereeniging met de kath. kerk geneigd waren, ook zelfs onder de invloedrijke Bojaren, maar de hoogere geestelijkheid was fel vijandig tegen Rome gekeerd,

[1]) Pisma 217, 218, 219.
[2]) Pisma 218, 235.
[3]) Pisma 225—226.
[4]) Pisma 229.

zoodat geestelijken, die zich bekeerden bloot stonden aan de zwaarste vervolgingen. Zoo had een zekere diaken Peter Artemico, die door P. Tichawsky bekeerd was veel van hen te lijden. Men maakte hem verdacht als zwakzinnig en veroordeelde hem tot levenslange opsluiting in het klooster van Solovesk [1]). Een ander, de monnik Palladius Rogovski, die bij de Jesuiten in Oostenrijk gestudeerd en in Rome den dokterstitel in theologie en philosophie had behaald, werd bij zijn terugkeer eveneens in een klooster opgesloten en schijnt weer afgevallen te zijn [2]). Zelfs werd een priester, die men verdacht aan een opstand te hebben deelgenomen, onthoofd [3]). Over Czaar Peter, die uit politiek zich eenigen tijd tot vereeniging met Rome bereid toonde oordeelt P. Milan in een brief van 7 Dec. 1714 aan zijn provinciaal in Bohemen aldus: ,,Als Gods wondermacht niet tusschen beide komt, is er geen hoop, dat hij zich aan de macht van den Paus zal onderwerpen, want hij is gewoon de teugels van het goddelijk en menschelijk recht alleen in handen te houden en het mag uitgesloten heeten, dat hij zich naar de voorschriften van de goddelijke wet minder passende genoegens zal ontzeggen". En hij voegt er nog bij: ,,alle Russen, die in Italië of Frankrijk tot de Kerk zijn overgegaan, zijn na hun terugkeer, één uitgezonderd, uit vrees weder tot het schisma teruggekeerd. Zij doen dan ook beter in Engeland of Holland te blijven. Hoe vreeselijk bedorven de jeugd in deze streken is, zal de toekomst leeren door een groote afval van alle geloof. Menigeen is reeds als atheist teruggekomen. Een die een half jaar lang zich vroolijk gemaakt had over de biecht, werd toch op het gewone kerkhof begraven" [4]).

Met priesters en edellieden hadden de missionarissen dikwijls gesprekken over theologische vraagstukken. Boris Lalitzin [5]), ofschoon tegenstander der Paters en Stephan Iavorski, de beheerder van het Patriarchaat, deden gaarne daaraan mede, hopend de Paters een nederlaag toe te brengen [6]). In het jaar 1701 bracht iemand naar Rusland een geschrift waarbij in niet erg krachtdadige

[1]) Pierling IV 159, 160. cf. Pisma 230, 250.
[2]) cf het bericht van Milan in Pisma 230, 231, 250.
[3]) Pisma 23 en Bericht v. Milan 23 Juni 1699.
[4]) Origineel in het bezit der Orde.
[5]) Pisma 229 vgl.
[6]) Pisma 269. Bericht v. P. Milan 15 Sept. 1701.

termen de voortkoming van den H. Geest niet alleen van den Vader maar ook van den Zoon behandeld werd. Een Bojare liet dit geschrift aan Iavorski lezen, die daarop een korte weerlegging schreef. De Russen vonden deze weerlegging buitengemeen sterk, zij vermoedden dat niemand van den Latijnschen ritus daarop zou kunnen antwoorden. Het werd den missionarissen openlijk gezegd. Het antwoord was, dat als de Patriarch er verlof toe gaf, zij gaarne wilden antwoorden. De Paters en Iavorski werden daarvoor ter tafel genoodigd bij een Bojaar. Iavorski verscheen zelf niet, maar zond een jonge theoloog, die eerst binnenkwam toen men van tafel opstond. De gastheer verzocht de Paters weer plaats te nemen en het geschrift van Iavorski te weerleggen. P. Milan weerlegde alle bewijzen van Iavorski. Zijn tegenstanders toonden hierna geen lust meer voor zulke samenkomsten, zij namen het geschrift van Iavorski terug [1]).

De bibliotheek, welke door Generaal Gordon geschonken was stichtte veel goed, er werd een druk gebruik van gemaakt. De edele gever en beschermer der missie stierf reeds 4 Dec. 1699. P. Milan bleef tot aan zijn afsterven bij zijn bed. Ook Czaar Peter kwam zijn trouwen dienaar meermalen bezoeken en verlangde dat bij diens begrafenis alle katholieke ceremoniën zouden gevolgd worden [2]). Gezant Guarient schonk voor de bibliotheek waardevolle werken [3]).

De adellijke jongelingen, die anders naar het buitenland moesten trekken, konden hierdoor hun dorst naar wetenschap eenigszins bevredigen. P. Berula onderwees Latijn, P. Milan wiskunde. Al was de inrichting der school gebrekkig, toch werd zij druk bezocht, want in 1701 waren er 30 leerlingen [4]). Iavorski zag dit met leede oogen, zelf had hij vroeger in Kiew theologie gestudeerd, daarom stichtte hij een rutheensche school met den rang van Academie. Deze moest dus hooger staan dan de Patersschool, wijl men er ook theologie doceerde. Toen het bezoek niet meeviel, liet hij den Bojaren verbieden hun zoons naar de school der Paters te zenden [5]). De school was een steunpunt voor de missie, er werd Duitsch onderwezen, Geometrie en Algebra. Zij werd gesloten in 1706, toen de

[1]) Bericht van P. Milan 23 Nov. 1701 in Pisma 243.
[2]) Pisma 246. Bericht v. P. Milan 15 Dec. 1701.
[3]) Pisma 267.
[4]) Pisma 256.
[5]) Pisma 259 vgl. 268.

Bojaren voor den krijgsdienst werden opgeroepen [1]), anderen naar het buitenland werden gezonden. Later werd zij weer heropend.

Groote beproevingen bleven de missie niet bespaard. In 1703 verwoestte een brand de kerk, de residentie en de school, terwijl door verhuizing naar andere streken de kleine kudde erg slonk [2]). Wel kwamen er eenigen zich vestigen o.a. 20 kath. Engelschen, 40 Hollanders en 80 Italianen, maar van dezen trokken weer velen naar elders. Veel hoogstaande katholieken en weldoeners ontvielen de missie door den dood [3]). Bij de overblijvenden werd allang de wensch gekoesterd een steenen kerkgebouw te bezitten, zelfs zouden zij het geld er voor bijeenbrengen, mits de regeering verlof er toe verleende. Niemand echter durfde het verlof aanvragen, zoo lang de houten kerk nog stond. De gezant Guarient kreeg na den brand terstond toestemming voor een steenen gebouw. De kosten beliepen voor den bouw 5000 Rijnsche guldens en voor de aankleeding en versiering ongeveer een gelijke som. Door inzamelingen onder de katholieken werd het benoodigde geld bijeengebracht. De zoon van generaal Gordon gaf 2000 Rijksthalers. In 1706 kon de laatste hand aan den bouw gelegd en de kerk betrokken worden, in de volgende jaren werd zij van alles voorzien [5]).

P. Berula, die zoo onvermoeid gearbeid had, vroeg aan zijn Provinciaal ontheven te worden van zijn post [6]). Hij gevoelde heimwee niet naar zijn vaderland, maar naar een meer teruggetrokken, rustiger leven. Na al zijn verstrooienden arbeid wenschte hij tijd te hebben om in zich zelf te keeren en zich op de eeuwigheid voor te bereiden. In 1707 zou hij naar Bohemen terugkeeren, maar het werd 1715 vooraleer hij voor goed van Moscou afscheid kon nemen [7]).

Van het begin af, had deze ijverige missionaris niet alleen in de hoofdstad en de naaste omgeving gearbeid, maar ook alle andere streken van het groote rijk bezocht. Zoo ging hij minstens tweemaal naar Asow om de katholieke Hollandsche en Italiaansche scheeps-

---

[1]) Pierling IV 84.
[2]) Pisma 362.
[3]) Pisma 246.
[4]) Pisma 236.
[5]) Pisma 323, 328, 337.
[6]) Pisma 323, Brief van 1 Juli 1705.
[7]) Pierling IV 287.
[8]) cf Pierling IV 285.

bouwers in de gelegenheid te stellen, hun godsdienstplichten waar te nemen. Toen hij voor de eerste maal in de lente 1700 bij hen vertoefde, brak in Augustus de pest uit, welke in de stad en de omgeving 10000 slachtoffers maakte. P. Milan bracht den zieken de troostmiddelen van den godsdienst en bleef bij hen tot 21 Dec. 1700 [1]). Op de terugreis werd hij door zijn tochtgenooten in den steek gelaten en alleen door de bijzondere hulp van God bracht hij het leven eraf [2]).

De oorlog tegen Karel XII van Zweden was oorzaak, dat bijna alle mannen voor den krijgsdienst gebruikt werden, zoodat de missionarissen druk werk hadden met de ondersteuning der in armoede achtergebleven vrouwen, met moeite vonden zij de middelen er toe [3]).

Het verraad van eenige officieren, die naar den vijand overliepen verergerde de haat tegen de vreemdelingen, aan hen werd de nederlaag der Russische legers toegeschreven. Geen enkele katholiek nam aan dat verraad deel [4]). Eerst in den slag bij Pultawa 8 Juli 1709 gelukte het den Czaar de Zweden geheel te verslaan. Bij dezen slag werden vele katholieken gevangen genomen en voor de grootste ellende door de missionarissen bewaard. Karel XII had de Turken bij wie hij gevlucht was overgehaald tegen den Czaar op te trekken. Toen dezen Asov bedreigden was P. Milan daar aanwezig. Hij vond op de vloot 500 katholieken en werkte zoo goed onder hen, dat vele andersdenkenden naar de katholieke Kerk overhelden.

Een jaar, dat nog bijzondere vermelding verdient is 1705. Toen toch had op last van den Czaar de vermoording plaats der Basilianen. Hij gaf echter aan de Capucijnen verlof naar Moscou te komen en er een kerk te bouwen. Keizer Joseph deed ook een goed woordje voor de Jesuiten. De angst voor Karel XII maakte de Russen meer handelbaar, zij ook konden een steenen kerk bouwen, in 1706 werden zij zelfs officieel erkend [5]).

In Moscou teruggekeerd vond P. Milan er vele katholieke Duitsche soldaten door den Czaar aangeworven. Deze kwamen trouw ter kerke. Hij reisde ook naar Kasan, waar 500 gevangenen van

---

1) Pisma 250, 256, 259, 358.
2) Pisma 250, 251.
3) Pisma 260, 272.
4) Pisma 257.
5) Theiner Monumenta p. 403.

het leger van Karel XII waren ondergebracht. Daar zij in langen tijd geen priester gezien hadden, was hij er uiterst welkom. Vandaar maakte hij groote tochten tot zelfs naar de grenzen van Bulgarije. Ook bij de Baschiren vond hij katholieken o.a. een 94 jarige vrouw, die als krijgsgevangene uit Polen daarheen was gebracht. Zij had haar geloof steeds bewaard, ofschoon men vele pogingen had aangewend, haar tot het schisma over te halen. Haar vurigste wensch was geweest voor haar dood nog een katholiek priester te mogen ontmoeten.

De katholieken van Petersburg wenschten ook een vasten zielzorger te mogen bezitten. Er was reeds een kleine kapel. Men wendde zich tot den bisschop van Lijfland en deze zond een priester van zijn diocees. Zelf schrijft deze dat de Czaar en de Czarina de katholieken goed gezind waren. De Czaar schonk zelfs een zilveren kunstwerk voor de kerk. Terstond was de missionaris met een school begonnen, die goed bezocht werd ook door de voornaamsten. Dat het kerkelijk leven te Moscou bloeide blijkt uit een bericht, waarbij de missionaris meedeelt dat men behalve de gewone preeken en catechismuslessen iederen Zondag processie hield, waarbij velen tegenwoordig waren, elken Donderdag was er aanbidding.

Op hun vele reizen hadden de missionarissen nauwkeurige berichten trachten in te winnen omtrent den stand van het Katholicisme in het geheele rijk. Zoo lokte hen zelfs Siberië, omdat velen zich daarheen begaven. Er was daar zeker een groot arbeidsveld, ook in de overige provinciën zou werk genoeg te vinden zijn. Gebrek aan missionarissen remde echter elke uitbreiding. In Asow zeker was het meer dan noodzakelijk een vaste standplaats te stichten. Er was daarvoor echter de toestemming van den Czaar noodig. Peter was in het algemeen den katholieken, zelfs de Jesuiten niet vijandig gestemd. Het was echter moeilijk verlof tot vestiging te bekomen. Wel verkreeg men door bemiddeling der gezanten van den Duitschen keizer, dat de Czaar door zijn gunsteling Alexander vorst von Menschikow 20 October 1706 de verzekering gaf, waarbij het verblijf in Moscou werd bestendigd, het Gymnasium voor de adellijke jeugd werd goedgekeurd en het bouwen van een steenen kerk werd toegestaan [1]). De keizer bracht den Czaar daarvoor dank.

[1]) Pisma 326—327.

De toestand bleef dan ook tamelijk gunstig, tot dat Peter zich zelf tot Patriarch der Russische Kerk verhief en voor het bestuur der kerk een Synode aanstelde. Nu hij zelf hoofd der Russische Kerk was geworden, was alle hoop van vereeniging met Rome vervlogen. Hun eenige beschermer, die althans iets voor hen kon doen, was nu de Duitsche keizer. Jammer genoeg kwam er een verkoeling tusschen hem en den Czaar, die door zijn overwinning op de Turken zijn ijverzucht voelde stijgen. De keizer stond hem bovendien in den weg voor zijn voortdringen naar Zweden en Oost-Duitschland. Daar kwam nog bij, dat de kroonprins Alexis in onmin met zijn vader naar Oostenrijk de vlucht nam. Een ongelukkige omstandigheid was ook de zending van een nieuwen gezant Pleyer, die in het geheel niet voor zijn taak berekend was. De missionarissen hadden van hem geen steun te verwachten. De Czaar, die Pleyer haatte bewerkte zijn terugroeping, en stond hem zelfs geen afscheidsaudientie toe. De Oostenrijksche regeering daarover ontstemd zond den Russischen gezant en de Agent te Breslau heen. De missionarissen werden het slachtoffer van deze maatregel. Den 17e April 1719 (oude stijl) onderteekende de Czaar het bevel van hun uitwijzing. Uitdrukkelijk staat in de oekase vermeld, dat het een tegenmaatregel is wegens de uitwijzing van den gezant en men beroept zich erop, dat het verblijf der Jesuiten tegen de wet is. De Czaar had hen slechts geduld uit goedheid. Nu moest de wet uitgevoerd worden.

Een der Paters Michael Engell werd bij den kanselier geroepen, die hem ambtelijk het bevel meedeelde dat binnen vier dagen allen Rusland moesten verlaten hebben [1]. Hun papieren werden in beslag genomen. Men hoopte daaruit te bewijzen dat zij verboden briefwisseling hadden gevoerd. Vooral de brieven van P. Milan aan P. Engell schijnen ijverig te zijn bestudeerd, maar men vond toch niets, dat een verder onderzoek wettigde, ook niet nadat men P. Engell aan een streng verhoor had onderworpen.

Te Moscou trad men tegen de Jesuiten echter schandelijk op. De 28en April des avonds om elf uren werd de residentie omsingeld. De bevelhebber der stad met een commissaris en twee agenten traden binnen. Zij verlangden overgave van het dagboek. Daar dit niet bestond, werden alle geschriften in beslag genomen. Hierna

[1]) Theiner Monumenta 517. Pierling IV 292 sqq.

gingen zij heen met de belofte spoedig terug te komen, wat dan ook om 4 uren in den morgen geschiedde. Er werd weder gezocht maar niets gevonden. Het uitwijzingsbevel werd nog eens voorgelezen. Binnen 24 uren moesten zij vertrekken. De Paters gehoorzaamden zonder tegenspraak. Men deed 30 April een gezongen H. Mis, hoorde nog vele biechten en vertrok. De sleutel van het huis legden de Paters aan den voet van het Moeder Godsbeeld, daar zij hem niet wilden afgeven aan de autoriteiten, omdat, zooals zij zeiden, het huis eigendom van den keizer was. Na de geloovigen, die in grooten getale voor het afscheid waren toegestroomd nog eenmaal te hebben toegesproken en hen tot vertrouwen op Gods voorzienigheid te hebben aangespoord werd tegen den avond de reis begonnen. Door soldaten omringd werden zij als gevangenen behandeld. Eerst 25 Aug. kwamen zij aan de grens aan. Onder het oog der agenten werd het huis te Moscou leeggeplunderd.

Aan het volk werd beloofd, dat men andere priesters zou laten komen, die niet in betrekking stonden tot de keizer [1]). Na hun terugkeer schreven de missionarissen een memorandum, waarin zij de hinderpalen opnoemden, die hun werk bemoeilijkten. Eerst en vooral de ketters, vooral Lutheranen en Calvinisten, die hen bij de vooraanstaande personen belasterden, welke laster maar al te graag geloof vond. Zoo werden de katholieken maar vooral de Jesuiten verdacht gemaakt. De weinige steun die zij genoten vooral toen Pleyer gezant was geworden. De Bojaren bleven alleen gunstig gezind zoolang hun kinderen onderricht genoten. Een andere reden was, dat de katholieken tot de geringste bevolking behoorde, behalve een twintigtal, die eenigen invloed hadden, daarenboven was er voortdurend een afwisselende menigte, die als zij geld verdiend hadden, weer wegtrokken [2]).

De Jesuiten werden eerst 4 Maart 1720 vervangen door P. Johan Bauer uit Breslau, terwijl iets later zes Capucijnen naar Rusland vertrokken [3]).

Rome. J. KLEYNTJENS S.J.

---

[1]) Pierling IV 293—295.
[2]) Pisma 367.
[3]) Pisma 380.

HEREENIGINGSPOGINGEN TUSSCHEN BULGARIJE EN ROME

Onder de missie-landen, binnen de grenzen van Europa gelegen, neemt Bulgarije een zeer voorname plaats in. Reeds in de eerste eeuwen onzer jaartelling tot het christendom bekeerd — meegesleurd in het groot oostersch schisma, dat we gewoonlijk samenvatten in de namen van Photius en Michael Cerularius — heeft Bulgarije in den loop der tijden een gewichtige rol gespeeld op godsdienstig en politiek gebied. Voortdurend een twist-appel tusschen Rome en Byzantium bleek het voor de geschiedvorsching meermalen een mysterie. En de katholieke missioneering had en heeft er zoowat altijd met groote moeilijkheden te kampen gehad. Talrijke, vaak zeer ingewikkelde factoren, belemmeren er de expansie van de moederkerk, die voorloopig — in tegenstelling met de missies onder de heidenen — op individueele bekeeringen blijft aangewezen.

Herhaaldelijk werden pogingen aangewend om tot een hereeniging tusschen Bulgarije en Rome te geraken. Dat van den kant der pausen steeds een intense belangstelling voor de volken van het nabije Oosten aan den dag gelegd werd, spreekt vanzelf. Niet alleen was Rome ten allen tijde bereid, iedere hereenigingspoging een hartelijk onthaal te bereiden, maar zonder ophouden heeft de Stedehouder van Christus zijn stem laten weerklinken, om de afgescheidenen tot de Eenheid in Christus terug te roepen. Bekend zijn de algemeene pogingen tot hereeniging, die sedert de elfde eeuw regelmatig door Rome werden beproefd, en waaronder vooral het concilie van Lyon, in 1274 door paus Gregorius X gehouden, dient te worden vermeld. Onder de pausen Leo XIII, Pius X, Benedictus XV en bijzonder Pius XI beleefde deze actie een nieuwen, veelbelovenden bloei.

We bedoelen hier echter alleen de hereenigingspogingen tusschen de roomsch-katholieke en de bulgaarsch-orthodoxe kerk te memoreeren.

Reeds in of rond 866 wendde de bulgaarsche souverein Boris, teleurgesteld door Constantinopel in zijn politieke verwachtingen, zich tot den paus, om hem latijnsche missionarissen en een geregelde hierarchie voor zijn land te vragen. De H. Nicolaas ging in zooverre

op dat verzoek in, dat hij hem priesters zond en twee bisschoppen. Nauwelijks drie jaren later was van de goede verstandhouding tusschen Boris en den paus niet veel meer over, totdat kort daarop de leerlingen van den H. Methodius in Bulgarije hun arbeid begonnen en er den slavischen ritus vestigden. Onder Boris' zoon, den grooten Symeon, was de relatie tusschen Bulgarije en Rome zeer vriendschappelijk, maar veranderde weer in tweespalt onder diens zoon, tsaar Peter (927—969). In het begin der dertiende eeuw hadden opnieuw pogingen plaats tot hereeniging met Rome. Tsaar Calvian en de aartsbisschop Basilius schrijven brief op brief aan paus Innocentius III, waarin zij hun verlangen naar hereeniging tot uiting brengen. Blijvende gevolgen had al dat schrijven echter niet, evenmin als de brief van Nicolaas IV aan den patriarch van Tirnovo, waarin de paus dezen eraan herinnerde, hoe hij mede de acten van het Concilie van Lyon onderteekend had. — Het bulgaarsche schisma was en bleef een voldongen feit, terwijl het land na den val van Tirnovo in 1393 onder de overmacht der Turken kwam. Die toestand : de bulgaarsche staat in handen der Turken, de bulgaarsche Kerk in handen der Grieken, duurde tot ver in de negentiende eeuw.

In 1337 had paus Benedictus XII nog een poging tot hereeniging aangewend bij Tsaar Johan Alexander, echter eveneens zonder resultaat.

De emancipatie der bulgaarsche Kerk dateert uit de tweede helft der vorige eeuw. Onder den invloed van het ontwaakt nationaliteits-gevoel vocht Bulgarije zich vrij van het gehate juk der Turken. Terzelfdertijd ontstond een felle reactie tegen de niet minder gehate Kerkelijke overheersching der Grieken. In 1870 werd een autonoom bulgaarsch exarchaat gesticht, wat een excommunicatie der bulgaarsch-orthodoxe Kerk door het patriarchaat van Constantinopel ten gevolge had. Zooals men weet, bestaat die excommunicatie tot op heden nog, maar er wordt in de practijk geen rekening mee gehouden.

Inmiddels was in 1860 een beweging ontstaan ten gunste van een hereeniging met Rome. In December van genoemd jaar begaf een aantal Bulgaren zich naar Monseigneur Hassoun, den primaat der Katholieke Armeniërs te Constantinopel. Zij vroegen met de roomsch-katholieke Kerk vereenigd te worden met behoud echter

van hun eigen gebruiken en liturgie. In naam van 2000 hunner landgenooten legden zij in handen van den Apostolischen Delegaat Mgr. Brunoni de verklaring hunner hereeniging met Rome af. In korten tijd steeg het aantal dezer geünieerden tot 60.000. De archimandriet Joseph Sokolski werd op 8 April 1861 door paus Pius IX bisschop gewijd, en de Unie ging in Bulgarije een hoopvolle toekomst tegemoet. In Juni 1861 verdween Sokolski echter plotseling. Naar men zegt, werd hij ontvoerd door de Russen en opgesloten in een schismatiek klooster te Kiev. Het jaar daarop werd de priester Arabaieski tot opvolger van Sokolski aangewezen. Doch daar deze priester weigerde, den latijnschen ritus te verlaten, plaatste de Propaganda den priester Popof als bisschop aan het hoofd der geünieerde Bulgaren.

In 1883 werden twee apostolische vicariaten voor de geünieerden opgericht : het vicariaat van Thracië en dat van Macedonië, terwijl een apostolisch administrator met den titel van Aartsbisschop resideerde te Constantinopel. In Macedonië werd de bulgaarsche unie een groote mislukking. Van de 30.000 geloovigen waren er na 1894 maar nauwelijks 8000 over, en de apostolisch vicaris zelf viel af. (Later bekeerde hij zich en verzoende zich weer met Rome). In Thracië beleefde de unie een langzamen, maar gestagen groei. Na den oorlog van '14 keerden velen van die geünieerde Bulgaren, vooral uit Adrianopel en Saloniki, naar Bulgarije terug. In 1923 werd voor al de geünieerde Bulgaren een apostolisch administrator benoemd met residentie te Sofia.

Toen in 1887 de katholieke prins Ferdinand van Saxen-Cobourg souverein werd van den bulgaarschen staat, bestond er alle hoop op een gunstige toekomst voor de hereeniging met Rome, hetzij volgens den latijnschen, hetzij volgens den byzantijnschen ritus. Die hoop vond alleszins een bevestiging in het huwelijk van Ferdinand met Maria-Louisa van Bourbon. Op den dag van zijn huwelijk zond de souverein immers een telegram aan Leo XIII waarin hij zich gelukkig noemde, in Bulgarije een katholieke dynastie te vestigen. Die hoop werd echter tot een bittere teleurstelling, toen Ferdinand, uit deferentie voor Tsaar Nicolaas II van Rusland, in 1896 zijn zoon Boris deed opnemen in de schismatieke Kerk.

Een poging van Ferdinand gedurende den wereldoorlog, om een

toenadering, zoo niet een hereeniging tusschen Bulgarije en Rome te bewerken, had geen succes.

Momenteel is er — menschelijker wijze gesproken — zeer weinig kans, dat die hereeniging binnen afzienbaren tijd werkelijkheid wordt. Er zijn op heden ongeveer 6000 geünieerde Bulgaren. Zij hebben (sedert 1926) een eigen bisschop, Mgr. Kyrill Kourteff, en 41 priesters, de meesten gehuwd. Kloosterlingen van den Oosterschen ritus zijn — behalve eenigen bij de paters Capucijnen en Assumptionisten — de Resurrectionisten, die twee kloosters hebben met zeven kloosterlingen, waarvan vier priester; de Zusters Eucharistinnen, die, 15 in getal, te Sofia een kliniek bedienen en zich wijden aan allerlei werken van naastenliefde. Door toedoen van Mgr. Kourteff werd in 1935 te Sofia een Carmelitessen-klooster van den byzantijnschen ritus gesticht. Dit laatste is voor alwie de kracht en de waarde kent van het gebed in de goddelijke economie, van zeer groote beteekenis voor de missie en het werk der hereeniging.

Een enkel woord nog over de latijnsch-katholieke missie in Bulgarije. Op een bevolking van vijf en een half millioen inwoners, telt Bulgarije op heden ongeveer 40.000 latijnsch-katholieken, verdeeld over het bisdom Nicopolis en het vicariaat van Sofia. Deze katholieken zijn niet: tot de kerk teruggekeerde schismatieken, maar de afstammelingen van in vroeger eeuwen bekeerde ketters, Bogomielen of Paulicianen. De „latijnsche missie" van Bulgarije werd in 1629 toevertrouwd aan de paters franciscanen van Bosnië. In 1763 werd zij overgenomen door de tegenwoordig niet meer bestaande Congregatie der baptistijnen van Genua, en in 1781 door de passionisten, althans wat Noord-Bulgarije betreft. Het zuiden kwam in 1835 in handen der Redemptoristen en in 1841 in die der capucijnen.

De passionisten-missie van Noord-Bulgarije heeft drie-en-twintig missie-staties met samen circa 18.000 katholieken. Het vicariaat van Sofia telt eenige duizenden katholieken meer dan het bisdom Nicopolis. Sofia is tevens de residentie van den Apostolischen Delegaat. Verder zijn in de bulgaarsche missie werkzaam: de paters Assumptionisten, de broeders der Christelijke Scholen en verschillende zustercongregaties.

Met heel veel moeilijkheden en beletselen heeft ook de latijnsch-

katholieke missie in Bulgarije te kampen. Menschelijke troost en menschelijke voldoening zijn er schaarsch voor degenen, die er arbeiden aan de Hereeniging. Zal het succes zijn weggelegd voor een intenser bevorderen der Uniaten-beweging ? . . . . De toekomst zal dat moeten uitwijzen. Heerlijk zou het zijn, indien ééns de eeuwen-oude tweespalt tusschen het Oosten en het Westen in Bulgarije verdween, en over die afgescheidenen het morgenrood gloorde van een nieuwen dag. Indien de Zon der Waarheid al die sluimerende krachten weer deed opbloeien tot een nieuw leven. Ons trouw gebed moge dat tijdstip helpen bespoedigen.

Mook 1937. P. BONIFACIUS C.P.

DE OORSPRONG DER ISLAMISCHE SPIRITUALITEIT

Eenige jaren geleden verscheen er van de hand van een grooten Spaanschen Islamkenner [1]) 'n interessant en omvangrijk boek over den bekenden Moslimschen mysticus Abenarabi van Murcia. De titel van dit werk ,,El Islam Cristianizado" doet al aanstonds vermoeden, waar de schrijver op aanstuurt : ontegenzeggelijk heeft de Islamische spiritualiteit menschen gekend met 'n hoog-ontwikkeld ascetisch en mystisch leven; hoe dit alles te verklaren zonder 'n verchristelijkten Islam ?

Deze kwestie is voor de missiestudie, en evtl. voor de missiemethode in onze koloniën, met haar groot percentage aan Moslimsche bevolking, niet zonder belang. Vooral ook, omdat juist 'n mysticus als Abenarabi van invloed is geweest op de ontwikkeling van den Islam in Sumatra.

In 'n voorrede formuleert Asin Palacios zijn gedachtegang ongeveer als volgt.

We gaan uit van de feiten, die we als bewezen veronderstellen : tusschen Islam en Christendom bestaan analogieën, en zelfs bijna identiteiten op 't gebied van ascetisch mystische leer en leven. Hoe dit te verklaren ?

Vóór alles moeten we de hypothese afwijzen, die zich baseert op

[1]) M. Asin Palacios : El Islam cristianizado, Madrid 1931.

'n louter toevallige coïncidentie. Het gaat hier immers over zóó'n typische analogie-verschijnselen, en zóó groot in aantal, dat ze niet kunnen ontstaan zijn alleen uit de identiteit van ideeën en religieuze gevoelens, zooals die als gemeenschappelijke basis aan de menschelijke psychologie ten grondslag liggen.

Massignon verklaart ze door autochtone evolutie van bepaalde ascetische en mystische kiemvormen van de Koran : de Soefi's bemediteerden den Koran, ontwikkelden en beleefden zoodoende die kiemvormen en construeerden aldus langzamerhand 'n leer en 'n levenswijze, die groote analogie vertoonen met de resp. leer en leven van ascese en mysticisme in het Christendom.

Nu geeft Asin Palacios toe, dat deze hypothese voor 'n gedeelte waarheid bevat, voor zoover n.l. de Koran bijbelsche en zelfs typisch-Christelijke elementen in zich draagt. Maar het is volgens hem niet genoeg, om zulke groote, en zoo vele analogie-verschijnselen te verklaren. Daarbij, — en aan dit bewijs schijnt Asin P. veel waarde te hechten : de Koran is de *leer* van Mohammed ; maar zijn *leven* kan niet genomen worden als model van ascetische en mystische volmaaktheid : een profeet, die koning, polygaam en soldaat was, d.w.z. een godsdienststichter, die ondanks de Christelijke en Mozaïsche ideeën van zijn Koran, geleefd heeft zonder te onderdrukken het streven naar eerambten, de begeerlijkheid van het vleesch en de prikkels van de toorn, zoo'n profeet kon niet door zijn levend voorbeeld uitnoodigen tot de praktijk van de deugden, waarin de ascetische en mystische volmaaktheid gelegen is, te weten : armoede, kuischheid en gehoorzaamheid.

Ongetwijfeld 'n sterke antithese van Asin P. tegenover de drievoudige begeerlijkheid stelt hij de drie evangelische raden ! Maar mag dit zoo op de spits gedreven worden ? Ontegenzeggelijk maakt de schrijver hier 'n sprong, die door het geniale der tegenstelling licht over het hoofd wordt gezien ; laten we intusschen eerst Asin's gedachtegang verder volgen.

Ofschoon in den Koran de kiemvormen van ascetisch-mystische volmaaktheid vervat waren, zijn de geloovigen er toch niet in geslaagd, deze in hun zielen te ontwikkelen door de meditatie, en ze zich door de praktijk eigen te maken. Want noodzakelijk hadden ze het tegenstrijdige voorbeeld voor oogen van Mohammed, auteur van dien Koran. Daarom hebben de Soefi's zich van 't begin

af aan ingespannen om die antithese te vernietigen, door het leven van Mohammed te „verchristelijken" (cristianizando).

Een cyclus van legenden (Ladith) ontstond reeds in de eerste eeuw van den Islam: Mohammed wordt uitgeteekend, versierd met alle ascetische deugden, en zelfs met de dona mystica van 'n Christelijken monnik. Men legt hem evangelieteksten in den mond, die hij nooit heeft uitgesproken. Meer nog: dezelfde Soefi's vonden er genoegen in, ieder oogenblik andere sententies te citeeren, van de hoogste volmaaktheid, toegeschreven aan Jezus, en die ook werkelijk in letter en geest evangelisch zijn, om zoo de leegte van den Koran aan te vullen. Dit feit is de meest evidente erkenning, dat de Korantekst voor de Moslims niet voldoende was, om hun ascetisch-mystische leer te construeeren, en dat ze zich gedwongen zagen, de doode letter te vervangen door den geest der Christelijke voorbeelden.

Hier komt Asin Palacios aan zijn eigenlijke hypothese. In 't kort geformuleerd luidt zij aldus: „De oorzaak van de analogie tusschen Christelijke en Islamische spiritualiteit is gelegen in een min of meer bewuste imitatie van leer en levensmethode van het Oostersch Christelijke monnikendom".

Het bewijs is niet moeilijk. Vooreerst is de mogelijkheid van contact tusschen beide onloochenbaar: de rahib of monnik is al 'n bekend onderwerp van de prae-Islamische litteratuur en van de eerste eeuwen van den Islam. Arabië was vol Christelijke kloosters; de bedoeien ontmoette in Syrië en Egypte herhaaldelijk kluizenaars. Later verschenen de geestelijke doctriens en levenswijzen van de Christelijke asceten (vooral uit de Verba Seniorum en de Vitae patrum eremi) in de geschriften en voorbeelden der Moslimsche asceten en mystici. Zoo staat de Ihía van Ghazâlî, genoemd de „Summa van 't Soefisme", vol dergelijke ontleeningen, al of niet met bronvermelding.

Omgekeerd namen ook Christelijke schrijvers heele passages over van Moslimsche schrijvers. Barhebraeus, Raymundus Martin, St. Thomas v. Aquino, Dante [1]), Raymundus Lullus zijn hier voorbeelden van.

Het vóór-Islamische monnikendom verder, dat n.l. van de

[1]) Vgl. hiervoor meer uitgebreid: Asin Palacios: La escatologia musulmana en la Divina Comedia, Madrid 1919.

Vaders van Thebaïs, Syrië en Arabië, doet zich heden aan ons voor als een model voor leer en levenswijze. In navolging daarvan, en door zijn invloed, ontstonden : 1°. De Westersch Christelijke spiritualiteit, 2°. De Oostersch Islamische, en later de Westersch Islamische spiritualiteit. Daarom is het ook niet te verwonderen, dat er aanstonds analogieën zijn te ontdekken tusschen het ascetisch mysticisme van de Spaansche Islam, en de groote geestelijke leeraren van 't Katholieke Spanje.

Twee zaken, die met 'n derde overeenkomen, van welke zij beiden voortkomen, moeten onderling ook overeenkomen. Maar deze overeenkomst maakt de hypothese van verdere onderlinge invloeden niet onmogelijk, maar vergemakkelijkt ze juist, ja, maakt haar meer waarschijnlijk : ontleeningen op cultureel gebied, zooals b.v. de economie, ontmoeten bij verwante groepen minder moeilijkheden dan bij groepen, die totaal buiten dat verband staan.

De hypothese van Massignon, dat de Islamische spiritualiteit alleen ontstaan is door autochtone ontwikkeling van de Koran, wordt daarom voor Asin P. simplistisch. Bij hem berust de Moslimsche ascese en mystiek op Christelijken grondslag, waarbij de autochtone ontwikkeling louter als hulphypothese dienst doet, explicatief voor de voortgang in de volgende eeuwen.

Door het groote assimilatie-vermogen van de Islam, werd de Moslimsche ideeënwereld, gefundeerd op de Koran en 't Christelijk Monnikendom, langzamerhand verrijkt met philosophische en religieuze ideeën van diverse herkomst : Latijnsch-Grieksche, Perzische, Indische enz.

De logische methoden om deze ideeënwereld te demonstreeren en te systematizeeren — iets wat Christelijk Europa haast niet kende tot de 12e eeuw — werd door den Islam reeds vanaf de 8e eeuw aangewend, om zijn dogmatische, mystische en moraal-theologie op te stellen. Daardoor schiepen de theologen en mystieken van de Islam theorieën, die uitleg gaven van de ascetisch-mystische verschijnselen, en wel logisch juister, en philosophisch zuiverder dan die, welke de vóór-Islamische patristische en monastieke litteratuur hadden kunnen uitwerken.

Zoodoende raakten deze volmaaktere theorieën later ook bij de Christelijke theologen en asceten bekend ; en deze maakten ook geen bezwaar om ze te benutten, daar ze met hun grootere logische

cohaerentie en philosophisch-litteraire volmaaktheid een door zijn oorsprong specifiek Christelijken ideologischen inhoud hadden, ofschoon ze dan in sporadische gevallen bedorven waren door de besmetting met andere niet-Christelijke ideeën, die de Islam óók in zich had opgenomen (neo-platonisme, gnosticisme, mazdeïsme, Boeddhisme).

Ongetwijfeld is deze hypothese van Asin Palacios zeer interessant, en biedt zij troostvolle aspecten voor het probleem van de „salus infidelium".

Toch moeten we ook de meening van Massignon wat nader belichten, om 'n objectief oordeel te kunnen vellen.

Het uitgangspunt ligt bij Massignon [1]) heel ergens anders dan bij Asin. Bij dezen laatste was Koranbeleving en Mohammed-navolging practisch onafscheidelijk, geen van beide elementen is secondair. Massignon's redeneering echter is aldus: Fondamenteel beschouwd gaat in het Christendom het aannemen en de navolging van Christus vóór het aannemen van de Bijbel. Maar in den Islam is het juist andersom: daar gaat het aannemen van den Koran vóór de navolging van Mohammed. Hiervoor haalt schr. zelfs expliciete verklaringen aan van Mohammed zelf in zijn Koran; de duidelijkste lijkt me wel de volgende [2]): „Zeg: ik heb geen macht over eenige weldaad of eenig kwaad voor mijn eigen ziel, behalve wanneer het Gode behaagt; en had ik het ongeziene gekend, ik zou veel van het goede hebben gehad, en geen kwaad zou mij hebben aangeraakt; ik ben niets anders dan een waarschuwer en de gever van blijde tijdingen aan menschen die gelooven". Hierin verklaart Mohammed uitdrukkelijk de strikte afhankelijkheid en inferioriteit van zijn persoon ten opzichte van zijn (profetische) taak. Daarom moeten we nagaan, of er in den Koran onderwerpen voorkomen van mystieken aard, die voor meditatie en contemplatie geschikt zijn, *alvorens* ons met de vraag bezig te houden, of Mohammed al of niet 'n inwendig leven leidde met mystieke tendenzen.

De Europeaan, die niet vertrouwd is met de Semitische beknoptheid en met de korte flitsen van de psalmen, veronderstelt over

[1]) L. Massignon: Essai sur les origines du lexique technique de la mystique musulmane. Paris 1922, blz. 117 sqq.

[2]) Soera 7, 188 vert. van Maulana Mohammed Ali — Soedewo. Batavia 1934.

't algemeen, dat er in den Koran geen mystieke tendenzen zijn, m.a.w. dat hij geen passages bevat, die men kan nemen „in sensu anagogico" (in opvoerenden zin). En toch komen er in verschillende soera's zoowel Mekkaansche als Medineesche meerdere passages voor, waarin 'n minder aandachtige beschouwing onzerzijds (en dus a fortiori een meditatie van 'n geloovige) meer ziet dan een anecdote, aangeboden aan de verbeelding, of 'n definitie, voorgesteld aan 't verstand, of 'n juridisch-moreele opdracht, die recht tegen onze verlangens ingaat.

Die verzen houden 'n „waarschuwing" in. Het zijn gecondenseerde, maar uitdrukkingsvolle gelijkenissen, wier kracht overigens tegenstrijdig is aan de hautaine en pharizeïsche gewetens der „foqahâ" (rechtsgeleerden), want men moet ze aanvaarden om ze te kunnen begrijpen. Daarom dan ook gaan de zuiver-juridische commentaren er ongemerkt overheen.

Massignon somt drie categorieën op: a. de parabels van de roeping [1]), b. de scheiding tusschen goeden en slechten [2]) en c. de parabels der verrijzenis. Deze parabels zijn bedoeld voor iedereen; hoofdzakelijk is hun bedoeling georiënteerd naar die van bepaalde psalmen en evangelieteksten; het zijn meer raden voor ascese dan voor mystiek.

Maar er is meer in den Koran: er wordt melding gemaakt van phenomena illuminativa, en zelfs exstatica: a. geheime gedachten van Mohammed; onbewust gewetensonderzoek, waarbij de geestelijke persoonlijkheid van 't subject 'n andere, hoogere tegenwoordigheid ervaart; b. verborgen omstandigheden; c. inwendige genadewonderen bij sommige profeten; d. geestvervoeringen, zooals de roeping van Mohammed, zijn nachtelijke verrukking te Jeruzalem, tot de Qaba qausain [4]) toe!

De Koranische meditatie van de grootste Moslimsche mystieken concentreert zich op deze thema's, en probeert diep in zichzelf die begenadigde zielstoestanden der profeten terug te vinden.

De Koran stelt de kwestie van een zuivering der belijdenis van 't monotheïstisch geloof, en die van 'n habitueele gelijkvormigheid

[1]) Koran: 50, 36; 9, 110—112; 6, 99; 10, 25 enz. [2]) Koran: 2, 263; 39, 30; 48, 29 enz. [3]) Koran: 16, 67; 41, 39; 36, 80; 2, 262. [4]) Arab. eig. de maat van 2 bogen (zóó dicht bijeen, dat ze a.h.w. één pijl afschieten). Het beteekent de Grootst mogelijke nabijheid van den Profeet tot het Goddelijk Wezen. Zie Koran Soera 53, 9.

aan Gods Wil ; hij merkt verschillende mystieke verschijnselen op, zonder er het historisch verloop van aan te geven. En, merkwaardig genoeg, hij verschaft geen enkel beslissend document over de ontwikkeling van het inwendig leven bij Mohammed. Het geheim van die ziel blijft voor ons verzegeld. Men kan niet de luchthartige hypothese van Ghazâlî aanvaarden, dat Mohammed bij zijn debuut 'n gepassioneerde Godsminnaar zou zijn geweest, dwalend in de eenzaamheid van den berg Hirâ, dronken van verlangens naar vereeniging. Maar evenmin moet men de oprechte en duurzame hevigheid van zijn toewijding ontkennen, die gemarkeerd werd door een strenge disciplien, en door orationes supererogatoriae, die vanaf middernacht begonnen. Deze man was als alle echte leiders, hard voor zichzelf, en soms zelfs hard voor zijn harem. De traditioneele verhalen over de luxe van zijn hof en de verwijfdheid van hem en zijn gezellen, zijn schilderachtig voor ons, maar ze hebben eerst en vooral tot meer dan verdachte, polemische argumenten gediend.

Wanneer Massignon het bij 't rechte eind heeft in zijn beschouwing van Mohammed's persoon, dan is de kwestie nog niet zoo gemakkelijk opgelost : dan valt de ondergrond van Asin Palacios redeneering : dat de in Mohammed's persoonlijk leven aangevoelde rancune, leidde tot 'n Christelijking van de Islam. Dan staat ook de hypothese van Massignon sterker : ofwel zonder Mohammed 'n Koran met in zich de mogelijkheid voor 'n autochtone mystiek ; ofwel 'n onbekende Mohammed die dan vanzelf door zijn volgelingen verheerlijkt wordt voorgesteld ; ofwel 'n Mohammed, die streng en vroom leefde, en toch nog door velen werd belasterd. Verder kan dan Asin's hoofdelement : de verchristelijking van den Islam bij Massignon als hulphypothese optreden, niet alleen door de Joodsche en Christelijke elementen van de Koran, maar ook door de assimilatie-methode van de Islam. Hoe immers zal men in de eerste, fanatieke jeugdperiode van 'n godsdienst, die bovendien 'n Heilige Oorlog in haar program schrijft, het uitdrukkelijk en weloverwogen streven kunnen waarnemen, om belangrijke punten van 'n andere, gehate godsdienst over te nemen ?

Wanneer we dit psychologisch probleem 'n oogenblik stellen, dan kunnen we ons maar één oplossing denken : Gods Voorzienigheid heeft de Islam gebruikt als overgangsphase : eenmaal uit het

polytheïsme (heidendom van Arabië) opgeklommen tot het geloof in één God, Die het goede loont en het kwade straft, zal God Zijn verdere genade niet weigeren aan hen, die hun best doen. Wat dan logisch bestaan zal in een nauwere aansluiting, practisch èn theoretisch, aan het Christendom [1]).

Hierdoor behoudt Asin's theorie zijn volle waarde, maar wordt ze niet louter afhankelijk gemaakt van de leegte in Mohammed's persoonlijk leven. Dit lijkt me een zwakke basis, zooals ik in 'n volgend artikel over Mohammed's persoon hoop aan te toonen.

Blijft Massignon's hypothese : scheiding tusschen Koranbeleving en Mohammed-navolging niet al te theoretisch ? Zeer zeker getuigde Mohammed van zichzelf, dat hij slechts 'n waarschuwer" was, en richtte hij aller oogen op hét Boek. Maar hiertegenover staat de even expliciete zelfgetuigenis in diezelfde Koran [2]) : ,,Voorzeker hebt gij in den Apostel Gods een uitnemend voorbeeld voor hem, die op God en de jongste dag hoopt en dikwerf aan God gedenkt".

Maulana Mohammed Ali teekent hierbij aan : ,,Dit vers wijst op een hoogst belangrijke waarheid en een onderscheidend kenmerk van den Heiligen Profeet, nl. dat hij het beste voorbeeld en het verhevenste toonbeeld van deugd voor de geloovigen is. Een sentimentalist zou ons zeggen, dat hij als vervolgd hervormer te Mekka een edel voorbeeld gaf, maar dat hij als hoofd van een Staat te Medina oorlogen voerde, huwelijken sloot, bevelen gaf tot slachting van zijn vijanden enz..... Het doel van zijn komst was echter niet, om sentimentalisten genoegen te doen, door eenige hoogdravende maar onuitvoerbare zedelijke voorschriften te geven, en door enkel een edel voorbeeld van standvastigheid onder scherpe vervolgingen te geven, maar veeleer om aan in de wereld levende en werkende menschen richtsnoeren te geven en ze met zijn edel voorbeeld toe te lichten. Indien hij geen legers had aangevoerd, zou hij een generaal niet tot voorbeeld kunnen strekken ; indien hij persoonlijk niet gevochten had, zou hij geen voorbeeld kunnen zijn voor een soldaat ; indien hij geen wetten had gesteld.... zou hij nimmer als een uitstekend voorbeeld voor een wetgever kunnen be-

[1]) We steunen hierbij op 't theologisch beginsel : Facienti quod est in se Deus non deneget gratiam, en op 't oude adagium : anima naturaliter christiana.
[2]) Koran 33, 21.

schouwd zijn ; indien hij geen zaken beslecht had, zou hij niet als een licht kunnen dienen voor rechters en overheidspersonen ; indien hij niet gehuwd was, zou hij de mannen practisch in de helft van hun dagelijksche plichten niet hebben geleid en zou hij niet hebben kunnen aantoonen, hoe een goed en liefdevol man en een liefdevolle vader te zijn ; indien hij zich niet op tirannen had gewroken wegens de ongerechtigheden, die zij onschuldige personen hadden aangedaan, indien hij zijn vijanden.... niet overwonnen en vergeven had, indien hij de fouten dergenen, die aan hem gehecht waren, niet door de vingers had gezien, zou hij geen *voortreffelijk* en *volmaakt toonbeeld* kunnen zijn, zooals hij hier wordt genoemd" [1])

U zult met mij de vliegeniers en handelsreizigers, de chauffeurs en de typisten beklagen, dat Mohammed zóó vroeg geleefd heeft. Dan lezen we heel wat liever die heerlijke Litanie van Jezus' volkomenheden, zooals Prof. van Ginneken die bemediteerde [2]).

Intusschen blijkt uit deze commentaar in de officiëele Koranvertaling door den voorzitter der Ahmadijah-Beweging wél, dat Mohammed meer is dan een loutere waarschuwer.

Een goeden kijk op de Moslimsche spiritualiteit kunnen we dus practisch niet krijgen, zonder ons een oordeel gevormd te hebben over het persoonlijk leven van Mohammed.

Leiden. P. LANDELINUS O.M.Cap.

---

[1]) De Heilige Qoer-an met nota's van Maulana Mohammed Ali, Batavia '34 blz. 755.

[2]) Prof. Dr. J. v. Ginneken : Voordrachten over het Katholicisme voor nietkatholieken ed. 3. Haag '27.



DE ANTHROPOS-SCHMIDT TUSSEN 1928—1938

Goddank heeft God hem voor ons nog willen behouden. In 1935 heeft Wilhelm Schmidt S.V.D., die 16 Februari van dit jaar zeventig jaar is geworden, een wereldreis gedaan, alsof hij dertig was. Nadat hij eerst in Engeland en Scandinavië allerwege voordrachten had gehouden. toog hij door Noord-Amerika, Japan, China, de Philippijnen door het Suez-kanaal terug en hield lezingen in alle belangrijke steden. In Juli 1936 was hij op weg naar Santander, maar door het uitbreken van de burgeroorlog werd hij aan de grens tegengehouden. De revolutie zou hem zeker niet hebben gespaard. In het Mei-nummer van 1928 hebben wij reeds het voorrecht gehad bij gelegenheid van de zestigste verjaardag van dezen waarlijk grote onder de groten een tamelijk in bijzonderheden uitgewerkt portret te mogen tekenen. In enkele zinnen zullen wij trachten vast te leggen van welke onschatbare waarde hij is voor de linguistiek en de ethnologie, maar overigens willen wij uitsluitend een lijst publiceren van de wetenschappelijke arbeid, die deze grijsaard tussen zijn zestigste en zeventigste jaar heeft verricht.

Waardoor Schmidt de vermaarde baanbreker en ontdekker is geworden, dat is door de vergelijking van de Austronesische (Indonesische, Polynesische, Melanesische) talen met de Austro-Aziatische (de Mon-, de Khmer en de Mundatalen). Dit bracht Schmidt tot de erkenning, dat ze historisch met elkaar verwant moesten zijn, d.w.z. dat ze voor duizenden jaren uit een thans vergeten oertaal afstamden. Deze geweldige ontdekking publiceerde hij in het opzienbarend boek : *De Mon- Khmer-volkeren, een verbindingsstam tussen de volken van Centraal-Azië en Austronesië* (1906). Hiervoor was het nodig verscheidene tientallen zeer moeilijke talen, waarvan slechts de allerelementairste grammaticale omtrekken en onvolledige woordenlijsten aanwezig waren, door te werken. Het is gemakkelijker Frans of Engels te leren dan het Mon, het Khmer, het Semang of het Santal. De verhouding is zo ongeveer als van een wandeling door het Vondelpark en het binnen dringen in een oerwoud. 2⁰. Wat Schmidt in zijn tijdschrift : ,,Anthropos'' in 1911 begon te publiceren en wat in 1919 volledig verschenen is onder de titel : *De indeling van de Australische Talen. Geographische, bibliographische, linguistische grondtrekken van het onderzoek naar de Australische talen*, hiervan was wel het materiaal gedeeltelijk vooral door Engelsen verzameld, maar Schmidt heeft het gecompleteerd en geordend. Ook de talen van het eiland Tasmanië werden door hem aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen. 3⁰. Aan het einde van zijn derde grote linguistische werk : *De taalklanken en hun uitbeelding in een eigen algemeen linguistisch alphabet* geeft Schmidt een algemeen transcriptie-systeem voor alle taalklanken, dat kortweg het Anthropos-alphabet wordt genoemd. Hij, die zich met verschillende philologieën bezig houdt en daarom zeer dikwijls evenals bij het notenschrift moet transponeren, beseft de moeilijkheden maar ook de waarde van dit kunstig uitgedacht alphabet.

Wat de ethnologie betreft, waar toch de grote verdienste van Schmidt ligt, in 1908 publiceerde hij in Anthropos het vermaarde: *De oorsprong van*

het Gods-idee, dat in 1912 volledig in boekvorm en tegelijkertijd in het Frans verscheen. In 1912 verscheen ook: *De oer-openbaring als het begin van de gods-openbaringen*. Hier wordt wetenschappelijk bewezen, dat het overgeërfde monotheisme van de primitieve natuurvolkeren een vaststaand feit in de ethnologie is. In zijn werk: *De moderne ethnologie* en nog duidelijker in: *Volkeren en culturen*, dat vóór de oorlog begonnen en gedeeltelijk verschenen, in 1924 voltooid in samenwerking met Dr. Wilhelm Koppers werkte hij de theorie van Friedrich Graebner uit, doordat hij aantoonde niet een tweevoudige splitsing maar een drievoudige uiting van de oercultuur n.l. de moederrechtelijke, het totemisme en het herderstijdperk. In 1905 stichtte hij *Anthropos*, het internationaal tijdschrift voor volken- en taalkunde, dat onmiddellijk bij zijn verschijnen het aanzienlijkste tijdschrift van de wereld is geworden en dat tot vandaag is gebleven. Zelfstandige studies worden in de *Anthropos-Bibliothek* ondergebracht. Op initiatief van Schmidt werden ook de grote ontdekkingsreizen van Martin Gusinde S.V.D. en Wilhelm Koppers S.V.D. naar de Indianen Vuurland, van Paul Scheberta S.V.D. naar de Pygmaeën-stammen op het Schier-eiland Malakka (Achter-Indië) ondernomen, alsook de expedities naar Luzon (Philippijnen) en de binnenlanden van Afrika. Ziehier in heel sobere en onvolledige trekken den linguist en ethnoloog in het kloosterkleed, pater Dr. Wilhelm Schmidt S.V.D.

Schmidt is geen kamergeleerde. In de grote oorlog is hij vier jaar legeraalmoezenier en stampt meer dan duizend Oostenrijkse soldatentehuizen uit de grond; hij is meer dan gewoon begaafd musicus, hij is de voorloper van het liturgisch Volksapostolat in Klosterneuburg, was steeds een zeer gezochte zielzorger in de grote kerk van Sint Gabriël in Mödling; de zoon van Westphalen dweept nog steeds met Dreizehnlinden van Weber en kan uren en dagen zwerven en dwalen door het heerlijke Wienerwald. De internationale huldiging van de gehele geleerde wereld, toen hij 60 jaar was geworden, was inderdaad een enig verschijnsel, de belangrijke onderscheidingen en eredoctoraten vormen ook een aanzienlijke lijst. Deze korte herhaling en samenvatting van wat wij in 1928 van hem schreven, mag thans slechts inleiding zijn voor hetgeen hij sinds 1928 voor de wetenschap heeft verricht. Over zijn reizen en voordrachten in dit decennium op die leeftijd spraken wij reeds aan het begin. Wij sluiten nu met een reeks publicaties die sinds 1928 van zijn hand in het licht verschenen.

Literarische Arbeiten von P. Wilhelm Schmidt seit 1928. [1])

1. Historische Tatsächlichkeiten des tatsächlichen Zustandekommens meines Ursprungs der Gottesidee. A XXIII. 1928, 471—74.
2. Das Linguistische Lebenswerk Dr. Koch-Grünbergs. Int. Amerik. Kongr Rom 1928.

[1]) Afkortingen: A = Anthropos. ZM = Zeitschrift für Missionswissenschaft. NR = Neues Reich. KM = Die Katholischen Missionen. Sch Z = Schönere Zukunft. AV = Argentinischer Volksfreund. Mag = Mitteilunger der anthropologischen Gesellschaft.

3. Forschungsreise des Anthroposredakteurs P. Paul Schebesta zu den Pygmäen in Belg. Kongo A XXIII 1928, 1055.
4. Die bedeutung der Ethnologie und Missionskunde für Missionstheorie und Praxis. ZM 1928, 117—144.
5. Eine wissenschaftliche Abrechnung mit der Psychoanalyse. NR 1929, 266f.
6. Referat auf der Katholischen Sozialen Tagung in Wien über Mission und Völker. NR 1929, 887—89; 945f; 971f; 992—94.
7. Prof. Dr. Freuds Psychoanalytische Theorie zum Ursprung der Familie und der Religion. SchZ 1929 263—65; 287—89; 308—10.
8. Die Befestigung der Familie und der Gesellschaft durch die Exogamie SchZ 1930. 59f; 84f; 108f.
9. Zur Erforschung der alten Buschmann Religion. Afrika 11, 1929. 291—301.
10. Katholizismus und Intelligenz NR 1929, 1011, 1039.
11. Die Ethnologische Abteilung der Vatikanischen Missionsausstellung KM 1926, 99—103; 136—41.
12. Tagung der Woche für Religions Ethnologie in Luxemburg 16—22 Sept. KM 1929, 178f.
13. Die Bedeutung der Ethnologie und Religionskunde für Missionstheorie und Missionspraxis ZM 1928, 117—31.
14. Der Ursprung der Gottesidee BdII: Die Religionen der Urvölker Amerikas 1065S Aschendorff 1929.
15. Der Monotheismus der Primitiven. A XXV 1930; 703—9.
16. Sind die Masai Semiten? MAG 1930, 331—42.
17. The use of the vernacular in education in Afrika. Afrika 1930, 137ff.
18. The Origin and growth of Religion: Facts and theories (translated by H. J. Rose) Methuen & C, Ltd., London 1930.
19. Mutterschaft, Priester und Ordensberuf. Stadt Gottes (Öster) 1930, 337—39.
20. Handbuch der vergleichenden Religionsgeschichte. Ursprung und Werden der Religion: Theorien und Tatsachen. XIV, 296. Aschdff 1930.
21. Vernichtung von Manuscripten A XXV 1930, 1085—88.
22. Methodologisches und Inhaltliches zum Zweigeschlechterwesen A XXVI, 1931, 55—98.
23. Geburtenbeschränkung und Sozialismus NR 1931 S. 427—29.
24. Probeehe und Kindermord NR 1931, 351.
25. Werden, Entwerden und Neuwerden des Abendlandes SchZ 1931, 275f; 299f.
26. Familie und Staat SchZ 1931, 505f.
27. Mehr Familienfürsorge im Staat. SchZ 1931. 528f.
28. Liebe, Ehe, Familie 176 S Wien 1931.
29. Die deutsche Mission der Deutschen Katholieken SchZ 1932, 299—01.
30. Ein Briefwechsel um Quadragesimo anno SchZ 1932, 10f.
31. Zur Judenfrage. SchZ 1934, 408f.

32. Freiheit und Bindung der Christen in der Gesellschaft. SchZ 1934 53f: 86—88; 117f.
33. Die Errichtung des Anthropos-Institutes A XXVII, 1932, 275—77.
34. Der Ursprung der Gottesidee BdIII : Die Religionen der Urvölker (Abt 1). Die Religionen der Urvölker Asiens und Australien (Abt 11) 1155S Aschendorff 1931.
35. Amor, matrimonium, familia (Übersetzung aus dem deutschen Originaltext) Barcelona 1932.
36. High Gods in North America, Upton Lecturers in Religion 148S Glarendon Press, Oxford 1933.
37. Der Ursprung der Gottesidee Bd IV. Die Religionen der Urvölker Afrikas XXXII, 821 Aschendorff 1933.
38. Fragen und Aufgaben des deutschen Volkes. SchZ 1934, 117f.
39. Bestrebungen zur Förderung und Sanierung der Familie in Österreich SchZ 1934, 345f.
40. Der Ursprung der Gottesidee BdV : Nachträge zu den Religionen der Urvölker Amerikas, Asiens und Australiens XXXIII, 921 Aschend. 1934.
41. Zu Ehren des hl. Erzengels Gabriel AV 1934, 43.
42. Neue Wege zur Erforschung der ethnologischen Stellung Japans 54S Tokio 1935 (deutsch-japanisch).
43. Rasse und Volk 11. Aufl. Salzburg 1935.
44. Der Ursprung der Gottesidee Bd VI. Endsynthese der ältesten Religionen der Menschheit. Aschendorff 1935.
45. The oldest Cultur Circles in Asia MS 1, 1—17; 1936.
46. Die Friedensmission der kathol. Wisschenschaft im fernen Osten. In Verhandlungen des Pfingstmissionskongresses in Wien 1936, 76—82.
47. Eindrücke von einer Ostasienreise. AV 1936, 23ff.
48. Mitarbeit zu Bd. I : Lexikon für Theologie und Kirche, (Buchberger), Herder 1936.
49. Die Stellung der Pygmäen in der Entwicklungsgeschichte der Menschheit AXXXI 1936.
50. Seele, Körper, Vererbung. SchZ 1936. 397.
51. Das Aufsteigen der Deutschen zur mittelalterlichen Weltmacht im Zeichen kathol. Christentums SchZ 1936, 471.
52. Rassen und Rassenplege im Bereich des deutschen Volkes. SchZ 1936, 425.
53. Das Kulturerbe Österreichs SchZ 1936, 36, 63, 95, 121; 149.
54. Die Religion der Galla. In Annali Lateranensi, Publicozione del Pontifido Museo Missionario Etnologico. Vol I, 1937, 83—152.
55. Das Eigentum auf den ältesten Stufen der Menschheit. Bd I : Das Eigentum in den Urkulturen. XII, 343 Müsteri. W. 1937.
56. Handbuch der Methode der kulturhistorischen Ethnologie. XVI, 338 Münster 1937.

Wie zulk een lijst publicaties op zijn creditzijde kan boeken, die vervaardigd is op een leeftijd, waarop velen vrijwillig of gedwongen rust nemen. behoeft geen aanbeveling. Slechts enkele kanttekeningen :

Ad 5 en 7. Al had een man met een wetenschappelijke reputatie van Wilhelm Schmidt alleen deze geniale afrekening gehouden met het verderfelijk Freudianisme, dan konden wij hem niet dankbaar genoeg zijn. Merkwaardig is ook, dat zijn innemende beminnelijkheid, eenvoud en zeldzame bewonderenswaardige bescheidenheid in het dagelijks leven hem niet belet bij wetenschappelijke critiek op zijn tijd met het scherpe zwaard er op in te slaan.

Ad 10. Het ware te wensen, dat deze studie van een waren, erkenden katholieken geleerde in handen kwam van alle officieren en soldaten van de strijdende Kerk en nog beter was ze besteed aan zovelen half of kwart katholieke would-be geleerden, die in domme verwaandheid de wetenschap alleen bij de ongelovigen menen.

Ad 19 en 41. Hieruit blijkt dat de grote geleerde voor alles priester is wien de uitbreiding van het Rijk Gods ter harte gaat en dat Wilhelm Schmidt, wiens naam is saamgegroeid met Sint Gabriël te Mödling, evenals de Stichter van zijn Congregatie, Arnold Janssen, een diepe godsvrucht koestert tot de heilige engelen.

Ad 23, 24, 26, 27, 28, 30, 35, 39, 55. Behalve zijn zuiver wetenschappelijke publicaties als linguist en ethnoloog, heeft Schmidt ook talrijke gedegen studies uitgegeven op sociaal-economisch en moraal-theologisch-gebied.

Ad 42. Van bijzonder belang is ook deze Duits-Japanse uitgave. Het zijn niet alleen de talen van de wilde volkeren, waarin Schmidt zijn meester niet vindt. Ook in de meeste Europese talen is hij thuis en in verband met deze Japanse uitgave herinneren wij nog aan de merkwaardige promotie in het begin van deze eeuw aan de universiteit te Wenen. Toen een candidaat zich meldde om te promoveren in het Chinees, was niemand te vinden, dan pater Schmidt, die dan ook als tweede examinator werd uitgenodigd.

Het was vooral te doen om de publicatie van deze boekenlijst over de laatste tien levensjaren van p. Schmidt.

Bij het overlezen zal ieder nog meer verrassende bijzonderheden ontdekken. Opvallend zijn niet alleen de uiteenlopende stoffen, maar vooral ook de plaatsen, waar de publicaties zijn uitgegeven. Ze liggen in alle werelddelen letterlijk.

Onwillekeurig staat de as Wenen, Berlijn, Rome, Tokio, zoals men dat noemt, voor ogen, maar ook Amerika, Afrika, Londen, Oxford, Barcelona vallen op. In alle richtingen van de windroos wordt zijn naam uitgedragen.

J. O. M.

Het tweede Interseminariaal Missiecongres

Van Donderdag 28 April tot Zaterdag 30 April 1938 werd in het studiehuis St. Joseph te Hees-Nijmegen door de seminaristen van de vijf Nederlandsche Groot-Seminaria, voor de tweede maal, een missiecongres gehouden.

Het program vermeldde o.a. een toespraak van Prof. Dr. Alph. Mulders bij het plechtig openingslof; een inleiding van p. Populier, Scheutist, over

het communisme in de missielanden ; een causerie van fr. Utignja Soehardja over den Javaan in z'n doen en laten ; inleidingen van prof. C. van Dijck over onzen missieplicht in en door den Priestermissiebond ; Ir. Feber, Missie en Overheid; Conr. P. Matthijssen, Waarom en hoe missieactie onder de jeugd ; Prof. Dr. G. Brom, H. Mis en Missie.

Dit Congres, waarvoor de bescheiden Seminaristen geen persdienst hadden georganiseerd en waarvan derhalve de bladen geen melding maakten, is uitstekend geslaagd.

Reeds de opkomst was buitengewoon te noemen : meer dan 150 seminaristen uit alle bisdommen waren aanwezig, ofschoon zij zich hiervoor niet enkel geldelijke offers hadden moeten getroosten. Dit feit op zich biedt reeds een groote reden tot verheugenis. Blijkbaar zijn de seminaristen zich bewust van het belang om zich te bezinnen op hun tegenwoordige en toekomstige taak, in de overtuiging, dat de missieactie rechtstreeks bij de zielzorg behoort.

Ook de inleidingen stonden op hoog peil en werden met aandacht gevolgd. Bovendien heerschte er een echte missiegeest.

Het congres werd gedeeltelijk bijgewoond door Hunne Hoogw. Excellenties de Apostolische Vicarissen Mgr. Dr. J. Buckx en Mgr. F. Blessing, door den Hoogeerw. Heer President van het Gr. Seminarie van Haaren, die den tweeden dag de plechtige Hoogmis opdroeg, door meerdere Professoren van Rijsenburg en Haaren, en vooraanstaande personen uit de missiebeweging, die allen door hun aanwezigheid een weldadig getuigenis wilden geven van hun waardeering voor den missieijver der Seminaristen.

Een echte verrassing voor het congres bezorgde de mededeeling, dat Z. H. Exc. Mgr. P. Giobbe, Apostolisch Internuntius te 's-Gravenhage, geheel onverwacht bericht van verhindering had gezonden met de boodschap dat Z. H. Exc., als blijk van belangstelling, een kelk beschikbaar stelde voor het beste antwoord op een prijsvraag, uit te schrijven onder de Seminaristen van Nederland, over „het missionarisch Priesterschap van Christus, waarvan het onze de voortzetting is". De passage van de toespraak van Z. H. Paus Pius XI, waaraan de stelling is ontleend, is in haar geheel afgedrukt bij Mulders, Inleiding tot de Missiewetenschap, blz. 126.

Zooals van zelf spreekt, vond de voorlezing van den brief van den Apostolischen Internuntius levendigen bijval. Aan prof. Mulders, aan wien de brief was gericht, werd verzocht, namens alle Seminaristen den Pauselijken Internuntius voor dit buitengewone blijk van belangstelling eerbiedigen dank te betuigen.

In den loop van den zomer zullen de nadere bepalingen omtrent de prijsvraag aan de vijf Nederlandsche Seminaria worden verzonden.

Het buitengewone welslagen van dit congres, waarvoor een woord van hartelijken gelukwensch past aan de initiatiefnemers en organisatoren, bergt hoopvolle beloften voor de toekomst.



UIT DE WIJDE WERELDMISSIE

DE INLANDSCHE CLERUS IN OCEANIË

Bij den algemeenen opbloei van het missiewerk is het niet te verwonderen, dat de vorming van een inlandsche geestelijkheid steeds sterker naar voren dringt. Immers hierin ligt de toekomst van elke missie en ook het blijvend succes van ieder apostolisch werken. Geenszins werd dit cardinale punt in vroeger jaren verwaarloosd, doch wel mag gezegd worden, dat de opleiding van een inheemschen clerus niet haar rechtelijke plaats innam. Door de buitenlandsche geloofsverkondigers werden de inlanders meer als tweederangs-geestelijken beschouwd en ook zoo behandeld. Zelfstandige arbeid en persoonlijk initiatief werd hun practisch ontnomen en daardoor was ook hun werkkracht grootendeels aan banden gelegd. In de hoogere rangen der kerkelijke hierarchie zien we hen dan ook amper vertegenwoordigd. Doch Paus Benedictus XV en vooral Paus Pius XI hebben gezorgd, niet enkel voor een betere opleiding en zelfstandigen arbeid; zij hebben ook bekwame inlandsche priesters opgenomen in het hooger kerkelijk bestuur.

De motieven die deze Pausen aanspoorden, om zoo te ijveren voor de inheemsche geestelijkheid liggen voornamelijk in het bekeeringswerk zelf. Eigen priesters kennen en begrijpen hun volk het best; het volk van zijn kant luistert het liefst naar eigen priesters. Eigen priesters maken ook den godsdienst meer eigen, meer innerlijk en bezield; zij zijn de waarborg voor de toekomst. Het gebrek aan buitenlandsche krachten, de onzekerheid der politieke en economische toestanden zijn eveneens factoren, waarmee men dient te rekenen. Bij het opstuwen van de oostersche volken is bij de westersche „mannen van beschaving” de idee van minderwaardigheid van andere rassen met andere mentaliteit en gewoontes sterk

geslonken. Diepgaande en uitgebreide studies der heidensche cultuurlanden hebben hiertoe veel bijgedragen. ,,Een tijdlang kon men aan het priesterlijk karakter van de inlandsche geestelijkheid twijfelen ; nu echter niet meer, want de geestelijken beantwoorden inderdaad volkomen aan de gegeven opvoeding en scholing en ook aan de berechtigde verwachtingen hunner weldoeners", zei onze kardinaal van Rossum op de algemeene zitting van het pauselijk Liefdewerk voor den inheemschen clerus op 8 April 1932. Dit wil niet zeggen, dat de geheele priestervorming in de heidenlanden gelijk staat met de westersche. Dat niet, maar vèr staan de inlandsche priesters niet meer ten achter en zeker staan ze boven hun eigen volk en de civiele ambtenaren. Ja, men mag zelfs beweren, dat bij het volk menig inlandsch priester hooger in aanzien staat dan de buitenlandsche missionarissen, omdat zijn karakter, aanleg en aanpassing meer overeenkomstig den eigen volksaard is. Het spreekt ook vanzelf, dat priesters, voortkomende uit verschillende cultuurmilieu's, niet naast elkander te plaatsen zijn. Van Chineesche geestelijken en studenten moet men hoogere beschaving en ontwikkeling eischen als van kinderen uit de onbeschaafde natuurvolken. Doch aangezien de Kerk (het wezenlijke van) haar zware eischen moet handhaven, waar ter wereld ook, is het niet te verwonderen, dat pasbekeerde, onbeschaafde volkeren nog de innerlijkkrachtige en wilsterke mannen kunnen voortbrengen, die de Kerk voor haar priesterschap noodig heeft. Enkele verspreide vruchten pleiten dan voor bodem en bewerkers.

Met het voorafgaande dient men wel rekening te houden wil men zich een juist idee en een rechtvaardig oordeel vormen over den inlandschen clerus in Oceanië. Na 100 jaren van missioneering telt Oceanië slechts 15 inheemsche geestelijken op een bevolking van ruim 2 millioen menschen, waarvan 225.158 katholieke inlanders. Gezien de geografische ligging van deze menigte eilanden, het kannibalisme van alle oorspronkelijke Zuid-Zee-bewoners en het gering aantal missionarissen, mogen we dit getal nog groot noemen, bijzonder als we de moeiten en ontgoochelingen der missionarissen (Maristen vooral) nader beschouwen. Een historisch overzicht van de ontwikkeling van den inlandschen clerus in de Stille Zuidzee zal ons dit moeizaam werk beter doen waardeeren.

Het begin van ernstig bekeeringswerk op Oceanië dateert uit

1827, toen Paus Leo XII de eerste missionarissen opriep tot kerstening der Zuidzee-eilanden. Op Hawai begonnen de Picpussianen. Gregorius XVI richtte in 1833 het apostolisch Vicariaat van Oost. Nieuw-Guinee op, waaronder ongeveer geheel Oceanië ressorteerde. Al in 1836 werd Oost- en West-Oceanië afgescheiden en aan de pasgestichte Maristen-Congregatie toevertrouwd. Dit was een daad van vèr-strekkende beteekenis, want een eeuw lang zouden de Maristen dè missionarissen van Oceanië zijn. Ongeveer alle missionarissen van deze Societeit werkten in de Stille Zuidzee en ook nu nog is dit hun voornaamste afzetgebied (slechts drie missionarissen werken in Noorwegen). De Maristenmissie omvat tegenwoordig 8 vicariaten, 3 bisdommen en één aartsbisdom.

Dat de jonge Maristen-Congregatie terstond met vollen werklust en energie in het hartje van Oceanië heeft aangepakt blijkt duidelijk. Zij drongen de wildernissen binnen en begonnen ondanks tegenwerking van Protestanten en regeering het Evangelie te verkondigen. Na enkele jaren zoo wordt vermeld, was het eiland Ulvea (Wallis) al heelemaal katholiek. Deze jonge christengemeente, ijverig in haar nieuw geloof, wilde al dadelijk de schoonste vruchten plukken. Ouders brachten hun kinderen tot den missionaris om hen ook priester en missionaris te laten worden. Mgr. Bataillon, de eerste missionaris van Ulvea, liet den jongens privaat-onderricht geven. Al gauw werden echter de schoone verlangens door de oude ingewortelde hartstochten overwoekerd en gesmoord. Het kannibalisme en de erfelijke belasting konden slechts in een nieuw geslacht overwonnen worden. Later hebben de Maristen hun aspiranten nog wel naar het buitenland (naar Sydney en Rome) gezonden, doch finantieëele moeilijkheden en ziekten dwongen hen hiervan af te zien. De eerste opzet was mislukt. Het volk was nog niet rijp voor zoo'n verheven roeping.

Eerst in 1873 bracht een kerkmeester van Wallis de priesterkwestie weer naar voren. „Monseigneur", sprak hij op een vergadering, „met heel ons hart zijn wij U dankbaar, want Gij hebt ons de grootste aller genaden, den Waren Godsdienst, gebracht. Doch leert ons de Godsdienst niet, dat er zeven sacramenten zijn ? En wij hebben nog geen priesterwijding. Bisschop wijd ons eigen priesters, menschen van onzen stam, opdat in Ulvea de godsdienst compleet zij !" Mgr. Bataillon had er lang over nagedacht en zag zijn hoog-

begeerd ideaal in vervulling gaan. Op 2 Januari 1877 legde de afgeleefde bisschop den eersten steen van het kleinseminarie te Lano op zijn dierbaar eiland Ulvea. Het was zijn laatste werk; drie maanden later stierf hij, maar de hoop van zijn lang missionarisleven was verwezenlijkt. Zijn opvolger, Mgr. Lamaze S.M., zette met energieke kracht het begonnen werk voort. Volgens hem was „de vorming van een inlandschen clerus het voornaamste middel om de Wesleyaansche dwaalleer te weren. De groote invloed van de Protestanten in Oceanië kwam wel op rekening van de Europeesche zendelingen, doch was meest het succes van een goed georganiseerd leger van inlandsche catechisten. We zullen de Wesleyanen ten achter blijven, zoolang we geen inlandsche priesters hebben, die zelfstandig kunnen werken en het volk den vollen godsdienst geven. Onze catechisten zijn niet voldoende, want zij kunnen niet zooals de protestantsche catechisten het heele bekeeringswerk in handen nemen. Doch.... langzaam en voorzichtig!"

Het was ook maar een schamel begin, dat klein-seminarie; een probeeren en behelpen, zooals dat meestal met beginwerk gaat. In 1886 echter had de eerste priesterwijding op Wallis plaats. De vier eerste priesters van Oceanië, die op Lano hun studies hadden voltooid, was een stevige aanhef, maar later zijn de getallen nooit gegroeid en het seminarie kon zelfs niet elk jaar nieuwe priesters afleveren. In het geheel moeten 32 priesters te Lano zijn gewijd en in 1934 werkten in heel Centraal-Oceanië nog 12 inlandsche priesters. We zijn geneigd te zeggen: het is niet veel. Doch het getal inheemsche priesters overtreft dat der Europeesche. Met een klein idee van de omstandigheden echter, waarin volk en missionaris verkeerden, denken we: hoe kregen ze het klaar? Op andere plaatsen in Oceanië, waar reeds vijftig jaar gemissioneerd wordt. was nog geen ernstige priesterroeping te ontdekken en wanneer zal dat wel het geval zijn?.... Het lijkt me daarom ook niet vermetel, deze jonge priesters niet al te hoog aan te slaan. Zeker in het algemeen worden ze geroemd als ijverige en opofferende zielzorgers, maar dat het wetenschappelijk hoogstaande mannen waren, insinueert de practijk nu juist niet. De neopresbyteri moesten na de voltooiing hunner studies nog een proefjaar op het seminarie doormaken. 's Zondags mochten ze in de buurtparochies gaan helpen. In latere jaren bleven ze nog altijd onder toezicht van een Europeeschen

Maristenpater, hoewel ze zelf toch voor het meerendeel wereldgeestelijken waren. Voor zoover als het mogelijk was, moesten ze geregeld elke week proefwerk op het seminarie blijven afleveren. Dit was in de begin-jaren ; geleidelijk aan werd de opleiding verbeterd en kwam er geschoold onderwijspersoneel. Tegenwoordig hoeft, algemeen genomen, geen inlandsche priester voor een Europeeschen onder te doen. Ook de mogelijkheid van uitblinkers en echte studie-talenten is niet uitgesloten. Zelfs de president van het seminarie is een inlandsch geestelijke. Het studentenleven verschilt niet veel van bij ons. Vanzelfsprekend is het studieplan aangepast aan de omstandigheden. In verhouding met onze seminaries hebben ze meer lessen omdat de jongens nog niet zoo zelfstandig kunnen werken. In den vrijen tijd is gelegenheid voor ontwikkeling op een speciaal gebied. Ook wordt sterk de nadruk gelegd op handenarbeid en vooral op netheid en zindelijkheid. Om de jongens eenvoudig te houden, moeten ze dagelijks huiswerk verrichten en gebruiken ze den gewonen inlandschen kost. Zoo worden de toekomstige priesters opgevoed tot practische zielzorgers, terwijl tevens de finantieëele zorgen der opleiding eenigszins verlicht worden.

Ondertusschen is Lano uitgegroeid tot een middelpunt van religieus leven. Naast de kloosters voor inlandsche Broeders en Zusters staat het kleinseminarie (eerst gevestigd te Moamoa, maar in 1932 naar Lano overgebracht), waar 75 jongens studeeren,; het groot-seminarie telt 7 scholastieken. Vroeger was Lano voor de heele missie der Maristen bedoeld, tegenwoordig echter uitsluitend voor roepingen van het vicariaat Centraal-Oceanië (Wallis en Tonga). Door afscheidingen kwamen verschillende missiegebieden zelfstandig te staan en moesten zelf opkomen voor de opleiding van hun priestercandidaten. Aanvankelijk werden ze nog naar het moederseminarie te Lano gezonden, later werd begonnen met een eigen seminarie.

In het vicariaat Fidji werd na vijftig jaar zwaar missiewerk de eerste poging gedaan tot priesteropleiding. Vier jongens werden naar Lano gestuurd. Drie echter gaven hun roeping op en de ander studeerde verder in het eigen kleinseminarie, dat in 1922 te Cawaci werd ingezegend. In 1923 telde het reeds 20 leerlingen, waarvan slechts 5 volhardden. Het viel de jonge missie ook niet mee om een eigen seminarie te beginnen. Zwaar drukte de finantieëele zorg en

de andere volksaard, taal en beschaving vroegen weer aparte consideratie. De studenten waren ijverig, ofschoon minder ontwikkeld; de meesten kwamen uit betere families of waren oude catechisten-leerlingen. Het onderwijs eischte geschoold personeel, dat de missie, zelf arm aan missionarissen, niet kon opbrengen. Een Zuster gaf 2 jaar lang Latijn en Engelsch; een oude pater, niet meer in staat tot de zware dienstreizen, nam tot 1930 de andere vakken voor zijn rekening. Het kleinseminarie telde in 1934 43 leerlingen, terwijl 2 seminaristen theologie studeerden. Elk jaar worden één of meer studenten naar het college Silvestream op N. Zeeland gestuurd, om in nauwer contact te komen met Europeanen, wat vorming en aanzien zeer ten goede komt. Het vicariaat heeft nog slechts één inlandschen priester.

Ook Nieuw-Caledonië ijverde voor inlandsche priesters. Reeds vijftig jaar geleden werd een begin gemaakt. Na lang tobben bleken de studenten niet in staat de studie van de filosofie en theologie te volgen en werden ze naar huis terug gezonden. Bij het 25-jarig bisschopsfeest van Mgr. Charion werd hem een verrassend geschenk aangeboden: 3 kleinseminaristen met eenige notie van Latijn en iets meer ontwikkeling, die het St. Petrus Liefdewerk zou onderhouden. Monseigneur opende daarop een seminarie te Nakety. Eén pater, één oude inlandsche zuster en een jonge Kanak, die het noviciaat om gezondheidsredenen had verlaten, zouden den leerlingen de noodige wetenschap bijbrengen. Wegens de ongunstige ligging werd het seminarie in 1933 naar Conda overgebracht. Daar nam de opleiding door het grooter aantal roepingen vasteren vorm aan. Momenteel telt het seminarie 15 studenten.

De andere vicariaten der Maristen (uitgezonderd Samoa met 1 inlandschen priester, 2 groot-seminaristen en 12 op het kleinseminarie) zijn nog niet lang en intensief genoeg bemissioneerd om priesterroepingen voort te brengen. De onzedelijkheid en het fetichistisch bijgeloof zijn er nog zeer sterk. Op de Gilberts-eiland zou de eerste stap gedaan zijn voor het oprichten van een kleinseminarie.

Vermeldenswaard is nog, dat van de bijna 10.000 katholieke Maori's op Nieuw-Zeeland er slechts één op het seminarie is. Van de catechistenschool in het bisdom Auckland verhoopt men in de toekomst eenige Maori-priesters, die zeker onder hun 63000 ras-

genooten heilzaam zullen werken. Want dit volk met ondernemingslust en sociale deugden begaafd begint zich op te werken uit zijn verachtelijkheid en zal naast hooge burgerlijke ambtenaren zeker ook eens een flink aantal kerkelijke waardigheidsbekleeders voortbrengen, die in staat zullen zijn zelfstandig hun volk te besturen.

De andere missioneerende ordes verliezen evenmin het roepingprobleem uit het oog, maar over het algemeen is de kerstening van te jongen datum. De Jezuieten van de Carolinen sturen hun aspiranten naar Manila, waar er nu 8 studeeren. Ook moeten er in de missie van deze Spaansche Jezuieten al inlandsche priesters zijn, maar bij gebrek aan gegevens kon ik het getal niet achterhalen. Ook zijn er weinig berichten te vinden over de Capucijnen-missie. In de drie vicariaten der Picpussianen ontluiken sporadisch enkele priesterroepingen. Op Hawai hebben de Paters in 1933 een kleinseminarie geopend, wat echter niet zoozeer voor het kleine getal primitieve en nog heidensche inlanders is bedoeld. Het eerste schooljaar werd met 7 leerlingen begonnen (2 Japanneezen, 2 Portugeezen, 2 Chineezen en 1 uit Porto Rico). Het hoofdwerk der Paters beperkt zich veelal tot de kolonisten in de steden. Het binnenland is dun bevolkt en lastig te bereiken.

Het bloeiende vicariaat Rabaul van de Missionarissen van het H. Hart mocht in April 1937 de wijding van den eersten inlandschen priester vieren. Louis Vaugehe, een ijverig catechist was een steun voor de missionarissen en een voorbeeld op het dorp. Om zijn toekomst te verzekeren wilden de missionarissen voor hem een vrouw zoeken, passend bij zijn geest en karakter. De jongeman negeerde het voorstel echter volkomen ; hij wilde missionaris worden. Na enkele weken scheepte hij zich in, om bij de Jezuieten op Madagascar zijn studies te gaan beginnen.

Het grootste eiland Nieuw-Guinee komt wel het verst achteraan. In het vicariaat Papoeazië (Engelsch gebied) is op Yule-eiland een klein seminarie in voorbereiding. Op vele scholen zouden aspiranten zijn ; één deed zijn studies op Madagascar en is reeds diaken. Na de priesterwijding wil hij zijn intrede doen bij de missionarissen van het H. Hart.

Australisch Nieuw-Guinee is nog te achterlijk om deze verheven levensroeping te waardeeren. Na eenig onderricht aan enkelingen bleek het geheel idealisme een hersenschim te zijn. En volgens het

oordeel van een missionaris zijn de eerste decennia in dit gebied wel nauwelijks degelijke priesterroepingen te verwachten. Zelfs in dorpen, waar 40—50 jaren gemissioneerd is, zijn de menschen nog niet vatbaar voor zulke idealen. Hier moeten we dus wachten op een nieuw geslacht, waarop de hoop van de missionarissen dan ook gevestigd is.

Uit dit alles blijkt wat er gedaan is, maar vooral hoeveel er nog gedaan moet worden, vooraleer Oceanië kan roemen op een voldoend aantal eigen geestelijken. De vorming van den inlandschen clerus staat er nog in de kinderschoenen. Zoodra de bevolking een hooger peil van beschaving bereikt heeft en de godsdienst hen in vleesch en bloed is overgegaan, kan men grootere successen verwachten. Dit sluit echter niet uit, dat met allen ernst en opoffering ook nu gewerkt moet worden, om de eventueele roepingen tot hun doel te brengen. Met warme waardeering voor het missiewerk in den Stillen Oceaan mag dan ook gezegd worden, dat de missionarissen alles beproefd hebben en er steeds op uit zijn, medehelpers in hun apostelambt onder de inlanders zelf te zoeken. Al zijn de inlanders, speciaal de Melanesiërs, waarover het hier voornamelijk gaat, nog tamelijk laagstaand, toch mogen we hen goede hoedanigheden voor het priesterschap niet absoluut ontzeggen. Het is overdreven om het geheel volk als verloren te beschouwen en als ongeschikt voor elk bovennatuurlijk ideaal. De ondervinding heeft geleerd, dat er wel degelijk iets te maken is van de ideaal-gezinde jongens. En dat de talrijke interne scholen van Oceanië een goede voedingsbodem voor hoogere aspiraties is, lijkt buiten twijfel. Trouwens men kan hier niet afgaan op het oordeel van kolonisten en touristen. Liever luisteren we naar het optimisme der missionarissen, die het volk beter kennen en begrijpen en over de vereischten voor het priesterschap beter kunnen oordeelen. Zij gelooven, dat een gestadige opvoeding, gedragen door veel gebed, echte priesterharten kan vormen, juist zooals dit land en dit volk noodig heeft. De weinige inlandsche priesters van Oceanië hebben door hun practijk reeds bewezen, welk priesterkarakter verborgen ligt achter de uiterlijkheden, die ons vooringenomen maken ten opzichte der Kanakken. Een paar voorbeelden ter illustratie. October 1931 stierf op Fiji een hoogbegaafd priester, die van den H. Vader de onderscheiding „Benemerenti" had ontvangen voor zijn langen

verdienstelijken arbeid. Enkele maanden later stierf op Samoa na een korte ziekte een ander priester. Protestantsch opgevoed, bekeerde hij zich tot het katholicisme en na de catechistenschool te hebben doorloopen ging hij naar het seminarie. De vrome priester was in heel het vicariaat graag gezien en door eenieder bemind om zijn goedheid en offervaardigheid. Twee andere Samoaansche priesters werden geroemd als slachtoffers van hun heldhaftige liefde bij het bedienen van besmettelijke zieken.

Als we niet blind zijn voor de moeilijkheden van de opleiding en de reeds behaalde successen, dan mogen we niet onsympathiek staan tegenover den inlandschen clerus van Oceanië. Vol verwachting kan een meer beslissende stap tegemoet gezien worden, opdat iedere geschikte jongen in staat zal zijn om zijn roeping te volgen. Om hierin de uitgestrekte missiegebieden met nog maar sporadische roepingen tegemoet te komen, wenschte de Apostolische Delegaat van Austraal-Azië, Mgr. Cattaneo, een intervicariaal seminarie voor de geheele Zuidzee-missie. Gezien het geringe aantal candidaten zou een dergelijke centrale inrichting zeker vele voordeelen bieden. Vooreerst al met het oog op de financiën en het aantal leerarende krachten. De geheele opleiding zou regelmatiger verloopen ; een grooter aantal ontplooit ook meer de talenten en persoonlijken aanleg en verbreedt den gezichtskring der eenvoudige natuurkinderen. En daar de meesten voor wereldgeestelijke opgeleid worden, zou een centraal seminarie ook meer gelegenheid bieden voor vorming in éénzelfden geest. Daartegenover staan echter ook vele bezwaren, die de missie-oversten niet zoo geestdriftig maken voor dit plan. Vooral de taalkwestie is hier van belang. Het is bekend, dat elk stammetje in Oceanië een eigen taal heeft, met onderling soms geen of maar weinig verwantschap. Wat zal nu de algemeene taal worden ? Het Engelsch of het Pidgin-Engelsch ? Maar wat dan met de kolonies van andere landen ? Ook in Oceanië laat het nationalisme zich op soms kinderachtige manier gevoelen. Verder.... zullen de verschillende karakters der rassen zich voldoende kunnen aanpassen voor een goed gemeenschappelijk leven ? En juist hierin zal de bekrompenheid van eenvoudige bergmenschen wel sterk tot uiting komen. Tenslotte kan een opvoeding ver buiten het milieu, waarin hij geboren werd en later zal moeten werken, aan een leerling maar moeilijk dat geven, wat hij als priesterzielzorger

voor zijn eigen volk noodig heeft. De taak der opvoeders zal daarom niet gemakkelijk zijn. Elke jongen psychologisch te kennen en te doorgronden en daarna te vormen veronderstelt zulk een graad van paedagogisch talent, dat men het practisch nauwelijks zal aantreffen. Deze geografische, sociale en religieuze moeilijkheden zijn wel zoo groot, dat van een centraal seminarie in de naaste toekomst geen sprake kan zijn. Elk missiegebied zal dus naar vermogen op moeten komen voor de opleiding van zijn eigen aspiranten, al zal deze voorloopig primitief blijven en nog niet die hoogte bereiken, die ook voor een inlandsch priester zeer wenschelijk geacht moet worden.

Rest ons nog onze oprechte waardeering uit te spreken voor de activiteit op dit gebied ontwikkeld en door gebed dit belang dezer zware missie te ondersteunen. Is eenmaal dit fundament gelegd dan is stellig een flink leger van apostolische mannen in de voorste rijen van het missiefront te brengen. En dit is zeer noodig. Want we moeten niet vergeten, dat het Protestantisme in Oceanië een verbazende activiteit ontplooit en daardoor de primitieven in een nog gevaarlijker positie brengen, als waarin ze vroeger verkeerden. Willen we Oceanië tot de Ware Kerk van Christus voeren, dan moet het Protestantisme bestreden worden. Welnu een missionaris schreef : ,,Geef ons inlandsche priesters en het is gedaan met de protestantsche actie !"....

G. MEZEMBERG S.V.D.



MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND

NEDERLAND

De Zieken-Missiezondag op Pinksteren. — Onze Heilige Vader de Paus hecht buitengewoon aan de offers der zieken voor de uitbreiding des Geloofs.

De Eerste Pinksterdag kiest hij uit om de offers van alle zieken der wereld te vereenigen tot een machtige smeekbede om de ruime uitstorting van het licht van den H. Geest over allen die in de duisternis van ongeloof en dwaling leven.

Mogen wij onze priesterleden dringend verzoeken, de zieken met wie de zielzorg hen in aanraking brengt, aan te sporen op den eersten Pinksterdag hun lijden op te dragen voor de uitbreiding der Kerk in de Missies. Bij ons secretariaat, Bijdorp, Voorschoten zijn op aanvrage gratis gebedsplaatjes verkrijgbaar.

Het Nederlandsch Volkenkundig Missiemuseum te Tilburg. — Dit museum, opgericht door den P.M.B. met de zeer genereuse medewerking en ondersteuning van het Gemeentebestuur te Tilburg, groeit langzaam aan uit. Door schenking en aankoop nam de collectie voorwerpen toe. Door het inrichten van een tentoonstelling aangaande de weverij bij primitieve volken trachtte het — en met succes — de belangstelling krachtiger te trekken.

Dank zij de medewerking van het Koloniaal Instituut te Amsterdam en het Ethnographisch Rijksmuseum te Leiden en van de Missioneerende Orden zullen dergelijke tentoonstellingen over bijzondere onderwerpen kunnen worden herhaald. In 1938 zal bijv. de eerste tentóonstelling ter bevordering van kennis onzer koloniën, door het Koloniaal Instituut in ons museum worden ingericht.

Vooral onder de jeugd trekt het museum veel belangstelling.

In 1937 bedroeg het aantal bezoekers 6188 en wel 1220 volwassenen en 4968 scholieren.

Missieweek. In het dekenaat Kerkrade (L.) zal een groote missieactie worden georganiseerd van 25—29 Mei : tentoonstellingen worden ingericht in Kerkrade, Spekholzerheide en Nieuwenhagen.

In het dekenaat Oldenzaal worden missiedagen georganiseerd van 22—26 Juni.

Groot-Seminarie Hoeven. — In het verslag over het boekjaar 1937—1938 vermeldt de missievereeniging St. Franciscus Xaverius op het Groot-Seminarie te Hoeven, dat zij gedurende de twintig jaren van haar bestaan ongeveer ƒ 50.000.— heeft kunnen verzamelen. Door een hechtere consolidatie der organisatie en een nog intensievere actie der betrokken instanties op de scholen en in de jeugdvereenigingen vertoonden de resultaten het laatste jaar een aanmerkelijke stijging, zoodat men gegronde hoop heeft, dat de volgende f 50.000.— slechts tien jaar zullen vorderen.

Weltevreden. — Het tweemaandelijksch missietijdschrift der Zusters Ursulinen van Weltevreden—Batavia (Missiehuis Halfweg) heeft met de Maartaflevering 1938 zijn eersten jaargang besloten. De van verschillende zijden ondervonden waardeering en steun schonk de onvermoeide redactie moed om nieuwe „plannen voor de toekomst" te ontvouwen.

Het aantal bladzijden van elke aflevering wordt van 16 op 32 gebracht; meer en betere platen zullen de aantrekkelijkheid verhoogen; actueel nieuws uit de missie in Ned.-Indië zal worden gebracht; toch blijft de prijs slechts f 1.— voor Nederland en f 1.10 voor Indië.

Ook onze beste wenschen begeleiden dit omhoog-strevende tijdschrift.

Missie en Jeugd. — Op de Interdiocesane Jeugd-studiedagen te Amersfoort, 22—24 April 1938, sprak Prof. Dr. Alph. Mulders, in verband met het algemeen onderwerp: „Meeleven met de Kerk," over het *Missiewerk en Hereenigingswerk,* twee levensverrichtingen van de Kerk.

Medisch Missiehuis. — De „Society of Catholic Medical Missionaries,' waarover een der Nederlandsche leden, Zr. M. Eleonore Lippits in onze vorige aflevering schreef, koestert sinds eenigen tijd het plan om in Nederland een medisch missiehuis te vestigen. Reeds heeft Z.H. Exc. Mgr. Dr. G. Lemmens, bisschop van Roermond, toestemming verleend tot vestiging in zijn diocees. Vermoedelijk zal het missiehuis in het begin van 1939 te Heerlen worden ingericht.

Hulde aan de vermoorde Nederlandsche Missionarissen. — Op 22 April 1938 heeft Katholiek Breda een openbare hulde gebracht aan de missionarissen, die het vorig jaar in China vielen als helden voor hun geloof en speciaal de Nederlanders Mgr. Schraven, pater Wouters uit Breda en broeder Geerts uit Oudenbosch. Bij het pontificale Lof, gecelebreerd door Z.H. Exc. Mgr. P. Hopmans, bisschop van Breda, waaronder p. L. van Nisselhooy een treffende predikatie hield, was de kathedrale Kerk geheel gevuld met kerkelijke en burgerlijke autoriteiten en geloovigen van allen rang en stand.

Koloniale Missies. — *De week van gebed en offer voor de koloniale missies,* die verleden jaar zich in zulk een groote deelname van de Nederlandsche Katholieken mocht verheugen, zal, overeenkomstig de bepaling van het Doorluchtig Episcopaat van Nederland, voortaan worden gehouden in de week, die aan het Pinksterfeest voorafgaat; derhalve dit jaar van 29 Mei tot 5 Juni.

Twintig jaar A.R.K.S.M.A. — De Amsterdamsche R.K. Studenten-missieactie (A.R.K.S.M.A.) bestaat twintig jaar. Den 1en Mei 1918 richtte een 5-tal leden van St. Thomas haar op.

OPBRENGST DER PAUSELIJKE MISSIEGENOOTSCHAPPEN IN 1937.

I. Pauselijk Genootschap tot Voortplanting des Geloofs.

Bisdommen	Contributies, Giften en Legaten	Missie Zondag	Bruto-ontvangst	Netto-opbrengst
Utrecht	75.700.64	15.902.14	91.602.78	83.752.66
Breda..........	19.107.70	7.240.—	26.347.70	24.910.20
Haarlem........	47.562.50	25.685.12	73.247.62	70.685.—
's-Hertogenbosch	99.056.42	16.025.39	115.081.81	108.960.02
Roermond......	45.016.68	9.347.69	54.364.37	52.572.63
Buiten diocesaan verband........	30.281.32	4.663.03	34.944.35	11.207.23
Totaal..........	316.725.26	78.863.37	395.588.63	352.087.74

II. Pauselijk Genootschap der H. Kindsheid.

Bisdommen	Contributies en Giften (bruto ontvangst)	Onkosten	Netto opbrengst
Utrecht	26.045.84	987.24	25.058.60
Breda..........	9.392.78	390.18	9.002.60
Haarlem........	21.305.09	952.32	20.352.77
's-Hertogenbosch	44.529.51	1.661.18	42.868.33
Roermond......	43.561.—	4.899.—	38.662.—
Totaal..........	144.834.22	8.889.92	135.944.30

III. Pauselijk Liefdewerk van den H. Petrus.

Bisdommen	Parochiale opbrengst	Giften	Jrl.bijdr. v. part.en ins.	Bruto ontvangst	Netto opbrengst
Utrecht	26.186.86	20.992.69	4.649.38	51.828.93	Na aftrek der exploitatie-kosten en met uitschakeling der belaste giften ad f 33.425 blijft ter beschikking voor uitkeering:
Breda..........	8.518.50	6.211.50	3.350.—	18.080.—	
Haarlem........	22.379.59	7.846.95	6.647.89	36.874.43	
's-Hertogenbosch	10.284.56	16.990.50	2.959.17	30.234.23	
Roermond......	16.524.33	30.275.41	4.502.65	51.302.39	
Buiten diocesaan verband........		4.145.71	6.290.—	10.435.71	
Totaal..........	83.893.84	86.462.76	28.399.09	198.755.69	144.100.49

ITALIË.

Jaarboek van den Priestermissiebond. — Het internationaal secretariaat van den Priestermissiebond, Via di Propaganda 1a, Roma, gaf voor de eerste maal een lijvig jaarboek uit, getiteld : Unionis Cleri pro missionibus generalis conspectus anno 1938.

Het is gesplitst in twee afdeelingen : de Unionis Cleri pro missionibus organisatione et vita, onderverdeeld in twee secties : de regimine en relationes singularum Unionum.

De tweede afdeeling : de Unionis Cleri pro missionibus statutis et spiritu, brengt den tekst van de nieuwe statuten en de instructie van de samenwerking van den Priestermissiebond met de pauselijke missiegenootschappen, en den juridischen commentaar hierop van prof. dr. Jos. Creyghton S.J., overgenomen uit diens Periodica de re morali, canonica, liturgica, 27 (1938) p. 69—75. Daarna handelen nog enkele artikelen over het nut, de werking en den geest van den Priestermissiebond. Eindelijk volgen enkele Appendices, waarin o.a. is opgenomen de missieles uit den toekomstigen catechismus der Nederlandsche bisdommen.

De Christelijke kunst in de missielanden. — Ter voorbereiding van de desbetreffende tentoonstelling, die in 1940 te Rome zal worden gehouden, hebben er reeds herhaaldelijk vergaderingen plaats in het paleis van de Propaganda, waarin Z.H. Exc. Mgr. Costantini met de procuratoren der missie voorbereidingen bespreekt voor de tentoonstelling betreffende de christelijke kunst in de missie-landen, welke naar men weet in 1940 te Rome zal worden gehouden.

Een der besproken kwesties is geweest die van de indeeling volgens de werelddeelen, óf volgens de orde en congregaties, welke daar werkzaam zijn. Men schijnt over te hellen naar een indeeling volgens de continenten, waarbij dan echter toch aan de orden en congregaties de noodige aandacht zou worden geschonken door een eigen expositieruimte. Ten einde echter aldus herhalingen te voorkomen, moeten de orden en congregaties, die in hetzelfde werelddeel werkzaam zijn, met elkander overleg plegen.

Mgr. Costantini heeft verder voor de tentoonstelling de volgende bepalingen vastgesteld :

Alle exposanten krijgen na afloop van de tentoonstelling het afgestane materiaal terug. Als zich echter de gelegenheid voordoet voorwerpen te verkoopen ten bate van de eigenaren en met hun toestemming, dan kan dat worden veroorloofd.

Ook bij de primitieve volkeren is veel schoons en kunstvols te verzamelen, dat waardig zal zijn op de Vaticaansche tentoonstelling te prijken. Dat is wel gebleken bij de tentoonstelling van Leopoldville in 1936.

Desgewenscht kunnen inlandsche kunstenaars worden uitgenoodigd met eigen werk aan de tentoonstelling deel te nemen. Hun producten mogen ook te hunnen bate verkocht worden.

De beste inzendingen zullen worden onderscheiden met diploma's en medailles.

BELGIË

De XVIe Missiologische Week. — De Missiologische Week, die verleden jaar te Nijmegen voor den vijftienden keer werd gehouden, zal in Augustus 1938 weer te Leuven plaats hebben.

Als algemeen onderwerp werd gekozen : *„Missie en Volksvermaak."* Een reeks belangrijke onderwerpen wordt in het vooruitzicht gesteld aangaande ontspanning en vermaak in de verschillende godsdiensten, de houding der Kerk daar tegenover en haar huidige missiepractijk. Ieder volk heeft immers zijn eigen schat volksgebruiken en de missioneering mag ze niet a priori verwerpen noch ze zonder onderscheid aanvaarden ; dans, sprookjes, liedjes, speelgoed, feesten en processies vervullen een rol in het leven der nieuwe christenheid. Ook Westersche, moderne vermaken dringen overal door ; in hoever kunnen ze bijdragen tot het bekeeringswerk ?

Die verschillende vraagstukken zullen behandeld worden door missionarissen, specialisten, en dan verder door de Congressisten worden besproken.

Missionarissen en toekomstige missionarissen die wenschen later het gedetailleerd rooster der lezingen en besprekingen te ontvangen kunnen zich richten tot het Secretariaat der Missiologische Weken, 11, Minderbroedersstraat, Leuven.

DUITSCHLAND

Missionswissenschaft und Religionswissenschaft. — Als uitgave van het Institut für missionswissenschaftliche Forschungen is bij de Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung te Münster (Westf.) het eerste nummer van een viermaandelijksch tijdschrift verschenen, getiteld : *Missionswissenschaft und Religionswissenschaft*, onder redactie van Prof. Dr. Max Bierbaum en Prof. Dr. J. P. Steffes, beiden te Münster i.W.

Het nieuwe tijdschrift zal op de eerste plaats de missiewetenschap in al haar vertakkingen: missiekunde, missiegeschiedenis, missietheologie, missierecht en missiemethodiek, beoefenen. Hierbij zullen zoowel missiologen als missionarissen aan het woord komen om elkaar aan te vullen. De bedoeling is om ook het missiebewustzijn te verlevendigen en den missieplicht in te scherpen. Elke aflevering zal ook bijdragen uit het gebied der godsdienstwetenschap brengen, in zoover deze met het missiewerk in verband staan ; deze bijdragen willen den missionarissen meer kennis bijbrengen van de godsdiensten, waaronder zij voor de uitbreiding van het geloof werken.

Als vaste medewerkers worden de volgende geleerden uit Duitschland en het buitenland genoemd : Andres, Anwander, Aufhauser, Biermann, Bosslet, Dindinger (Rome), Freitag (Steyl), Gasz (Zagreb), Grentrup, Karrer (Luzern), Kilger, Kraus (Tokio), Maas, Meinertz, Mulders (Nijmegen), Ohm, Otto, Pieper, Rommerskirchen (Rome), Rücker, Schilling (Rome), Sigmar (South Bend), Schmidt, Schüller, Tragella (Genua), Walk, Werth (Rome), Wunderle, Salinda.



MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

MISSIEPERSONEEL

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Vertrokken:			
Z. H. Exc. Mgr. F. Blessing, Apost. Vicaris; E. H. W. Kraan en *Br.* E. Mensinck ..	O.S. Cr.	April '38	Bondo
Pr. Pius Paanakker (2e keer)..	O.P.	Mrt. '38	Curaçao
Pr. Henricus Penninx (2e keer)	,,	1 April '38	,,
Pr. Innocentius Verhoeven (4e keer)	,,	9 April '38	Porto Rico
Pr. Cornelius v. Kalmthout (3e keer)	,,	23 April '38	,,
E.E.H.H. H. Minkels en M. Hoefnagels	Reg. Kan. van Lat.	25 Febr. '38	Stanley Falls
Pr. G. W. Litjens	C. M.	April '38	Soerabaja
Fr. J. Buis (2e keer)	Mill Hill	24 Febr. '38	Sarawak
Fr. J. Kerkhoff (2e keer)........	,,	10 Mei '38	Boven Nijl
Fr. H. Scholten (2e keer)	,,	21 Mrt. '38	Kisumu
Pr. J. v. d. Hout (3e keer)....	S. M. A.	1 Mrt. '38	Kumasi
Pr. L. Dankers (3e keer)......	,,	1 Mrt. '38	Ben. Volta
Pr. Jac. van Leuven (3e keer) .	,,	April '38	Goudkust
Prs. L. Bernst (3e keer) en J. Couenberg (2e keer)	,,	30 April '38	Ben. Volta
Pr. Th. Valkering (2e keer) ...	C. S. Sp.	10 Mrt. '38	Cameroun
Pr. P. Bukkems (2e keer)	,,	3 April '38	Bagamoyo
Pr. Michael Bisschop (2e keer) .	C. ss. CC.	11 Febr. '38	Chili
Prs. A. Deelen en J. Karskens.	S. C. J.	7 April '38	Argentinië
Pr. Steph. Kuypers (2e keer) en *Brs.* Ludovicus J. B. Schouten (3e keer), Marinus P. Nieuwenhuizen (2e keer) en Gregorius W. Smit	C. ss. R.	1 April '38	Suriname
Br. Hilarius Lardenoye........	O. F. M.	26 Mrt. '38	Sind en Baluchistan

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie .*
Br. Waltherus Dekkers........	W. P.	28 Febr. '38	Noord-Afrika
Br. Cherubinus N. A. Gillon ..	Brs. v. O.L. Vr. Dongen	25 Mrt. '38	Batavia
Br. Micheas Mommers (2e keer)	Brs. v. Liefde Eindhoven	11 Febr. '38	Poerwokerto
Br. Lucas Kouters (2e keer). ..	Brs. v.d. H.Al. Oudenbosch	20 Jan. '38	Batavia
Br. Plechelmus Libert (2e keer)	,,	4 Febr. '38	Soerabaja
Brs. J. Ruimers en C. Grootens	Kruisv. v. St. Jan Rijsw.	Mrt. '38	Curaçao
Br. Albertus	Brs. v. O.L. Vr. Voorhout	4 Febr. '38	Yungpingfu
Zrs. M. Josefrieda Blasig en M. Silvana Geisen..............	Zrs. v. Kostb. Bloed Aarle-Rixtel	24 Mrt. '38	Zanzibar
Zr. M. Damianis Trampert	,,	24 Mrt. '38	Bagamoyo
Zrs. M. Pientia Selhorst, M. Idmara Thienel, M. Meinradis Bausenwein, M. Theresetta Ernst, M. Deodata Thienel, M. Wilfriedis Kippes, M. Fredeswinda Grundhöfer, M. Jucundis Leufker, M. Adelgisa Herrmann, M. Liboris Schlepphorst, M. Flaviana Caspers en M. Francisca Argendorf.	,,	13 April '38	Mariannhill
Zrs. M. Prisca Jorna (2e keer) en Ladislaus Leferink	Zrs. v. St. Joz. Amersfoort	3 Febr. '38	Padang
Zrs. Imelda v. Seuelen en Matthea Kunnen....................	Zrs. Franc. Asten	6 Mei '38	W. Borneo
Zrs. M. Alphonsina Buys en M. Elisabetha Hogenboom	Zrs. Franc. Bennebroek	24 Febr. '38	Padang
Zrs. M. Rosaria Hoek, M. Marinia Sperber en M. Cl. Staadegaard	Zrs. Ursulinen Bergen	11 Mrt. '38	Boven Nijl
Zr. Jean de Dieu v. d. Borgh (overste) 3e keer............	Witte Zusters	Mrt. '38	Algiers (Kabylië)
Zr. M. Theresiana Heymen	,,	Mrt. '38	Zanzibar
Zrs. M. Catharine v. Gennep en M. Hendrik Heynst.	,,	Mrt. '38	Bangweolo
Zrs. Corona v. d. Smissen, Constantia Synesael, Dosithé Inghels en Rudolpha Platjouw ..	Gasth. Zrs. v. Breda	18 Febr. '38	Curaçao
Zr. Josepha Becker (overste) ..	Zrs. Ursul. v. Weltevr.	25 Febr. '38	Batavia

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum*	*Missie.*
Zrs. Philomena Rombouts (2e keer), Ancilla v. Zutphen, Cecilia Smink, Paule Schats en Eventia v. d. Bogaart	Zrs. v. J. M. J. Den Bosch	24 Mrt. '38	Manado
Zrs. Celine Schomann en Philothea Zopp	Zrs. v. h. Kostb. Bloed Koningsbosch	25 Mrt. '38	Poerwokerto
Zrs. Ludgera Hellebrekers en Lidwina Clyssen	Docht. v. Liefde v. d. H. Vinc.	11 Febr. '38	Soerabaja
Zrs. M. Jeroma en M. Bosco ..	Zrs. Franc. v. St. Joseph Roosendaal	15 April '38	Noord Borneo
Zrs. Rudolpha Janssen, Judocia v. d. Boomen, Bonifacia Peters en Cordia van Goch	Zrs. v. Liefde Schijndel	20 Jan. '38	Padang
Zrs. M. Irma v. Wissem en M. Pia Sebregs	Docht. v. O. L. Vr. v. h. H. Hart	10 Mrt. '38	Rabaul
Zrs. M. Emerentiana Boen Kim Ghiong Catharna en M. Anselma de Grauw	Zrs. Franc. v. Veghel	6 Mei '38	Ned. Borneo
Teruggekeerd:			
Pr. Nicodemus Gijsbers	O. M. Cap.	18 Mrt. '38	Ned. Borneo
Pr. Willibrordus Ardts	O. Carm.	April '38	Malang
Pr. Clemens v. d. Looy	O. P.	18 Mrt. '38	Curaçao
Prs. Marcellus Lamers en Mamertus Latour	,,	28 Mrt. '38	,,
Pr. Ph. Offermans.	,,	23 Mei '38	,,
Pr. Jos. van Baal	S. J.	23 Febr. '38	Batavia
Pr. Herm. Muller en Fr. G. Clobus	,,	30 Mrt. '38	,,
Fr. S. van Gils.	Mill Hill	20 Dec. '37	Boven Nijl
Br. Karel v. d. Lans	,,	Febr. '38	Sarawak
Fr. P. J. Timp.	,,	Mrt. '38	Philippijnen
Pr. Th. Cup	S. M. A.	29 Mrt. '38	Kumasi
Pr. J. v. d. Kooy	,,	April '38	Goudkust
Prs. W. Bond, J. Doeswijk en Th. Veldboer	,,	April '38	Ben. Volta
Prs. A. Geerts, H. Vermin en Br. J. Jansen	M. S. C.	29 Mrt. '38	Brazilië
Prs. A. van Odijk, J. Croonen en *Br.* P. van Loon	,,	April '38	Philippijnen

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Prs. H. Cornelissen, L. Nieuwenhuis, W. Willemse en *Brs.* H. v. Santvoort en F. Raaymakers	M. S. C.	April '38	Ned. Nieuw Guinea
Prs. A. v. d. Meyden en P. Kramer	,,	5 April '38	Manado
Pr. C. Dammann	,,	April '38	Poerwokerto
Pr. J. Keulen	S. M. M.	6 Febr. '38	Shiré
Pr. Chr. Laurent	C. S. Sp.	15 Mrt. '38	Loango
Prs. Robertus Kraakman en Leonardus Driessen	C. ss. CC.	21 Febr. '38	Brazilië
Pr. Felix Marchand	,,	26 Febr. '38	Chili
Pr. Ansfridus van de Ven[1]	,,	23 Mrt. '38	Brazilië
Pr. H. Reese (2e keer)	S. C. J.	20 Jan. '38	,,
Pr. C. Jacobs	C. ss. R.	26 Mrt. '38	,,
Br. Marinus Jorna	O. F. M.	April '38	Sind en Baluchistan
Br. Th. Neessen	C. M.	April '38	Brazilië
Br. Plechelmus Beernink	M. S. F.	26 Jan. '38	O. Borneo
Br. Minervinus Timmermans[2]	Brs. v. Liefde Eindhoven	Febr. '38	Poerwokerto
Fr. Gerontius v. Ierland	Fraters v. Tilburg	12 Apr. '38	Curaçao
Zrs. Telesphora Zonderop (overste en Dominica Donders	Arme Zrs. v.h. Godd. Kind	Mrt. '38	Banka
Zrs. M. Bernarde Vollmer en M. Hubertine Smits	Zrs. Franc. Aerdenhout	6 Apr. '38	Padang
Zr. M. Casimir Cup	Witte Zusters	Mrt. '38	Bangweolo
Zr. Françoise Goossens (overste)	Zrs. Ursul. v. Weltevr.	Febr. '38	Batavia
Zr. Philomena Rombouts	Zrs. v. J. M. J. Den Bosch	Dec. '37	Manado
Zr. M. Catharina v. Dijk	Zrs. v. Liefde Schijndel	12 April '38	Curaçao
Zr. M. Andrea van de Pol	Zrs. Dominicanessen Voorschoten	12 April '38	,,
Overleden:			
Pr. Edmundus van Beek, geboren 1911, priester 1935, missie 1936, overleden te Chulumani	O. E. S. A.	8 Febr. '38	Bolivia

[1]) Met hem keerde terug van visitatiereis de H.E. Pater Norbertus Poelman, Provinciaal.

[2]) Met hem keerde terug van visitatiereis de Eerw. Br. Nathanaël, Prov. Overste. Vader Tarcisius de Leeuw, Algem. Overste der Brs. v. d. H. Aloysius, Oudenbosch, keerde 5 April '38 van zijn visitatiereis terug.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. Nivardus Noordermeer, geboren 1903, priester 1935, missie 1935, overleden in Zuid Shansi	O. F. M.	4 Dec. '37	Luanfu
Pr. J. Erftemeyer, geboren 1874, priester 1902, missie 1903, overleden te Soekaboemi	S. J.	Mrt. '38	Batavia
E.H. H. W. M. IJzermans, geboren 1870, priester 1895, missie 1910, overleden te Verndale (Minn.)	O.S.Cr.	28 Apr. '38	Minnesota (U.S.A.)
Pr. G. Kuipers, geboren 1886, priester 1915, missie 1916, overleden in Nederland	S.C.J.	29 Apr. '38	Zweden
Pr. J. Walle, geboren 1869, priester 1894, missie 1894, overleden te Paramaribo	C. ss. R.	April '38	Suriname
Pr. Ant. Bosman, geboren 1900, priester 1926, missie 1935, overleden te Likuni	W. P.	Febr. '38	Nyassa
Zr. M. Gertrudis Sack, missie 1890, overleden in Afrika	Zrs. v. Kostb. Bloed Aarle-Rixtel	13 Jan. '38	Afrika
Zr. M. St. Olaph Kempermans, missie 1936, overleden te Algiers	Witte Zrs.	Mrt. '38	„
Zr. Theodosia v. Gestel, missie 1925, overleden te Curaçao	Gasth. Zrs. v. Breda	14 Febr. '38	Curaçao
Zr. Berchmans L. Humel	Dien. v. d. H. Geest Steyl	23 Jan. '38	N.-Amerika
Zr. Françoise Haans, geboren 1868, missie 1893, overleden te Buitenzorg	Zrs. Ursulinen Rom. Unie	1 Dec. '37	Batavia
Zr. M. Alexine Kok, geboren 1906, missie Oct. 1935—Oct. 1936, overleden te Bilthoven	Zrs. Dominicanessen Voorschoten	8 Mei '38	Curaçao

VERSCHILLENDE GEGEVENS

Nieuwe Nederlandsche Missiebisschop. — Tot Apost. Vicaris van den Boven-Nijl (Oeganda) is benoemd de hoogeerw. *Father J. Reesinck* van de St. Josephcongregatie van Mill Hill. De pasbenoemde werd 22 Febr. 1881 te Delft geboren en den 19en Sept. 1908 te Mill Hill priester gewijd. Nog het-

zelfde jaar vertrok hij als missionaris naar het Vicariaat van den Boven-Nijl; met een korte onderbreking in 1921 werkte hij hier tot eind 1928. In Febr. 1929 werd hij benoemd tot leeraar aan het St. Josephstudiehuis te Tilburg, welke functie hij in 1931 verwisselde met die van directeur van het missiehuis te Roosendaal, als hoedanig hij voor Nederland tevens den Algemeenen Overste der Congregatie vertegenwoordigde. Den 8e Juli 1934 werd hij gekozen tot 2en consultor van den Algemeenen Overste en verblijft sindsdien te Londen. Mgr. Reesinck ontving den 1en Mei 1938 de bisschopswijding in de kapel van het Moederhuis zijner Congregatie te Mill-Hill uit de handen van Z. Em. Kard. Hinsley, Aartsbisschop van Westminster en Oud-Apost. Delegaat in Afrika.

Carmelitessen naar IJsland. — De Zusters Carmelitessen te Egmond a.d. Hoef (N.-H.) koesteren het plan zich op IJsland te vestigen. De missie van IJsland werd in 1903 aan de Paters Montfortanen (Gezelschap van Maria) toevertrouwd; thans zijn er een viertal Nederlandsche Montfortanen werkzaam; op een bevolking van 100.000 zielen bedraagt het aantal katholieken 280. De Provinciaal-Overste der Montfortanen, H.E. Pater Hupperts, sprak de Zusters Carmelitessen het eerst over de IJslandsche plannen. Ofschoon er bijna onoverkomelijke bezwaren waren, kon toch in Aug. 1937 een eerste verkenningstocht naar het hooge Noorden gemaakt worden. De eerste Carmelitessen op IJsland werden gastvrij onthaald bij de St. Jozef-Zusters, die er het onderwijs verzorgen, en dank zij de toegewijde zorgen van den Ap. Prefect, Mgr. Meulenberg, verkregen de Zusters al een terrein te Hafnarfjördur, ongeveer 12 K.M. ten Zuiden van Reykjavik. Zij hopen daar een bescheiden kloostervleugel te kunnen bouwen, zoodra de noodige financiën bijeen zijn. Waarschijnlijk zal er zich een twaalftal Zusters vestigen.

Onderscheiding Mgr. Vesters. — De Britsche regeering heeft de verdiensten van de Missionarissen van het H. Hart voor de missie van Rabaul willen erkennen door den Ap. Vic., Mgr. Dr. Vesters, M.S.C., te benoemen tot lid van de orde van het Britsche Imperium.

„Directorium Commune" voor Japan. — Bij gelegenheid der conferentie van de missieoversten, den 5en April 1934 onder voorzitterschap van den Apost. Delegaat, Mgr. Marella, gehouden, had deze in overweging gegeven een algemeenen *leidraad voor de missionarissen in Japan* op te stellen. Deze leidraad, opgesteld door de Ordinarissen van Japan en herzien door de Propaganda, is verschenen. Hij omvat vijf hoofdstukken: over de personen, over de Sacramenten, over de plaatsen en tijden van den eeredienst, over het kerkelijk leerambt en over de tijdelijke goederen. In het voorwoord wordt gezegd, dat de ervaringen, aan de hand van dezen leidraad opgedaan, eenmaal als grondslag zullen kunnen dienen voor de kerkelijke wetgeving van het land, als een Japansch Concilie zal worden bijeengeroepen.

Monumenta Nipponica. — De Jochi Daigaku, de katholieke universiteit van Tokio, publiceert sinds 1 Jan. 1938 een tweejaarlijksch tijdschrift,

genaamd : *Monumenta Nipponica*. Het tijdschrift, waaraan professoren van de universiteit van Tokio, missiologen en Orientalisten meewerken, zal geschiedkundige, economische en cultureele vraagstukken behandelen en in elke aflevering een stuk vertaling geven van belangrijke Japansche werken.

† Mgr. A. L. Le Roy, C. S. Sp. — Den 21e April 1938 is in het moederhuis der Paters van den H. Geest te Parijs overleden Mgr. L. Roy, tit.-aartsb. van Cariana en oud-Overste v. d. Congregatie v. d. H. Geest, die naam gemaakt heeft zoowel op het gebied der missioneering als door zijn wetenschappelijke publicaties, o.a. La Religion des Primitifs, Les Pygmées.

Eucharistisch Congres te Madras. — Op het einde van 1937 werd te Madras een Nationaal Eucharistisch Congres gehouden, onder voorzitterschap van Z. H. Exc. Mgr. L. Kierkels, Apostolisch Delegaat in Voor-Indië. Dit congres was niet alleen belangrijk als optreden van het katholicisme naar buiten, maar het bracht ook een groote inwendige versterking en vooral een zich duidelijk bewust worden van de taak, die het in het nieuwe Indië wacht : te staan midden in het land en het volk van Indië, niet als een Westersche godsdienst, maar als de wereldgodsdienst, die alle rechtmatige eischen van eigen aard en eigen gebruiken erkent, eerbiedigt en steunt. Dat dit in het middelpunt van de aandacht stond, bleek herhaaldelijk uit de woorden van gezaghebbende zijde, dat het gewaardeerd werd, was duidelijk uit de officieëele ontvangst, door de burgerlijke overheid bereid.

Jurisdictie van de H. Congregatie voor de Oostersche Kerk. — De eerstvolgende Acta Apost. Sedis zullen een motu proprio van den Paus publiceeren betreffende de jurisdictie van de H. Congregatie voor de Oostersche Kerk. Tot nu toe bestond er in het Christelijk Oosten een tweevoudige jurisdictie : die van de H. Congregatie voor de Oostersche Kerk voor de geloovigen van den Oosterschen ritus, en die van de H. Congregatie voor de Voortplanting des Geloofs voor de geloovigen van den Latijnschen ritus. Het motu proprio heft, waar zulks mogelijk is, deze dubbele jurisdictie op. Het vertrouwt aan de uitsluitende jurisdictie van de H. Congregatie voor de Oostersche Kerk toe : Egypte met het schiereiland Sinaï ; Erythrea met het Noordelijk deel van Abessynië, Zuid-Albanië, Bulgarije, Cyprus, Griekenland, Dodecanesos, Iran, Irak, Libanon, Palestina, Syrië, Transjordanië, Turkije met Turksch Thracië. Bijgevolg zullen in alle bovengenoemde landen niet alleen de Oosterlingen, maar ook de Latijnen, alsmede hun werken en besturen afhangen van de H. Congregatie voor de Oostersche Kerk. Het motu proprio stelt ook het tijdstip vast, waarop de overgang moet geschieden, terwijl thans nog geen verandering wordt toegepast, dan met toestemming van de H. Congregatie voor de Oostersche Kerk.



BOEKBESPREKING

Schmidt, Wilhelm — S. V. D. e. a. — *Annali Lateranensi*, pubblicazione del Pontificio Museo missionario etnologico, vol. I. Città del Vaticano, Tipografia Poliglotta Vaticana, 1937. — 328 pag.

Bij gelegenheid van het tienjarig bestaan van het pauselijk ethnologisch missiemuseum in het paleis van Lateranen te Rome (21 Dec.1937) begon de directie van genoemd museum de publicatie van een jaarboek, onder bovenstaanden titel.

De Annali zullen twee gedeelten bevatten. Het eene gedeelte zal mededeelingen doen over de in het museum aanwezige collecties, over de aanwinsten van het afgeloopen jaar, over de nieuwe boeken, die de bibliotheek van het missiemuseum heeft aangeworven. Het andere gedeelte zal artikelen brengen van missionarissen en missiologen, boekbesprekingen, een overzicht van tijdschriften en andere mededeelingen. Omdat er reeds meerdere tijdschriften bestaan, die zich met eigenlijke missievraagstukken bezighouden, zullen de bijdragen voor de Annali meer speciaal betrekking hebben op de geestelijke cultuur van de volken in de missiegebieden, met alles wat daarmede verband houdt; volkenkundige en taalkundige onderwerpen zijn hierbij niet uitgesloten.

Met het redactie-comité, dat bestaat uit W. Schmidt S.V.D., M. Schulien S.V.D., P. Maarschalkerweerd O.F.M. en Dr. J. Bugatto, hopen wij van harte, dat de missionarissen gaarne de hun hier geboden gelegenheid zullen benutten om in het Fransch, Engelsch, Italiaansch, Latijn, Spaansch of Duitsch ook anderen van hun wetenschappelijke onderzoekingen te laten profiteeren.

Het eerste volumen van de Annali bevat o.a. het Motu proprio van Pius XI van 12 Nov. 1926: *de museo missionali-ethnologico constituendo* en een desbetreffend opstel van diens directeur-administrateur Ercole (p. 9—13). Vervolgens een interessant geïllustreerd artikel van onzen landgenoot en assistent aan genoemd museum, p. Maarschalkerweerd: *Plastiche cristiane delle terre di missione nel Pontificio Museo Missionario Etnologico* (p. 15—34) en een van D. Finn S.J. *Cult-Objects from Aberdeen (Hong Kong, China) in the Lateran Museum* (p. 35—68); een uitvoerige verhandeling van W. Schmidt S.V.D. over *Die Religion der Galla* (p. 83—152), waarbij uitdrukkelijk gewezen wordt op de beteekenis van de Galla's voor de missioneering van Afrika; een bijdrage van Cadière van de Missions Etrangères van Parijs

over : *Puériculture magique en Annam* (p. 153—168) ; Negri, Apost. Vicaris van Aequatoriaal-Nijl, publiceert, bij gebrek aan tijd om een uitvoeriger desbetreffend werk persklaar te maken : *Alcuni tratti caratteristici della religione e della magia presso la tribù nilotica degli Acioli* (169—202) ; Dols, missionaris van Scheut, die reeds vóór twintig jaren artikelen in Anthropos schreef over het Chineesch leven in de provincie Kansu, vult thans deze artikelen aan met gegevens over : *Fêtes et usages pendant le courant d'une année dans la province de Kan-sou (Chine)* (203—274). Alle schrijvers volgen de lofwaardige gewoonte om boven hun wetenschappelijke bijdragen een korte inhoudsopgave en verdeeling te plaatsen, hetgeen de bestudeering ervan inleidt en vergemakkelijkt.

In de necrologie, verzorgd door Schulien S.V.D., die bovendien : Un caso singolare di siderurgia incaica (p. 73—76) beschrijft, worden de op dit gebied verdienstelijke geleerden J. Torrend S.J., D. Finn S.J. en V. Lebzelter uitgeluid. Daarna volgen nog enkele boekbesprekingen (blz. 287—308) en een overzicht van enkele tijdschriften (p. 309—318).

Uit het bovenstaande blijkt voldoende het waardevolle gehalte van de Annali Lateranensi, waarvan de volgende volumina bij voorbaat met dankbaarheid worden begroet. ALPH. MULDERS.

Goyau, Georges — *L'Eglise en Marche*. Etudes d'histoire missionnaire. 5e série. — Editions Spes, 17, rue Soufflot, Paris, 1936. — 264 pag.

Georges Goyau de l'Académie Française, hoogleeraar in de missiegeschiedenis aan het Institut catholique van Parijs, gaat onverdroten voort, zijn missiegeschiedkundige voordrachten en artikelen, overigens zonder samenhang, in handige deeltjes te bundelen, waarvan het vijfde voor ligt. Evenals de vorige bevat ook deze reeks allerlei onderwerpen, die de belangstelling van ontwikkelde lezers verdienen.

Achtereenvolgens behandelt de Sch. op onderhoudende wijze en zonder vertoon van geleerdheid : *La place de l'histoire missionnaire dans l'histoire de l'Eglise de France* (blz. 7—14), waarbij ook hij de behartenswaardige bemerking maakt, die langzaam maar zeker tot de desbetreffende kringen zal doordringen : „qu'aux jeux des pontifes contemporains la propagation lointaine de l'Evangile doit être, en chaque diocèse, l'une des préoccupations de l'Action Catholique" ; de delicate opdracht van *„les Jésuites sur le Bosphore* (1583—1640), die met zooveel moeilijkheden te kampen had (blz. 15—62) ; *le Père Joseph et les missions capucines*, met wien bedoeld is p. Joseph du Tremblay, meer bekend als l'Eminence grise van Richelieu, die hier, ongetwijfeld tot veler verwondering, als een missieorganisator wordt afgeschilderd (blz. 63—94) ; de roeping van *La première Française missionnaire* : *Mère Marie de l'Incarnation* (blz. 95—126), die Bossuet in zijn Instruction sur les états d'oraison als „la Thérèse de nos jours et du Nouveau Monde" roemde ; den recenten arbeid van *les Missions africaines de Lyon à la Côte d'Ivoire* (blz. 127—150), waarvan men in 1920,

na een kwarteeuw van zwoegen, kon schrijven : ,,Les missionnaires de la Côte d'Ivoire l'ont prise en pleine barbarie, et, avec l'appui de Dieu seul, l'ont faite ce qu'elle est aujourd'hui" ; het portret van *Mère Marie Gertrude* du Précieux Sang (1850—1905), die met een variant op het woord van St. Vincentius à Paulo tot leuze had : ,,Attendez l'heure", en het verhaal van het apostolisch begin der stichting van les Catéchistes de Marie Immaculée dans l'Hindoustan (blz. 151—178) ; het onderwijzend en opvoedend missiewerk van den in 1864 gestichten *Carmel apostolique de Saint-Joseph* (blz. 179—212) ; het verdienstelijk leven en plotseling afsterven van een bevorderaar der missiegedachte, *Alexandre Guasco* (1853—1922), laatsten secretaris van het Conseil central parisien de la Propagation de la foi (blz. 213—222) ; de beteekenis van de *Missions françaises et écoles d'outre-mer* (blz. 223—244), naar aanleiding van het boekje van den Witten Pater Mazé : La Collaboration scolaire des gouvernements coloniaux et des missions, Maison-Carrée (Alger) 1933, dat een wekroep tot samenwerking bevat ; in het laatste hoofdstuk *Urbi et Orbi* (blz. 245—264) de beteekenis van Rome (Urbs) voor de geestelijke verovering der wereld (Orbis), de opleiding van de toekomstige missionarissen te Rome in het College der Propaganda, de openbaringen van Rome over Gods scheppings- en verlossingsplan in het Lateraansch missiemuseum.

De klinkende naam van den eminenten Sch. maakt elke aanbeveling onzerzijds overbodig. ALPH. MULDERS.

Zuure W. P., Dr. B. — *Naar de vreemde landen.* — Drukkerij van Dijk, Hillegom. — 158 blz.

De onvermoeide propagandist met de vlotte pen, die pater Zuure is, heeft onze missielectuur verrijkt, met een prachtboek. In Jan van de Heihoef heeft hij een pracht-exemplaar van een missie-broeder geteekend, en in den boer en de boerin van de Heihoef een heerlijk type van een echt christenpaar, die op het Brabantsche platteland maar alleen leven voor O. L. H. en er daarom hun vreugde in vinden een zoon en een dochter aan de missie in de ,,vreemde landen" af te staan. Een stoere geloofskracht, bron van zelfvergetende liefde, doet de eenvoudige dorpelingen zoo gemakkelijk de nooden en de behoeften van het Goddelijk doel zien en beleven, en ontplooit zich onder allerlei ontbering en bezwaren tot een stil en vergeten maar heldhaftig leven ....

Het doet goed dit boek te lezen ; het is zoo eenvoudig en zoo waar en daardoor voor iedereen zóó verheffend.

Moge het in vele harten een vruchtbaren weerklank vinden. TH. B.

Schulemann, Günther — *Die Botschaft des Buddha vom Lotos des guten Gesetzes.* — Herder, Freiburgi. Br., 1937. — VIII und 198 S. — 4.60 Mk. ; in Leinen 5.80 Mk.

Dit merkwaardige boek behandelt niet, zooals de titel misschien zou doen vermoeden, een afzonderlijk vraagstuk, maar geeft algemeene be-

schouwingen over het Boeddhisme; hierbij wordt vooral aandacht gewijd aan den Mahâyâna-vorm (het groote vaartuig), zulks in tegenstelling met andere Duitsche geschriften, die gewoonlijk slechts het Pâli-Boeddhisme als waarachtig Boeddhisme beschouwen.

De eerste hoofdstukken handelen over boeken en godsdiensten, over de godsdienstige mentaliteit van Voor-Indië, over den persoon en de leer van Boeddha volgens de opvattingen van het kleine en het groote vaartuig. Daarna volgen uiteenzettingen over het ontstaan en de eigenaardigheden van het Mahâyâna-Boeddhisme, den inhoud van een zijner voornaamste geschriften: de leer van den Lotus der goede wet (Saddharma-Pundarîka-Sûtra), en de nawerking hiervan in China, Japan en Tibet. Ten slotte vergelijkt Sch. de leer van het Boeddhisme met de moderne natuurphilosophie en het Christendom.

Bij deze laatste beschouwingen ontdekt Sch. weliswaar verschilpunten, maar wijst met voorliefde op de punten van overeenkomst tusschen het Mahâyâna-Boeddhisme en het Christendom. Blijkbaar wil hij bewust breken met de methode om, van katholiek standpunt, het Boeddhisme louter polemisch te behandelen en heelemaal te veroordeelen. Het ware en goede erin weet hij volop te waardeeren — zooals de Vaders ten opzichte van Plato en de scholastieken ten opzichte van Aristoteles deden — en zou het Boeddhisme liefst als wegbereider voor het Christendom zien. Zooals van zelf spreekt, kan men in het algemeen voelen voor dit standpunt, zonder de afzonderlijke beweringen van Sch. voor eigen rekening te willen nemen; o.a. bemoeilijkt het ontbreken van het begrip van persoon, dat essentieel is in de christelijke ideeënwereld, ten zeerste de vergelijking van Boeddhisme en Christendom.

Het goed geschreven boek, dat op bronnenstudie berust en in een uitvoerig aanhangsel veel literatuur vermeldt, is niet slechts voor de beoefenaars van de godsdienstwetenschap bestemd, maar kan ook diensten bewijzen aan de missionarissen in Azië, die zich bij de uiteenzetting der Christelijke leer willen aanpassen aan hun Boeddhistische toehoorders, naar het voorbeeld van St. Paulus op den Areopaag. A. M.

Velden, Josef van der — *Priester und Mission*. 21 Jhrg. 1937. — 144 S. — Priestermissionsbund, Aachen.

Het 21e jaarboek brengt vooreerst den tekst der nieuwe statuten van den Priestermissiebond; vervolgens een artikel van Baümker over de thans honderdjarige *missievereeniging St. Franciscus Xaverius te Aken* met het portret van haar stichter, Dr. Hahn (blz. 16—19); dan volgt een *In memoriam van C. Becker S.D.S.*, den stichter van het medisch missie-instituut te Würzburg, door diens opvolger p. Bosslet (blz. 20—30); verder een beschouwing van den conservator van het missiemuseum te Aken Sepp Schüller over *Die Missionsparamentik und ihre notwendige und richtige Forderung durch den Priester* (blz. 31—42); en een opstel van Paas over *Gottesvorstellung und Gottesverehrung bei den Naturvölkern* (blz. 43—59).

Peters geeft dan zijn jaarlijksch *overzicht over de Duitsche missies en missionarissen in* 1937 (blz. 60—115), gevolgd door allerlei mededeelingen *Aus den heimatlichen Missionswesen* (blz. 116—135) en enkele boekbesprekingen; hierbij noteeren we de aankondiging van den verstandigen maatregel, dat in de toekomst enkel die boeken zullen worden besproken, die betrekking hebben op de missie en wat daarmede samenhangt.

A. M.

Bulletin of the Colonial Institute of Amsterdam, published in collaboration with the Netherlands Pacific Institute. I no. 1 en 2. (Nov. 1937 en Febr. 1938).

Met het uitgeven van dit nieuwe driemaandelijksch tijdschrift wordt beoogd een orgaan te scheppen, waardoor ten eerste de buitenwereld in de Engelsche taal toegang zal krijgen tot allerlei onderwerpen die in Nederlandsch-Indië aan de orde van den dag zijn en waardoor ten tweede het Nederlandsch publiek wordt voorgelicht omtrent hetgeen in de Pacificlanden zijn bijzondere aandacht verdient.

Als algemeene richtlijn zal gelden, dat artikelen betreffende Nederlandsch-Indische aangelegenheden en bijdragen over kwesties den Pacific betreffende, welke verschenen zijn in Nederland of in Indië, in het Engelsch zullen worden vertaald; publicaties in het Engelsch of in andere vreemde talen betreffende onderwerpen van speciaal belang voor lezers in Nederland en Indië, als voorlichting betreffende het Pacific-gebied, zullen in het Nederlandsch worden vertaald om in het Bulletin, waarvan de afleveringen 80 bladzijden beslaan, te worden gepubliceerd. De Nederlandsche afdeeling van elk nummer zal slechts een klein gedeelte van het geheel beslaan.

Om eenig idee te geven van den opzet en dit bulletin onder de aandacht van belangstellenden te brengen, geven we de titels van enkele artikelen uit de twee tot dusver verschenen afleveringen: Hardeman, The budget of the Netherlands Indies; Swellengrebel, Malaria in the Netherlands Indies; Lamster, Social organisation in Borneo, Celebes and the Moluccas (naar aanleiding van Vroklage, Die sozialen Verhältnisse Indonesiens, 1936;) Snellen van Vollenhoven. Notes on the Japanese Mandate Islands; Mouw, De twintigste Eeuw in het Verre Oosten; Brugmans, The spread of the Dutch Language in the Netherlands Indies; Merens, The Maritime routes in and through the Netherlands Indies; Fruin, Popular and rural credit in the Indies; de Langen, Medical training in the Indies; Mouw, The inevitability of the conflict between Japan and China; Moll, De Yosemite Conferentie van het Institute of &acific Relations.

Eventueele bestellingen, bijdragen en correspondentie te richten aan den Uitgever van het Bulletin, Koloniaal Instituut, Mauritskade 63, Amsterdam (O.).

A. M.

Cameroun. Le Bulletin des Missions. t. XVI, (1937) no. 4.

Het Bulletin des Missions, geredigeerd door de Benedictijnen van de Abdij St. Andries te Lophem bij Brugge, heeft zijn laatste nummer van 1937 geheel gewijd aan de bloeiende christenheid van Cameroun. Bijdragen van den Algemeenen Overste van de Congregatie van den H. Geest, Mgr. Le Hunsec, en van de Apostolische Vicarissen van Douala, Mgr. Mailloux, en Yaounde, Mgr. Graffin, gaven een algemeen overzicht over den godsdienstigen toestand in dit mooie missiegebied: het vorig jaar werden in Douala en Yaounde meer dan 28000 doopsels toegediend, waarvan meer dan 14000 aan volwassenen buiten stervensgevaar. Artikelen over de missiemethode (Keller), de werkzaamheid der Benedictijnen (Meile), christelijke instellingen en inheemsche samenleving (Wilbois), inheemsche kunst (Briault) enz. verschaffen daarbij ook inzicht en maken deze geïllustreerde aflevering van ruim honderd bladzijden tot een gedocumenteerde en volledige monographie van een der hoopgevende „Centres chrétiens d'Afrique."

A. M.

BELANGRIJKE MEDEDEELING OMTRENT ONS TIJDSCHRIFT

Op de laatste jaarvergadering van den Nationalen Raad van den Priestermissiebond werd besloten:

1. dat, te beginnen met 1939, de jaargangen van ons tijdschrift niet meer zullen loopen van Augustus tot Augustus, maar zullen samenvallen met het kalenderjaar;

2. dat vanaf genoemden datum *Het Missiewerk* niet slechts viermaal, maar vijfmaal per jaar zal verschijnen, en wel in de maanden Februari, April, Juni, October en December.

In verband met deze voorgenomen wijzigingen zal de loopende jaargang met deze vierde aflevering worden besloten; maar in het najaar 1938 zal aan de leden van den Priestermissiebond een afzonderlijke uitgave worden aangeboden, zonder eenige extra-vergoeding van hun kant.

De nieuwe jaargang, waarvoor contributie, resp. abonnementsgeld verschuldigd is, begint in 1939.

We vertrouwen, dat een en ander aan onze lezers aangenaam zal zijn.

INHOUDSOPGAVE
VAN DEN NEGENTIENDEN JAARGANG

ARTIKELEN. Blz.

Agnus Ambrosius O.F.M. — Mgr. Q. Pessers, O.F.M., Apost. Prefect van Kiangchow (China)........................ 129
Arts, Mathias — O.Carm. — Fragment van een Beschrijving van het H. Land 147
Bonifacius, C. P. — Hereenigingspogingen in Bulgarije..... 212
Haest, Dr. J. — C.M. — Missiewerk in een Indische grootstad. 193
Jansen, J. L. — C.ss.R. — Mattheus Ripa (1682—1746) en zijn werk voor den inheemschen Clerus. I—II.............. 16, 87
Kleyntjens, J. — S.J. — Jezuïeten-Missionarissen in Rusland... 197
Landelinus, O.M.Cap. — De Islamitische Spiritualiteit.... 216
Lippits, Zr. E. — Gezelschap van Katholieke Medische Missionarissen 142
Louw, J. de — W. P. — Z. H. Exc. Mgr. J. van Sambeek.. 3
Matthijssen, P. — Samenwerking tusschen Katholieke Actie en jeugd-missieactie.. 27
Mulders, Prof. Dr. Alph. — Missiegeschiedenis........... 5
Oudenrijn, Prof. Dr. M. A. van den. — O.P. — De Congregatie der Hereenigers in Oost-Armenië (1340—1583). VI 132
Voesten, Dr. W. — M.S.C. — Het ontstaan der Apost. Vicarissen... 70
Windt, N. van der — S.V.D. — Rond de bisschopswijding van Z. H. Exc. Mgr. J. Pessers S.V.D....................... 65

KLEINERE BIJDRAGEN.

Deurne, Mr. van. — Uit de Rechtszaal 161
Dougherty, Kard. — De H. Eucharistie en het Missiewerk. 35
Enrico, fr. — O.F.M. — Een ongewilde profetie van p. Vieira. 159
Gregorius, Dr. — O.M.C. — De missiologische week te Nijmegen 36, 100
Haaren, Fr. van — Missiegedachten in de Adventsliturgie.. 96
J.O.M. — De Anthropos-Schmidt tusschen 1928—1938 225
Het tweede interseminariaal missiecongres 229

UIT DE WIJDE WERELDMISSIE.

Mulders, Prof. Dr. Alph. — Het Ritenvraagstuk in Mandsjoekoeo 38
Mulders, Prof. Dr. Alph. — Richtlijnen voor de Missioneering in Japan 101
Mulders, Prof. Dr. Alph. — De Plichten der Japansche Katholieken jegens hun vaderland.................................. 163
Mezemberg, G. — De inlandsche Clerus in Oceanië 231

MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND. Blz.

Nederland 48, 112, 170, 241
Frankrijk 51, 113
Italië 114, 176, 244
België 245
Duitschland 245

MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES.

Missiepersoneel 52, 115, 177, 246
Verschillende Gegevens 58, 184, 250

BOEKBESPREKING.

Bulletin of the Colonial Institute of Amsterdam (A.M.) 257
Cameroun (A.M.) 258
Arens, Jezuitenorden und Weltmission (A.M.) 190
Bernard, Les Iles Philippines du Grand Archipel de la Chine (A.M.) 63
Bierbaum, Das Papsttum (A.M.) 191
Bosslet, Kath. missionsärztliche Fürsorge 1937 (A.M.) 190
Chevalier, La Mariologie de S. Jean Damascène (A.M.) 62
Deschatelets e.a. La Conversion des Infidèles (A.M.) 188
Ghesquière, Mathieu de Castro, premier Vicaire Apostolique aux Indes (A.M.) 187
Gordillo, Compendium Theologiae Orientalis (A.M.) 61
Goyau, L'Eglise en Marche V (A.M.) 254
Lesourd, Histoire des Missions catholiques (A.M.) 192
Mulders, Inleiding tot de Missiewetenschap 125
Rommerskirchen-Dindinger, Bibliografia Missionaria IV 1936 (A.M.) 64
Schmidt e.a. Annali Lateranensi I (A.M.) 253
Streit-Dindinger, Bibliotheca Missionum. IX. Missionsliteratur der Philippinen 1800—1909. (A.M.) 126
Schulemann, Die Botschaft des Buddha vom Lotos des guten Gesetzes (A.M.) 255
Velden, van der — Priester und Mission (A.M.) 256
Zuure, Naar de Vreemde Landen (Th. B.) 255

IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 29 Aprilis 1938. F. N. J. HENDRIKX, Vic. Gen.